BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
első magyar mű- és vegytisztító intézet
Budapest, Ferencz-körut 20. sz.
Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó czikkek a legjutányosabban tisztittatnak.
Posta értesítés után a ruhákért házhoz küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készületeket

műkedvelők számára, legujabb uti-távcsöveket a tiszta rapid, kitünő szemüvegeket megvizsgált maximal-láshőmérőket, Aneroid (légsulymérőket) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI ÉS TÁRSA.

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat- és fehérnemü-raktára.
BUDAPEST,
V., Koronaherczeg-utcza 11. sz., a főposta mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannonia mellett.
Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
Czégem össze nem tévesztendő **Földvári J.** (Jakab) czéggel.

Jószika Miklós regényei.
80. 90. füzet.
Uj olcsó kiadás.
—
Regényes képletek.
Második kiadás.
Ára a két füzetből álló kötetnek 1 forint.

Pantallettet
Nemeskalmárt
Gyermek-kerlesztőket
Bonnonkat
ajánl és elhelyez

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
(félemelet).

A „Budapesti Czim és Lakjegyzék" legközelebb sajtóba kerül. Lakás- és üzletváltozásokra vonatkozó oly tudósitások, melyek még a kinyomatás napjáig a szerkesztőségbe (IV., Egyetem-utcza 4.) érkeznek, dijmentesen vétetnek fel. A hirdetésekért, külön beiktatásokért és közleményekért járó dij minden nyereszkedés kizárásával a lehető legcsekélyebbre van szabva.
E művel kapcsolatos megrendelései s egyéb ürlapok a t. érdeklődőknek kiadóhivatalunkban bármikor kiszolgáltatnak, kivánatra postán is meg küldetnek.

Hazai ipar.
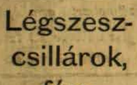
LÉDECZY SÁNDOR
zongora- és pianino gyára
Kossuth Lajos-utcza 15. sz.
Gyár: Dandár-utcza 26. sz.

Blätterbauer R.
a frankfurti Raff-Conservatorium volt tanárnője, leczkéket ád **zongora** játékban és zeneelméletben. Lakása: Üllői-út 21. földszint 4. ajtó.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váczi utcza 12
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindennemü **fényképészeti gépek és készülékekből.**
Alapitva 1856. — Többször kitüntetve.
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt

Gummiáruk,
betegápolási czikkek *sérvkötők (összerek* F, Berguerand párisi gyárostól), legelőnyösebben beszerezhetők
Polgár Sándor egyetemi kötszerésznél,
Budapest, Erzsébet-körut 50.

LATZKOVITS A.

CS. ÉS KIR. SZAB. ING-GYAROS
IV., Váczi-utcza 22. **BUDAPEST.** IV., Váczi-utcza 22.
6153 (Nemzeti szálloda.)

Legnagyobb raktár
férfi-fehérnemüek, fehér és színes ingek, lábravalók, gallér- és kézelőkben, dús választék a legujabb **keztyük, zsebkendők, harisnyák** és mindenféle **tricot-czikkekben; utazási ingek, sapkák, plaidek, esernyők, nadrág-tartók, ing-gombok,** stb.
Óriási választék
elegáns nyakkendőkben!!!

Telefon 1156. **Ditrichstein M.** Telefon 1156.
Lakás- és ablaktisztitási padló-beeresztési vállalat.
V. ker., Erzsébet-tér 13. szám alatt.
Tisztit alaposan, pontosan és olcsón egész lakásokat, uj épület, üzleti helyiséget; ugyszintén padlók beeresztése és lakirozása legjobban lesz eszközöltetve, továbbá elvállalja a férgek alapos kiirtását.
Ablaktisztitás bérletben nagyon olcsón és pontosan, csakis megbizható munkások által.

Magyar fém- és lámpaáru-gyár részvénytársaság
BUDAPEST-KŐBÁNYA.
Petroleum-lámpák
a legegyszerűbb kiviteltől a legpazarabbig.
Herrmann M.-féle szab.
villam-lámpák,
a létező legjobb
Petroleum-lámpa.
*
Légszesz-csillárok, fém- és díszmű-tárgyak.

Unikum-lámpa
a legczélszerűbb használati lámpa.
Valódi király-olaj
legjobb biztonsági petroleum.
Raktárak Budapesten: V., Gizella-tér 1. * X., Jászberényi-ut. VI., Terézkörut és Király-utcza sarkán.

Hapczi!
Nátha elleni szer!

Ára 35 kr. A vidék számára bérmentesen, az összeg előzetes beküldése után 50 kr. Főraktár: *Török József-nél*, Budapest király-utcza, valamint minden gyógyszertárban és gyógyszerkereskedésben.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyárusnál kapható:
Kielland L. Sándor.
MÉREG.
REGÉNY.
Norvégből ford. **Bitoók Emma**
Ára fűzve 1 frt 20 kr. Vászonkötésben 1 frt 50 kr.

Ujdonságok
NŐI SZÖRMEÁRUKBAN,
URI VÁROSI BUNDÁK
ÉS URI UTAZÓ BUNDÁK
dús választékban készleten. Megrendeléseket mérték szerint pontosan és szolidan eszközölnek.
FREUD és CZIRING szűcsmesterek, Bpest, Deák Ferencz-utcza 19.

Mack-féle reichenhalli fenyőtű-olaj
legfin. párlat, 35 év óta Ausztria-Magyarországon legjobban bevezetve, orvosilag ajánlva, mint kitünő belgző és bedörzsölő szer és szoba-illat; eredeti üvegcsékben
ára 60 kr.,
s a gyógyszertárak- és drogeriákban kapható.

A **„TRANSYLVANIA-SZAPPAN"** a legtisztább természeti termék, minden állati zsiradék és más ilyen anyag nélkül.
Egyetlen természeti szappan a világon
a mi **«Transylvania»** hidegviz mosó-szappanunk! **Az arcz, fehérnemü, selyem, gyapju, gyapot és lenszövet, valamint börnemüek számára!** E szappan használata a legkiadósabb fehérneműek mosásánál, a melyek egyszeri beszappanozásra hideg vagy langyos vizben és kifőzésre is minden zsiros piszoktól a legalaposabban megtisztulnak.
Szappanunk **semmi lugot** vagy más maró anyagot nem tartalmaz, szért használata **a mosó ruha nagy kiméléséve**l jár.
Továbbá a **Transylvania-szappan** kiválóan alkalmas mint **pipere-szappan** és mint **gyógy-szappan** a bőr különféle kiütéseinél, mint dobrócz, pörsenés, a bőr felcserepesedése stb.
A mi szappanunk ugyszólván **nélkülözhetetlen a posztógyáraknál,** mert a legpiszkosabb, összetapadt gyapjufejeket is, egyszeri hidegvizben **meglepő gyorsan** tisztára mossa puhává és selyemszerüvé teszi, a nélkül, hogy szinváltozást okozna.
Az osztr. csász. és magy. kir. kiz. szabadalmazott „Transylvania" hidegviz mosó-szappan gyár központi megrendelő intézete:
RÁKÓCZY M. tanár, BUDAPEST, VI., Csengery-utcza 39. sz.
A hova az összes megrendelések intézendők.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Kecskeméti-utcza 4. szám.)

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

AZ ELSŐ FÁJDALOM.

Elbeszélés.

Irta **Vértessy Gyula.**

Néha igazán egy illat, egy szin, egy kép juttatja az embernek az eszébe azt a szivén esett első sebet, melyről egykor azt hitte, hogy mindig sajogni fog, — melyről azóta azt hitte, hogy rég elfeledte.

Nekem a napokban egy kép juttatta az eszembe. Verőfényes szép nap volt, kint jártam a Margit-szigeten. Leültem arra a padra, a hol Arany János szokott üldögélni, nézve a kavicsos parthoz odaverődő hullámkarikákat s gondolkodva isten tudja miről. Azután odább mentem; a Margit-zárda romjai között bujkáltam, kőoszlopról kőhalomra ugráltam s a bokrok sötét árnyában apró kavicsokkal «feldobósdit» játszottam, úgy mint valamikor, ezelőtt vagy huszonhat esztendővel.

Mikor igy az ember, a hosszú téli fogság után először kiszabadúl a szabad természetbe, a rég nem érzett üde illat, a természet eleven színei s az őt körülvevő nesztelenül működő élet hatalmas megnyilatkozása, a fakadó virágok, a lombosodó fák, a pázsitos gyep — minden, minden olyan furcsa hatással van reá.

Gyermekké teszi újra s az ember szeretne egy ágacskát letörni valamelyik bokorról és lábai közé fogva beugrándozni vele az egész erdőt, a mezőket, a réteket s közben együtt kiabálni a nyelves kis madarakkal, a fülemülével, a harkályival, meg az erdő többi uraival:

Gyi te czoczó, gyi, gyi, gyi,
Kis gazdádat kell vinni!

Reám is akkora hatással volt ez az első szabadban eltöltött nap, hogy már-már a falovacskáról meg a füzfasípról kezdtem gondolkozni, mikor egyszer csak a romok közül előjövе, az út kanyarulatánál, a tisztás szélén egy padon ott láttam ülni egy öreg asszonyságot, a ki előtt kis hét-nyolcz éves babaleányka állott szörnyü izgatottan és elpirúlva.

Az öreg nőnek s a kis leánynak is, ruhájuk minden darabjáról leritt az előkelőség, a gazdagság s az asszony beszéde is finom, disztingvált volt. Korholta a kis leányt, — úgy látszott, hogy unokája — hogy miért játszik mindig egy olyan közönséges fúval!

— Nem hozzád való az a Pali! Mit gondolsz, egy kis kertészgyerek meg te! Nem illik nektek együtt játszani!

A mint közelebb mentem, megláttam a kis lerágalmazott játszópajtást is. Ott ült a korholó öreg asszonyság háta megett a fűben és minden igyekezete arra irányult, hogy egy Katinka-bogarat felmászasson egy fűszálra.

Csak néha-néha pillantott fel a kis leányra, de akkor is hamarosan lekapta róla a tekintetét, mintha mondta volna:

— Nem nézlek, pedig szivesen néznélek, de már igy is értem kaptál ki!

Nézem, nézem ezt a furcsa csoportot, s egyszerre csak érezem, hogy mély meghatottság vesz erőt rajtam.

E kép láttára, mintha csak valami villámsugár világított volna meg a lelkemben egy régi, nagyon régi emléket, az én első fájdalmamnak az emlékét.

S egyszerre csak kimondhatatlan vágyat éreztem annak a helynek a meglátása után, a hol szegény szivem az első sebet kapta.

Nem tudtam parancsolni magamnak, a vágy erőt vett rajtam s másnap már útban voltam hazafelé, a kis zagyvaparti falu felé, a melyiket a vén Mátra hatalmas trakhitkarjaival úgy karol át, mint az édes anya a gyermekét.

Csak a vonaton jutott már az eszembe, hogy tulajdonképen mit is keresek én otthon. Nem otthonom az már nekem! Nincs nekem ott többé senkim, semmim! Idegenbe megyek haza! Hanem az eszem hiába beszélt a szivemnek! Ez nem hagyta magát lebeszélni:

— Látnod kell a helyet, a hol először kezdtél szeretni, először kezdtél vérzeni. Kaphattál azóta nagyobb sebet is, de bizonyára ez az első fájt a legjobban. Keressük fel a helyet, a hol kaptad, kegyeletes emlékezéssel!...

Mindent a régiben találtam otthon. Jóformán mindenki idegen volt, a kivel a girbe-gurba utczákon találkoztam, csak a házak, a fák, azok voltak a régiek, azokat köszönthettem csak, mint régi, jó ismerősöket.

Azután siettem a kastélykertbe. Úgy is azt akartam látni, arra a helyre vágyódott a lelkem.

A nagy angolkert, a parokhia melletti térről lenyúlik egészen a Zagyva sárga homokos partjáig. Az oroszlánfejes, vasrácsos kaputól széles, sárga homokkal behintett út visz a kastély tornácza elé.

Az oszlopsoros, vadszőlővel felfuttatott tornácz elé, a melyik most is egészen olyan, mint mikor még az öreg méltóságos asszony ott üldögélt az oszlopok közé kihajló két pálma között.

És a nagy, kerek virágágy a kastély előtti tisztáson, középen a szökőkúttal, az is mintha a régi lenne.

Az aranycsőrű hattyú most is csak úgy permetezteti szét a kristálytiszta vizet, mint akkor, mikor még mint kis gyerekek ott hanczúroztunk a vizmedencze körül és legnagyobb gyönyörüségünk telt abban, ha egymást jól megloesolhattuk.

Minden a régi. Mintha csak a virágok is ugyanazok lennének, mintha azokat nem szedték volna le régesrégen az öreg méltóságos asszony koporsójára, azután a kis grófkisasszony esküvőjére!

A kis grófkisasszonyéra, a ki a szerelemre ébredező gyermekszivet először töltötte el.

A mint járok a kert kavicsos utain, minden bokor, minden fa egy-egy mesét regél el a mi szerelmünk történetéből. A mi gyermekes, naiv szerelmünk történetéből, a melyikről akkor még azt sem tudtuk, hogy szerelem.

És felébred az első csapás, az első seb emléke!

Mintha csak tegnap történt volna! Itt játszottunk ezen a széles gyeppázsiton. Még a fát is tudom, a melyik alatt legszivesebben tanyáztunk. Az a vén szilfa, a padtól a harmadik!

Ott játszottunk együtt: Tihamér, Melinda és én.

A nagymama pedig tőlünk nem messze ült, az alatt a lehajló ágú szomorú akácz alatt.

Kényelmes, nagy bőrkarosszékét mintha most is látnám! Hányszor kuporodtunk néha mind a hárman belé, mikor nagy ritkán a nagymama felkelt belőle.

Ott ült és olvasott valamit! De a könyvét sokszor le-letette s nagy, kék szemeivel olyan furcsán nézett ránk.

Mert az öreg méltóságos asszonynak nagyon szép szemei voltak! Még most is emlékezem rájuk. Nagyon tetszettek nekem, de nagyon is féltem tőlük, mert néha olyan kegyetlenül szúró tekintettel nézett végig.

Zálogosdit játszottunk. Tihamér volt a biró és azt itélte, hogy Melinda húga csak akkor kapja ki a zálogot, ha hozzám jön feleségül.

Mintha most is hallanám a kis gróf tapsolását s lármáját:

— Úgy lesz! Én vagyok a pap, én adlak majd össze benneteket, de előbb eredj, kérd meg a feleséged kezét.

Elindúltam kérőbe. Melinda a füben ült és kikericsszárakból láncot font.

Szörnyű ügyetlen módon állhattam meg előtte, mert felkaczagott, mikor meglátott:

— Mit akar?
— Hát el akarom venni!
— Megkér?
— Aha!
— Itt a kezem!

Mintha ott látnám a füből felemelkedni az ő bájos kis alakját, a mint kecses mozdúlattal karomba ölti a karját:

— Menjünk esküdni.

Tihamér akkor már ott állt a padon, a nagymama nagykendőjéből papi palástot rögtönözve magának.

Letérdeltünk eléje s ő nagy komolyan kérdezte:

— Melinda, szereted ezt a melletted álló tisztességes férfiút?

— Szeretem.

— Sem jó dolgában, sem rosz sorsában, semmiféle nyavalyájában nem hagyod el?

— Nem.

— Akkor hát csókoljátok meg egymást! férj és feleség vagytok. Amen!

Kis feleségem eleinte szabadkozott a csókmerénylet ellen s kijelentette, hogy ő a maga részéről a házasságot teljesen érvényesnek tartja csók nélkül is, hanem Tihamér követelte a házasság végrehajtását, sőt elég lovagiatlanúl ketten támadtunk a kis leányra és míg Tihamér a karját fogta, én szépen megcsókoltam.

Melinda erre sírni kezdett, Tihamér kaczagott, én pedig, bizonyára szörnyü ostoba arczczal, ott álltam közöttük és gondolkoztam rajta, hogy melyik párthoz csatlakozzam, a síróhoz-e vagy a kaczagóhoz.

Egyszerre csak hallatszott a nagymama hangja:

— Gyerekek, ide jertek!

Szomorú és félős arczczal bandukoltunk a magas itélőszék elé.

— Gyere csak ide te, fiacskám!

Maga elé állított s kezét homlokomra téve, félresimitotta a hajamat, majd megsimogatva az arczomat, csöndes hangon beszélni kezdte, hogy a világon óriási nagy különbség van a grófok és más közönséges emberek között, és hogy ő a mi családunkat tiszteli ugyan, hanem elvégre az

én apám mégis csak közönséges ügyvéd, ha nemes ember is, és hogy nekem még játszani is illetlenség olyasmit, a minőt elébb játszottunk.

Azután a kis Melindát vette elő.

Milyen csodálatos biztossággal emlékezem vissza még most is minden szavára:

— Szégyeld magad Melinda! Hogy tud így megfeledkezni magáról egy Csermőy grófkisasszony?

Tihamér úrfi is kikapott még, de erre már nem emlékezem. Csak azt tudom, hogy valami csodálatosan nagy és erős bánat terhe alatt roskadozva álltam ott az öreg asszony előtt.

És tudja isten, mintha most, hogy itt járok újra azon a helyen, újra érezném azt a bánatot...

Bolondúl ábrándos és szomorú hangulat vesz rajtam erőt, s úgy érezem, mintha az az első seb még most is fájna...

ANTIFER MESTER

CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legújabb regénye. Forditotta Huszár Imre.

(Folytatás.)

De a csimpánzok úgylátszik rosz szemmel nézték ezt az inváziót és nem sokára, némelyek igen különös ugrándozások közt, mások mozdulatlanul, de mindannyian hatalmas arczfintorgatásokkal kört képeztek Antifer mester és társai körül.

— Vigyázni kell, — jegyzé meg Juhel nagybátyjához fordulva. — Ezek a majmok erős ficzkók, számra nézve jóval fölülmulnak bennünket, és nekünk nincsenek fegyvereink.

Törődött is Antifer mester a majmokkal! Kisebb gondja is nagyobb volt ennél!

— Igazad van, fiam, — mondá a «dereglyés». — Ugy látszik, hogy ezek az urak nem ismerik a vendégszeretet törvényeit és fenyegető állásba helyezkednek.

— Veszély fenyeget bennünket? — kérdé Ben Omar.

— Egyszerüen csak annyi, hogy agyonverhetnek bennünket, — mondá Juhel komolyan.

A közjegyző, a választ megértvén, szeretett volna... másutt lenni.

E közben Barroso ugy elhelyezte az embereit, hogy minden támadást visszaverhessenek. Aztán Szaukkal együtt félrevonult tanácskozni, mialatt Juhel nem vette le a szemeit róluk.

Az olvasó könnyen eltalálhatja a beszélgetésük tartalmát. Szauk nem birta eltitkolni a haragját a fölött, hogy a hajótörés meghiusította a szépen kieszelt tervüket. Most már tervben kellett megállapodni. Miután a második sziget vidékére eljutottak, kétség se lehetett a felől, hogy a Kamilk pasa kincsei a Majumba öböl valamelyik szigetén, — akár ezen, akár a többiek egyikén vannak elrejtve. Nos hát Szauk később fogja végrehajtani Barroso és a hajósai segélyével azt a mit előzetesen elhatározott... E perczben semmit se lehetett tenni... Jólhet a fiatal kapitánynak műszerei nem álltak többé a rendelkezésére, a legutolsó fölvételei alapján mégis eszközölhetett olyan kutatásokat, a milyenekre Szauk nem volna képes.

Mindezekre nézve teljesen egyetértett a két gazember, a kik annyira méltók voltak egymáshoz. Magától értetik, hogy Barrosót a czinkosa böven meg fogja jutalmazni a szenvedett veszteségekért és meg fogja neki annak idején téríteni a hajó, a szállítmányi áruk és az elefántok értékét.

A főtodog volt tehát, mielőbb eljutniok Majumbába. A partról épen azelőtt néhány halászbárka indult el, a melyeket tisztán lehetett látni. A legközelebbi alig volt három mérföldnyire. Szélcsöndes idő levén, alig érhet három vagy négy óra lefolyása előtt a tanyahely elé, a honnét majd jelt fognak adni... Estére a hajótörést szenvedettek a város valamelyik árutelepén szállásolhatják el magokat.

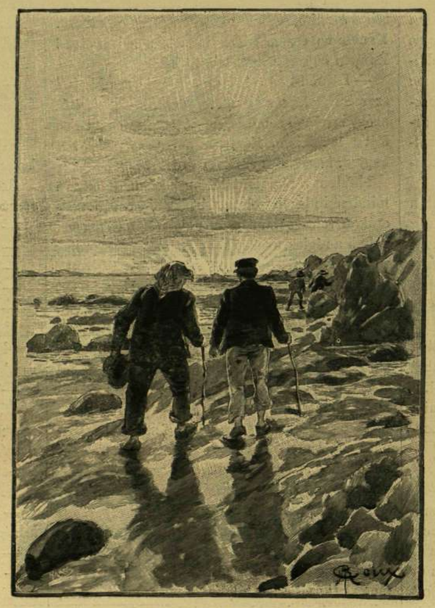

Antifer mester és Zambuco útnak indultak.

— Juhel!... Juhel!...

E kiáltás szakitotta félbe hirtelen a Szauk és Barroso párbeszédét.

Antifer mester szólította az öcscsét és csakhamar utána tette:

— Gildas!... Gildas!...

Az ifju kapitány és a «dereglyés», a kik a tengerpartról a halászbárkákat vizsgálták, azonnal Antifer mesterhez siettek.

Zambuco is ott volt és Ben Omar egy intésre szintén oda sietett.

Mialatt Barroso az embereihez ment, Szauk lassankint a csoport felé lopózott, hogy meghallhassa, mit beszélnek. Miután azt hitték, hogy nem ért francziául, senki se nyugtalankodott a jelenléte miatt.

— Juhel, — mondá Antifer mester, — jól figyelj reám, mert itt az idő az elhatározásra.

Szaggatott hangon beszélt, mint az olyan emberek szoktak, a kiknél az ingerlékenység elérte a tetőpontot.

— A legutolsó okmány szerint a második számú sziget a Majumba-öbölben fekszik... Nos... mi a Majumba-öbölben vagyunk... E felől nincs kétség?...

— Igen... Juhel... el fogunk menni Majumbába, de ott maradunk, a helyett, hogy visszatérnénk Loangóba. Ott lesz a főhadiszállásunk mindaddig, míg végig fölkutattuk valamennyi szigetet — értetted? — valamennyit.

— Hogyan, nagybátyám?...

— Legfölebb öt vagy hat sziget van... de ha száz vagy ezer volna is, végig fölkutatnám valamennyit.

— Nagybátyám... ez képtelenség...

— Épen nem képtelenség, Juhel. A kincs egyiken van e szigetek közül... sőt az okmány kijelöli a sziget azon irányát is, a hol azt elásatta Kamilk pasa...

— A kit bár az ördög elvitt volna!... dörmögé Trégomain Gildas.

— Erős akarattal és türelemmel, — folytatá Antifer mester, — meg fogjuk találni, a sziklát, a mely a kettős *K* betüvel van megjegyezve.

— És ha nem találjuk meg? — kérdé Juhel.

— Ne mondd ezt, Juhel! — kiáltá Antifer mester. — Az élő Istenre, ne mondd ezt!

Juhel már belátta, hogy ily makacsságnak nem lehet ellenszegülni. A kutatások, a melyek szerinte nem vezethettek eredményre, nem tarthatnak tovább tizennégy napnál. Ha egyszer Antifer mester meggyőződik róla, hogy többé semmit se remélhet, mégis csak kénytelen lesz visszatérni Európába. Juhel tehát igy szólt:

— Legyünk készen arra a halászbárkára szállni, mihelyt ideérkezik.

— Nem előbb, míg ezt a szigetet át nem kutattam, — viszonzá Antifer mester, — mert ki tudhatja?... miért ne volna épen ez az igazi?

Ez utóvégre is logikus megjegyzés volt. Ki tudja, nem érkeztek-e el a kincskeresők a czélponthoz és nem tette-e meg a véletlen azt, a mit ők a chronometer és egyéb műszerek hiányában meg nem tehettek volna?

Juhel nem tett semmi ellenvetést és utóvégre is legjobb volt, nem vesztegetni az időt. A szigetet be lehetett járni, mielőtt a bárkák megérkeznének. De attól lehetett félni, hogy mindenek előtt a *Portalégre* legénysége fog eltávozni akarni, hogy Majumbában jóllakhassék. Hogyan lehessen ezen emberektől követelni, hogy ráálljanak a várakozásra, a melynek az okát nem közlik velük? A kincs létezését pedig nem lehetett előttük fölfedezni, mert ez egyértelmű lett volna a Kamilk pasa titkának elárulásával.

Ez is helyes észrevétel volt, de vajjon Barroso és az emberei nem lesznek-e meglepetve Antifer mester, Zambuco, Juhel, Trégomain, Ben Omar és Nazim eltávozása fölött és nem fognak-e utánuk menni?

Ez komoly nehézségnek látszott, mert a kincs fölfedeztetése esetén hogyan viselkednének ezek az emberek, az aranyat, gyémántot és drágaköveket tartalmazó három hordó láttára? Nem fognak-e erőszakoskodni és rabolni ezek a szemenszedett ficzkók, a kik annyit sem értek, mint a kötél, a melyre őket föl kellene akasztani? Annyi bizonyos, hogy a kapitányuk nem szegülne ellenük, sőt izgatná őket és kivenné magának a kincsekből az oroszlánrészt.

De ki volna képes rábeszélni Antifer mestert, hogy a legnagyobb óvatossággal járjon el, hogy czélszerübb volna pár napig várni, mindenekelőtt átkelni Majumbába a *Portalégre* legénységével együtt, aztán onnét másnap visszatérni a szigetre egy e czélra külön bérelt hajón és megszabadulni e gyanus külsejü emberektől, a mi szintén nem lesz könnyű dolog!... De Juhel nagybátyja semmit sem akart hallani... semmi áron sem akarta elhagyni a szigetet, mielőtt azt át nem kutatta volna és a pokolba küldte a dereglyést, a ki a főnnebbi igen helyes észrevételeket koczkáztatta. Antifer mester utóvégre is e szóval szakitott véget a dolognak:

— Induljunk!

— De kérlek...

— Maradj, ha úgy tetszik... nincs reád szükségem!

— De gondold meg...

— Jer, Juhel!...

Engedelmeskedni kellett.

Antifer mester és Zambuco útnak indultak. Juhel és Trégomain is kénytelenek voltak utánuk menni. Azonban a hajó legénysége nem mozdult és Barroso se látszott törődni azzal, hogy az utasok eltávoztak a tanyáról.

Vajjon minek kell tulajdonitani e tartózkodást?

Annak, hogy Szauk kihallgatta az egész beszélgetést és nem akarván a kutatásokat késleltetni, se megakadályozni, néhány szóval nyugalomra és türelemre intette Barrosót.

Barroso tehát a legényeihez ment és megparancsolta nekik, hogy e helyen várják be a halászbárkák megérkezését és ne mozduljanak a tanyahelyről.

Miután ez a dolog elintéztetett, Ben Omar is elindult Szauk egy intésére Antifer mester után, a ki nem csodálkozhatott rajta, hogy Nazimot a közjegyző oldalán látta.

X. FEJEZET.

A melyben Antifer mester és Zambuco bankár orra mód nélkül megnyúlik.

A nap állásáról a láthatár fölött itélve, körülbelül reggeli nyolcz óra lehetett. Ezzel a «körülbelülléi» be kellett érniök, miután a hajótörést szenvedettek órái mind megálltak a vízben.

Omar és Nazim a középen. A hátvédet Juhel és Trégomain Gildas képezték.

Nincs miért csodálkozni azon, hogy a két társörökös a csapat élén járt. Gyorsan gyalogoltak, egy szót se váltottak egymással és a világ kincseért sem engedték volna meg, hogy valaki eléjük kerüljön.

A közjegyző koronkint egy-egy nyugtalan pillantást vetett Szaukra. Nem kétkedett a felől, hogy Szauk valamely gonosztettet forralt, Barrosóval egyetértőleg. Ezenfölül folyvást gyötörte az a gondolat is, hogy ha a kincs kisiklik az Antifer mester kezei közül, az ő százalékával is ugyanez történhetik. Egyszer-kétszer igyekezett ez iránt kifürkészni Szaukot, a ki azonban, érezvén, hogy Juhel őt szemmel tartja, még komorabb volt, mint egyébkor és nem felelt Ben Omarnak.

A Juhel gyanuja tényleg rendkivül fokozódott, minél figyelmesebben vizsgálta Ben Omar viselkedését Nazimmal szemben. Még az alexandriai irodákban sem eshetik meg, hogy a segéd parancsoljon a közjegyzőnek és a közjegyző engedelmeskedjék a segédnek, már pedig e két ember közt igy állt a dolog.

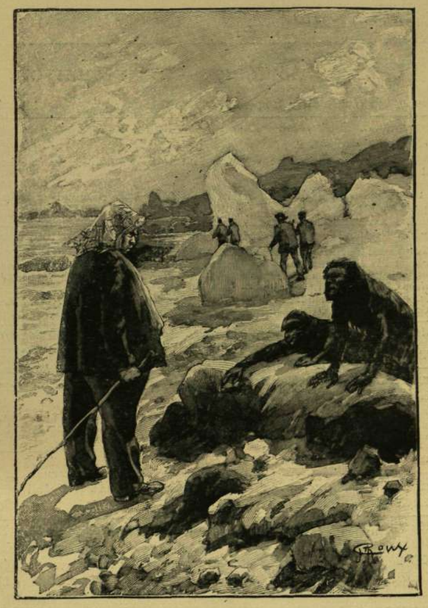

Jó és nyájas arcza némelykor viszonozta ezen állatok arczfintorgatásait.

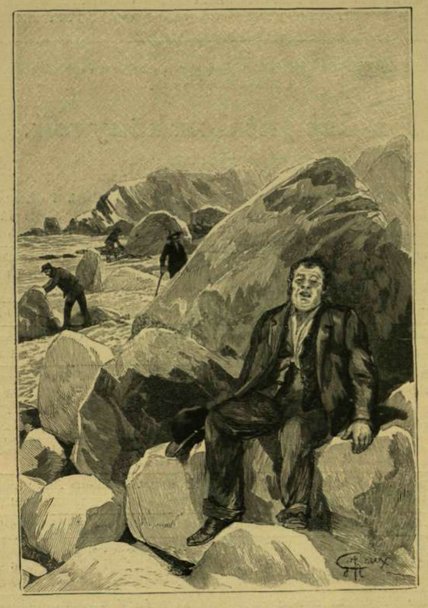

A «dereglyés» egy szikladarabon ült.

A Barroso emberei a tanyán maradtak, de annál kevésbbé a majmok. Mintegy tizenkét csimpanz kivált a csoportból, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy elkisérje a betolakodókat, a kik a szigetüket kimotozni bátorkodnak. A többiek a tanyahely körül maradtak.

A «dereglyés» utközben kancsal pillantásokat vetett e szilaj testőrökre, a kik e pillantásokat utálatos arczfintoritásokkal, fenyegető taglejtésekkel és rekedt ordítással viszonozták.

— Ezek az állatok nyilván egymással beszélgetnek, — gondolá magában Trégomain Gildas. ... Sajnálom, hogy nem értem a nyelvüket... Kellemes dolog volna velük a saját nyelvükön társaloghatni!

Az olvasó még nem feledte el, hogy az Omanöböl szigetén talált okmány nemcsak a Majumba-öböl szigetének a fekvését jelölte meg, hanem azt a helyet is, a hol a kincs rejtekhelyét jelző kettős *K* betüt keresni kellett.

Az első szigeten e hely a déli csúcson volt, a másodikon ellenben az éjszaki csúcs egyik sziklájára vésték be a monogrammot.

Utasaink a hajótörés után a sziget déli partjára vetődtek ki. Föl kellett tehát menni a szigetnek éjszaki részére, a mi néhány kilométernyi gyalogolást igényelt.

A kincskereső csapat csakugyan ezen irányban haladt: Antifer és Zambuco legelől, Ben Omar és Nazim a középen. A hátvédet Juhel és Trégomain Gildas képezték.

Nincs miért csodálkozni azon, hogy a két társörökös a csapat élén járt. Gyorsan gyalogoltak, egy szót se váltottak egymással és a világ kincseért sem engedték volna meg, hogy valaki eléjük kerüljön.

A közjegyző koronkint egy-egy nyugtalan pillantást vetett Szaukra. Nem kétkedett a felől, hogy Szauk valamely gonosztettet forralt, Barrosóval egyetértőleg. Ezenfölül folyvást gyötörte az a gondolat is, hogy ha a kincs kisiklik az Antifer mester kezei közül, az ő százalékával is ugyanez történhetik. Egyszer-kétszer igyekezett ez iránt kifürkészni Szaukot, a ki azonban, érezvén, hogy Juhel őt szemmel tartja, még komorabb volt, mint egyébkor és nem felelt Ben Omarnak.

A Juhel gyanuja tényleg rendkivül fokozódott, minél figyelmesebben vizsgálta Ben Omar viselkedését Nazimmal szemben. Még az alexandriai irodákban sem eshetik meg, hogy a segéd parancsoljon a közjegyzőnek és a közjegyző engedelmeskedjék a segédnek, már pedig e két ember közt igy állt a dolog.

A «dereglyés» csak a majmokkal foglalatoskodott. Jó és nyájas arcza némelykor viszonozta ezen állatok arczfintorgatásait. Ilyenkor a szemeit behunyta, fölhuzta az orrát és kiduzzasztotta az ajkait. E pillanatban Nanon és Énogate bizony rá sem ismertek volna!

Ezen égöv alatt és ezen évszakban a nap pályája félkört képez keletről nyugatra és csaknem a zenithen megy keresztül, következőleg nem ferdén, hanem függélyesen veti a sugarait e területekre.

— És ezek a gazemberek nem is úgy néznek ki, mintha melegük volna! — mondá a «dereglyés», a ki folyvást a körülök ugrándozó négykezüeket nézte. — Az embernek szinte kedve volna majomnak lenni!

Talán czélszerübb lett volna a fák árnyékában gyalogolni, hogy megmeneküljenek a napsugarak e záporától... De a sürüségek szinte járhatatlanoknak látszottak a nagyon alant szétterjedő és egymásba fonódó ágak és galyak miatt. Antifer mester és a társai tehát a part mentén haladtak előre és gyakran voltak kénytelenek körüljárni az egyes beszögelléseket vagy sziklákat, oly helyeken, a hol a dagály már ellepte a parti fövenyt.

Egy órai gyalogolás után csakis a fél uton voltak. Innét már látni lehetett a sziget három vagy négy éjszaki csúcsát. De melyik volt az igazi?

A csimpanz urak nyilván nem akartak tovább menni. Ezek az állatok nem szívesen hagyják el a fák által nyujtott menhelyet, és a tenger hullámainak zúgása nem gyakorol reájuk vonzó hatást.

De mikor a kiséret az erdő szélén megállapodott, nagyon kevéssé barátságos és engeszteléken érzelmeket tanusított az idegenek iránt, a kik tovább mentek, hogy kutatásaikat kiterjesszék a sziget éjszaki csúcsáig. A majmok előbb elkezdtek szilajul ordítani. Aztán az egyik közülök követ kapott föl és az utasok felé dobta izmos karjaival. Miután pedig a példáját a többiek is követték, Antifer mester és a társai a megköveztetés veszélyében forogtak. És csakugyan ez is történt volna minden valószinüség szerint, ha elég vigyázatlanok lettek volna a kőhajigálást viszonozni, daczára annak, hogy számra nézve gyöngébbek voltak.

— Ne viszonozzuk a támadást... ne viszonozzuk! — kiáltá Juhel, látván, hogy Trégomain Gildas és Szauk köveket szednek föl a földről.

— De mégis... mondá a «dereglyés», a kinek a kalapját épen akkor ütötte le egy kő a fejéről.

— Nem, Trégomain úr, menjünk tovább és mindjárt biztonságban leszünk, miután ezek a majmok nem akarnak messzebb menni.

Ez volt a legokosabb, a mit tehettek. Ötven lépéssel távolabb már túl voltak minden veszélyen.

Mintegy tizenegyedfél óra lehetett. Éjszakon a sziget csúcsai százötven-kétszáz méternyi hosszúságban nyúltak ki a tengerbe. Antifer mester és Zambuco abban állapodtak meg, hogy legelőször a leghosszabb, éjszak-nyugati csúcsot fogják átkutatni.

Nem lehet valami kopárabbat képzelni ennél a sziklahalmaznál. Nyoma se volt a növényzetnek, de még annak a mohának se, a mely a nedves szikladarabokat be szokta lepni. Ennélfogva nem is kellett félteni a Kamilk pasa monogrammját, a melyet ezelőtt harminczegy évvel véstek be e szigetek valamelyik sziklájára. Kétségkívül érintetlenül fogják föltalálni a kettős *K* betűt.

Kincskeresőink tehát újból neki láttak a kutatásoknak, ép úgy, mint nem rég az Oman-öböl szigetén. Szinte hihetetlen, de mégis igaz, hogy a két örökösön annyira erőt vett a szenvedély, hogy nem is látszottak szenvedni a fáradságos gyalogolástól és a nap hevétől. Szauk is ép oly buzgón látott hozzá a munkához.

A közjegyző két szikla közt ült és nem mozdult, se nem beszélt. Ha megtalálják a kincset, még mindig lesz ideje interveniálni és követelni a jutalomdíját, miután jelen volt, mint a hogy a végrendelkező kötelességévé tette. És Allahra! a több mint három hónap óta elszenvedett viszontagságai és átélt veszélyei nem lesznek túlfizetve!

Magától értetik, hogy Juhel, Antifer mester parancsára, a nagybátyja oldalán maradt és a legrendszeresebb szorgalommal kutatott a sziklák közt.

— Nem igen valószinü, — mondá magában, — hogy itt találjuk meg a milliók üregét, mert ehhez először is az kellene, hogy a kincset itt ásták legyen el, nem pedig az öböl többi szigeteinek egyikén. Másodszor, hogy az üreg épen ezen a földcsúcson létezzék. Harmadszor, hogy e sziklahalmaz közt megtaláljuk azt a sziklát, a melyre a kettős *K* betű van bevésve... De utóvégre is, ha mindezen körülmények egybevágnának, ha az az átkozott pasa nem hurczol bennünket az orrunknál fogva, ha véletlenül rábukkannánk erre a monogrammra, nem volna-e okosabb egy kukkot se szólni?... A nagybátyám lemondana arról a szerencsétlen tervéről, hogy engem és Énogatet valami rendelkezési állapotban levő herczegnővel és herczeggel házasítson össze!... De nem! A nagybácsit megölné ez a csalódás... Bele tébolyodnék!... És az én lelkiismeretemet egy rosz cselekedet gyötörné... Ki kell tartani mindvégig!

Mialatt Juhel e gondolatokkal bibelődött, a «dereglyés» egy szikladarabon ült, lecsüngő karokkal, kifáradt lábakkal, izzadtságtól csurgó arczczal és lihegett, mint egy fóka, a mely hosszantartó lebukás után ismét fölmerül a viz fölszinére.

A kutatás eddig semmiféle eredményre se vezetett. Antifer mester, Zambuco, Juhel és Szauk megvizsgálták mindazon sziklákat, a melyek fekvésüknél és helyzetüknél fogva a híres monogrammal lehettek volna megjelölve. Hiába szenteltek két fárasztó órát e kutatásoknak, melyeket a sziget legvégső csúcsáig kiterjesztettek. De Antifer mester nem esüggedt... másnap folytatni fogja ezt a munkát és ha ezen a szigeten semmit se talál, újra kezdi a másikon. Nem! félbe nem hagyja a művét, ezt esküvel fogadta mind a három szentnek, a kik a keresztlevelén szerepelnek.

Végre, miután a legalaposabb nyomozás is sikertelennek bizonyult, utasaink visszafelé indultak és útközben még itt-ott megvizsgáltak egy-egy szikladarabot, a mely a parti fövenyen hevert... Semmi!... semmi!...

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Iskolai jutalomkönyvek.

Idegen költőkből.

Ariosto őrjöngő Lorántja. Az éposz legértékesebb részei. Forditotta s Ariostóról szóló tanulmánynyal bevezette és jegyzetekkel ellátta *Radó* Antal. Amateur kötésben 5 frt.

Burns Róbert **költeményei.** Forditotta *Lévay* József. Vászonba kötve 3 frt 60 kr.
A költészet iránt fogékonyabb ifjainknak nagyon alkalmas jutalomkönyv.

Byron Lord. **Kain.** Ford. *György* Ilona. Kötve 1 frt 60 kr.

Goethe. Iphigenia Taurisban. Dráma. Forditotta *Csengeri* János. Vászonkötésben 1 frt.

Lamb Károly és Mária. **Shakspeare-mesék.** Bevezetéssel és Shakspeare rövid életrajzával ellátta *Mihály* József. Átnézte *Volf* György. Vászonba kötve 2 frt 40 kr.
Lamb Shakespeare-meséi Angolországban 80 év óta a serdülő ifjuság legkedvesebb olvasmányát képezik. Középiskolai ifjuságunk különösen azon fokon, midőn a népmese és monda olvasásából kiemelkedik és a remek irodalom müveibe kezd elmélyedni (3—5. oszt.), nemes és minden tekintetben ajánlatos olvasmányt nyer bennök.

Lessing G. E. **Bölcs Náthán.** Drámai költemény. Forditotta *Zichy* Antal. Kötve 2 frt.

Olasz költőkből. Ford. *Radó* Antal. Diszkötésben 1 frt 60 kr.

Regék, arab. Forditotta *Vörösmarty* Mihály. Két kötet. Czimképes kiadás. Diszkötésben 6 frt.
Az 1001-éj legjobb magyar kiadása.

Schiller Frigyes költeményei. Forditották *Szász* Károly, *Vargha* Gyula és *Váró* F. Vászonba kötve 2 frt.

Sophokles tragédiái. Ford. *Csiky* Gergely. Kiadta a Kisfaludy-társaság. Diszkötésben 5 frt.

Tennyson Alfréd. **Király idylljei.** Angolból forditotta *Soász* Károly. Vászonba kötve 3 frt.

Tibullus elégiái. Ford. *Csengeri* János. Diszkötésben 1 frt 40 kr.

Anthologiák.

Költők Lugasa. Az ujabb magyar költészet termékeinek képekkel diszitett gyüjteménye. Több mint 70 müvészi kivitelü és gyönyörü illusztrációval és aquarell czimképpel, pompás diszkötésben, aranymetszéssel 4 frt.

Hatszáz Magyar Nemzeti Dal. Szavalmányok és dalok gyüjteménye. Angol vászonkötésben 1 frt, aranyozott diszkötésben 1 frt 50 kr., dusan aranyozott diszkötésben, aranymetszéssel 2 frt.

Magyar költők. Költeményes gyüjtemény. A régibb és ujabb verselés történetével, a költők rövid élet- és jellemrajzával Dr. *Tolnay* Lajostól. Diszes angol vászonkötésben 1 frt 20 kr.

Magyar dalnok. A legszebb dalok-, románczok-, balladák- stb. gyüjteménye, Csinos vászonkötésben 80 kr.
Jutalomkönyv alsóbb osztályosoknak.

Szavalókönyv. Szavalásra legalkalmasabb költői és prózai müvekből összeállitott gyüjtemény. Diszes kötésben 80 kr., angol vászonkötésben 1 frt.
(Miniterilez ajánlva 1889/39,689. sz. a.)

Életiskola. Gyöngymondások, arany igazságok a bel- és külföldi remekirók munkáiból. Diszkötésben 2 frt.

Irodalomtörténet. — Tanulmányok.

Almásy János. **Magyar közmondások.** Kötve 1 frt 40 kr.

Arany János. **Toldy.** Költői elbeszélés. Bő nyelvi- s tárgyi magyarázatokkal ellátta *Lehr* Albert. 2. kiadás. 2 frt.
35,135/85. sz. min. rendelet: «Érdekes és tanulságos nyelvi magyarázataival nagyon ajánlatossá teszik.»

Bánóczi József. **Kisfaludy Károly és munkái.** Kisfaludy Károly arczképével. Két kötet. Vászonba kötve 5 frt 60 kr.

Baráth Ferencz. **Irodalmi dolgozatok** 2 frt.
Tartalom: *Régibb magyar irók csarnoka:* I. Zágoni Mikes Kelemen. II. Kármán József. — *Thackeray Makepeace Vilmos.* — *Humorista-e Thackeray?* — *Magyar költők szerelme.* — *Burns, a pajkos.* — *Gyulai Pál költeményei.* — *A Délibábok hőse.* — *Tolnai elbeszélései.* — *A czinkotai kántor angol változata.* — *Az aradi nap.* — *Kossuth Lajos 90-ik születésnapja.* — *Kossuth Lajos meyhalt.* — *Az ember fejlődése.* — *Nekrológok:* I. Arany János. — II. Greguss Ágost. — *Aristophanesről.* — *Jegyzés.* Kármán J. halála.

Erdélyi János. **Pályák és pálmák.** Vászonba kötve 3 frt 60 kr.

— **Tanulmányok.** Vászonkötésben 3 frt 60 kr.

Greguss Ágost. **A balladáról és egyéb tanulmányok.** Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Vászonba kötve 3 frt.
35,135/85. sz. min. rendelet: «Egyik legkitünőbb magyar aesthetikai munka, mely nemcsak a ballada természetének és fejtegetésének, de az epikai költészet egész körének ismeretéhez sok tanulságos adalékot nyujt.»

Gyulai Pál. **Vörösmarty életrajza.** 3. kiadás. Vászonkötésben 2 frt.

Gyulai Pál. **Katona József és Bánkbánja.** Katona arczképével Vászonba kötve 2 frt 40 kr.

— **Emlékbeszédek.** Kazinczy Ferencz. — Pákh Albert. — Báró Eötvös József. — Toldy Ferencz. — Kriza János. — Szigligeti Ede. — B. Kemény Zsigmond. — Gr. Széchenyi utolsó évei. — B. Jósika Miklós. — Mészáros Lázár. — Kossuth levele Deák halálakor. — A «Vasárnapi Ujság» 25. évfordulóján. Félbőrkötésben 3 frt.
35,135/85. sz. min. rendelet: «Mint nemcsak alapossága, korrajz teljessége és hűségére, a jellemzés erejére, a kritikai taglalás élességére, hanem az előadás müvészetére nézve is példaszerü munkák, különös figyelmet érdemelnek Gyulai fenti dolgozatai.»

Imre Sándor. **A néphumor a magyar irodalomban.** Vász. köt. 1 frt 40 kr.

Salamon Ferencz. **Irodalmi tanulmányok.** Két kötet. Vász. kötve 5 frt.
Tartalom: I. kötet: Arany. — Petőfi. — Csokonai. — Zrinyi. II. kötet: Shakespeare. — Balzac. — Világirodalom. — Könyvismertetések. — Magyar irodalom.

Toldy Ferencz. **A magyar költészet története** az ősidőktől Kisfaludy Sándorig. 2. kiadás. Diszkötésben 3 frt.

— **A magyar költészet kézikönyve a mohácsi vésztől a jelenkorig.** Második átdolgozott kiadás. Öt vászonkötésben 12 frt.
35,135/75. sz. min. rendelet: «Toldy utolsó biographikus és anthologiai munkája. Számos költőnek máig legkimeritőbb és legalaposabb életiratát ebben a munkában találhatjuk.»

A természetből.

Baló József és **Miklós** Gergely. **Csillagászati és fizikai földrajz.** Az ifjuság számára. Vászonba kötve 2 frt.

Bernstein A. **A természet könyve.** Öt kötetben. Vászonba kötve 13 frt.

Hanusz István. **Az állatok világából.** 92 szép képpel. Kötve 1 frt 20 kr. diszes kötésben 1 frt 60 kr.
Tartalom: Alvástünemény az állatoknál. Nemcsak a növények illatoznak. A patkányok. A mezei nyúl. A házi nyúl. A varjak. Téli alvó madár. A vizityuk és szárcsa. A bibicz madár. Egy igen hasznos madár. A halak vándorlása. Az aranyhal. A hangyatojás szedés. Hivatlan vendég. A tiszavirág. Műszaki csapat. Egy minta-aquarium.

Hoitsy Pál. **A mi az embert környékezi.** Olvasmányok a természetvilágból. Dr. Berlin munkája nyomán. 147 ábrával. Vászonkötésben 3 frt.
Kitünő könyv az ifjuságnak.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

A ZÖLD LÉGY ÉS A SÁRGA MÓKUS.

Életkép.

Irta **Mikszáth Kálmán.**

Betegen feküdt az öreg paraszt, a falu nábobja. Isten ítéletet tartott ő felette, mutatván a többi halandóknak is.

«Mik vagytok? Semmik se vagytok. Itt van Gál János, a hatalmas Gál János, a kivel a szolgabiró is kezet fog, a kit Gál bácsinak szólitanak a falubeli kis komteszkék is, mert gazdag és ő a legtöbb köztetek. De énnekem mindegy az. Én azért leütöm Gál Jánost. És pedig csak úgy szőrmentében ütöm le, mint mikor a kalászból kipereg egy szem egy legyintésre. Nem küldök ellene éhes farkast, a ki megegye, se nem döntök le erős tölgyet, a melyik agyonüsse. Elég leszel neki te is, kis legyecske. Szállj, szállj és csipd meg ő kegyelmét.»

Igenis úgy történt; egy légy csipte meg a Gál János uram kezét s az egyszerre dagadni, pirosodni, aztán feketedni kezdett, mindig odább, feljebb.

A kastélybeli úrnő és a pap rávették, hogy azonnal doktort hijjon.

— Jó, — mondá Gál uram; — hadd menjen el a kocsi a létai *kilógusért*.

De az úrnő minden áron a fővárosba akart sürgönyözni Birli egyetemi professzorért, a kinek az eljövetele háromszáz forintba kerül ugyan, de aztán érti a mesterségét. «Ejh, bolondság, — mordult fel a paraszt-király, — az a parányi légy végre is nem tehetett bennem háromszáz forint ára kárt.» De a nagyságos asszonyka, a falu jótevője, addig-addig erősködött, hogy így-úgy ő maga fizeti ki a háromszáz forintot a pesti professzornak, mig közbeszólt Gál uram:

— De már abból semmi se lesz. Inkább még én toldom meg egy ötvenessel.

A sürgöny hát elment s a délutáni vonattal megérkezett a hetedhét országon híres doktor, a Birli József. Fiatalos, vézna úr volt, nagy kösöghkalappal, pápaszemmel. Nem ért az egész emberke öt garast. S mégis ennek fognak fizetni háromszáz forintot.

A vasuti állomásnál a Gál uram kocsija várta, künn a Gál-portán pedig Gálné fogadta.

— Maga a pesti doktor? Isten hozta! No csak jöjjön be lelkem, mert már olyan nagy parádét csap belőle az uram, mintha veszett kutya harapta volna meg s nem egy haszontalan légy.

Pedig dehogy csapott belőle parádét Gál János. Nem szólt az semmit, ha nem kérdezték; ha kérdezték is, keveset szólt. Ott feküdt a lóczán egykedvűen. A bundája összegyürve vánkosul szolgált a feje alatt, a pipája pedig vigan füstölt a fogai közt.

— No, mi a baj, öreg? — kérdé a kis Birli szapora beszédjével. — Hallom, hogy valami légy csipte meg.

— Az ám, egy légy, — felelte a beteg vontatottan.

— Miféle légy volt az?

— Hát egy zöld légy, — mondá kurtán.

— No csak kérdezze ki lelkem, ha már itt van, — szólt közbe Gálné asszonyom, — nekem a pitvarban van dolgom, kilencz kenyerem a kemenczében.

— Jól van, jól, *néni*, — hagyta rá a doktor szórakozottan.

De már erre a szóra visszafordult Gálné, fürge keze két újjával egyetlen rántásra hátratolván fejéről a péttyes kendőt, mely az arczát eltakarta.

— Volnánk pedig olyan fiatalok, mint az úr, — vetette oda félvállról, félig boszankodva, félig incselkedve. — Úgy látszik, nem jól lát azon a két ablakon, a mi a szemén van.

S fordult egyet a sarkán, mint az orsó. Ingerlőn suhogott, ropogott rajta minden mozdulatánál a tömérdek kikeményitett szoknya.

A tudós professzor elálmélkodva nézett rá; csinos volt, dörögősen csinos volt s valóban fiatal, sokkal fiatalabb a doktornál, hát még az őszbe csavarodott gazdánál. Már épen valami mentegetőzésfélét akart hebegni, mikor az asszony becsapta maga után az ajtót. Oh, be nagy mamlaszok azok a nagy tudósok!

— No hát mutassa azt a kezét.

Gál uram szó nélkül odanyujtotta nagy lustán a fájós kezét.

— Fáj-e nagyon?

— Meglehetősen, — mondá Gál uram, egy rettenetes füstmacskát ereszve, mely a mestergerenda felé szállt kigyózó karikában. Kedvteléssel nézett utána, a meddig csak láthatta.

Az orvos megnézte a feldagadt kart s ijedten kiáltott fel:

— Baj, nagy baj. Ez hulla-légy volt!

— Hát lehetett, — felelte flegmával Gál János, csakhogy mondjon valamit, — biz az lehetett, mert azt az egyet mindjárt láttam, hogy nem a mi legyeink familiájából való.

— Nem jól értett meg, bátyóka. Azt mondom, hogy olyan légy volt a melyik előbb egy holttesten lakmározott.

— Ejnye szentséktörő, pákosztos férge! — fakadt ki Gál János minden ijedelem és boszankodás nélkül, inkább csak szokásból az istentelen és illetlen dolgok elkövetésének hallatánál.

— Ezer szerencse, hogy nem késtem el, mert most még segithetünk, de holnap már későn lett volna. Holnap már meghalt volna kend.

— Valjon? — szólt az öreg parasztkirály, megnyomkodva a pipája hamuját.

— A vérmérgezés gyorsan megy. Igy is sietnünk kell. Itt nincs egyéb hátra, gazd'uram, erősitse meg kend a szivét, le kell vágni az egyik kezét.

— Az én kezemet? — kérdé elcsodálkozva s aztán valami csendes ironia-féle mosolygás kezdett mutatkozni az ajka körül, volt abban egy kis fitymálás, egy kis megvetés, csodálatos fatalizmussal összekeverve.

— Bizony a magáét. Annak meg kell lenni.

Gál uram egy szót se szólt, csak a fejét rázta és pipázott szépen, csendesen.

— De lássa, — szólt a doktor rábeszélő hangon, — hiszen fájni sem fog, elaltatom; mire fölébred, vége a bajnak, meg van mentve. Igy ellenben holnap ilyenkorra meghal, mert a vérmérgezés tovább harapózik. Az Isten se mentheti meg.

— Ugyan hagyjon békét, — mordult fel Gál uram, mintha restelné a sok dib-dáb beszédet, azért tehát, a mint hanyatt feküdt, egyszerüen befordult a falnak és behunyta a szemeit.

Az orvost megijesztette ez a makacsság s kiment a pitvarba, a hol a menyecske sürgött-forgott a kemenczénél, melynek mélyében ott pirultak a széles, puffadt kenyerek, kivül pedig kubikba rakott parazsak villogtak, piroslottak, hamvas szürke ruhába bujva el lassanként.

— No mi baja az öregnek? — kérdé a menyecske szinte közömbösen, elől felkapcsolt szoknyáit szemérmetesen leeresztve; jóval felül a bokán látszanék különben formás fehér lába s nem minden férfiszem érdemli meg, hogy hízlalják.

— Hát biz az roszúl van, épen azért jöttem ki, hogy magát kérjem, beszélje rá a férjét —

— Mire?

— Hogy engedje a kezét levágni.

— Szent Isten! a kezét?

A menyecske olyan fehér lett, mint a fal, a foga összevacogott s reszketve hebegte:

— És meg kell történnie?

— Meg, minden áron. Minden percz veszedelem. Vérmérgezés *van jelen* (ezt nem én mondom igy, a doktor mondta); ha a keze el nem *távolittatik* azonnal, a halál bekövetkezésének megakadályozása kizártnak tekinthető.

— Azaz, hogy meghal az uram.

— Holnap menthetetlenül bekövetkezik a haláleset. Nincs segitség.

Az asszony arcza olyan vérvörös lett, mint egy mályvarózsa s a szemei úgy fénylettek, csillogtak, mint azok a parazsak a kemencze torka előtt.

— Jöjjön, jöjjön, — sürgeté Birli, — szóljon neki, vegye rá, magára hallgatni fog.

Az asszony csipőjére tette az egyik kezét negédesen, kihivóan, a másik kezének a nagy újját a szájába vitte és a körmével megcsebentette az egyik fogát (a mi egy finom fajtája a magyar parasztnál a füge-mutatásnak).

— Ezt ni! Hát olyan asszonynak néz engem az úr, a ki elég jó lesz egy csonka ember feleségének... Hiszen a szemem égne ki. No még az kellene!

S ezzel mint a forgószél berontott a szobába, izgatott hangon felkiáltott:

— Ne hagyd magadat metélni, János! Ne hallgass a doktorra, János!

Az öreg barátságosan pislantott fel a berontott nőnemberre s aztán megbiztatta, mint a gyerekeket szokás:

— Ne félj, Kriska! Semmi se lesz belőle. Van énnekem eszem, Kriska. Nem halok én meg darabonkint.

Birli kétségbeesett s a rábeszélés minden fegyverét előszedte.

— Ne legyen kegyetlen, jó asszony, becsületemre mondom, meghal holnap ez a szegény ember, ha el nem vágom a kezét. S magát is csodálom, Gál uram, olyan okos ember, hallom bíró is volt és még se látja be a borzasztó következményeket. Mi az egy kéz? Hányszor lát-

tott egészséges, vidám egykezű katonákat. Igaz-e vagy nem?

— Hát igaz, — hagyta rá a paraszt nábob.

— Aztán (most egy parasztot fogó furfang jutott eszébe Birlinek) a háromszáz forintot úgy is meg kell fizetnie, akár vágom le a kezét, akár nem. Hát bizony kár már most ellenkezni. Öt percz az egész operáczió. Katonadolog. Meg is van már fizetve — csak épen a beleegyezése kell. — Aztán nekem is nagy lelki megnyugvás, hogy egy derék embert mentettem meg és hogy a háromszáz forintját nem húztam ki ingyen a fiókjából.

Gál János gondolkozni látszott, de csak azon gondolkozott biz ő, hogy mivel nyugtassa meg a bőbeszédű doktort.

— Hát írjon érte, — mondá, — valami zsirt!

(Folytatása következik.)

ANTIFER MESTER

CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legújabb regénye. Forditotta Huszár Imre.

(Folytatás.)

Most már nem maradt egyéb hátra, mint visszatérni, azon halászbárkák egyikére szállani, a melyeknek már meg kellett érkezniök a tanyahelyre és átkelni Majumbába, hogy másnap a kutatásokat egy másik szigeten folytassák.

Mikor Antifer mester, Zambuco, Juhel és Szauk visszatértek, a dereglyést és a közjegyzőt még mindig ugyanazon a helyen találták.

Antifer mester és Zambuco szótlanul tovább mentek az erdő széle felé, a hol a csimpanzok csak a kedvező pillanatot várták, hogy újra kezdhessék ellenséges tüntetéseiket.

Juhel odament Trégomain Gildashoz, a ki e kérdést intézte hozzá:

— Nos?

— Nyoma sincs a kettős *K* betűnek, sőt még az egyszerűnek se.

— E szerint . . . újra kezdjük . . . másutt? . . .

— Úgy van, Trégomain úr, keljen föl és térjünk vissza a tanyára.

— Felkeljek? . . . Megteszem, ha birom! . . . Segits kissé, fiam!

Es valóban Juhel izmos karjának is elég dolga volt, míg Trégomain Gildast talpra birta állitani.

Ben Omar már felkelt és Szauk mellett állt. Antifer mester és Zambuco mintegy húsz lépéssel előttük mentek. A majmok most sem érték be az orditással és a fenyegető taglejtésekkel. A kövek sürűn kezdtek röpülni, ennélfogva az utasoknak védelmi állásba kellett helyezkedniök.

Úgy látszott, mintha ezek az átkozott állatok tényleg meg akarnák akadályozni Antifer mester és társai visszatérését a tanyahelyre.

Egyszerre hatalmas kiáltás hallatszott. A Ben Omar hangja volt. Vajjon kődobás érte volna a testének valamely érzékenyebb részén?

Nem! a kiáltása nem fájdalom-kiáltás — hanem a meglepetés, majdnem az öröm kitörése volt.

Valamennyien megálltak. A közjegyző a száját kitátotta, a szemeivel pislogott és az ujjával Trégomain Gildasra mutatott.

— Ott . . . ott! . . . ismétlé.

— Mi baj? . . . kérdé Juhel. Megbolondult ön, Ben Omar úr?!

— Nem! . . . ott . . . a *K* betű . . . a kettős *K* betű, — viszonzá a közjegyző a fölindulástól elfojtott hangon.

E szók hallatára Antifer mester és Zambuco gyorsan visszatértek.

— A *K* betű . . . a kettős *K* betű? . . . kiálták mindketten.

— Az.

— Hol?

És a szemeikkel azt a sziklát keresték, a melybe, ha Ben Omarnak hinni lehetett, a Kamilk pasa monogrammjának kellett volna bevésve lenni. Semmit . . . semmit se láttak!

— De hol . . . te barom! — kiáltá Antifer mester türelmetlenül és dühös hangon.

— Ott! — ismétlé a közjegyző még egyszer. És az újjával megint a «dereglyésre» mutatott, a ki a vállát vonogatva fordult el tőle.

— Nézzék csak . . . a hátán! — kiáltá Ben Omar.

És valóban. Trégomain Gildas zubbonyán világosan látható volt egy kettős *K* betű. Minden kétség ki volt zárva, a sziklára, a melyhez a hátát támasztotta, a monogramm volt bevésve, a melynek lenyomata most az érdemes férfiu hátán látszott.

Antifer mester odaugrott, karon ragadta a dereglyést és megparancsolta neki, hogy vezesse vissza arra a helyre, a hol az imént pihent.

A többiek utánuk mentek és a következő perczben egy nagy szikladarab előtt álltak, a melyen az annyira keresett monogramm még tisztán olvasható volt.

Trégomain Gildas nemcsak a kettős *K* betűvel jelölt sziklához támaszkodott, hanem ugyanazon a helyen pihent is, a hol a kincs nyugodott.

Senki se szólt egy szót se, de mindnyájan a munkához láttak. Szerszámok hiányában a földadat nem lesz könnyű, de ha az egyszerű kések elégteleneknek bizonyulnának, a körmeikkel is ki fogják kaparni a milliókat!

Szerencsére a köveket, a melyeket az időjárás behatása kissé porhanyúkká tett, nagyobb fáradság nélkül ki lehetett szedni. Egy órai munka után kiáshatják a három hordót . . . Aztán nem marad egyéb hátra, mint elszállítani a kincset Majumbába . . . Igaz, hogy ez az átszállitás nehéz lesz és vajjon hogyan hajtják végre, a nélkül, hogy gyanut keltenének?

De ki gondolt most erre?! . . Mindenek előtt a kincset kell kivenni a sírból, a melyben több mint egy harmadszázad óta nyugszik . . . a többi aztán majd elválik . . .

Antifer mester oly szenvedélyesen kapart, hogy a kezei vérzettek. De a világ minden kincseért sem engedte volna át másnak azt a gyönyörűséget, hogy ő legyen az első, a ki az ujjai alatt érzi a drága hordók abroncsait.

— Végre! — kiáltá abban a pillanatban, mikor a kése egy érczes felületen kicsorbult.

De azután egy második kiáltás következett . . . Hatalmas egek! milyen kiáltás! . . . Antifer mester halálsápadt arczán nem az öröm kifejezése tükrözte magát többé, hanem a meglepetésé . . . a csalódásé!

A Kamilk pasa végrendeletében említett hordók helyett csak egy vasdobozt érintett a keze . . . épen olyan dobozt, mint az első számú szigeten és a doboz tetején szintén a monogramm díszlett.

— Megint! . . . kiáltá Juhel önkénytelenül.

— Határozottan misztifikáczió az egész! — mormogá Trégomain Gildas.

A dobozt kivették az üregből és Antifer mester erőszakosan feltörte.

Egy megsárgult pergamentlap feküdt benne és e lapra a következő sorok voltak irva, a Kamilk pasa kezeirásával:

«A harmadik sziget fekvése tizenöt fok, tizenegy perez keleti hosszuság. Antifer és Zambuco társörökösök, miután Ben Omar közjegyző jelenlétében e hosszúsági pontról tudomást vettek volna, közölni fogják azt Tyrcomel urral, Edinburghban, Skótországban, a kinek tudomása van a harmadik sziget szélességi fokáról.»

E szerint hát nem a Majumba-öböl vidékén temettetett el a kincs! . . . hanem tovább kell keresni a földgömb egy másik pontján, miután ez az új hosszúsági fok egybevettetett volna a Tyrcomel úr előtt tudvalevő szélességi fokkal . . . És most már nem ketten fognak megosztozni a Kamilk pasa örökségén, hanem hárman!

— És miért ne küldenének bennünket erről a harmadik szigetről még húsz . . . még száz másra? — kiáltá Juhel. — De hát, nagybátyám, olyan makacs . . . olyan . . . együgyü lesz ön, hogy bekalandozza az egész világot? . . .

— Nem is említve azt, — tevé utána Trégomain Gildas, — hogy ha Kamilk pasa százával nevezte ki az örökösöket, a hagyaték arra se lesz érdemes, hogy az ember kimozduljon értte hazulról.

A nagybátya végig nézett a barátján és az unokaöcscsén, szétharapta a kavicsot az állkapcsa egyetlen mozdulatával és igy szólt:

— Csöndesség legyen! . . . Még nincs vége.

És újból szétnyitván a pergamentlapot, fölolvasta a végsorokat:

«Mindazonáltal, a fáradságuk jutalmául és a költségeik kárpótlásául mindegyik társörökös birtokába fog venni egyet-egyet azon két gyémánt közül, a melyek e dobozban vannak elhelyezve és a melyeknek értéke igen jelentéktelen a többi drágakövekéhez képest, melyeket örökölni hivatva vannak . . .»

Zambuco odarohant és kiragadta a dobozt az Antifer mester kezéből.

— Gyémántok! — kiáltá.

Csakugyan két gyönyörű cabochon* volt a dobozban. A bankár jól értett hozzá és egyenkint százezer frankra becsülte.

— Ez is valami! — mondá és az egyik gyémántot zsebre vágta, a másikat pedig átadta a társörökösének.

— Egy csöpp víz a tengerbe! — mondá Antifer mester és a gyémántot a tüszőjébe, az okiratot pedig az övébe dugta.

— Ej! ej! . . . mondá a «dereglyés» a fejét rázva, — a dolog komolyabb lesz, mint hittem! . No, meglátjuk . . . majd meglátjuk! . . .

Juhel csak a vállát vonogatta, Szauk ellenben majd megfult a dühtől, mikor arra gondolt, hogy ily kedvező alkalom soha sem fog többé ismétlődni.

Ben Omar, a kinek legkisebbike gyémánt se jutott, daczára annak, hogy az új okirat újabb segédkezést tesz kötelességévé, — Ben Omar az arczának megnyúlt vonásaival, halvány arczával, lecsüggő kezeivel és összecsukló térdeivel egy félig üres tömlőhöz hasonlított, a mely mindjárt le fog roskadni a földre.

Igaz, hogy Szauk és ő most már más helyzetben voltak, mint eddig. Ezelőtt, t. i. mikor St.-Malóból elindultak, nem tudták, hogy Mascateba fognak menni; mikor Mascateból elindultak, nem tudták, hogy Loangoba fognak utazni. Antifer mester a heve által sajnálatos módon el hagyván magát ragadtatni, elárult egy titkot, a melyet gondosan meg kellett volna őriznie. Valamennyien hallották az új hosszúsági fokot: tizenegy fok tizenöt percz keleti szélesség . . . Mindnyájan hallották Tyrcomel úr nevét és tudták, hogy a harmadik örökös Edinburghban, Skótországban lakik.

Az olvasó bizonyosra veheti, hogy, ha Ben Omar nem is, Szauk mindenesetre az emlékezetébe vési ezen adatokat addig is, míg beigtatná a jegyzőkönyvébe. Antifer mesternek és Zambucónak ennélfogva gondja is lesz reá, hogy ne téveszszék szem elől a közjegyzőt és segédét és ne engedjék, hogy ez a két ember megelőzze őket Nagy-Britannia második fővárosában.

Kétségkivül azt lehetett hinni, hogy Szauk semmit sem értett meg, mivel állitólag nem tudott francziául, de kétségtelen volt, hogy Ben Omar föl fogja előtte fedezni a titkot.

Ezenkivül Juhel észrevette, hogy Nazim nem volt képes elpalástolni a kielégitett kiváncsiság fölötti örömének kifejezését, mikor a földrajzi hosszúsági fok számai és a Tyrcomel név oly vigyázatlanul ellebbentek az Antifer mester ajkairól.

De utóvégre is mindegy! Juhel véleménye szerint őrültség volna harmadszor is alávetniök magukat a Kamilk pasa posthumus szeszélyeinek. Nem marad egyéb hátra, mint visszatérni Loangóba és a legelső átutazó gőzösön utnak indulni, hogy valahára hazatérhessenek Saint-Malóba.

Ezt a bölcs és logikus indítványt terjesztette Juhel a nagybátyja elé.

— Soha! — felelé Antifer mester. — A pasa Skótországba küld bennünket, tehát el fogunk menni Skótországba, ha mindjárt életem hátralevő részét a kutatásoknak kellene is szentelnem.

— Talizma hugom sokkal szerelmesebb önbe, hogysem ne várna, ha kell . . . akár tíz évig is! — mondá a bankár.

— A manóba! — gondolá magában Trégomain Gildas. — Hiszen ez a kisasszony akkor már közel járna a hatvanhoz!

Minden ellenvetés hasztalan volt. Antifer mester határozatát nem lehetett megrenditeni. Tovább fog futni a kincs után, noha a Kamilk pasa öröksége a Tyrcomel urat illető harmadrészszel csekélyebb lesz!

Nos hát, Énogate be fogja érni egy gróffal, Juhel pedig egy grófnővel.

* Olyan drágakő, a melyet nem alakitottak hasitással vagy fürészeléssel, hanem természetes alakjában köszörültek és csiszoltak.

XI. FEJEZET.

A melyben Antifer mester és társai tisztelendő Tyrcomel úr egy prédikáczióját hallgatják végig, a nélkül, hogy abban nagy gyönyörűséget találnának.

— Igen, kedves testvéreim, a gazdagság birtoka végzetszerűleg ráviszi az embert, hogy azzal bűnös módon visszaéljen. Ez a fő, hogy ne mondjam, egyetlen oka mindazon bajoknak, a melyekben a világ sinylődik! Az arany szomjuhozása nem idézhet elő egyebet a lélek legsajnálatosabb zabolátlanságainál! Képzeljetek magatoknak egy társadalmat, a melyben nem létezhetnének gazdagok, sem pedig szegények. Oh! mennyi szerencsétlenségtől, bánattól, szomoruságtól, zavargástól, katasztrófától, rombadöléstől, pusztulástól, balesettől, csalódástól, aggodalomtól, nyomortól, kiábrándulástól, kétségbeeséstől, siralomtól kiméltetnék meg az emberiség.

A szónok az ékesszólás tetőpontjáig emelkedett, előssorolván a siralmas lelkiállapotok kifejezésének e halmazát, a melylyel még korán sincsenek kimeritve a földi nyomoruság eshetőségei. Még egyebeket is vegyithetett volna a szónoklati áradatba, melyet a szószék magasgazdagságot, a mely az újkori társadalomban annyi baj forrása. Ehhez képest a szentirás azt parancsolja, hogy megvessük a gazdagságot és ha szerencsétlensége világi javakkal vagytok megverve, ha a pénz halomra gyül szekrényeitekben, ha arany ömlik a kezeitekbe, és főleg, kedves nővéreim, ha a gyémántok és drágakövek a nyakatokra, karjaitokra és újjaitokra tapadnak, mint megannyi veszedelmes fekély, ha azok közé tartoztok, a kiket az emberek boldogoknak szoktak nevezni, én azt mondom nektek, hogy szerencsétlenek vagytok és hogy a betegségteket a legerélyesebb szerekkel, akár tüzzel-vassal kell gyógykezelni.

A hallgatóságon borzadály futott végig, mintha a seborvos kése már is működnék a szónok által leleplezett sebekben.

De a legeredetibb az volt, hogy a «nagy vagyonnal megvert» hallgatóságtól e javak megsemmisitését követelte, nem pedig azt javasolta híveinek, hogy osszzák föl vagyonukat a szegények közt és adják a fölösleget a szükölködőknek; nem! egyenesen azt hirdette, hogy az aranyat, a drágaköveket, a bankjegyeket, a tulajdonjogi okmányokat, a részvényeket, stb. meg

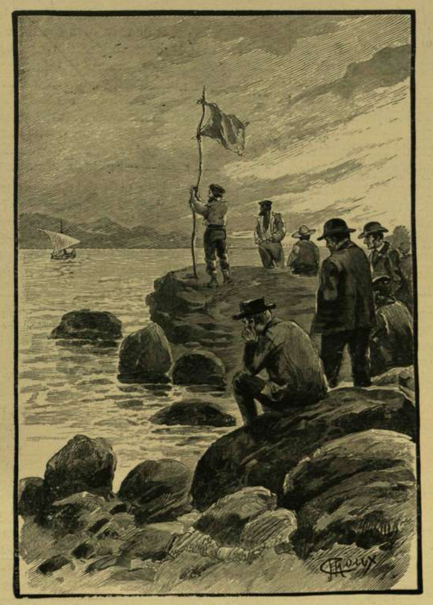

Fel kellett használni a bárkát, mely a szigeten kikötött.

Ben Omart öntudatlan állapotban vitték ki a rakpartra.

kétszerezte az erőfeszitéseit és a hallgatósága fejei fölött villamossággal terhelt felhőket tornyosított össze, a melyekből az ékesszólásának villámai czikáztak.

A prédikáczió tovább folyt és a lángoló képzelemtől izzó tropusok, metaphorák, antinomiák és epiphonimák páratlan merészséggel hemzsegtek benne. De habár a fejek lecsuklottak is, a szebeknek, úgy látszik, semmi kedvük se volt kiüriteni a tartalmukat a Forth vizébe.

A hallgatóság, a mely a Tron Church hajóját ellepte, nyilván igen jól megértette a fanatikus ember szavait és ha nem sietett a tanaihoz alkalmazkodni, annak bizonyára nem a megértés hiánya volt az oka. Mindazonáltal kivételt kell tennünk öt hallgatóra nézve, a kik egy szót sem értvén angolul, nem is tudták volna miről beszél a *clergyman*, ha nincs köztük egy hatodik, a ki képes volt jó franczia nyelvre lefordítani ama rettenetes igazságokat, a melyek evangéliumi záporesőként hullottak alá a szószékről.

Szükségtelen mondanunk, hogy e hat ember Antifer mester, Zambuco, Ben Omar, Szauk, a «dereglyés» és Juhel volt.

Május 28-án a Majumba-öböl szigetén hagyatáról a hallgatósága fejére zudított. Hálásnak kell iránta lennünk, a miért a szóbőségének — legalább ez irányban — határokat szabott.

Junius 25-én este volt, hogy tisztelendő Tyrcomel úr, a *skótországi szabad egyház* tagja, a Toon Churchban ekkép prédikált a hosszú körmondatoktól szemmel láthatólag lesujtott hallgatósága előtt. Kétséget se szenved, hogy a hívei, miután a szent beszédet végig hallgatták, sietni fognak kiüriteni a pénzes ládáikat és összes pénzüket és értékpapirjaikat beledobni a Forthöbölbe, a mely innét két mérföldnyire áztatja a Mid Lothian grófság partjait.

Tisztelendő Tyrcomel úr már egy órája prédikált e tárgyról a hiveinek nagy épületében. Nem látszott, hogy a beszéd kifárasztotta volna akár őt magát, akár a hallgatóságát. Ily körülmények közt milyen indoka volna egy prédikáczionak arra, hogy megszünjék? A tisztelendő Tyrcomel uré se szünt meg. Legalább e pillanatban nem, — sőt következőleg folytatatott:

— Testvéreim, a szentirás azt mondja: *Beati pauperes spiritu*; e mély bölcseségü mondást az ép oly vallástalan, mint tudatlan elménczek folyvást igyekeznek kiforgatni a valódi értelméből. Nem! a szentirás nem a «lelki szegényeket», vagyis az ostobákat érti, hanem a kik «szellemben szegények» és megvetik azt a kárhozatos

kell semmisiteni, a tengerbe kell dobni vagy el kell égetni.

A hevesvérű Tyrcomel a «skótországi szabad egyház» *Free Church of Scotland* tagja volt, a mely Nagy-Britannia presbyteriánus egyházától elszakadt és pedig csupán azért, mert úgy találta, hogy az utóbbi nincs kellőleg áthatva a valódi puritán szellemtől.

Tisztelendő Tyrcomel a szokásokkal és erkölcsökkel semmi áron megalkudni nem akaró szekták legfanatikusabbikának szellemében prédikált. Azt hitte, hogy az Isten küldte őt és rábizta leghatalmasabb villámait, hogy sujtsa le a gazdagokat, vagy legalább semmisitse meg a gazdagságukat és, a mint látták, a tisztelendő úr jól kitett magáért.

Érkölcsi tekintetben a hitszónok önmaga iránt ép oly szigorú volt, mint mások iránt. Külsejére nézve ötven éves, magas, szikár, sima arczú, lángoló szemű és csengő hangú ember volt: valóságos apostol. A környezete azt mondta, hogy isteni ihlet lakik benne. De habár a hivek tömegesen tódultak is a prédikácziójához és mohón hallgatták a szavait, ezzel még nincs bebizonyitva, hogy sok proselytát csinált, és még eddig csak kevesen szánták rá magukat, hogy a tanait gyakorlatilag megvalósitsák és eldobják magukról a földi javakat.

Tisztelendő Tyrcomel úr ennélfogva meg is tuk el őket és junius 25-én Edinburghban találkozunk velünk újra.

Mi történt ez idő alatt?

Elmondjuk röviden.

A második okirat megtalálása után nem maradt egyéb hátra, mint átengedni a szigetet a majmoknak, fölhasználni a bárkát, a mely a Barroso legénysége jeladásaira kétségkivül kikötött a szigeten. Antifer mester és társai tehát visszatértek a parton, folyvást kisérve a csimpanzoktól, a melyek szünet nélkül folytatták ellenséges demonstrátióikat, fenyegetéseiket, orditásukat és a kődobálást.

Utasaink mégis minden baj nélkül megérkeztek a tanyahelyre. Szauk néhány szóval tudtára adta Barrosónak, hogy a fogás nem sikerült. Lehetetlen kincset rabolni olyanoktól, a kik nem hoztak magukkal kincset.

A bárkában nagy nehezen ugyan, de mégis elférték a hajótörést szenvedettek valamennyien. Miután csak hat mérföldnyi átkelésről volt szó, senki se törődött a szoronkodással. Két órával később a bárka kikötött ama földnyelven, a melyen Majumba városka épült. Az utasokat, nemzetiségi különbség nélkül vendégszeretően befogadták egy franczia kereskedelmi telepen. A legelső az volt, hogy módot találjanak a visszatérésre Loangóba. Ez is sikerült, és miután egy európaiakból álló csapathoz csatlakozhattak,

a mely szintén a fővárosba igyekezett, nem kellett semmiféle veszélytől se tartaniok, sem a vadállatok, sem a benszülöttek részéről. De annál többet szenvedtek az iszonyu hőségtől és mikor megérkeztek, a «dereglyés», Juhel minden ellentmondása daczára azt állitotta, hogy csontvázzá fonnyadt össze. A derék férfiu reménhetőleg túlzott.

Egy szerencsés véletlennél fogva, a milyennel Antifer mester csak ritkán szokott dicsekedhetni, utasainknak nem kellett sokáig időzniök Loangóban. Egy spanyol gőzös, a mely San Pablo de Loandából Marseilleba utazott, két nappal később kikötött Loangóban, a hol azonban csak huszonnégy óráig időzött, a gépének szükségessé vált kijavitása miatt. Junius 15-én Antifer mester és társai végre elhagyhatták nyugati Afrika e vidékeit, hol két nagyértékü gyémántot, egy újabb okiratot és újabb csalódást találtak. A mi Barroso kapitányt illeti, Szauk kötelezte magát, hogy később fogja kártalanitani, mihelyt a pasa millióit a kezére keriti és a portugali kénytelen volt beérni ezzel az igérettel.

Juhel nem is iparkodott a nagybátyját a tervéről lebeszélni, noha oka volt hinni, hogy az expedicziót valamely óriási misztifikáczióval fog végződni. Igaz, hogy a «dereglyés» véleménye e részben módosulni kezdett. Az egyenkint százezer frank értékü két gyémánt, a melyet a második számú szigeten találtak, gondolkozóba ejtette őt.

— Miután a pasa, — igy okoskodott Trégomain Gildas, — két drágakővel ajándékozott meg bennünket, miért ne lehetne a többi a harmadik számú szigeten?

És mikor ezt az érvelését Juhellel közölte, a ki csak a vállát vonogatta, az érdemes «dereglyés» változatlanul igy szólt:

— Majd meglátjuk . . . majd meglátjuk!

Ez volt Antifer mester véleménye is.

Miután a harmadik társörökös, a harmadik számú sziget szélességi fekvésének ismerője Edinburghban lakott, el fog menni Edinburghba és bizonyára nem engedi magát megelőztetni Zambuco és Ben Omar által, a kiknek tudomásuk volt az új sziget földrajzi hosszusági fekvéséről. Nem fognak tehát elválni egymástól, hanem együtt utaznak el Skótország fővárosába a legrövidebb úton és a leggyorsabb alkalmatosságokkal és együttesen fognak beállitani Tyrcomel úrhoz. Ez az elhatározás természetesen nem volt a Szauk inyére, a ki jobban szeretett volna, a többieket megelőzőleg, egyedül tárgyalni a második okiratban megjelölt egyéniséggel és a saját rovására elmenni a harmadik szigetre és kiásni a Kamilk pasa kincsét. De hogy ezt tehesse, egyedül kellett volna elutaznia, a nélkül, hogy gyanut keltsen és érezte, hogy Juhel szemmel tartja őt. Ezenfelül Marseilleig nem is utazhattak másképp, mint együtt, miután pedig Antifer mester a franczia és angol vasutak fölhasználása mellett a legcsekélyebb időveszteséggel szándékozott Edinburghban megjelenni, Szauk nem remélhette, hogy előbb fog odajutni az örökösöknél. Bele kellett tehát nyugodnia a sorsába. Mihelyt egyszer a dolgot tisztába hozták Tyrcomel úrral, talán sikerülni fog Edinburghban a terv, a mely Mascateban és Loangóban csütörtököt mondott.

Az átkelés Marseilleig elég gyorsan ment véghez, minthogy a spanyol gőzös a partvidék egyetlen kikötőjében se tartott állomást. Ne csodálkozzék az olvasó a fölött, hogy Ben Omar, a ki a szokások embere volt, naponkint huszonnégy óráig szenvedett a tengeri betegségben, úgy hogy öntudatlan podgyász állapotában vitték ki a rakpartra Marseilleben.

Juhel hosszú levelet irt Énogatenek. Elbeszélt neki mindent, a mi Loangóban történt. Elmondta, milyen új expedicziót fogja őket vinni a nagybátyja fejessége és a Kamilk pasa szesélye. Hozzá tette, Hogy Antifer mester kész a világot bejárni, mint egy második bolygó zsidó és hogy ennek a kedélyállapotnak a teljes elmebeli megzavarodás lesz a vége, a mely mindenesetre be fog következni az elméjének túlizgatottsága következtében, a mely a legutóbbi csalódások óta aggasztó mérveket öltött. Elmondta, hogy mindez nagyon szomorú . . . hogy az egybekelésök ismét el van odázva bizonytalan időre . . . meg van rontva a boldogságuk . . . el van keseritve az életük, . . . stb. stb.

Juhelnek épen csak annyi ideje volt, hogy ezt a levelet, a melyet a hajón irt, a postán föladhassa. Az uti társaság a Marseille és Páris közt közlekedő gyorsvonatra, majd a Páris és Calais közt közlekedő express-vonatra, Calaisban a hajóra, Doverben a londoni, Londonban pedig az edinburghi villámvonatra rohant és igy érkezett meg junius 25-én este Skótország fővárosában és mihelyt a *Gibb's Royal Hotelben* elhelyezkedett volna, azonnal elindult Tyrcomel úr fölkeresésére. Nagy meglepetésükre értesültek utasaink, hogy Tyrcomel úr pap! A földi javak hevesvérü megvetője oly népszerü volt, hogy a lakczimét — North-Bridge utcza 17. sz. — csakhamar megtudták és azonnal oda is siettek, miután azonban a lakásán nem találták, utánamentek a Tron Churchba, a melynek szószékéről épen akkor a legjobban mennydörgött.

Az volt a tervük, hogy a predikáczió elvégeztével megszólitják, haza kisérik, értesitik idejövetelük czéljáról és közlik vele a legujabb okiratot... A manóba, az olyan ember, a kinek valaki tekintélyes számú milliókat hoz, talán csak nem fog panaszkodni a miatt, hogy szokatlan órában alkalmatlankodnak neki?

De volt ebben a dologban valami különös. Milyen viszony létezhetett Kamilk pasa és egy skót pap közt? Antifer mester atyja megmentette a Kamilk pasa életét . . . jól van. Zambuco bankár segitségére volt, hogy kinseit biztonságba helyezhesse . . . jól van. Ebből eredt azon hálaérzet, a melynek mind a ketten köszönhették, hogy örökösökké lettek. De azt kellett-e ebből következtetni, hogy Tyrcomel úrnak is hasonló igényei vannak a hálára?

(Folytatása következik.)

Az utazó közönség figyelmébe!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s ugyanott mint minden hazai könyvkereskedésben kapható:

VASÚT MENTÉN.

A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.

Irta

ocskói OCSKAY GUSZTÁV.

Ára piros Baedeker-kötésben 1 frt.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbizható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utuuk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

A könyvről a sajtó a mult nyáron nagy elismeréssel szólott. A sok közül egy-két ismertetést ide igtatunk.

Egyetértés: A «Vasút mentén» czimmel adta ki a Franklin-Társulat egyik legujabb és hézagpótló kiadványát. A könyvet *ocskói Ocskay Gusztáv* irta, a ki teljesen megfelelt a kitüzött feladatnak, hogy Magyarországnak a vasutak mentén fekvő vidékeit, városait, falvait élénk, érdekes világitásban állitsa az utazó közönség elé. A könyvet változatos tartalma, a szöveg közé szött anekdoták, a történelmi visszaemlékezések messze tülemelik a száraz Baedeker-eken. A m. kir. államvasutak, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton és e vasutak vidékein vezeti keresztül a könyv ügyes tollú irója az olvasókat, mindenütt pontos és nélkülözhetetlen adatokat szolgáltatva. Egész kis dióhéjba szoritott, érdekes történelem és ethnografia van a könyvben, a melyet melegen ajánlhatunk az utazó közönség figyelmébe. Ára vászonkötésben 1 frt o. é.

Fővárosi Lapok: A «Vasút mentén» czimmel hasznos könyvet bocsátott közre a Franklin-Társulat. A 209 oldalra terjedő, vörös vászonba kötött munka, Magyarországnak a vasút mentén fekvő vidékeit, városait, falvait ismerteti, hasznos és nem egyszer érdekes adatokat szolgáltatva azoknak, kik a m. kir. államvasutakon, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton utazóknak. A könyv irója *Ocskay Gusztáv*. Ára 1 frt.

Magyar turista-egyesület közlemenyei: A Franklin-Társulat kiadásában, piros vászonkötésben egy rendkivül érdekes könyv jelent meg, melynek czime: «Vasút mentén» a m. kir. államvasutak, továbbá a Győr—Sopron—Ebenfurti és Eperjes—Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása. Irta *ocskói Ocskay Gusztáv*. Terjedelme 222 oldal. Ára 1 frt. — A munka, mely élénk tollal van megirva, magában foglal néprajzi, földrajzi és történelmi adatokat, tehát mindazt, ami igazi turistát érdekel. Kiindul Bécsből és befejezi utját Bártfa városával. A különböző vasutak szerint 15 szakaszra oszlik s végén alfabetikus sorrendben felsorolja azt a mintegy 750 község nevét, melyekről belsejében hasznos és érdekes tudnivalókat szerezhetünk.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden hazai könyvkereskedésben kapható:

Vörösmarty M. összes munkái. Díszkiadás *nyolcz kötetben*. A költő arczképével és életrajzával *Gyulai Páltól*.
Ára füzve 40 kor. Pompás díszkötésben 60 kor.

Vörösmarty M. összes kisebb, elbeszélő, drámai költeményei és epigrammai. *Hat kötetben*, kis 8-adrétü kiadás. A költő arczképével és életrajzával. Ára igen diszes angol vászonkötésben 24 kor.

Vörösmarty: Zalán futása. Díszkiadás 12 képpel, rajzolta *Gyulai L.*
Ára füzve 2 kor., díszkötésben aranymetszéssel 3 kor. 20 fillér.

Vörösmarty: Lyrai költeményei. 2 kötet. A költő arczképével és életrajzával. Ára füzve 4 kor. 80 fill., pompás díszkötésben 8 kor. 40 fill.

Vörösmarty: Epikai költeményei. 2 kötet.
Ára pompás díszkötésben, aranymetszéssel 8 kor.

Tompa Mihály összes költeményei, nagy díszkiadás, 4 kötetben. A költő arczképével és életrajzával *Szász Károlytól*. Sajtó alá rendezte Lévay József. — Ára füzve 20 kor. Pompás díszkötésben 30 kor.

Tompa Mihály összes költeményei, 16-odrét, 4 kötetben — a *Virágregékkel együtt* — a költő arczképével és életrajzával, pompás díszkötésben aranymetszéssel. Ára 20 kor.

Tompa Mihály összes költeményei, 4 kötet, kis 8-adrét, teljes kiadás a költő arczképével és életrajzával. Ára angol vászonkötésben 12 kor.

Garay János összes munkái. Díszkiadás *öt kötetben*. A költő arczképével *és életrajzával*. Ára füzve 20 kor., pompás díszkötésben 32 kor

Költők Lugasa, az ujabb magyar költészet termékeinek képekkel diszitett gyüjteménye. *Száz* müvészi kivitelü és gyönyörü illusztráczióval és aquarell czimképpel.
Ára pompás díszkötésben, aranymetszéssel 8 kor.

Költők Lugasa. Ugyanazon tartalommal és illusztrácziókkal mint a díszkiadásé. Diszes kötésben (aranymetszés nélkül). Ára 4 kor. 80 fill.

Rózsák könyve hazai és külföldi irók müveiből. — Tizenkét szinezett rózsaképpel. Összeállitotta *G. Büttner Julia*.
Ára pompás díszkötésben, aranymetszéssel 10 kor.

Anyák könyve. Nélkülözhetetlen kalauz minden családanyának.
Ára díszkötésben 4 kor., díszkiadás aranymetszéssel 6 kor.

Hatszáz (713) Magyar Nemzeti Dal, szavalmányok és dalok gyüjteménye. Ára angol vászonkötésben 2 kor., aranyozott díszkötésben 3 kor., dúsan aranyozott díszkötéssel, aranymetszéssel 4 kor.

Jakab Ödön összes költeményei. «Hangok az ifjuságból.» *Lyrai és elbeszélő költemények.* ...ra füzve 3 korona 20 fillér, pompás díszkötésben aranymetszéssel 5 kor. 60 fillér.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

A ZÖLD LÉGY ÉS A SÁRGA MÓKUS.

Életkép.

Irta **Mikszáth Kálmán.**

(Folytatás.)

Csodálatos az a közömbösség, az a fatalizmus, a melylyel meghal a magyar paraszt, makacsság nélkül, keserüség nélkül. Azt mondja magában: «az én sorom már betelt», és meghajtja az akaratát és szeliden diktálja tollba a nótárius urnak az utolsó intézkedését. Vagy pedig azt mondja magában: «minek vagyok már én itt tovább», mint a hogy Csépi Marczi tette, mikor a bakterségből kimaradt, megkérdezvén a feleségétől: van-e még valamijök? — Hát volt még egy egész kenyerök meg a hordó alján egy kis nyers káposztájuk, ezt ette a Marczi két napig szakadatlan; mikor az utolsó kenyeret bevágta, másnap este felé, lefeküdt a kemenczepadkára, a csizmáit a feje alá tette, behunyta a szemeit és meghalt, mivelhogy elhatározta, mert nem volt itt semmi dolga, se keresnivalója többé.

Nem rém, nem rém ő előtte a kaszás ember — hanem csak afféle kedélyes alak, a ki egy kicsit szinte hozzátartozik a familiához; ő vitte el magával a nagyapót is, nagyanyót is *deszkát árulni Földvárra*, a napam asszony kezéből is *ő vette ki a kanalat* örökre. Nem igazságtalan, mert mindenüvé elmegy, nem ellenség, mert a kit lekaszabol, annak mindnek elveszi minden baját. Azért is a neve «Halál koma». Mert csak koma ő, nem valami nagy hatalom, jön, megy a bolondos kaszájával egy felsőbb rendelés szerint s figyelmezteti is a jámbor hivő lelketket barátságos jóakarattal, már a mennyire az ő ügyefogyottságától telik, hogy merre jár s van-e valami szándéka.

Nem tökéletes biz ez, — de a mije van, azzal ad hirt; a hogy teheti, úgy teszi. Ott van a kakukmadara, az meg tudja mondani, ha kérdezik: ki meddig él? Magától az se szól. A mi magától szól, az nem is jó. Egyszer csak elpattan egy üvegpohár az asztalon, ez már azt jelenti, hogy «készülj». Halál koma üzen. A legvégén odarepdes a kuvik az ablakhoz. Halál koma üzeni, hogy már jön, hogy már itt van az egyik lába, lehet már a papot hivatni.

Egy szóval a halál nem olyan félelmetes itt, mint a tükörből fésülködő uri népség előtt; ott csak azok fogadják néha nyájasan, a kiktől elvesz valakit; itt sokszor maga az útramenő is örül neki — s a melyik nem örül, legalább egykedvüen veszi.

Bizony Gál János uramat sem birta megijeszteni a doktor, hasztalanul hordott össze hetethavat; váltig csak azt mondta:

— Lesz, a mi lesz. Ne is erőltesse.

Közben eljöttek a község honoratiorai, a tiszteletes úr, a nótárius, meg a kastélyos asszonyság s azok elővették sorba a beteget.

— Olyan szép az élet, — rajzolta eleven szinekkel a tiszteletes, — az Isten napját látni fölkelni reggel, lenyugodni este, belehelni fák, füvek illatát, érezni, hogy egyik része vagyunk ennek a fönséges pezsgésnek, elevenségnek, melyet isten keze igazit. Minden egyes nap ajándék az ürtól. Egyet sem szabad könnyelmüen eldobni. Kegyelmedet sok jóval áldotta meg az isten, és jót tenni úgy is csak egy kézzel kell.

A kastélybeli asszonyság kiskorú gyermekeit hozta szóba (az első feleségétől is három maradt), a kiket felnevelni keresztényi feladata. Vétek kitérni előle makacssággal, kishitüséggel.

— Úgy, úgy, — szólt közbe a jegyző. — Szépen gyüjtött nekik. És miért? Hogy most az árvaszék kezére jussanak, hogy a vármegye elsemmizze, a mijök van.

Gál uram megmozdult, mintha nyugtalanitaná a felvetett eshetőség, hogy a hatalmas Gál-birtok szétesik, de aztán bizonyos ájtatossággal mondá:

— Az isten viseli a gyerekek gondját, a ki hatalmasabb, mint a vármegye.

— Azt én ugyan nem tapasztaltam, — szaladt ki a nótárius istentelen szájából.

(Az isten szolgája lesütötte a szemeit, de bizony egy szóval se fogta pártját gazdájának a vármegyével szemben.)

Nem, nem, ezt az őrült makacsságot lehetetlen megtörni, lerázatni vele ezt a rettenetes közönyt képtelenek. Az orvos mérges szemeket vetett Gálnéra, ki sürün be-beszaladt a kenyérsütés mellől.

— A mit mondtam, mondtam, — ismételgeté untalan. — Nem engedem metélni apjukomat.

— Hallgasson! — förmedt rá a doktor szenvedélyes fölháborodással. — Az bün, a mit tesz!

Gálné szemei zöldes szikrákat hánytak a doktor felé.

— Hogy én hallgassak? — Hangja gunyolódó árnyalatba csapott át, sugár derekát begyeskedőn rezegtette jobbra-balra. (Ezt a kaczérkodást a «csipők játékának» hivják.) — Hát még mit? Nincs egyéb kivánsága? Tudja meg édes ur, hogy a kakas szemetjén a tyúk is valami.

Gál uram higgadt bölcseséggel sietett megakasztani a készülő összecsapást.

— No, no, Kriska! Ne tüzelj, Kriska, ne okoskodj. Eredj le inkább fiacskám a pinczébe és hozz fel egy üveg bort a vendégeknek. Az orvos úr is szomjas lehet. Micsoda illetlenség, hogy még eddig semmivel se kináltad meg. Ne haragudj az orvos úrra, Kriska, hiszen ő végre is jót akarna velem — az ő esze szerint.

Szivesen engedték borért menni. Mert legalább meg lehet még kisérleni távollétében egy rábeszélési rohamot. Beszéltek, mohón, sebesen, egyszerre hárman is, felhoztak minden érvet, csalogatót, hogy az egész mütét nem lesz fájdalmasabb a méhcsipésnél, elrettentőt, hogy milyen szomorú feküdni abban a nyirkos földben: a gazda semmit sem szólt, hallgatta, hallgatta és egyre pipázott, kékes, szelid szeme unottan kalandozék a szoba ismerős tárgyain, a mestergerendán elhelyezett holmin, a tálason, a Ferencz József király és az öreg Kossuth arczképein, mert a magyar parasztházakban egymás mellett vannak ők (kik az életben oly távol estek), mindenik ráma mögött egy-egy galy szentelt barka beszúrva.

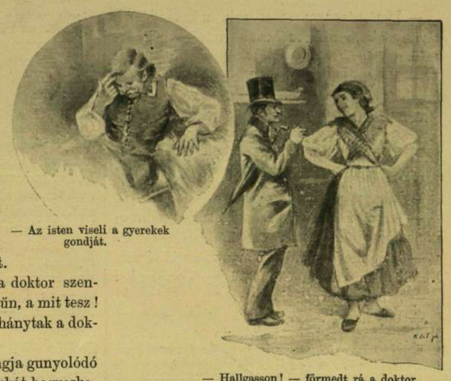

— Az isten viseli a gyerekek gondját.

— Hallgasson! — förmedt rá a doktor.

Gyorsan jött az asszony a borral, — nem is felelhetett a szutyongatott gazda, most már nem is felelt, az asszonyt kérdezte:

— Melyik hordóból hoztad?

— A két-akósból.

— Jó, de a halotti toromon majd a mellette levő hordót üttesd fiam csapra, mert úgy láttam, a mikor feltöltöttem, hogy romlóban van. Ezt kell hát a toron meginni, Kriska.

Ebben a nyugodt, egyszerü rezignáczióban benne volt nemcsak a magyar gazda körültekintő gondossága, mely a halál utánra is kiterjed, de egyszersmind a tagadó válasz a rábeszélési erölködésekre.

Be is látta Birli és kezdte huzogatni a keztyüit:

— Hasztalan itt minden.

— Nekem még van egy ötletem, — súgta az ürnő. — Várjon!

Kisurrant az udvarra, összekeresni a Gál gyerekeit, a kik aztán néhány percz mulva egy-egy ezüst pénzzel a markukban előcsörtettek betanult bőgéssel, visitással.

— Ne haljon meg édes apánk, ne haljon meg!

A kis Boriska, egy szép, szőszke jószág, összetette könyörgőn a kezecskéit:

— Engedje levágatni a kezét, apáka!

— Engedje! Engedje! — követelték az eperfáról lecsalogatott fiuk, maszatos képpel.

Az öreg elmosolyodott s elcsöppent a jó kedélyének egy erőszakosan kisajtolt csöppje.

— Persze szeretnétek, gézenguzok, mert azt hiszitek, hogy a bal kezemmel már nem tudnálak elnáspágolni. Pedig tudnálak. Nem volna semmi hasznotok belőle, — tette hozzá szelid szomorusággal.

De ők abból vajmi keveset hallottak már, mert Gálné asszonyom jóval előbb találta meg a czirokseprőt a kuczkóban s ennek a láttára vesd el magad, kotródtak kifelé lóhalálában.

Erre már az ürnő is lemondott az operáczió lehetőségéről.

— Igaza van, Birli. Itt hiába erölködünk. Menjünk.

— Most már nekem van egy ötletem, — súgta Birli.

Birli kihitta a szobából a jegyzőt.

— Van-e itt a faluban valami pletykázó vén asszony?

— Ejh! iszen másforma sincs.

— De mégis melyik a legpletykásabb?

— Sok tökéletes van e nemben, — felelte a nótárius, — de mégis talán legkülönb Mátyás Lázárné, a «sárga mókus».

— Mért nevezik sárga mókusnak?

— Mert sárga az arcza, mint a kacsa lába s olyan alakú, mint a mókusé — a lelke még sárgább az irigységtől.

— Messze lakik innen? Vezessen kérem oda, mig befognak.

A nótárius nevetett.

— Szívesen. Itt lakik a harmadik szomszédban. Talán házasodik a professzor úr? Mert a sárga mókus híres gügyü. Abból él.

— Mi az a gügyü?

— Az, a ki falun a házasságokat összeboronálja.

— Szép mesterség. Épen arra van szükségem. De előbb megkérem Gálnét, hogy fogasson be.

— Szívesen megteszi.

— Úgy látszik.

(Folytatása következik.)

ANTIFER MESTER

CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legújabb regénye. Forditotta Huszár Imre.

(Folytatás.)

Igen, kétségkivül. De milyen elképzelhetlen körülmények közt tehetett egy pap valamely szolgálatot Kamilk pasának? . . . Pedig mégis úgy kellett lenni, miután épen ez a pap birt tudomással arról a földrajzi szélességi fokról, a mely a harmadik sziget fölfedezéséhez szükséges volt . . .

— Ezuttal megtaláljuk az igazit! — ismételte folyvást Antifer mester, a kinek a reményeit . . . és talán az illuzióit most már Trégomain Gildas is kezdte osztani.

Mindazonáltal útasaink, miután a szószéken egy férfit pillantottak meg, a ki nem lehetett idősebb ötven évnél, kénytelenek voltak egyéb magyarázathoz folyamodni. Tyrcomel úr alig haladhatta meg a huszonöt éves életkort, mikor Kamilk pasát Mehemed Ali parancsára bezárták a kairói börtönbe, következőleg nehéz lett volna föltételezni, hogy már akkor alkalma akadt szolgálatot tennie az egyiptomi pasának. Vajjon a mostani Tyrcomel atyja, nagyatyja avagy nagybátyja volt-e az, a kit Kamilk pasa egyik örökösül kinevezett?

Ez egyébiránt a másodrendü kérdések közé tartozott, a fődolog az volt, hogy a clergymannek tudomása legyen a földrajzi szélességi fokról, mint a majumbai öböl szigetén talált okirat állitotta, és a mai nap nem fog elmulni a nélkül, hogy Antifer mester és társai ez iránt biztos tudomást ne szereznének maguknak.

Ott álltak tehát a Tron Churchben, a szónok átellenében. Antifer mester, Zambuco és Szauk csaknem elnyelték a szemeikkel a szónokot, noha egy árva szót sem értettek a beszédéből, Juhel pedig alig merte elhinni a saját füleinek azt, a mit hallott.

A predikáczió tovább folyt. A szónok mindig ugyanazt a tárgyat hajtogatta, ugyanazzal a heves ékesszólással. Fölszólította a királyokat, hogy dobják a tengerbe a czivil-listájukat, fölszólította a királynékat, hogy semmisitsék meg ékszereiket, föllhívta a gazdagokat, hogy égessék el a bankjegyeiket és egyéb értékpapirjaikat. Valóban, lehetetlen lett volna nagyobb balgaságokat *mondani engesztelhetlenebb* proselytismussal.

Juhel álmélkodva figyelt és ezeket mormogta magában, halkan:

— Ez aztán az újabb bonyodalom! . . A nagybátyám határozottan nem született burokban! . . Ilyen fanatikus emberhez küldött bennünket a pasa! . . . A nagybátyám ettől a vakbuzgó paptól akarja megtudni a kincs föltalálásának a módját? . . . Hiszen ennek nem volna sietősebb dolga, *mint megsemmisiteni*, mihelyt a kezeibe kerül! . . . No, erre az akadályra valóban nem voltunk előkészülve . . . Ez csakugyan legyőzhetlen akadály, a mely gyorsan véget vethet fölfedezési utazásainknak . . . Tagadó választ fogunk kapni, kategorikus és ellentmondást nem türő tagadó választ, a mely végtelenül népszerüvé fogja tenni tisztelendő Tyrcomel urat! . . . Ez épen elég ahhoz, hogy végkép tönkre tegye a nagybátyámat . . . az elméje nem lesz képes elviselni ezt a csapást! . . Zambuco és ő, sőt talán ez a Nazim is semmit se fognak elmulasztani, hogy kicsikarják a titkot a tisztelendő úrtól . . . Képesek volnának őt megkinozni, sőt . . . Nono! most már én is föllovalom magamat . . . Ej! hadd őrizze meg ez az ember a titkát! Nem tudom, igaz-e a mit mond, hogy milliók nem teszik az embert boldoggá, de akármikép legyen, annyi bizonyos, hogy az egyiptomi pasa millói után való szaladozás az én boldogságomat késlelteti, még pedig végtelenül soká . . . És miután ez a tisztelendő úr soha se fog beleegyezni, hogy az ő földrajzi szélességét egybevesse azzal a hosszusággal, a melyről mi annyi fáradság árán szereztünk magunknak tudomást, nem fognk egyebet tehetni, mint nyugodtan visszatérni Francziaországba és . . .

— Az Isten parancsainak engedelmeskedni tartozunk! — mondá e pillanatban a szónok.

— Ez az én véleményem is, — gondolá magában Juhel. — És a nagybátyám is kénytelen lész engedelmeskedni.

De a prédikáczió még mindig nem végződött be és akár az örökkévalóságig eltarthatott volna. Antifer mester és a bankár szemmelláthatólag türelmetlenkedni kezdtek. Szauk a bajuszát rágta. A közjegyző, mihelyt nem volt hajón, semmivel se törődött. Trégomain Gildas szájtátva bámult a szónokra, a fejét lógázta jobbrabalra és igyekezett elkapni itt-ott egy-egy szót, a melyet hasztalan próbált leforditani franciára. Voltaképen valamennyien kérdő pillantásokat vetettek Juhelre, a melyek körülbelül ennyit jelentettek:

— Ugyan mi az ördögöt beszélhet ez az ember ilyen kimeríthetlen hévvel?

És mikor azt lehetett volna hinni, hogy no, most vége van, épen akkor újult erővel újra kezdte.

— Miről beszél, Juhel? — kérdé Antifer mester oly hangon, hogy a hallgatóság közt erős pisszegés támadt.

— Majd elmondom később, nagybátyám.

— Ha sejtené ez a szószátyár, hogy milyen hirt hozok neki, tudom hamar lejönne a szószékről, hogy beszélhessen velünk.

— No! . . . no! . . . mondá Juhel oly különös hangon, hogy Antifer mester borzasztóan összeráncolta a szemöldeit.

De hát utoljára is, minden véget ér a világon, még a *Skótországi szabad Egyház* papjainak a szónoklata is. Érezni lehetett, hogy tisztelendő Tyrcomel úr a befejezéshez közeledik. A melle zihált, a taglejtései hevesebbekké, a metaphorái merészebbekké, az intelmei fenyegetőbbekké lettek. Végre igy mennydörgött:

— Ezen a helyen, a hol most álltok, valamikor, a régi időkben egy hivatalos mérleg létezett, a melynek az állványához odaszegezték a hütelen sáfárok, a hamisitott sulyokkal dolgozó kereskedők és egyéb gonosztevők fülét. Épen igy fogtok ti is megméretni könyörtelenül az utolsó itélet mérlegén és a mérleg csészéje az aranyaitok sulya alatt le fog sülyedni a poklok mélységes fenekéig.

Hatásosabb képletet nem is választhatott volna befejezésül.

Tisztelendő Tyrcomel úr aztán áldás helyett búcsút intett a kezével és eltünt a szószékről.

Antifer mester, Zambuco és Szauk erősen el voltak határozva, hogy bevárják őt a templom előtt, elcsípik és rögtön meginterviewolják. Ki vehetné tőlük rosz néven, hogy nem volt türelmük másnapig várni és nyolcz-tiz órával előbb találkozást? Képesek lettek volna-e egy egész éjszakát eltölteni a kiváncsiság gyötrelmei közt? . . . Nem! . . . Rohantak tehát a főajtó felé, taszigálván és lökdösvén a híveket, a kik hangosan tiltakoztak a szent helyre nem illő durvaság ellen.

Trégomain Gildas, Juhel és a közjegyző utánuk siettek, udvariasabb és kiméletesebb módon. De valamennyiök fáradsága kárba veszett. Tisztelendő Tyrcomel úr, kétségkivül az ováczió elől menekülendő (a melyek egyébiránt a gazdagság elleni dörgedelmeinek egyetlen eredményeül mutatkoztak volna) az egyik oldalajtón át távozott a Tron Churchből.

Antifer mester és társai hiába várták őt a tornácz lépcsőin, hiába keresték a hivek közt . . . a clergyman nem hagyott több nyomot maga után, mint a hal a vizben vagy a madár a levegőben.

Ott álltak, boszankodva, sőt mondhatni dühösen, mintha valamely gonosz szellem elragadott volna előlük egy régóta várt prédát.

— Nos hát! — kiáltá Antifer mester, — menjünk a North-Bridge utczába!

— De nagybátyám . . .

— Még pedig mielőtt lefeküdnék, — tevé utána Zambuco. — Majd kicsikarjuk tőle, a mit . . .

— De Zambuco úr . . .

— Semmi ellenvetés, Juhel!

— De mégis . . . egy megjegyzést nem szabad elhallgatnom.

— És mire vonatkozik az? — kérdé Antifer mester, a ki alig birt a haragjával.

— Arra, a mit ez a Tyrcomel prédikált.

— Ej! mi közünk van nekünk ahhoz?

— Nagyon sok közünk van, nagybátyám.

— Talán gunyolódni akarsz, Juhel?

— Soha se beszéltem komolyabban és ez esetleg nagy baj lehet önre nézve.

— Reám nézve?

— Igen . . . Figyeljen csak!

És Juhel néhány szóval megismertette a tisztelendő Tyrcomel úr kedélyhangulatát, nézeteit, a végnélkül hosszú predikáczió tárgyát, a mely oda lyukadt ki, hogy ha tőle függne, az egész világ összes milliárdjait a lehető legrövidebb idő alatt elnyelnék az Oczeán mélységei.

A bankár meg volt rémülve, — Szauk is, noha állitólag nem értette a Juhel szavait. Trégomain Gildas meglehetősen fintorgatta az arczát a csalódás következtében. Annyi bizonyos, hogy ismét egy hatalmas tégla hullott le a magasból az utasaink fejére.

És Antifer mester még se csüggedt el, hanem gúnyos hangon igy szólt az unokaöcscséhez:

— Együgyü . . . együgyü . . . együgyü! . . . Ilyesmit az ember csak akkor prédikál, ha egy fillérje sincs! . . . Mutasd csak meg neki az őt illető harmincz milliót és meg fogod látni, vajjon eszébe jut-e a te Tyrcomelednek, hogy a tengerbe dobja?

Ez a válasz kétségkivül az emberi szív alapos ismeretére vallott. Bármint legyen is, elhatározták, hogy ma este már nem fogják zaklatni tisztelendő Tyrcomel urat a North-Bridge utczai házban és a hat utas jó rendben tért vissza a *Gibb's Royal Hôteljébe.*

XII. FEJEZET.

A melyben az olvasó tapasztalni fogja, hogy nem könnyü egy skót paptól kicsikarni azt, a mit el akar hallgatni.

Tisztelendő Tyrcomel úr háza a Canongate városnegyedben állt, a mely történelmi tekintetben a legnevezetesebb a régi városrészek közül. Tőszomszédja volt Knox János házának, a

melynek ablakából a híres reformator a XVIII. század közepe táján annyiszor beszélt a néphez. Ez a szomszédság csakis kedvére lehetett tisztelendő Tyrcomel úrnak. Ő is az emberekre akarta erőszakolni a reformjait, — igaz ugyan, hogy nem az ablakából, de ennek is meg volt az oka.

Ama szoba ablaka, a melyben a tisztelendő úr lakott, nem nyilt az utczára, hanem egy mélységre, a melynek egy részét közkertté alakitották át. Ez az ablak voltaképen a harmadik emeleten lett volna, az utczáról számitva, de az utcza és a mélyedés szinvonala közt létező különbségnél fogva tényleg a nyolczadik emeleten volt, és ki értené meg az ily roppant magasságból prédikáló ember szavát?

Maga a ház, a melynek az ajtaja egy piszkos és sötét, szük utczára nyilt, komor és kényelmetlen volt.

E ház ajtaja előtt állt másnap, junius 26-án, pontban reggel nyolcz órakor Antifer mester és Zambuco, Juhel kiséretében. Ben Omart nem kérték föl, hogy velük menjen, miután a jelenléte ezen első találkozásnál szükségtelen volt. Következőleg Szauk se lehetett jelen, legnagyobb

Maga a ház komor és kényelmetlen volt.

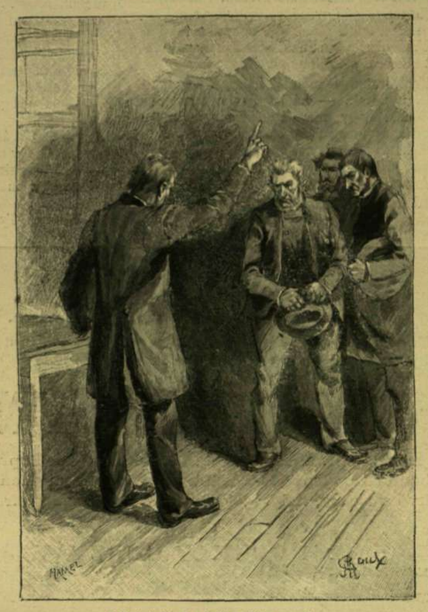

Látni kellett a két örökös arczát.

boszúságára. Ha a clergyman közli a földrajzi szélesség titkát, neki nem lesz tudomása róla, ennélfogva nem is előzheti meg Antifer mestert a harmadik számú szigeten.

A «dereglyés» se ment velük és otthon maradván, czélszerübbnek vélte bámulni a Prince's Street szépségeit és a Walter Scott szobrát, mig a barátai visszaérkeznek. Juhel kénytelen volt elkisérni a nagybátyját, legalább is tolmács minőségben. Ezenkivül képzelhető, hogy óhajtotta mielőbb megtudni nemcsak ezen újabb sziget fekvését, de azt is, hogy a Kamilk pasa szeszélye nem küldte-e őket el az új világrész valamelyik tengerére.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy Szauk, kijátszva látván magát, éktelen dühre fakadt és mérgét szokás szerint Ben Omaron bocsátotta ki. A szerencsétlen közjegyzőnek volt mit hallania a társörökösök eltávozása után!

— Igen, ez is a te hibád! — kiáltá Szauk, egymás után földöntögetvén a szoba butorait, — és kedvem volna téged ezért az ügyetlenségedért jól megbotozni.

— Kegyelmes uram, én megtettem, a mit lehetett . . .

— Nem igaz! nem tetted meg. Föl kellett volna erőszakolnod magadat, ki kellett volna jelentened, hogy a jelenléted föltétlenül, sőt kötelezőleg szükséges, igy legalább te ott lettél Omart a segédje részesitette és be kellett vallania, hogy ez a körülmény jelentékenyen igazolja a Juhel gyanuját.

Antifer mester, Zambuco és Juhel, miután átlépték volna a clergyman házának ajtaját, elkezdtek fölmászni egy falépcsőn, belekapaszkodván a falon függő nyirkos kötélbe. Noha a «dereglyés» a hája egy részétől megszabadult, még se lett volna képes e szük és sötét csigalépcsőn fölvánszorogni.

Utasaink fölértek a harmadik emeletre, a mely ezen az oldalon a legfölső volt. A tornácz végén egy ajtó látszott, a melyen egy táblára e két szó volt irva: *Reverend Tyrcomel.*

Antifer mester megkönnyebbülten sohajtott föl, aztán kopogtatott az ajtón.

A válasz késett. Talán a clergyman nem is volt otthon? . . . De mi jogon nincs otthon egy ember, a kinek milliókat hoznak? . . .

Második, valamivel erősebb kopogtatás.

Ezuttal némi nesz hallatszott belülről és ha nem is az ajtó, legalább egy kis ablak nyilt ki a tisztelendő Tyrcomel úr neve fölött.

Az ablak mögött egy fej jelent meg. A clergyman feje. Azonnal rá lehetett ismerni.

— Mit akarnak önök? . . . kérdé Tyrcomel úr és a hangján érezni lehetett, hogy nem szereti, ha háborgatják.

— Beszélni akarnánk önnel néhány pillanatig, — felelé Juhel angolul.

— Mi végett? . . .

— Egy fontos üzleti ügy végett . . .

— Nekem nincs üzleti ügyem, se fontos, se másféle . . .

— No, hát ki fogja valahára nyitni ez a tisztelendő úr az ajtót? — kérdé elég hangosan Antifer mester, a kit a dolog boszantani kezdett.

Mihelyt a clergyman e szavakat meghallotta, azonnal franczia nyelven válaszolt, még pedig olyan tiszta kiejtéssel, mintha ez lett volna az anyanyelve.

— Önök francziák? . . .

— Francziák vagyunk . . . felelé Juhel.

És azon hiszemben, hogy ez a bejuthatásukat meg fogja könnyiteni, utána tevé:

— Francziák, a kik tegnap este hallották az ön prédikáczióját a Tron Churchben . . .

— És a kiket a tanaim meggyőztek? . . . kérdé a clergyman élénken.

— Meglehet, tisztelendő úr . . .

— Sőt ellenkezőleg, őt fogják meggyőzni a mi tanaink, — dörmögé Antifer mester, — Különben, ha át akarja nekünk engedni az örökrészét . . .

Az ajtó kinyilt, és a három látogató szemközt állt Tyrcomel úrral.

A szobának csak az egy ablaka volt, a mely az emlitett mélységre nyilt. A szoba egyik szegletében egy vaságy állt, a másikban egy asztal mosdóeszközökkel. Sehol se látszott több egyetlen széknél és egy ruhaszekrénynél. Egy polczon több könyv hevert, ezek közt a nagyon elkoptatott kötésü Biblia, valamint egy tintatartó, tollak és papir. Ablakfüggönynek nyoma se volt. A falak csak meszelve voltak. Az éjjeli asztalkán egyernyős lámpa állt. Maga a helyiség hálós egyszersmind dolgozó-szoba volt, a legnélkülözhetlenebbre szoritkozó butorzattal. A clergyman a szomszédban étkezett, egy étteremben, a melyről az olvasó elhiheti, hogy nem tartozott sem a legelegánsabbak, sem a legdivatosabbak közé.

Tyrcomel úr, ki egészen feketébe volt öltözve és hosszú kabátját nyakig begombolva viselte, levette a kalapját a fejéről, mikor az idegenek beléptek és csak azért nem szólitotta föl, hogy helyet foglaljanak, mert csak egyetlen szék volt a szobában.

Valóban, ha milliók valaha alkalmas helyre csöppenhettek, ez a hely e czenobita szobája volt, a melynek összes tartalma nem képviselt harmincz shillingnyi értéket!

Antifer mester és Zambuco egymásra néztek.

Hogyan kezdjék meg a csatát? Miután társörökösük franciául beszélt, Juhel közbenjárására nem volt többé szükség és a fiatal kapitány csak a néző szerepét játszhatta. Jobban is szerette így és kíváncsian várta a történendőket, ki lesz a győztes a csatában?... Lehetséges, hogy nem fogadott volna a nagybátyjára.

Antifer mester kezdetben elfogultabb volt, mintsem gondolta volna. Azok után, a mit erről a megalkuvást nem ismerő papról és a földi javakról való véleményéről tudott, célszerűnek vélte ügyesen és kiméletesen manövrirozni, a talajt kikémlelni, szeliden rábirni tisztelendő Tyrcomel urat a Kamilk pasa levelének előmutatására, a mely kétségkivül az új — és reménlhetőleg legutolsó — földrajzi szélességre vonatkozó adatokat tartalmazta.

Ez volt a Zambuco véleménye is, a ki nem győzte ez irányban eléggé óvatosságra inteni a jövendőbeli sógorát. De vajjon a hevesvérű Antifer mester képes lesz-e megőrizni önuralmát és nem fog-e a legcsekélyebb ellentállásra ajtóstúl rohanni a házba?

Annyi bizonyos, hogy nem ő beszélt legelsőnek. Mialatt a három látogató a szoba végén egy csoportban állt, tisztelendő Tyrcomel úr eléjök lépett és meg lévén győződve, hogy ezek az idegenek csak a miatt jöttek ide, hogy önként alávessék magukat a tanainak, ékesszólóan szándékozott kifejteni előttük az elveit.

— Testvéreim, — mondá, hálásan összekulcsolván a kezeit, — hálát adok a mindenek alkotójának, hogy megajándékozott engem a rábeszélés és meggyőzés ama képességével, a mely lehetővé teszi nekem, hogy a lelkeitek mélyére beójthassam a megvetést a vagyon iránt és a földi javaktól való undort...

Látni kellett a két örökös arcát, e bevezetés hallatára.

— Testvéreim, — folytatá a tisztelendő úr, — midőn megsemmisítitek a kincseiteket, a melyeket...

— A melyeket még nem bírunk! — akart közbeszólni a Juhel nagybátyja...

— ... Csodálatraméltó példát fogtok adni és a példát követni fogják mindazok, a kiknek a szelleme képes fölülemelkedni az élet anyagiságán...

Antifer mester az állkapczája egy hirtelen mozdulatával a kavicsot a szájürege egyik oldaláról a másikra taszította át, mialatt Zambuco ezt látszott neki súgni:

— Nem fogja ön megmagyarázni ennek a szószátyárnak az idejövetelünk czélját?

Antifer mester egy fejbólintással felelt és azt mondta magában:

— Bizonyára nem fogom megengedni, hogy ez a félbolond újra kezdje előttünk a tegnapi predikációját.

Tisztelendő Tyrcomel úr ekkor kitárta a karjait, mintegy a keblére akarván szorítani a töredelmességtől megszállt bünösöket és kenetteljes hangon mondá:

— Hadd tudjam meg a neveiteket, testvéreim, a végből, hogy...

— Elmondom a neveinket és az állásunkat is, Tyrcomel úr, — vágott közbe Antifer mester, — én Antifer Péter Servan Malo, nyugalomba vonult parthajózási kapitány vagyok, — ez itt Antifer Juhel, unokaöcsém, hajóskapitány, — ez pedig Zambuco úr, bankár Tunisból...

A tisztelendő úr az asztal felé ment, fölirandó e neveket és így szólt:

— És kétségkivül ide hoztátok mulandó földi javaitokat, a melyekről lemondtok... talán milliókat...

— Valóban, Tyrcomel úr, milliókról van szó, és mihelyt ön kezéhez vette az önt illető részt, szabadságában fog állni azt a tetszése szerinti módon megsemmisíteni... De a mi minket illet, másképp áll a dolog...

Itt van ni! Antifer mester máris rosz útra tévedt. Juhel és Zambuco azonnal észrevette ezt azon a változáson, a mely a clergyman arczán véghez ment. A homlokán ránczok mutatkoztak, a szemeit félig félrefordította és kitárt karjai összecsukódtak a mellén, mint egy pénzesszekrény ajtószárnyai.

— Miről van tehát szó, uraim? — kérdé és egy lépéssel hátrább állt.

— Hogy miről van szó? — viszonzá Antifer mester. — Juhel, mondd el neki a dolgot, mert én nem volnék képes latra vetni a szavaimat.

Juhel el is mondta a dolgot minden tartózkodás nélkül. Elbeszélt mindent, a mit ők maguk Kamilk pasáról és az Antifer Tamás és Zambuco által a pasának tett szolgálatokról tudtak, elbeszélte Ben Omar közjegyző látogatását Saint-Malóban, az utazásukat az Oman-öbölbe az első számú és a Majumba-öbölbe a második számú szigetre, a második szigeten talált okirat tartalmát, a mely okirat a két társörököst a harmadikhoz utasította, a ki pedig nem más, mint maga a tisztelendő Tyrcomel úr Edinburghban, stb.

Mialatt Juhel beszélt, a clergyman mozdulatlanul állt, a szeme egy pillanatra se gyuladt ki, egyetlen izma se rándult meg. Egy márvány- vagy bronz-szobor se lett volna mozdulatlanabb. És mikor a fiatal kapitány az elbeszélését azzal a kérdéssel fejezte be, vajjon tisztelendő Tyrcomel soha sem érintkezett-e Kamilk pasával, a clergyman csak ezt a szócskát felelte:

— Nem!

— És az ön atyja?

— Talán?

(Folytatása következik.)

Az utazó közönség figyelmébe!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s ugyanott mint minden hazai könyvkereskedésben kapható:

VASÚT MENTÉN.

A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.

Irta

ocskói OCSKAY GUSZTÁV.

Ára piros Baedeker-kötésben 1 frt.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbízható útmutató, mely *lépten-nyomon tájékoztat bennünket*. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

A könyvről a sajtó a mult nyáron nagy elismeréssel szólott. A sok közül egy-két *ismertetést ide igtatunk.*

Egyetértés: A «Vasút mentén» czimmel adta ki a Franklin-Társulat egyik legujabb és házaspótló kiadványát. A könyvet *ocskói Ocskay Gusztáv* irta, a ki teljesen megfelelt a kitüzött feladatnak, hogy Magyarországnak a vasutak mentén fekvő vidékeit, városait, falvait élénk, érdekes világításban állitsa az utazó közönség elé. A könyvet változatos tartalma, a szöveg közé szött anekdoták, a történelmi visszaemlékezések messze túlemelik a száraz Baedeker-eken. A m. kir. államvasutak, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bárfai vasuton és e vasutak vidékein vezeti kereszttül a könyv ügyes tollú irója az olvasókat, mindenütt pontos és nélkülözhetetlen adatokat szolgáltatva. Egész kis diótöltelékbe szoritott, érdekes történelem és ethnografia van a könyvben, a melyet melegen ajánlhatunk az utazó közönség figyelmébe. Ara vászonkötésben 1 frt o. é.

Fővárosi Lapok: A «Vasút mentén» czimmel hasznos könyvet bocsátott közre a Franklin-Társulat. A 209 oldalra terjedő, vörös vászonba kötött munka, Magyarországnak a vasút mentén fekvő vidékeit, városait, falvait ismerteti, hasznos és nem egyszer érdekes adatokat szolgáltatva azoknak, kik a m. kir. államvasutakon, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton utazóknak. A könyv irója *Ocskay Gusztáv.* Ára 1 frt.

Magyar tourista-egyesület közleményei: A Franklin-Társulat kiadásában, piros vászonkötésben egy rendkivül érdekes könyv jelent meg, melynek czime: «Vasút mentén» a m. kir. államvasutak, továbbá a Győr—Sopron—Ebenfurti és Eperjes—Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása. Irta *ocskói Ocskay Gusztáv.* Terjedelme 222 oldal. Ára 1 frt. — A munka, mely élénk tollal van megirva, magában foglal néprajzi, földrajzi és történelmi adatokat, tehát mindazt, ami igazi touristát érdekel. Kiindul Bécsből és befejezi utját Bártfa városával. A különböző vasutak szerint 15 szakaszra oszlik s végén alfabetikus sorrendben felsorolja azt a mintegy 750 község nevét, melyekről belsejében hasznos és érdekes tudnivalókat szerezhetünk.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden hazai könyvkereskedésben kapható:

Uj előfizetés az Olcsó Könyvtárra.

Ide s tova 20 éve, hogy *Gyulai Pál* szerkesztésében az **Olcsó Könyvtár** megindult. Azóta nagy fejlődésnek, átalakulásnak indult irodalmunk. A hetvenes évek irodalmi viszonyainak szerény köre és szük határai jelentékenyen kitágultak; irodalmunk termékei alig sejtett elterjedést nyertek.

Az **Olcsó Könyvtár,** mely ma ott található minden magyar házban, kétségkivül ez időszak legtekintélyesebb irodalmi vállalatai közé tartozik; közel 400 kötete oly elterjedést nyert, mint alig egy másik hazánkban, s ha eleinte a magyar könyvek korlátolt kelendősége útját állta annak, hogy olcsóság dolgában a végső határig elmenjünk, *ma, midőn e vállalat rendkivüli elterjedése mint tény áll előttünk, kötelességünkké vált, e ténynyel számolni s az* **Olcsó Könyvtár** *köteteinek drait legnagyobb részben alább szállitani.*

Könnyü szerivel becses könyvtár beszerzésére módot nyujtani, ez czélja az *Olcsó Könyvtár ez uj és olcsóbb kiadásának.* Sokkal jobban ismeretes e könyvtár czélja, hogysem fejtegetnünk kellene azt; leginkább a kisebb regények és eposzok, *beszélyek és költői elbeszélések, költemények és szinművek* tára, de nincsenek kizárva belőle az irodalom más ágai sem, kivált oly *történelmi,* széptani és irodalomtörténeti kisebb munkák, melyek tartalmuknál fogva és formaszépségre nézve kitünők.

Az *«Olcsó Könyvtár»* nem bizonyos osztályt vagy kort tart szeme előtt, hanem az egész müvelt közönséget, s nem annyira kétes becsü ujdonságokkal kiván kedveskedni, mint inkább elismert becsü müvekkel. A hazai és külföldi remekirókból a legkitünőbb müveket közöljük s főleleveniijük egyszersmind némely jeles irók oly müveit és forditmányait, a melyek még nem voltak összegyüjtve, vagy önálló kiadásban nem jelentek meg s igy a közönségre nézve mintegy elveszetteknek tekinthetők. De adunk néha uj müveket is s a szakértő szerkesztőség a megválogatásban a jó izlés mellett kiváló figyelemmel lesz a magyar közönség szükségeire is, hogy könyvtárunk ne csak olcsóságánál, hanem tartalmánál fogva is *magyar családi könyvtárrá* emelkedhessék.

Hogy tehát vállalatunk a szó legmesszebb menő értelmében «Olcsó Könyvtár» legyen, mely utat találjon a legszerényebb hajlékba is, elhatároztuk, hogy az Olcsó Könyvtárra **uj olcsóbb előfizetést nyitunk.**

Ezen uj olcsó kiadás 20 számot tartalmazó sorozatokban kerül a könyvpiaczra.

Egy-egy szám ára 10 kr.

Havonkint egy ily 20 számot tartalmazó sorozat fog megjelenni.

Egy-egy sorozat bolti ára 2 frt.

Alább adjuk a **legujabban megjelent VI.** sorozat tartalomjegyzékét. Az egyes sorozatokban foglalt munkák külön is kaphatók.

FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irod. intézet és könyvnyomda.

VIII. sorozat 141—160. szám.

141 **Zsilinszky Mihály.** Kupeczky János.
142—144 **Körner T.** Zrinyi. Szomorujáték, Ford. Szemere P.
Körner Zrinyijéről. Birálat, irta Kölcsey Ferencz.
145—146 **Csokonai Vitéz M.** Odák. Két könyvben. (1794—1804.)
147—149 **Andersen.** Regék és mesék. Ford. Milesz B.
150—153 **Kisfaludy Károly** vig beszélyei.
154—157 **Ouida.** Egy pár kis facipő. Beszély.
158—160 **Theuriet.** A Buzavirágék háza. Beszély.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

A ZÖLD LÉGY ÉS A SÁRGA MÓKUS.

Életkép.

Irta **Mikszáth Kálmán.**

(Vége.)

Egy nyalka legény strucztollas kalappal, **itatta** a lovakat a vályunál az udvaron. Birli ráösmert, hogy ez a kocsis, a ki hozta az állomástól. Hiszen már maga a strucztoll is ismertető, hogy kocsis, más azt nem viseli; a juhász kalapjára árvalányhaj dukál, a béresére kerti rózsa, a kerülőére darutoll.

— Hogy hivják önt? — kérdé a professzor a a legénytől.

Az csak nézett rá, tétován, aztán maga körül, sehogy sem tudta eltalálni, mi lehet, ki lehet az az «ön».

— Mi a neve, barátom?

— Az enyim? Nagy Pali.

— Maga a kocsis?

— Hát persze.

— No hát mondja meg Nagy Pali az asszonynak, hogy menni szeretnék, fogasson be. Ön pedig, kedves jegyző úr, legyen szíves, vezessen el egy perczre a «sárga mókus»-hoz.

A harmadik házban lakott a sárga mókus. A jegyző meghúzta a malaczfark-alakú madzagot a kapuajtón, s ott álltak egyszeribe a sárga mókus előtt, a ki kendert tilolt az udvaron.

— Ez a pesti úr szeretne magával beszélni, Rebék néni!

A szikár, magas anyóka, a kinek arcza valóban hasonlatos volt a mókusához, megnyálazta erre az újját és kezdte vele a lelógó hajtincseit a halántékához tapasztani. Még ő is szebb akart lenni. Asszony volt.

— Beszéljen!

— Majd csak négyszemközt.

— Akkor ne jöjjön másodmagával, — mert nekem is megvan a két szemem.

— Oh jaj! Van Rebék néninek talán száz szeme is, — jegyzé meg a nótárius.

Ez az udvariasság nyilván jól esett Mátyásnénak, mert valami mosolyféle szaladgált ajkainak hegy-völgyes, ránczos környékén.

— Látok, a mit látok, — felelte bizonyos megelégedettséggel, — de sokat eltakar előlem is Moléna királyné köténye. Isten a füvekbe, fákba és az emberi szivekbe rejtette el a nagy titkait, én azokat kiszedegetem, összerakom és ez az egész tudásom.

— Hát épen ilyes valamit akarok én is megtudni, — mondá a doktor.

— Jöjjön utánam!

A boszorkány bevezette a házba, mely egyetlen szobából állott. A fal mellett köröskörül tyúkok és ludak ültek kosarakban a tojásaikon s roppant csipogással és gágogással fogadták a vendéget. A tűzhelyen csodálatos illatú folyadékok rotyogtak a fazekakban; az orvos finom orra kiérezte a tisztes fű és a zsálya szagát. Fent a mestergerendán nagy kötegekben sorakoztak egymás mellé különböző száraz füvek és növények (bájitalok és megrontások főzésére alkalmasak), míg a horpadt falon, a tulipános szuszék fölött, zsinórra fűzve, mint a paprikák, aszalt gyikok, békacsontvázak lógtak alá.

Rebék asszony megtörült egy széket a kötényével, intvén a doktornak, hogy üljön le.

— No hát, mit akar? — kérdé aztán.

A doktor kivett a zsebéből két ezüst forintot, odanyujtotta Rebéknek:

— Egy-két igaz szóért jöttem.

— Úgy? — mondá félig gúnyosan, félig csodálkozva a boszorkány. — Hát magának nem tisztes fű kell, se nem aszalt gyík, hogy az ingkoreczába bevarrja, hanem igaz szó kell? Hát pénzen kell már venni az igaz szót, mi? Jó. Megkapja az igaz szót.

Útálatosan vigyorgott s csörgette markában a két ezüst forintost. Hm. — Erre a portékára még nem volt eddig vevő. Én csak a szerelemre tartottam eddig boltot. De nem tesz semmit, adok én igaz szót is. Mit akar?

— Beleszerettem itt a faluban egy asszonyba, és azt akarnám elérni, hogy ő is belém szeressen.

A vén asszony nagy sopánkodva csapta össze a tenyerét.

— Oh jaj, az bizony baj! Hogy megszeresse magát? Hiszen úgy néz ki galambom, mint egy madárijesztő. Az igazat akarta, hát az igazat mondom.

Birli elmosolyodott:

— Nagyon jól van, Mátyásné, meg vagyok elégedve, mert ez igaz lehet, de szívesen áldoznék ám pénzt, selymet, ékszert; van miből.

Rebék asszony elgondolkozott.

— Végre is minden rózsát le lehet szakitani, — mondá. — Ki légyen az az illető nőszemély?

— Gál Jánosné.

A vén boszorkány felkaczagott.

— Azt nem lehet. Szép asszony, kaczér asszony, de még sem lehet.

— De hiszen kend mondja, hogy minden rózsa leszakitható.

— Kivévén a melyik már a más poharában hervadozik.

Épen ezt akarta Birli tudni, ezért jött ide.

— Ki az a más? — kérdé mohón.

— A szép kocsis, a Nagy Pali.

— Tehát szerelem van köztük?

— Az asszony bizonyosan szereti, mert az én boltomban járt a legény szerelme végett.

— Mit adott neki?

— Tavalyi folyóka-virágnak összetört porát, hogy az italába vegyítse.

— Gyanít-e valamit Gál János?

Mátyásné vállat vont.

— Gál János okos ember, de az asszonyi ravaszság átugorja a férfi bölcseségét.

Birli mindent tudott s most már sietve otthagyta a boszorkányt. Ideje is volt visszatérni; a Gálék udvarán már türelmetlenül toporzékolt a két befogott pej. A kocsi a pitvar irányában állt s Nagy Pali kényelmesen bebeszélgetett a pitvarba selyma-nevetgéléssel, hol hátracsusztatván, hol a szemébe vágván a strucztollas kalapját, kényes bajuszpödörgetéssel.

— Nem hoz egy kis lángost, szépséges gazd'asszonyka?

— Eredj czudar, hadd süssön neked a Csillag korcsmárosné, mert tudom, hogy megállsz ott itatni, — kötődött a kocsissal egy friss, csengő hang a pitvarból. (Biz isten a Gálné hangja.)

— Ha megállok is, — felelte a legény, — csak a szomjas lovaimért teszem.

— Ugyan, hát te magad nem vagy szomjas?

— Olyan rosz bora van, mint az eczet.

— De a csókja, mondják, olyan édes mint a méz.

— Nem kóstoltam.

— Így görbülj meg?...

Tovább is folyt volna a párbeszéd, de beléptek a doktor és a jegyző a pitvarba, hol épen a lángosokat kente lúdzsirral a menyecske, maga is olyan pirosan, mint a láng.

Letette a zöldmázos tálat hirtelen s kezdte kikapcsolni a pruszlikját. Egymás után váltak szét tágabbra a pruszlik határszélei... az egyik ka-

A doktor és a jegyző beléptek a pitvarba.

pocs el is pattant, leesett a földre. (A Pali, a ki kényelmesen belátott ide a kocsiról, nagy dévajkodással «látókát» csinált szeme elé a tenyeréből.) A doktor csak nézte a szemvesztő jelenetet: mi lesz itt, — de bizony nem lett valami különösebb dolog, mindössze kivett a kebeléből három összehajtogatott százast.

— Tessék a fáradságáért, doktor úr!

— Jól van, — mondá az orvos hidegen, — de a maga lelkén lesz, szép asszony, hogy nem érdemeltem meg jobban.

— Jól van, — felelte a szép asszony, — elbírja azt az én lelkem!

— Hát isten neki. Rakassa fel kérem a holmimat a kocsira, addig beszaladok elbúcsúzni a gazdához.

Gál János még mindig ott feküdt, a hol elhagytuk. A pipája nem égett már, a szemeit behunyta, mintha szunyókálni akarna.

Az ajtónyilásra felpillantott a-félszemével.

— Búcsúzni jöttem, gazd'uram.

— Hát elmegy? — kérdé közömbösen.

— Nincs itt már semmi dolgom.

— Az anyjuk odaadta a pénzt?

— Megkaptam tőle. Jaj de szép egy asszony!

A beteg kinyitotta erre a szóra a másik szemét is, s a mint odanyujtotta a doktornak az egészséges kezét búcsúzásra, úgy félvállról odavetette rövid szóval.

— Úgy-e?

— Az a gyönyörü kis szája, mint a piros szamócza, — lelkesedett a doktor.

— Az ám! — Szinte úgy rémlett, hogy derüs mosolygás játszadozik a deres bajsza körül.

— Hej, de jó lesz kóstolgatni annak a zsivány Palinak.

Az öreg Gál összerezzent.

— Miféle Palinak? Mit beszél doktor, mit beszél?

A doktor a szájára ütött, mintha restelné, hogy elszólta magát.

— Ostobaság. Semmi közöm hozzá. Az embernek végre is szeme van és esze van, lát és észrevesz egyet-mást. Megvallom, mindjárt feltünt, hogy nem engedte a kend kezét elvágatni. Hát kendnek nem tünt fel? De most már értem. Persze, persze.

Gál János indulatosan rázta meg ökleit a levegőben. Eszébe se jutott, hogy az egyik karja meg van dagadva. Fölordított, nagyon fájt neki.

— Jaj a kezem, a kezem. Hallgasson, hallgasson, doktor!

— Egy szót se szólok többet.

A beteg melléből kínos hörgés tört fel s a balkezével megragadta Birlit:

— Milyen Pali? — dörögte tompa hangon. — Ki az a Pali?

— Ejh, hát igazán semmit sem tud? A Nagy Paliról van szó, arról a sugár legényről, a ki magoknál szolgál.

A parasztkirály arcza fehér lett, mint a fal, ajkai reszkettek, a vér mind a szivére tódult. Nem fájt már a keze egy csöppet sem.

Hirtelen a homlokára ütött és fölszisszent.

— Ostoba voltam... Észre kellett volna már vennem. Ah ez az asszony... ez a kigyó asszony!

— Ne szidja a menyecskét, gazd'uram, — vágott közbe a doktor... Vér van benne s a vére viszi. Fiatal is, szép is, s meglehet, még eddig ártatlan, de hát végre is csak férjhez kell mennie, ha egyszer kend nem lesz... Kend pedig már nem lesz.

Erős, mély sohajtással mozdult meg a nábob kínos fekhelyén.

— Hát mi kára van abban kegyelmednek, hogy férjhez megy? Úgy-e semmi; mert arról már úgy se tud a sír fenekén. No azzal meg épen mit törődik, hogy csinos férjet szemelt ki magának, deli, hetyke legényt, ezt a Palit.

Az öreg fogainak a vicsorítása hangzott, mint két egymáshoz dörzsölt ráspoly.

— Ne legyen irigy, Gál uram. Bizony vétek volna annak a remek asszonyderéknak haszon nélkül elfonnyadni. A Pali nem bolond, hogy bele ne harapjon az almába, melyet feléje himbál a szél, és jól teszi az asszony is, ha élni akar. Itt csak kend a hibás, kend az oktondi, Gál uram...

Gál uram nyögött egyet, homlokáról csurgott az izzadtság, lelkében forrt a keserüség. Jaj, mindjárt kicsordúl.

— Mert lássa, Gál uram, jobb volna azt a finom derekat *egy kézzel is ölelgetni, mint sehogy!*

Ez már sok volt. Felugrott fekhelyéről, mint egy fölpiszkált szelindek, vad morgással, s kinyújtván megdagadt karját a doktor felé, a szenvedélytől ziháló hangon hörögte:

— Vegye ki hát a kését az úr!

ANTIFER MESTER

CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legújabb regénye. Fordította Huszár Imre.

(Folytatás.)

— Ez a szó «talán» nem felelet, — jegyzé meg Juhel, lecsillapítván a nagybátyját, a ki úgy fészkelődött, mintha a tarantella csipte volna meg.

— Ez az egyetlen felelet, a melyet adnom tetszik... viszonzá a clergyman szárazon.

— Szorongassa, Juhel úr, szorongassa... mondá a bankár.

— A mennyire lehetséges, meg fogom tenni, Zambuco úr, — felelé Juhel.

És a tisztelendő úrhoz fordulva, a kinek a magatartása elárulta, hogy el van szánva a végletekig menő tartózkodásra, — így szólt:

— Szabad egy kérdést... egyetlenegy kérdést intéznem önhöz?

— Szabad... valamint nekem is szabadságomban áll nem felelni az ön kérdésére.

— Van önnek tudomása róla, hogy az ön atyja valaha Egyiptomban lett volna?

— Nincs.

— De ha nem volt is Egyiptomban, talán volt Sziriában, vagy hogy tüzetesebben beszéljek, Aleppóban?

Az olvasó bizonynyal nem feledte még el, hogy Kamilk pasa e városban lakott néhány évig, mielőtt visszatért volna Kairóba.

Tisztelendő Tyrcomel úr egy perczre habozás után elismerte, hogy az atyja egykor csakugyan Aleppóban lakott és ott összeköttetésben állt Kamilk pasával. Kétségtelen volt tehát, hogy ezen összeköttetésnél fogva ép úgy hálára volt kötelezve iránta, mint Antifer Tamás és Zambuco bankár iránt.

— Most azon kérdést kell önhöz intéznem, — folytatá Juhel, — vajjon az ön atyja kapott-e levelet Kamilk pasától?...

— Igen.

— Levelet, a melyben szó volt egy sziget fekvéséről és a szigeten elrejtett kincsről?

— Igen.

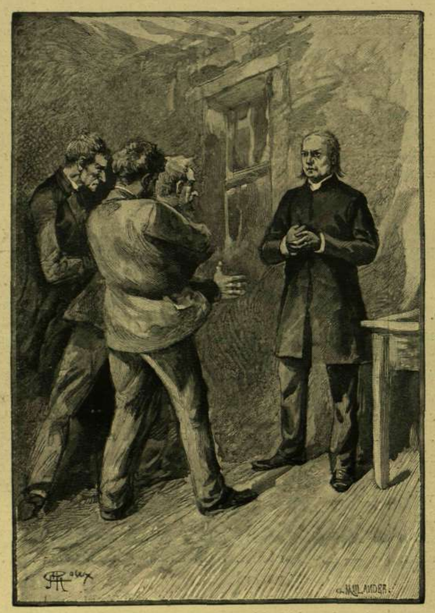

Ah, gazember!... Majd kicsikarom én töled ezt a levelet.

— Nem tartalmazta-e ez a levél a sziget földrajzi szélességi fokának megjelölését?

— Igen.

És nem tartalmazta-e azt is, hogy egy napon egy bizonyos Antifer és egy bizonyos Zambuco meg fogják őt látogatni ezen ügy miatt.

— Igen.

A clergyman «igenjei» úgy hangzottak, mint megannyi és mind erősebb kalapács-ütés.

— Nos hát, — mondá Juhel, — Antifer mester és Zambuco bankár ön előtt állnak, és ha ön szíveskedik velük a pasa levelét közölni, miután arról tudomást vettek volna, nem lesz egyéb teendőjük, mint útra kelni, hogy végrehajtsák a végrendelkező szándékát, a kinek önök hárman az örökösei.

Mialatt Juhel beszélt, Antifer mester hallatlan erőfeszítéssel igyekezett nyugodtan a helyén maradni. A vére majd a fejébe szökkent, majd ismét a szivére tolult és ehhez képest az arcza hol pipacsvörös, hol meg halálsápadt lett.

A clergyman néhány perczig késlekedett a felelettel, végre így szólt:

— És mit szándékoznak tenni önök, miután eljutottak a szigetre, a hol ez a kincs el van ásva?

— Az ördögbe! Kiásni! — kiáltá Antifer mester.

— És miután kiásták volna?...

— Három részre fölosztani!

— És mit szándékoznak tenni az önöket illető két részszel?...

— Azt, a mi nekünk tetszeni fog, tisztelendő úr.

Antifer mester ezen újabb sajnálatos nyilatkozatának hallatára a clergyman meginț fölült a vesszőparipájára.

— Így vagyunk, uraim? — kiáltá és a szemei villámokat löveltek. Önök tehát ezeket a kincseket az ösztöneik, vágyaik, szenvedélyeik kielégítésére akarják fölhasználni, vagyis elő akarják mozditani a földi bűnök és igazságtalanságok számának szaporodását!...

— Engedjen meg... szólt közbe Zambuco.

— Nem... nem engedek meg semmit, sőt követelem, hogy feleljenek a következő kérdésre: kötelezik önök magukat e kincseket megsemmisíteni, ha azok a kezeik közé kerülnek?

— Mindenki azt fogja tenni az őt illető részszel, a mit leghelyesebbnek fog itélni, — viszonzá a bankár kitérőleg.

Antifer mester nem bírt többé uralkodni magán.

— Mindez nem tartozik ide! — kiáltá. — Van önnek sejtelme, tisztelendő úr, a kincs értékéről?

— Ahhoz semmi közöm sincs.

— A kincs értéke száz millió frank... értse meg jól... száz millió frank... és ennek a harmadrésze, vagyis harmincz-három millió önt illeti...

A clergyman vállát vonogatta.

— Tudja-e tisztelendő úr, — folytatá Antifer mester, — hogy önnek nem szabad megtagadni a levél közlését, az örökhagyó rendelete ellenére?...

— Igazán?...

— Tudja-e, hogy önnek ép oly kevéssé szabad száz milliót, a melyet a végrendelkező bizonyos rendeltetésre szánt, a föld gyomrában elrejtve hagyni, a mint nem volna szabad azt ellopnia.

— Én más nézetben vagyok.

— Tudja-e, — ordítá Antifer mester, a kinek dühe elérte a tetőpontot, — tudja-e, hogy ha ön megtagadja a levél közlését, el vagyunk szánva önt a törvény elé idézni és följelenteni a hütlen örököst, mint gonosztevőt...

— Mint gonosztevőt! — ismétlé a clergyman, a ki «hideg haragú» ember volt. Valóban, uraim, az önök vakmerőségét csak az ostobaságuk mulja fölül. Önök azt hiszik, hogy én kezet fogok nyujtani ahhoz, hogy ez a száz millió szétoszoljék a földön és módot nyujtson a halandóknak, száz millióval több bűn elkövetésére, azt hiszik, hogy meg fogom hazudtolni összes tanaimat és a puritán és megalkuvást nem ismerő *Skót-országi szabad egyház* híveit föl fogom jogosítani arra, hogy ezt a száz milliót a szemem közé vágják!

Meg kell vallani, hogy tisztelendő Tyrcomel úr e kifakadása valóban magasztos volt. Juhel nem állhatta meg, hogy ne bámulja ezt a rajongót, a nagybátyja ellenben azon a ponton volt, hogy torkon ragadja a clergymant.

— Közölni fogja ön velünk a pasa levelét, igen vagy nem? — kérdé Antifer mester, az ökleit összeszoritva és egy lépést tett előre.

— Nem.

Antifer mester tajtékzott a dühtől.

— Nem?... ismétlé.

— Nem.

— Ah! gazember!... Majd kicsikarom én töled azt a levelet!

Juhelnek kellett közbelépni, hogy nagybátyját a tettlegességektől visszatartsa. Antifer mester hevesen visszalökte az unokaöcscsét... Meg akarta fojtani a clergymant, a ki ép oly elszánt, mint nyugodt maradt... Ki akarta motozni a szobát, a szekrényt, az iratokat, a mi bizonyára nem sok időt vett volna igénybe, de tisztelendő Tyrcomel úr egyszerű és határozott kijelentése véget vetett a tervezett motozásnak.

— Szükségtelen azt a levelet keresni.

— Miért? — kérdé Zambuco bankár.

— Mert nincs többé itt.

XIII. FEJEZET.

A melynek végén az olvasó eltünni látja e tragikomikus történetből az «árulót».

Ennyi fölindulás, megrázkódtatás, izgalom, váltakozó remény, csalódás és kétségbeesés határozottan több volt annál, a mennyit Antifer mester elviselhetett. Még egy parti kereskedelmi hajó kapitánya erkölcsi és fizikai erejének is vannak határai, a melyeket átlépni nem lehet. Az oly sok megpróbáltatáson végigment hősünk kénytelen volt ágyba feküdni, mihelyt visszatértek a fogadóba. Erős, hagymázos láz vett erőt rajta, a melynek következményei igen komolyak lehettek. Mily csalóka képek gyötörték az elméjét! Az expedició, mely épen a döntő pillanatban szakadt félbe, a további kutatások haszontalan volta, a roppant kincs, a melynek rejtekhelyét soha senki se fogja többé ismerni, az ismeretlen vidéken létező harmadik sziget, az undok clergyman által elégetett okmány, a mely egyedül lett volna képes a sziget fekvésének meghatározását lehetővé tenni, az a földrajzi szélességi fok, a melyet még a kinpadon sem árulna el, mert önkéntesen, bünös módon, szándékosan elfeledte!... Valóban félni lehetett, hogy Antifer mester elméje képtelen lesz ellentállni ezen utolsó csapásnak és a gyorsan előhívott orvos nem tartotta lehetetlennek, hogy az elmezavar rövid idő alatt ki fog törni rajta.

Ápolásban nem lesz hiánya. Trégomain Gildas és Juhel nem fognak távozni az ágya mellől még csak egy pillanatra se, és ha fölépül, valóban nagy hálával fog nekik tartozni.

Mihelyt a fogadóba visszatértek, Juhel azonnal értesítette Ben Omart a dolgok állásáról és ezen utóbbitól Szauk is megtudta, mi történt a tisztelendő Tyrcomel úr házánál. Elképzelhető, mily mérveket öltött az ál-Nazim dühe. De ezuttal nem nyilvánult külsőleg, tudniillik oly erőszakosságokban, a melyeknek áldozata rendesen a szerencsétlen közjegyző volt. Magába zárkózott és gondolatokba merült, talán azt képzelte, hogy a titkot, a melyet Antifer mester nem bírt megtudni, ő kiderítheti és a saját hasznára fordíthatja. Csakugyan erre az eredményre törekedett egész erejével és föltünt, hogy sem ezen a napon, sem a következő napokon nem mutatkozott a fogadóban.

Mikor a «dereglyés» meghallotta Juheltől a clergymannál tett látogatás történetét, így szólt:

— Most már én is azt hiszem, hogy a dolog el van temetve!... Nem ez-e a te véleményed is, fiam?

Tisztelendő Tyrcomel úr két kezét az égre emelte.

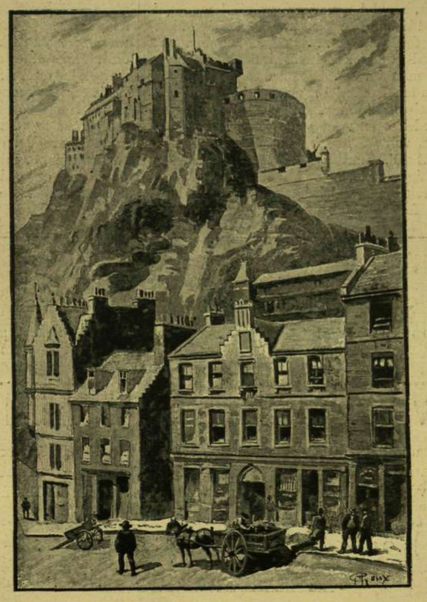

Föl fog menni a Cannongaten át a várig.

— Hova tette?

— Elégettem.

— Elégette... a tűzbe dobta! — ordítá Antifer mester. — A nyomorult!... elégetett egy levelet, a mely száz millió értékű titkot tartalmazott... egy titkot, a melyet soha többé nem lehet fölfedezni!

Pedig úgy volt. Tisztelendő Tyrcomel úr, nyilván azért, hogy kisértetbe ne jöjjön a titkot a társadalmi elveivel ellenkező módon fölhasználni, már év ekkel ezelőtt elégette a levelet.

— És most... távozzanak! — mondá a látogatóinak és az ujjával az ajtóra mutatott.

Antifer mestert ez a csapás egészen lesujtotta. A levél elpusztult... következőleg a kincses sziget fekvését soha se lehet megtudni!... Zambuco bankár úgy sírt, mint egy gyermek, a kitől elveszik a játékszerét!...

Juhel kénytelen volt a két társörököst kituszkolni előbb a lépcsőre, majd az utczára és mind a hárman vis szatértek a *Gibb's Royal Hôtelbe.*

Eltávozásuk után tisztelendő Tyrcomel úr két kezét az égre emelte és hálát adott a mindenhatónak, hogy őt választotta a bünök azon özönének föltartóz tatására, a melyet száz millió frank zudított volna e siralom völgyére!

— Valóban, Trégomain úr, lehetetlennek tartom, hogy beszélni kényszeritsük ezt a makacs embert...

— Mégis furcsa ember lehet az a tisztelendő úr, a kinek milliókat hoznak és a ki azokat visszautasítja.

— Milliókat hoznak!... viszonzá az ifju kapitány a fejét csóválván.

— Te nem hiszesz a milliókban, Juhel?... Talán nincs igazad.

— Mennyire megváltozott ön, Trégomain úr!

— Hja!... a gyémántok megtalálása óta! Persze nem állitom azt, hogy a milliók a harmadik szigeten vannak... de végre is ott lehetnek... Szerencsétlenségre e harmadik sziget fekvését soha se fogjuk megtudni, miután az a clergyman nem akar hallgatni az okos szóra...

— No hát, lássa Trégomain úr, daczára a majumbai két gyémántnak, semmi se fog eltántoritani attól a meggyőződésemtől, hogy ez a pasa egy óriási misztifikácziót készített elő a számunkra...

— Annyi bizonyos, hogy ezt a kalandot drágán fizethéti meg a nagybátyád, Juhel. E perczben a legsürgősebb dolgunk az, hogy őt kiragadjuk a sulyos betegségéből! Csak a feje legyen képes ellentállni. Ápoljuk, mintha irgalmas nénék volnánk és azt hiszem, hogy ha ismét talpra állhat és lesz ereje utazni, végre bele fog egyezni, hogy hazatérjünk Franciaországba... folytatni a régi nyugodt életet.

— Ah! Trégomain úr, miért is nincs a nagybátyám már St.-Malóban!...

— Te pedig a mi kis Énogateunk mellett, úgy-e bár?... Nem fogsz neki irni?

— Még ma fogok irni, Trégomain úr, és ezuttal azt hiszem, hogy kilátásba helyezhetem végleges visszatérésünket.

Néhány nap múlt el. A beteg állapota nem fordult roszabbra. A kezdetben nagyon erős láz csökkenni kezdett. De az orvos kevésbbé volt nyugodt a szegény ember elmebeli állapota felől. Mindazonáltal Antifer mester megismerte Trégomain barátját, Juhel unokaöcscsét, sőt a jövendőbeli sógorát is... A sógorát?... Köztünk maradt szó legyen, ha a szépnem valamelyik tagja abban a veszélyben forgott, hogy végleg hajadon maradjon, úgy az az ötvenes évek határán elkésett Zambuco Talizma kisasszony volt, a ki a máltai gyneceumban türelmetlenül várta az igért vőlegényt. Ebben az esetben úgy állt a dolog, hogy ha kincs nem lesz, vőlegény se lesz, mert az egyik kiegészitője volt a másiknak.

Ebből az következett, hogy se a «dereglyés»,

se Juhel nem távozhatott el a fogadóból. A beteg folyvást követelte a jelenlétüket. Azt akarta, hogy éjjel-nappal a szobájában legyenek, hallgassák a panaszkodásait, a kifakadásait és főleg a fenyegetéseit a rettenetes clergyman ellen. Nem beszélt csekélyebb dologról, mint arról, hogy a törvény elé fogja őt állíttatni . . . a bírák majd kényszeriteni fogják, hogy beszéljen . . . Senkinek sincs joga hallgatni, ha egy szavával száz millió frankot hozhat forgalomba . . . Kell létezniök büntetéseknek az ily gonosztettek megtorlására, szigoru, borzasztó büntetéseknek és ha a tyburni vagy más bitófát nem ilyen emberek számára állították föl, akkor csakugyan joggal lehet kérdezni, hogy ki érdemli meg hát voltaképen a kötél általi halált? . . . stb.

Antifer mester reggeltől estig nem fogyott ki a szóból, Trégomain Gildas és Juhel egymást váltották föl az ágya mellett; csak koronkint kellett mindkettőnek otthon maradnia, egy-egy erősebb lázroham következtében. Ilyenkor a beteg ki akart ugorni az ágyából, elmenni tisztelendő Tyrcomel úrhoz és egy revolverlövéssel szétzúzni a koponyáját. A «dereglyés» alig birta őt lefogni izmos karjaival.

Bármennyire óhajtotta is Trégomain Gildas apróra megtekinteni Edinburgh város nevezetességeit, kénytelen volt e vágyáról lemondani. De majd később, ha a barátja majd fölépül, kárpótolni fogja magát . . . Meg fogja látogatni a Holyrood-palotát, a régi skót királyok székhelyét. Föl fog menni a Canongaten át a várig, a mely büszkén emelkedik föl a bazaltszikla csúcsán.

Általában Edinburghban és a környékén számtalan érdekes pont van, a melyeket a «dereglyés» szeretett volna ismerni, de a melyeket nem kereshetett föl, mert a kötelességérzet a beteg barátja ágyánál tartotta őt lelánczolva.

A derék ember tehát csak arra szoritkozott, hogy a fogadó ablakaiból nézze fölváltva Walter Scott híres emlékszobrát és azt az aranyozott gömböt a csillagda árboczának a tetején, a melynek lebocsátása azt a pillanatot jelzi, a melyben a nap átlépi Edinburgh délkörét.

E közben előbb a Canongate városrészben, majd az egész városban egy hir terjedt el, a mely alkalmas volt arra, hogy a tisztelendő Tyrcomel úr máris oly jelentékeny népszerüségét tetemesen fokozza. Az emberek azt beszélték, hogy a híres hitszónok, oly ember lévén, a ki a cselekedeit a tanaihoz alkalmazza, mesés nagyságu örökséget utasított vissza. Több milliót, sőt több száz milliót emlegettek, a melyeket az emberi pénzvágy és kapzsiság elől biztositani kivánt. Lehet, hogy a clergyman is segitett terjeszteni e híreket, a melyek rá nézve előnyösek voltak, és a melyeknek megczáfolása vagy titokban tartása nem feküdt érdekében. A hirlapok is fölkapták és tovább adták a hírt és csakugyan, nem is volt egyébről szó, mint a Kamilk pasa kincséről, a mely egy rejtélyes sziget sziklái alatt van eltemetve. A mi a sziget fekvését illeti, ha hinni lehetett a lapok állításának, a melyeket egyébiránt tisztelendő Tyrcomel úr meg nem czáfolt, úgy ennek a megállapitása egyedül csak tőle függött, noha igazában a két társörökös hozzájárulása is, mint tudjuk, föltétlenül szükséges volt hozzá. Különben senki sem ismerte az egész dolog összes részleteit és az Antifer mester neve a hirlapokban még csak elő se fordult. Magától értetik, hogy a lapok közül némelyek helyeselték a *Skótországi szabad egyház* tudós tagjának magasztos viselkedését, mig mások ellenben roszalták, mert végre is ezek a milliók, ha az edinburghi szegények (és legió a számuk!) rendelkezésére bocsáttatnának, igen sok nyomort enyhithetnének, a helyett, hogy ott feküsznek, egy gödörben elásva és senki se veheti hasznukat. De tisztelendő Tyrcomel úr ép oly kevéssé törődött a roszalással, mint a magasztalással, el lévén tökélve, hogy a saját belátása szerint fog cselekedni.

Könnyen elképzelhető, milyen óriási sikert aratott legközelebbi szónoklatával a Tron-Churchben. Junius 30-án este a hivők tömegesen jelentek meg. Az emberek a szó szoros értelmében agyonszorongatták egymást a kis templomban és a templom előtti téren. Mikor a clergyman megjelent a szószéken, dörgő tapsvihar tört ki. Az ember akár a szinházban képzelhette volna magát, abban a pillanatban, mikor egy kedvencz művész a függöny előtt megjelenik. Száz millió, kétszáz millió, háromszáz millió . . . sőt talán egy milliard, — ilyen mesés összeget képviselt tisztelendő Tyrcomel úr és ő ezt a kincset megvetőleg elutasította! Szokott tartalmú prédikáczió jában föltünt a következő frázis:

— Van itt köztetek egy ember, a ki egyetlen szavával milliókat varázsolhatna elő a föld gyomrából, és ő ezt a szót nem fogja kimondani!

Ezuttal Antifer mester és társai, alapos okoknál fogva nem voltak a hallgatóság közt. De a templom hajójának egyik oszlopa mögött látni lehetett volna egy idegen typusu alakot, a kit senki sem ismert, — egy harmincz-harmincznéhány éves, fekete hajú és bajuszú és épen nem rokonszenves arczú embert.

Nem tudnánk megmondani, vajjon értette-e a nyelvet, a melyen tisztelendő Tyrcomel úr beszélt. De bármint legyen is, a félhomályból, a melybe rejtőzött, figyelmesen nézte a hitszónokot. Lángoló szemeit nem vette le a clergymanről.

Igy állt ott a prédikáczió befejezéséig, és midőn az utolsó szókat ismét dörgő tapsvihar fogadta, utat tört magának a néptömeg közt, hogy a szónok közelébe férkőzhessék. Kétségkivül utána akart menni a Canongaten levő házig, mert rendkivül erősen használta a két könyökét a tornácz lépcsőin.

(Folytatása következik.)

Az utazó közönség figyelmébe!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s ugyanott mint minden hazai könyvkereskedésben kapható:

VASÚT MENTÉN.

A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.

Irta

ocskói OCSKAY GUSZTÁV.

Ára piros Baedeker-kötésben 1 frt.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbízható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálni a a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

A könyvről a sajtó a mult nyáron nagy elismeréssel szólott. A sok közül egy-két ismertetést ide igtatunk.

Egyetértés: A «Vasút mentén» czimmel adta ki a Franklin-Társulat egyik legujabb és hézagpótló kiadványát. A könyvet *ocskói Ocskay Gusztáv* irta, a ki teljesen megfelelt a kitüzött feladatnak, hogy Magyarországnak a vasutak mentén fekvő vidékeit, városait, falvait élénk, érdekes világitásban állitsa az utazó közönség elé. A könyvet változatos tartalma, a szöveg közé szőtt anekdoták, a történelmi visszaemlékezések messze tülemelik a száraz Baedeker-eken. A m. kir. államvasutak, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton és e vasutak vidékein vezeti keresztül a könyv ügyes tollú irója az olvasókat, mindenütt pontos és nélkülözhetetlen adatokat szolgáltatva. Egész kis dióhéjba szoritott, érdekes történelem és ethnografia van a könyvben, a melyet melegen ajánlhatunk az utazó közönség figyelmébe. Ára vászonkötésben 1 frt o. é.

Fővárosi Lapok: A «Vasút mentén» czimmel hasznos könyvet bocsátott közre a Franklin-Társulat. A 209 oldalra terjedő, vörös vászonba kötött munka, Magyarországnak a vasút mentén fekvő vidékeit, városait, falvait ismerteti, hasznos és nem egyszer érdekes adatokat szolgáltatva azoknak, kik a m. kir. államvasutakon, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton utazóknak. A könyv irója *Ocskay Gusztáv*. Ára 1 frt.

Magyar tourista-egyesület közleményei: A Franklin-Társulat kiadásában, piros vászonkötésben egy rendkivül érdekes könyv jelent meg, melynek czime: «Vasút mentén» a m. kir. államvasutak, továbbá a Győr—Sopron—Ebenfurti és Eperjes—Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása. Irta *ocskói Ocskay Gusztáv*. Terjedelme 222 oldal. Ára 1 frt. — A munka, mely élénk tollal van megirva, magában foglal népraizi, földraizi és történelmi adatokat, tehát mindazt, ami igazi touristát érdekel. Kiindul Bécsből és befejezi utját Bártfa városával. A különböző vasutak szerint 15 szakaszra oszlik s végén alfabetikus sorrendben felsorolja azt a mintegy 750 község nevét, melyekről belsejében hasznos és érdekes tudnivalókat szerezhetünk.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden hazai könyvkereskedésben kapható:

GARAY JÁNOS ÖSSZES MUNKÁI.

Teljes díszkiadás a költő arczképével.

Sajtó alá rendezte, jegyzetekkel és életrajzzal kisérte

FERENCZY JÓZSEF.

Öt kötet ára füzve 10 frt, díszkötésben 16 frt.

GRÓF DESSEWFFY AURÉL ÖSSZES MŰVEI.

Rendezte, életrajzzal és jegyzetekkel kisérte

FERENCZY JÓZSEF.

Ára füzve 4 frt. Díszkiadás, félbőr díszkötésben 6 frt.

GRÓF DESSEWFFY JÓZSEF MŰVEI.

III. Levelek. — Ára füzve 4 frt.

TREFORT ÁGOSTON.

BESZÉDEK ÉS LEVELEK.

Ára füzve 2 frt 40 kr.

SEBESTYÉN GYULA.

AZ ÁRPÁDOK TÖRTÉNETE.

Ára füzve 1 frt 50 kr.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

A CSIZMADIA MEG A HEGY.

Életkép.

Irta **Zempléni Árpád.**

Hitt az istenben, a varrott csizmában meg a szőllőhegyben. Most, mire megvénült, mégis egyedül maradt, koldusbotra jutott szegény Urbán bácsi.

A mestersége régóta roszúl megy az öregnek. De azért rendesen eljár a közeli városok heti vásáraira, töri magát, hogy kenyeret elhessen hajával, de majdnem hiába. Mikor összetöpörödött, öreg felesége elbetegesedett, neki is nagyon elment a kedve az élettől. Azelőtt együtt járogattak, egymás kedvéért, a vásárra, most egyikmásik szomszédja társaságában megyen.

Az őszszel történt. Egyik szomszédjával, Kis Mihálylyal, a ki szintén csizmadia, ballagtak egy reggel a szomszédos Ondra, hetivásárra. Az öreget nagyon elcsigázta a gyaloglás és a vállán vitt nehéz rúd csizma sulya, s keservesen nyögve lefeküdt az országútszéli akáczfasor alatt. Kis Mihály vigasztalta:

— Vegye fel kend azt a rúd csizmát, mindjárt Ondon leszünk már. Majd pihenünk, míg a hetivásár tart. Úgy se nagyon háborgatnak ott minket.

János bácsi kérette magát előbb, aztán egy fiatal akáczfába kapaszkodva, mégis csak felállott.

— Így ni, a fiatal fa arra való, hogy segitsen a vénnek.

Rettentően fájt a dereka. Vállára vetette a rúd csizmát, mely az országút pora, köde vagy véletlen eső ellen fehér lepedővel volt betakarva. E lepedő a szélben úgy lengedezett, mint a béke zászlója. Csakhogy a zászlótartó nagyon időmegviselte ember volt már; beteg, vézna, mint maga a béke. Meggörbülve lépegetett s majdnem orra bukott terhe alatt.

— Öcsém Mihály, az imént azt hittem, meghalok. Elöntött engem hideg, meleg a fáradságtól. Hatvanegy éve, tiz esztendős korom óta járom a vásárokat, de még nem pihentem az útban soha. Csak ma először.

Mihály szomorúan bólogatott, elgondolkozva magában. Bizony, már mindennap nehezebb lesz az a rúd csizma.

Nedves őszi reggel van; a sáros országút tésztás agyagában csülökig dagaszt a ló, bokáig merül az ember. A könnyű futtatáshoz szokott urasági lovak izzadtan, nehezen húzzák a tejes kocsit be a heti vásárra.

Az ugaron keresztül kurta szoknyás falusi asszonyok jönnek fel, az országút felé. Vörös lábszáraik fölött, a mint lépnek, jobbra-balra himbálózik, csapkod a rövid kék szoknya. Háti ponyvájokban kosarat hoznak, ennek mellük felőli kötésébe is kosár van akasztva, tele tojással; kezökben nyugtalanul csipognak az összekötözött csirkék.

A mint a tejes kocsit meglátják, kiabálni, integetni kezdenek. Sietnek is, a hogy lehet, de mire az országútra kiérnek s Urbánékkal találkoznak, a tejes kocsi már elment, eloszlott a ritka reggeli ködben.

Az asszonyok szives «jó reggelt» kivánnak a két csizmadiának, aztán együtt gyalogolnak tovább Ond városa felé, melynek hegyes tornya a domb oldalában egyszerre kiütközik a ködből. A csirkék sírnak, csipognak, Urbán bácsi sohajtozik, egyébként senki sem szól egy szót se.

Végre elérik a várost. Az asszonyok más útra kerülnek, Urbánék pedig fölmennek a dombra és a vén Rákóczi-templom tövében, a hol a csizmadia-sor van, telepednek le. Elteritik a lepedőt, ráállogatják páronként, szép glédasorba a csizmákat. Körültük zsibong már a hetivásár.

A vakolatlan vén kőtemplom, megfeketedett zsindelytetejével, még feketébb hegyes tornyával, bomladozó falkeritésével úgy áll fölöttük, mint egy fellegvár, melyet ez a tarka-barka heti vásáros tábor ostrommal szállott meg.

Urbánék mellett jobbra a suszterek sorakoznak, kik már nem lepedőn, se nem gyékényen árulnak, hanem egész elrácsozott, félereszű sátoraik vannak és nem is vállon, gyalog, hanem kocsin, ládában hozzák ide a sok filigrán, czifra csattos czipőt. Kényes, büszke nép a suszter nép, de tehetik is, mert egészen övék lett a világ. Még a parasztleányzók is topánkát viselnek már. Pedig, Urbán bácsi szerint, a parasztnak nyáron mezitláb, télen csizmában dukál járnia. A csizma pedig nem lehet más, mint varrott, eleink is azt viselték; kérges, varrott csizmában foglalták el e hazát. Ilyenben szerzik a pénzt, a földeket. Ha ő legény volna, el nem venne olyan lányszemélyt, a ki evelasztin-czipőben megy fejni, meg a mezőre, szőlőbe kapálni.

Az még csak hagyján, hogy Kis Mihály, a ki már újmódi ember és a «*szöges munkát*» is kitanulta Miskolczon, nagyszerű vásárokat csinál! Ezt még csak elnézné, hiszen csizmadia az is. De hogy a suszterek boldogulnak, az fáj neki. Hogy az ő hatalmas, erős, cseres-talpú csizmáit, a melyek mindegyike akkora, mint egy ház és el is tart addig, nem veszi a fiatalság, a haszontalan, czifra susztermunkát meg úgy kapkodja, mint hal a maszlagot: ez elkeseriti. De, ha nem kél is a munkája, ő azért újmódi csizmadia a világért sem lenne. Meggyőződésből, — hiszen a tehetetlenség oly gyakran válik azzá, — marad Urbán bácsi a régi módi, ránczos torkú, cseres-talpú csizmák gyártásánál.

Ez csak az igazi becsületes munka. A felesége fonja neki hozzá a fonalat, a ki oly ősz már és oly roszúl lát, hogy a tulajdon csitri haját is bele-bele sodorintja a fonálba. Akkor aztán egy mosolygós «Uram bocsá»-val kibontja belőle. Gyermekök sohsem volt.

Fele segitsége volt János bácsinak mindig a felesége, de mióta a mesterség meglankadt, a szőlője is pusztulóban van, igazán nem élhetne meg nélküle. Urbán néni még most is, pedig alig jár a lábán, rendesen megfőzi az ebédet. De nemcsak megfőzi, többnyire meg is szerzi. Ságorságtól, komaságtól mindig összekéri kölcsön, ha nincs valamijök. Itt egy kenyeret, ott egy szakajtó lisztet, babot, amott egy-két font szalonnát: az utolsót is el tudja kérni tőlök.

Ha pedig nagyon szorulnak, sehonnan semmi kilátásuk, fogad egy taligást, felpakolja rá az urát a szerszámaival, csizmáival, magát a gyzsalyával és elmennek faluzni. A csizmát eladják életért, élelemért, a kinek pedig valami javitani, foldoztatni valója van, az öreg azonnal ott helyben megcsinálja neki. A falukon, a tanyákon egész vásár támad körülöttük, csak úgy dől zsákjaikba a búza, gabona, kolompér, tengeri; a tyúk és a szalonna. Urbán bácsi a kocsi felhágóján ülve öltögeti a nagy vargafoltokat; Urbán néni fent az ülésen fonja a szöszt s alkuszik a felekkel; a kocsis pedig bejárja a házakat, csődíti a közönséget.

— Szentséges Isten meghalt a feleségem

Valamikor, fiatal korában, meg nem tette volna, most pedig még örül, hogy így is élhet. Mert a mesterség sem aranybánya ma már. Vége annak.

Urbán bácsi öreg is már, görbe is, de még mindig könnyen kifordit a rúdon egy négy pengő forintos béres-csizmát. És erre büszke is. A ficsorokat meg csak úgy dobálja maga alól, mint egy gép. Pedig azokra nagyon kell vigyázni: kis csizma, hitvány bőr, könnyen kireped. A fordítófát forgatni akár otthon, akár verekedés közben a koresmában, hatvan esztendő óta nem tudta úgy senki, mint Urbán János bátyánk.

Még mindig nem unta meg az ülést a varrópadon (ő «*banklí*»-nak hivja), a tőke mellett, a kerek széken. A dikicset, ha szab, még mindig jól tartja, de már nagyon rádől, néha bele is szalajtja a bőrbe. Hja, öregség gyengeség!

A hetivásár, a hol pedig mindenki egyszerre beszél, alkuszik, tüzeskedik, veszekszik, nem is olyan lármás, mint messziről hinnök. Úgy el lehet álldogálni, gondolkozni közepette, kivált ha nem háborgatják az embert. Urbán bácsi is csak néha tekint fel: «Hát még mindig nincs vevő?» Senki sem szólította? Szétnéz. A szomszéd «szögeseket», suszterokat valósággal ostromolja a fiatalság. Nagyon csinosat és nagyon olcsón árulnak. Bizonyosan lopott jószág lesz az a sok czifra, rámás csizma, csattos topánka, — elmélkedik János bácsi, — azért olyan olcsó. Pedig csak kiselejtezett gyári áru. Ő nem is pironkodnék olyasmivel a vásáron, a mit más «*barmolt*» össze jól-roszúl. Hejh! nem is tartós munka ám az. Egyszer gázoljon vele a jámbor parasztja a pocsétába, vége annak, elázik azonnal, olyan lesz, mint a paczal.

Elszomorodik, mint egy próféta, népének ostobaságán, romlottságán. Ő ilyen vásári munkát nem tud; az ő alkotásai tartósak, maradandók, de meg is veszi az árát. Kénytelen vele. Ő nem lopja sem a bőrt, sem a talpat, se a fonalat, se az eszét. Nem is azért tanulta ki a mesterségét, nem azért volt olyan sokáig első czéhmester-jelölt, hogy most, ha meg akar élni, kapálni járjon! Még ha elmenne is kapálni, de hová? a szőlők, övé is, másé is, pusztulóban vannak, vagy ki is pusztultak már.

Kisre bízza a csizmáit s átmegy «*levélíró*» ösmerőséhez, a ki a templomkert bejáratánál, közvetlen a kapuban, foltos vászonernyője alatt tollat, tintát, papirost árul s mindjárt meg is írja kinek-kinek a levelét. Ennek se nagyon megy már az üzlete. Az öregek már nem iratnak szerelmes levelet, a fiatalok vagy nem szerelmesek, vagy tudnak írni. Annál inkább gyarapszik komája, az egykor sovány «*históriás*», a ki tokát, hasat eresztett. Alig győzi tarisznyájába rakni a rézgarasokat, úgy meglepte egy idő óta az olvasó-közönség. Vigan is dalolja éles torokhangján a legújabb nótákat; roszak, de pestiek, s reklámnak minden jó.

Az ondi meredek domb vállán kapaszkodik fel a kocsiút a szőllők felé. Ez út két oldalán, végig a pinczesoron, vásáros asszonyok, fakószekerek álldogálnak, és közöttük száz számra sürgölődik a vevő nép. Urbán bácsi sopánkodva beszélget a «leveles»-sel, végig hordja szemét a népen s lopva át-áttekintget a maga lepedójére; nem azért, mintha félne, hogy ellopnak, hanem szeretné már, ha vennének valamit. Ne fizesse hiába a helypénzt.

De bizony elmult dél, eloszlott a hetivásár s Urbán János bátyánk nem árult semmit. Kis Mihály, a kinek jó napja volt megint, fizetett neki egy pohár pálinkát a czédulaház előtt. Odaadta neki a maga rúdját a megmaradt néhány pár csizmával, ő meg vitte az öregét, könnyen, délczeg léptekkel. Urbán bácsi alig birta követni; úgy kullogott utána a sárban, mint sánta czigány után a bőgő árnyéka.

Csak otthon, a kapuban cserélték vissza a csizmás rudakat. Bement kiki a maga házába.

János bácsi keserves jó nappal köszöntött be a szobába s ledobta a rúd csizmát a földre. Csak akkor nézett szét, hogy senki sem fogadja az üdvözletét. Felesége a kuczkóban ült, fejét a boglyakemenczének támasztva. Guzsalya a földön hevert.

Oda ment hozzá, hogy felkölti. Az asszony szemei nyitva voltak, de a mint a kezét megfogta, az hideg volt és meredt. Urbán bácsi megrémült.

— Szentséges Isten! meghalt a feleségem!

Próbálta költögetni, élesztgetni, rázta, szólitgatta, de az asszony nem felelt. «Halott volt, mint a föld.»

Az öreg ember nem gondolkozott, hogy mit tegyen, segitségét sem hivott, hanem szétnyitotta a nagy táblás diófa-asztalt, — valaha arról ették meg az ő lakodalmát, — az ágyból kiszedett dunyhát, párnát, a meghalt asszonyt kinyujtóztatta és feltette erre a ravatalra.

Elfáradt, elfült ebbe a nagy munkába, ki kellett mennie a levegőre. Leült az eresz alá a faaprító-tuskóra, könyökét térdére, fejét tenyerébe hajtva. Lassanként megeredtek könnyei, de nem könnyebbült meg a sirástól, csak elméje lett világosabbá, hogy belássa, milyen elhagyatott, árva, nyomorult koldus lett ő most már. Koldus, a kinek meghalt a vezetője, eltört a koldusbotja.

Fölkelt és szemeit nagy kék kendőjével törülgetve, kiment az utczára, fel a szőlőhegyekbe vezető útra. Most még görnyedtebben járt, mint egyébkor.

Néhány percz mulva átjött házukba Kis Mihálynak a felesége. Egy tál levest hozott nekik a kezében, de majd elejtette ijedtében, mikor az öreg asszonyt a tetőn meglátta. Szaladt az uráért, keresték az öreg embert konyhában, istállóban, padláson. Kis Mihály ekkor utána ment a szőllőbe, fel ne akaszsza ott magát valahol az a boldogtalan vén ember!

Urbán bácsinak fiatal kora óta az volt a mulatsága, vigasztalása, hogy kijárt a szőlejébe, ott kapált, metszett, oltogatott. Nyaranta mindig kint hált feleségestől a borházban. Ha itt, a gyönyörüen zöldelő, magas tőkék közül körültekintett a szomszédos hegyeken és falvakon, büszkeség és nyugalom töltötte el az öreget. Nem baj, ha a mestersége kiment a divatból, ő azért megél holtig, eltartja a szőlője. Ez a kérges, rögös anyaföld nem hagyja el azt soha, a ki meg tudja munkálni. A föld jó és kegyelmes, mint az Isten, a ki azt a mi boldogitásunkra, gyönyörüségünkre teremtette. A ki ebben bizik, meg nem csalatkozik.

Ezeken a hegyeken köröskörül, országokat érő, annyi bor terem, ha jól szüretelnek. Fejedelmek iszszák, ők is csak nagy ünnepeken, egymás születése napján. A kinek már nem adhatnak ajándékba semmit, se kincset, se rendjelet, mert mindene van, annak tokaji bort küldenek a királyok ajándékba. Holtig emlegeti, dicsekszik vele, a ki egyszer megkóstolta. Boldog lesz a boldogtalan, meggyógyul a beteg, megfiatalodik tőle a vén, mintha a szivárvány alatt ment volna keresztül.

Büszke volt a mesterségére is, hiszen csizmadia volt, de az mégis büszkébbé tette, hogy tokaji szőlős gazda.

Ez a büszkesége, ez a reménysége is veszendőbe ment már a vén csizmadiának. Szomorúság ma már a szőlőbe járni, különösen olyan lesujtott szivvel, mint most az Urbán bácsié. Pusztul a határ. Tavaly még foltonkint zöld volt, János bácsi szüretelt is, de az idén már nem lesz semmi. Kiveszett lábán az egész hegyoldal szőlője tavasztól őszig. Nem maradt ott egy tőke sem termő.

Kis Mihály a szőlő garádjánál érte utól Urbán bácsit. Épen akkor tette be maga után a tövissel befont kiskaput. Észrevette, hogy követik, de azért hátra se nézett; görnyedten lépegetett fölfelé a mesgyén. Mihály utána. Csak úgy megszokásból mentek a mesgyén, mert hiszen az elszáradt tőkék között is bátran gázolhatnának keresztül-kasul: nem lehet ott már kárt tenni. Olyan kihalt minden, mintha temetőben járnának. Fölérnek a borházba.

Az öreg ember ingerülten rúgja be a borház ajtaját s földhöz vágja a sipkáját, csak úgy puffan.

— Minek jöttél utánam? Hagyj békén meghalni. Felakasztom magamat.

— De nem itt! — szól Mihály s neki támaszkodik az egyik ajtófélfának. — Nem mozdulok innen, míg haza nem jön kend.

János bácsi a másik ajtófélfának támaszkodik s akarata ellenére is az elpusztult tőkéket nézi. Keres köztük zöldet. De nem talál egyebet, mint karóin elszáradt, leveletlen, vézna venyigéket, melyeken véges-végig és köröskörül a hetvenedik szomszédig nem termett az idén már egyetlenegy fürt szőlő, még kóstolóba sem!

Megsimogatja ritkás ősz haját, fehér Kossuth-szakállát.

— Nincs itt más mit tenni, édes öcsém Mihály. Ha minden elpusztult, hadd pusztulok én is.

A nyugvóra hajló nap a sárgás-szürke őszi égről egyforma közönynyel világította be a távoli lombos-zöld tölgyeseket és a közeli pusztulást. Neki mindegy: mi terem? mi nem terem? Elvégzi a maga szakmány-munkáját nagyjából, átaljában, erjeszti az életet és a halált s nem számol senkivel és senkinek.

Urbán bácsi újra megszólalt. Hangja keserű volt a gyásztól, reszketett a sirástól. Szerette volna Kis Mihályt kapaczitálni, meggyőzni arról, hogy az ő számára csak a halál van még hátra.

— Nem szeret már minket az Uristen. Engem se, téged se! Senkit. Tegnap megölte az én mesterségemet, holnap megöli a tiedet. A föld is megúnta már, hogy nekünk teremjen. (Lehajlik s fölvesz egy röget.) Olyan mint volt, nem vénült meg, mint én. Miért nem termi hát meg a magáét? A borunkat már elvette az Isten, de el fogja venni a kenyerünket is. Megéred te még azt az időt, édes öcsém, Mihály, hogy mint most, itt, e határ megszedetlen holt tőke, úgy fog állani egykor azokon a sárga tarlókon törpén, magtalanul, learatatlanul az árva kalász mérföld számra! S a gazdáik, ha nem akarnak éhen halni, nem maradhatnak magyarok, ki kell menniök Amerikába, angolnak, németnek, idegen nemzetek kolduskutyájának! Legalább ottan majd nem czifrálkodnak, nem czégéreskednek! Ha nem lesz csizmájok, járnak bocskorban. A ki itt elbízta magát a földjére, barmára, ott majd örülni fog, ha mehet napszámba.

Mihály szerette volna vigasztalni, de nem tudta, hol kezdje? Csodálkozva hallgatta az öreget, a ki úgy szavalt, mintha ördöngös lett volna. Vagy talán a nagy fájdalom zavarta meg? Pedig, lám, milyen okos ember, úgy beszél, mint az iskola-mester. Milyen kár, hogy a szöges munkát nem érti, még sokra vihetné ennyi ésszel.

— Édes öcsém, egész életemben dolgoztam, szegény feleségemmel együtt, vénségemre még sincs semmim. Hová legyek most már? Ereszsz, hadd megyek a feleségem után. Ha javamat akarod, ne ellenkezzél; inkább, ha látod, hogy már függök, gyujtsd rám a borházat. Ez az enyém, puszturljon el velem együtt.

— Az ám. Hát aztán ki temeti el az öreg asszonyt?

Urbán bácsi meghökkent. Erre nem gondolt. Addig csakugyan nem szabad megölnie magát. De a kétségbeesés, a keserűség forrt még benne, hát csak tovább beszélt. Ha kibeszélte, kilázongta magát, még a lehetetlenbe is belé nyugszik az emberi természet.

— Menjek, ugy-e, én is Amerikába, mint a fiatalok? Csak menjetek ti. Mi öregek ide szoktunk, ide nőttünk, ide tanultunk erre a földre, ebbe a határba. Mit csinál a vén kutya, ha meghalt a gazdája? Éhen vész azon a portán, a hol felnőtt, még se tud elmenni másfelé.

— Gyerünk haza, édes bátyám, holnap temetni kell! Paphoz, kántorhoz kell menni előbb. Sok dolga lesz még ma. Este van.

Kihuzott egy karót, kezébe adta az öregnek, hadd támaszkodjék rá, s visszaindultak a városba. Az öreg nem ellenkezett. Talán gondolta magában: Majd, majd! megálljatok csak, legyen vége a temetésnek, majd temethettek engemet is!

A zordon, érzéketlen természettel szemben talán az ő tragédiája a legszomorubb, hogy elodázta a kikerülhetetlent. Nem tudott egyszerre meghalni, hanem majd csak izenként emésztik föl a nyomoruságok, a koldusbot megaláztatásai és az idő.

A természet konok és engesztelhetetlen. Ő nem enged a csizmadiának, hanem majd a csizmadia fog engedni végtére a természetnek. Ha a buzaszemnek öntudata volna, ép úgy jajgatna, mikor őrlik, mint Urbán János bácsi. De majd csak megőrlik őt is.

Körül a nagy, megkopaszodott szőlőhegyek, melyek közt elhaladtak, mintha egykedvűen vonogatták volna vállaikat: ők nem okai semminek. A hegyek nem törődhetnek az emberekkel, törődjenek azok egymással. Ha a természet nem szereti őket, szeressék ők egymást. Nem tehetnek róla, hogy a szőlő kiszáradt és a varrott csizma sem kell többé senkinek.

ANTIFER MESTER

CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legujabb regénye. Forditotta Huszár Imre.

(Folytatás.)

Ez este tisztelendő Tyrcomel úr nem tért egyedül haza a lakására. Legalább is ezer ember kisérte el. Valódi diadalmenet volt. Az emlitett egyén mindig a clergyman mögött ment, de nem hurráh-zott a lelkesült néptömeggel együtt.

Mikor a népszerű szónok a háza elé ért, fölment az ajtó előtti lépcsőkre és a híveihez néhány szót intézett, a melyek után ismét fölhangzott a «hipp! hipp! hurrah!» Aztán bement a szűk és sötét folyosóra, a nélkül, hogy észrevette volna, hogy még valaki belopózott utána. A néptömeg csak lassankint oszlott szét, lármájával még soká háborgatván az utczákon a házak békés lakóit.

Mialatt tisztelendő Tyrcomel úr fölment a harmadik emeletre vezető szűk lépcsőn, az ismeretlen is utána ment, de oly csöndesen, mint akár egy macska.

A clergyman fölérkezvén a tornáczra, bement a szobájába és bezárta maga után az ajtót.

Az ismeretlen megállt a tornáczon, meglapult egy sötét szögletben és várt.

Mi történt azután? . . .

Másnap a házbeliek nagyon meg voltak lepetve a miatt, hogy nem látták a clergymant a szokott órában, hajnalkor, kimenni hazulról. Sőt egész reggel se látta őt senki. Többen, a kik őt meg akarták látogatni, zárva találták az ajtót.

Mindez oly gyanusnak látszott, hogy a szomszédok egyike délután jónak látta jelentést tenni a rendőrségnél. A rendőrök és ügynökeik elmentek a helyszinére, fölmentek a lépcsőn, kopogtattak, és nem kapván feleletet, betörték az ajtót.

Milyen látvány! . . . Valaki nyilván kifeszitette a zárt . . . behatolt a szobába és teljesen és alaposan kimotozott mindent . . . A szekrény tárva-nyitva volt, a ruhák a földön hevertek . . . Az asztal föl volt forgatva . . . A lámpa az egyik sarokban feküdt . . . A könyvek és iratok szerteszét voltak szórva a padlón . . . és a félig összezúzott ágyhoz kötözve . . . ott feküdt tisztelendő Tyrcomel úr, légmentesen betömött szájjal . . .

Gyorsan megszabadították őt ebből a kétségbeesett helyzetből. Alig bírt lélegzeni . . . Teljesen elvesztette az eszméletét . . . Vajjon mennyi idő óta . . . ezt csak ő fogja megmondhatni, ha ugyan még valaha magához tér.

Erősen dörzsölni kezdték, a nélkül, hogy szükséges lett volna őt levetköztetni, mert csaknem teljesen meztelenen feküdt ott: az ing le volt tépve a testéről.

És abban a pillanatban, mikor az ügynökök szabályszerűen dörzsölni kezdték, a constable meglepetésében önkéntelenül fölkiáltott. A tisztelendő Tyrcomel úr balvállán számokat és betűket pillantott meg!

A clergyman fehér bőrére egy fölirás volt tátovirozva barna színnel. A fölirás a következő volt:

77 fok 19 percz éjszaki szélesség.

Az olvasó már eltalálta, hogy ez az oly buzgón keresett földrajzi szélesség volt. A clergyman apja, kétségkivül nehogy e fontos adat feledésbe menjen, följegyezte a még akkor fiatal fia vállára, úgy, a mint egy jegyzetkönyvbe beirta volna . . . Egy jegyzetkönyv eltévedhet, egy emberi váll soha! . . . Így történt, hogy a tisztelendő úr, noha azt a levelet, a melyet Kamilk pasa az atyjának irt, csakugyan elégette, mégis birtokában volt a kinces sziget fekvésére vonatkozó adatnak . . . ámbár meg kell vallanunk, hogy soha se volt rá oly kiváncsi, hogy egy tükör segélyével elolvasta volna.

Hanem az a gonosztevő, a ki belopózott a szobába, midőn a clergyman már aludt, — az természetesen elolvasta! . . . Tisztelendő Tyrcomel úr fölébredt, mialatt a nyomorult megmotozta a szekrényt és átnézte az iratokat . . . A népszerű hitszónok hiába igyekezett vele megküzdeni . . . A gazember betömte a száját, megkötözte őt és elmenekült.

Milyen látvány! . . .

Ezeket a részleteket tudta meg a rendőrség magától tisztelendő Tyrcomel úrtól, miután a gyorsan előhivott orvos ápolása következtében eszméletre tért. Elbeszélt mindent, a mi történt . . . Szerinte ezen orvtámadásnak nem volt egyéb czélja, mint kicsikarni tőle a kincses sziget titkát, a melynek közlését megtagadta . . .

A gonosztevőt jól láthatta, mialatt küzdött vele. Sőt képes volt nagyon tüzetes személyleirást adni róla. Egyuttal fölhasználta az alkalmat és fölemlítette a két franczia tengerész és a máltai bankár látogatását, a melynek czélja az volt, hogy kikérdezzék őt a Kamilk pasa hagyatéka felől.

Ez a közlemény utbaigazításul szolgált a rendőrségnek, a ki azonnal megindította a vizsgálatot. A rendőrség két óra alatt kisütötte, hogy a kérdéses idegenek a *Gibb's Royal Hôtelben* laknak.

És valóban, nagy szerencse volt Antifer mesterre, Zambucóra, Juhelre, Trégomain Gildasra és Ben Omarra nézve, hogy kétségbevonhatlan és elvitázhatlan alibire hivatkozhattak. Antifer mester nem hagyta el az ágyát, Juhel és a «dereglyés» nem hagyták el a beteg szobáját, Zambuco és Ben Omar egy perczre se hagyták el a szállodát. Ezenkivül a clergyman által közölt személyleirás egyikükre sem illett.

Kincskeresőinket tehát nem is tartóztatták le, jóllehet az Egyesült Királyság fogházai nem szivesen bocsátják el vendégeiket, a kiknek ingyen szállást és élelmezést adnak.

De hátra volt még Szauk.

Nos hát, igen . . . Szauk volt a merény elkövetője . . . Ő hajtotta végre ezt a gaztettet, hogy ellopja a tisztelendő Tyrcomel úr titkát . . . És most már, miután a clergyman válláról leolvasta a hiányzó adatokat, ura volt a helyzetnek. Ismervén a földrajzi hosszúságra vonatkozó följegyzéseket, a melyeket a majumbai öböl szigetén talált okirat tartalmazott, birtokában volt mindazon tényezőknek, a melyek a harmadik sziget fekvésének meghatározásához szükségesek voltak.

Szerencsétlen Antifer! Csak ez az utolsó csapás hiányzott még, hogy kötözni való bolond legyen belőled.

A hirlapokban közölt személyleirás elolvasása után Antifer mester, Zambuco, Trégomain Gildas és Juhel nem lehettek többé kétségben a felől, hogy Nazim, a Ben Omar segéde követte el a merényletet tisztelendő Tyrcomel úr ellen. Ennélfogva, mihelyt megtudták, hogy elszökött, tisztában is voltak magukkal mindjárt az iránt, hogy 1-szer: tudomással bir a tátovirozott számokról; 2-szor: hogy elindult az új szigetre, birtokába venni a roppant kincset.

Valamennyiök közt Juhel volt legkevésbbé meglepetve, a ki, mint tudjuk, már régóta gyanakodott Nazimra és utána Trégomain Gildas, a kivel a gyanuját ismételten közölte. Antifer mester és Zambuco könnyen érthető, de legmagasabb fokú dühe szerencsére a közjegyző személyében talált olyan tárgyat, a melyen kitörhetett.

Magától értetik, hogy Ben Omar a Szauk bünössége felől bizonyosabb volt akárki másnál. Hogyan is kételkedhetett volna, holott a szándékait ismerte és jól tudta, hogy Szauk olyan ember, a ki semmitől se retten vissza, még a büntettektől sem.

De milyen jeleneten kellett túlesnie a közjegyzőnek! Antifer mester parancsára Juhel elment érte és bevezette a beteg szobájába. De lehet avagy maradhat-e valaki beteg ilyen körülmények közt? Ezenfölül, miután az orvos azt állitotta, hogy Antifer mester epelázban szenved, kinálkozhatott volna-e kedvezőbb és szebb alkalom kiönteni az epéjét és a megkönnyebülés következtében meggyógyulni?

Lemondunk annak a leirásáról, hogy milyen fogadtatásban részesült a szerencsétlen Ben Omar. Mindenek előtt el kellett ismernie, hogy a tisztelendő Tyrcomel úr elleni merénylet és a lopás . . . igen, nyomorult Ben Omar! . . . a lopás elkövetője Nazim volt . . . Így válogatja meg ez a közjegyző az irodai segédeit! Ilyen embert hozott magával, hogy segitségére legyen végrendeleti végrehajtói minőségében való ténykedésénél! . . . Nem tartózkodott ily gazember, ily tolvaj, ily gézenguz jelenlétét fölerőszakolni Antifer mesterre és társaira! . . . És most ez az akasztófára való . . . igen, akasztófáravaló! . . . elszökött . . . és ismeri a harmadik sziget fekvését . . . és magához fogja ragadni a Kamilk pasa milliót . . . és lehetetlen lesz őt nyakon csípni! . . . Tessék egy egyiptomi haramia után szaladni, a ki mesés összegekkel rendelkezik, hogy biztonságba helyezhesse magát és büntetlenül maradjon! . . .

— Ah! . . . Szauk! . . . Szauk! . . .

Ezt a nevet szalasztotta ki az ajkán a teljesen elkábult közjegyző . . . Juhel összes gyanui alaposaknak bizonyultak . . . A Nazim nem volt Nazim, hanem Szauk, a Murad fia, a kit Kamilk pasa az örökségéből kitagadott.

— Hogyan? . . . Szauk volt? — kiáltá Juhel.

Ben Omar szerette volna visszaszivni a Szauk nevét . . . De egész magatartása, rémülete, levertsége világosan mutatta, hogy Juhel nem tévedt.

— Szauk? . . . ismétlé Antifer mester és egy ugrással künn volt az ágyból.

És mikor e gyülölt nevet kimondta, az állkapczáját annyira megerőltette, hogy a kavics

kiröpült a szájából és egyenesen a mellén találta a közjegyzőt.

És habár Ben Omart ez a löveg nem teritette is a földre, annál inkább leteritette egy hatalmas rugás, — olyan rugás, a melyhez foghatót sem egyiptomi, sem akárhová való közjegyző soha se kapott az — oldalába. Ben Omar össze is lapult annyira, a mennyire valaki összelapulhat, ha csak teljesen meg nem semmisül.

Tehát a Nazim ugyanaz a Szauk volt, a ki megesküdött, hogy bármily áron kézre fogja keriteni a kincset és a kinek bűnös üzelmeitől Antifer mesternek nagyon is alapos okai voltak félni.

Miután Antifer mester szitkok és káromkodások tekintetében kimeritette az egész szókincset, a melyet egy kereskedelmi hajó kapitányának a szótára tartalmazhat, tényleg megkönyebbülve érezte magát és mikor Ben Omar, fölhuzott vállakkal és behuzott hassal elhagyta a szobát, hogy bezárkózzék a saját szobájába, elbeszélésünk hőse már általános egészségi állapotának határozott javulását konstatálhatta. Siessünk hozzátenni, hogy a hir, a melyet pár nap mulva az egyik hirlapban olvasott, teljesen talpra állitotta őt.

Az olvasó tudja, mire képesek a reporterek és az interviewolók . . . Valljuk meg, hogy mindenre . . . Épen akkoriban kezdtek a köz- és magánügyekbe interveniálni oly hévvel, éleslátással és merészséggel, a mely őket egy új végrehajtó hatalom nagybefolyásu ügynökeivé tette.

Történt, hogy e reporterek közt akadt egy, a kinek sikerült megkeritenie azon tátovirozott irás másolatát, a melylyel a tisztelendő Tyrcomel úr atyja a fia vállát illusztrálta. Ezt a másolatot aztán közölte egy helybeli lapban, a melynek kiadása ezen a napon tizezerről százezerre szökkent.

Majd egész Skóczia és csakhamar egész Nagy-Britannia és egész Európa, végre az egész világ értesült a harmadik sziget földrajzi szélességi fokáról: hetvenhét fok, tizenkilencz percz éjszaki szélesség.

Igaz, hogy ez nem sokat használt a kiváncsiaknak, a kik bizony nem lettek volna képesek megoldani azt, a mit már is mindenki «a kincs rejtélyének» nevezett, miután a két nélkülözhetlen adat közül hiányzott az egyik: a földrajzi hosszúság.

De Antifer mester ismerte ezt az adatot, — igaz, hogy Szauk is ismerte, — és mikor Juhel elhozta neki a kérdéses hirlapot, a mely a «fac similét» tartalmazta, hősünk eldobta a paplanát és kiugrott az ágyból . . . Meg volt gyógyulva . . . úgy meg volt gyógyulva, a mint még soha egyetlen beteg sem, a ki a Royal College orvosainak vagy az edinburghi egyetem tanárainak a kezei alól kikerült.

Zambuco, Trégomain Gildas és Juhel hiába próbálták volna egyesült erővel visszatartóztatni Antifer mestert. Azt mondják, hogy a buzgó vallásos hit képes ilyen gyógyitásokat eszközölni. Miért ne volna képes az aranybálványba vetett hit hasonló csodák végrehajtására?

— Juhel, vásároltál új atlaszt?

— Vásároltam, nagybátyám.

— Úgy-e bár, a majumbai okirat szerint a harmadik sziget földrajzi fekvése tizenöt fok, tizenegy percz keleti hosszúság?

— Úgy van, nagybátyám.

— A clergyman vállára tátovirozott adat pedig hetvenhét fok, tizenkilencz percz éjszaki szélesség?

— Úgy van, nagybátyám.

— Nos hát, keresd meg, hol fekszik a harmadik sziget!

Juhel elővette az atlaszt, fölnyitotta az éjszaki tengereket ábrázoló lapot, kikereste a pontot, a hol az emlitett földrajzi hosszúság és szélesség egymást átvágja és igy felelt:

— Spitzbergben, a nagy sziget déli csúcsán.

Spitzbergben? . . . Hogyan? . . . Kamilk pasa ezen éjszaki védékeken választotta volna ki a szigetet, a melyen az aranyát, gyémántjait, drágaköveit elrejtette . . . ha ugyan tényleg ez volt az utolsó rejtekhely? . . .

— Induljunk! — kiáltá Antifer mester, — és pedig még ma, ha találunk hajót . . .

— De nagybátyám! . . . kiáltá Juhel.

— Nem szabad időt engedni annak a nyomorult Szauknak, hogy megelőzzön bennünket!

— Igazad van, barátom, — mondá a «dereglyés».

— Induljunk! — mondá Antifer Péter Servan Malo, ellenmondást nem tűrő hangon.

Aztán utána tevé:

— Értesitsétek azt a szamár közjegyzőt, miután Kamilk pasa úgy akarta, hogy jelen legyen a kincs átvételénél.

Nem maradt egyéb hátra, mint meghajolni Antifer mester akarata előtt, a melyet Zambuco is támogatott.

— Még nagy szerencse, — mondá magában Juhel, — hogy ez a bolond pasa nem küldött bennünket az ellenlábasokhoz . . . valahol a Csöndes-tengeren.

(Folytatása következik.)

Az utazó közönség figyelmébe!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s ugyanott mint minden hazai könyvkereskedésben kapható:

VASÚT MENTÉN.

A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.

Irta

ocskói OCSKAY GUSZTÁV.

Ára piros Baedeker-kötésben 1 frt.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbizható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

A könyvről a sajtó a mult nyáron nagy elismeréssel szólott. A sok közül egy-két ismertetést ide igtatunk.

Egyetértés: A «Vasút mentén» czimmel adta ki a Franklin-Társulat egyik legujabb és házagpótló kiadványát. A könyvet *ocskói Ocskay Gusztáv* irta, a ki teljesen megfelelt a kitüzött feladatnak, hogy Magyarországnak a vasutak mentén fekvő vidékeit, városait, falvait élénk, érdekes világitásban állitsa az utazó közönség elé. A könyvet változatos tartalma, a szöveg közé szőtt anekdoták, a történelmi visszaemlékezések messze túlemelik a száraz Baedeker-eken. A m. kir. államvasutak, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton és e vasutak vidékein vezeti keresztül a könyv ügyes tollú irója az olvasókat, mindenütt pontos és nélkülözhetetlen adatokat szolgáltatva. Egész kis dióhéjba szoritott, érdekes történelem és ethnografia van a könyvben, a melyet melegen ajánlhatunk az utazó közönség figyelmébe. Ára vászonkötésben 1 frt o. é.

Fővárosi Lapok: A «Vasút mentén» czimmel hasznos könyvet bocsátott közre a Franklin-Társulat. A 209 oldalra terjedő, vörös vászonba kötött munka, Magyarországnak a vasút mentén fekvő vidékeit, városait, falvait ismerteti, hasznos és nem egyszer érdekes adatokat szolgáltatva azoknak, kik a m. kir. államvasutakon, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton utazóknak. A könyv irója *Ocskay Gusztáv*. Ára 1 frt.

Magyar turista-egyesület közleményei: A Franklin-Társulat kiadásában, piros vászonkötésben egy rendkivül érdekes könyv jelent meg, melynek czime: «Vasút mentén» a m. kir. államvasutak, továbbá a Győr—Sopron—Ebenfurti és Eperjes—Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása. Irta *ocskói Ocskay Gusztáv*. Terjedelme 222 oldal. Ára 1 frt. — A munka, mely élénk tollal van megirva, magában foglal néprajzi, földrajzi és történelmi adatokat, tehát mindazt, ami igazi turistát érdekel. Kiindul Bécsből és befejezi utját Bártfa városával. A különböző vasutak szerint 15 szakaszra oszlik s végén alfabetikus sorrendben felsorolja azt a mintegy 750 község nevét, melyekről belsejében hasznos és érdekes tudnivalókat szerezhetünk.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden hazai könyvkereskedésben kapható:

VÁMBÉRY ÁRMIN.

A MAGYARSÁG KELETKEZÉSE ÉS GYARAPODÁSA.

Ára füzve 3 frt.

GÖNCZY PÁL.

TANULMÁNYOK.

Sajtó alá rendezte dr. KISS ÁRON.

A szerző képekkel diszitett életrajzával és arczképével.

Ára füzve 1 frt 60 kr., finom velin-papiroson 3 frt.

KAIN.

MYSTERIUM.

Irta **LORD BYRON.** — Forditotta **GYÓRY ILONA.**

A Kisfaludy-Társaság Lukács Krisztina pályázatán megdicsért müfordítás.

Kiadja a Kisfaludy-Társaság.

Ára füzve 1 frt. Vászonkötésben 1 frt 60 kr.

A BESOROZOTT.

História 1850-ből.

Irta **VADNAI KÁROLY.**

Kiadja a Kisfaludy-Társaság.

Ára füzve 80 kr. Vászonkötésben 1 frt 20 kr.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

A VÉGRENDELET.

Vig elbeszélés.

Irta **Vértesy Gyula.**

Berkesy ügyvéd urat mindenki nagyon okos embernek tartotta odahaza a pátriájában. Azok közül az okos emberek közül való volt, a kikről helybeli nagyarányu szereplésük után csak akkor sül ki, hogy nem ők találták föl a bölcsek kövét, mikor a helyi lap cziczerós, nagy betükkel kürtöli világgá, hogy «városunk diszének végre sikerült bejutni az őt megillető helyre, az ország első emberei közé, a dicső parliamentbe!»

Csak ekkor sül aztán ki, hogy milyen csöndes, meghunyászkodó ember lesz a város kitünőségéből! S ilyenkor a városka másik párti lapja rendszerint ki is használja a képviselő úr némaságát, irván czikkeket efféle hatásos czimek alatt: «Néma, mint a hal!» — «Itt lármázott, ott hallgat!» — «Ne szólj szám, nem fáj fejem . . .»

Hanem Berkesy ügyvéd úr még sem tartozott egészen az efajta lokális nagyságok közé. Legalább annyiban nem, hogy képviselői babérokra soha sem vágyódott.

Nem, ő megelégedett a maga saját külön babéraival és épenséggel nem vágyakozott el Kerekrétről, belátva ama régi római közmondás igazságát, hogy jobb a provinziákon elsőnek lenni, mint Rómában az utolsók felé járni.

Berkesy úr takarékpénztári igazgató volt a «Kerekréti takarék- és hitelegyesület» czimü nagyszabásu vállalatnál, mely czimének annyiban felelt meg, hogy a takarékosságot a kerekréti gentrynél teljesen feleslegessé tette, adván neki a «hitel»-ben mindenkorra szóló kisegitőt.

Persze nem a végtelenségig, csak a meddig a birtok birta. Hanem az aztán, hogy meddig birta, az tisztán Berkesy ügyvéd úrtól függött.

A csütörtöki váltónapokon (ekkor birálták el a váltókon, hogy kinek a nevére adhatnak pénzt s kinek a neve teszi teljesen hasznavehetlenné a tiz, harmincz és hatvankrajczáros papirosokat), túlzás nélkül legyen mondva, egész Kerekrét és vidéke intelligenciájának a szeme rajta függött. A kinek a zsirójára ő azt mondta, hogy jó, hát az jó volt, még ha azelőtt tizenhatszor megóvatoltatta is magát az illető, legkevésbbé sem óvatos úr.

De ettől a nagy hatalmától eltekintve, még más földi jóban is volt része a fiskális úrnak.

A volt szőlőskertekben, ott a Mátra felőli lankáson, az öreg úrnak még mindig volt egy nemcsak volt, hanem meglévő szőlője. Nem lehet tudni, hogy, hogy nem, az öreg úr hatalmát respektálta-e a fillokszera-had vagy pedig valójában a szénkénegezéssel nem tudtak megbarátkozni a derék kis állatkák; elég az hozzá, hogy a hat holdas Berkesy-szőlő vigan termette a sárga gohérokat meg a lilaszinü dinkákat, nemkülönben az olajbogyószerü rizlingeket.

A szőlő közepén pedig ott állott a tornáczos, csinos kis borház, a félemelet faczirádái között büszkén hordozván az aranybetüs felirást:

Berkesy-lak.

Berkesy Aladár úr ugyan nem lakott ott, sem a saját találmányu «czipőlak»-nak nem volt a hirdetője ez a kis svájczi stylusú házacska, — hanem azért méltán örvendett jó hirnek, miután vadszőlővel befuttatott tornácza alatt a szelid szőlő nedvének pompás cseppjei kerültek fogyasztás alá.

S a savanyúvizi mellé kitünően illő új borocska után rendesen jófajta hatvanas és hetvenes rizlingek kerültek az asztalra s igy legkevésbbé sem lehetett csodálni, hogy Kerekrét városának minden szépért és nemesért lelkesülő fiatalsága oly öszinte ragaszkodással viseltetett Berkesy úrhoz, nemcsak a váltóbirálatok miatt, hanem a Berkesy-lak kitünő borai miatt is.

Berkesy úr persze a két ok helyett egy harmadikat gondolt. Azt, hogy a derék urak a kisasszonyai kedvéért koptatják annyit a ház küszöbét. Elég naiv volt hozzá, hogy meg nem gondolta azt, hogy manapság a fiatal urak udvarolni ugyan szoktak az olyan szegény kisasszonyoknak is, a kiknek a papájuk befolyásos ember és a ki a mellett jó borokat, jó konyhát tart, — de elvenni — épenséggel nem szokták a leányokat kellő hozomány nélkül.

Berkesy úr is egymás után látta az éveket elvonulni; gavallérok jöttek, mentek, udvaroltak a leányainak, de megkérni bizony egy sem kérte meg egyiket sem.

Végre is a jámbor idealistát egy jó barátja világositotta fel a dolgok mibenállásáról. Egy jó barátja, a kinek elpanaszolta, hogy nem érti, hogy lehet az, hogy egy nagy csomó fiatal ember jár állandóan a házhoz és a leányok még sem mennek férjhez.

— Hát te azt hiszed, kedves barátom, hogy azok a fiatal emberek nem tudják, hogy neked maximum háromezer forint jövedelmed van! Nos, ebből pedig jól meg lehet élni, de a leányoknak nem nagyon jut hozományra.

Az öreg úr agyában világosság kezdett derengeni s egyszerre csak egy különös terv ötlött az eszébe. S már előre mosolygóra vált az arcza, mikor a kivitelre gondolt.

— Persze, hogy hozomány kell! No de sebaj! Egy esztendő mulva, fogadjunk, hogy mind a két leányom férjnél lesz, ha ugyan ők férjhez akarnak menni!

— Okos a kikötés, öregem, mert azt mindig lehet mondani, hogy nem akartak férjhez menni! Igy nem fogadok.

— No hát ne fogadj, de majd meglátod, hogy úgy lesz!

— Szeretném meglátni, — mondá a jó barát Berkesy úr távozása után.

És a Berkesy kisasszonyok is épen ezt mondták a papájuknak, mikor az még aznap este kijelentette előttük, hogy férjhez mehetnek, a mikor akarnak, csak okosan kell csinálni a dolgot.

A két leány összenézett és egyetértő tekintetük világosan mutatta, hogy azt kezdik hinni, hogy a papa be van csipve. Azután félrebigyesztették a szájukat és úgy mondták el panaszos hangon, hogy okosan csinálják ők a dolgukat már régóta, de mit ér, ha azok a haszontalan fiatal urak még okosabban csinálják.

Kellenek is a szegény leányok manapság valakinek! Pláne az olyanok, a kiknek a papája olyan ügyetlen, hogy agyoneteti, agyonitatja az udvarlókat, mielőtt azok kijelentenék komoly szándékaikat — és megszavaztatja a váltóikat mielőtt azok megkérnék az ő kezüket. Igy nem bolond senki, hogy elvegye őket, mikor a nélkül is úgy járhat mindenki hozzájuk, mintha a korcsmába járna!

— Hej, ha szegény mama élne, rég férjhez mentünk volna! — mondták majdnem pityeregve.

— Ne féljetek! Hatalmas eszmém támadt. Okvetlen sikerülni kell a tervemnek. Ide hallgassatok!

A leányok áhitattal hallgatták a papát, a ki nagy titkolózva, suttogó hangon beszélte el nagyszabású tervét.

A leányok boldog arczczal, kaczagva, ugrálva öleltek, csókolták Berkesy urat.

— Aranyos papa! Drága papa!

— És mi még kételkedtünk benned!

És aznap éjjel nem igen borult az álom fátyla boldogabb két teremtés fölé, mint a minők a Berkesy kisasszonyok voltak. Álmukban egész éjjel daliás szép vőlegényekkel álltak az oltár előtt.

Másnap pedig Berkesy úr hozzáfogott nagyszerü ideája megvalósításához.

Elment a közjegyzőhöz és kijelentette, hogy végrendeletet akar csinálni.

— De kérlek alásan . . .

Azt akarta mondani, hogy arról az egy pár hold földecskéről meg arról a borházról nem nagyon érdemes végrendelkezni, hanem aztán mégis csak meggondolta a dolgot. Elvégre is az az egypár forint is pénz, a mit kereshet a végrendelet megirásával!

— Kérlek alásan, hiszen egészségesnek látszol, — de azért, ha parancsolod . . .

— Persze hogy egészséges vagyok! De minden perczben az isten kezében vagyunk! Ki tudja, mi történhetik holnap! És nem szeretném a vagyonomat rendezetlenül hátrahagyni.

— A vagyonodat? — gondolja magában nagy kétkedőn a közjegyző úr.

— Tudod, szegény leányaimnak nem akarok bajt hagyni a nyakukba, hogy ne is tudják, mi marad reájuk.

— Tehát parancsolj.

Berkesy úr előszed egy papirost és olvasni kezdi.

— Lásd, ide irtam össze az egészet.

A közjegyző úr mosolyogva néz a kis darab papirosra, mig Berkesy úr a szemüvegét keresgéli elő.

— Bizony elég is annak az a kis darab papir, — gondolja magában.

De nem szól semmit, csak simitgatja a maga elé kitett papirt.

— Hát kérlek figyelj. Húszezer forintom van magyar-gácsországi vasuti elsőbbségi kötvényekben, — kötvényszámok 110—115-ig, — ötven darab részvényem a fiumei rizskeményitő-gyár részvényeiből . . .

És Berkesy ilyeténképen felsorolt körülbelül százezer forintnyi vagyont.

— De barátom, — pattant fel a közjegyző, — hiszen nekem fogalmam sem volt erről! . .

— Tudod, a börzén játszottam. És elég sikerrel. De most már abbanhagyom. Nem vagyok bolond, hogy folytassam és koczkára tegyem azt, a mit szereztem. Megszereztem és megállok

vele. No, hanem most sietek a hivatalba, majd holnap eljövök ujra és megcsináljuk az egészet.

Persze, nem ment el újra. Mikor pedig az utczán találkoztak, sajnálkozva mondta a közjegyzőnek:

— Azok a bolondos gyerekek megtudták valahonnan a tervemet és nem engedik, hogy végrendelkezzem. Megesküdtettek, hogy nem csinálok végrendeletet. Mit tehettem? Megesküdtem nekik! Látod, vén bolond létemre így korlátoztatom magamat. Csak azt tudnám, hogy tudták meg! Különben, irtózatos dolog, én nem szóltam az egészről senkinek és tudja az egész város.

A közjegyző úrnak volt ugyan valami halaványy sejtelme róla, hogy alighanem a közjegyzőné ő nagyságának járt el a szája, — hanem hallgatott róla.

— Lásd, így van az ember! A saját gyermekeim korlátoznak akaratom szabad nyilvánításában. Csak legalább azt a tizezer forintot szerettem volna felosztani a városi szegények között, a mit nekik szántam. No, de ezt majd megtehetjük a nélkül is . . .

A «Kerekréti Kürt» legközelebbi számában nagy betűkkel közölte a következő újságot:

«Berkesy úr, városunk kiváló polgára, mint halljuk, a napokban végrendelkezett és ez alkalomból a város szegényeiről is kegyeskedett megemlékezni. A dúsgazdag férfiu, kit szerencsés börzespekulációk segitettek nagy vagyonához, minden esetre nemes szivének adta jelét... stb. . . .»

Másnap Berkesy úr dühösen rontott be a közjegyzőhöz:

— Irtózatos! te fecsegtél, úgy-e?

A közjegyző kétségbeesve vallja be, hogy bizonyára a feleségének járt el a szája.

Berkesy úr erre prédikációt tart neki a hivatali titoktartás szentségéről s végül kijelenti, hogy a dolgot reparálni kell.

— De hogy?

— Úgy, hogy nyilatkozol, hogy nálad nem tettem semmiféle végrendeletet és én is nyilatkozom, hogy az egész hir kacsa, mert én szegény ember vagyok, a kinek nincs is miről végrendelkeznie. Hogy is ne, még hogy meggyilkoljanak! Inkább tartsanak szegénynek.

A nyilatkozatok meg is jelentek, de természetesen senki sem hitt a valóságukban.

— No lám, még tagadja is!

Bizony tagadta, még pedig erősen. A leánya mindkét kérőjének kijelentette, hogy ő nem adhat a leányaival semmit. Nem mondja, hogy halála után egy-két garaska nem marad, de most nem ad semmit.

Az önzetlen urak erre szintén kijelentették, hogy nekik nem a pénz kell, de a kisasszonyok.

— Majd csak meghal az öreg, — gondolták magukban s akkor övék lesz a világ!

De az öreg úr nem igen akar meghalni. Vígan kvaterkázik a vejeivel és gyakran tart nekik előadásokat róla, hogy a börzén könnyen meg lehet ugyan gazdagodni, de könnyen tönkre is lehet menni.

— Óva intelek titeket! Lám, én is játszottam azelőtt. Össze is nyertem szép summát — de mind eluszott.

A két vő összenéz s míg összekoczczintják a poharaikat az apósukkal, elgondolják, hogy milyen nagy róka az öreg, még most is tagadni akarja, hogy gazdag ember . . .

ANTIFER MESTER
CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legújabb regénye. Forditotta Huszár Imre.

(Folytatás.)

XIV. FEJEZET.

A melyben Antifer mester a Kamilk pasa monogrammjával ellátott újabb okiratot talál.

Antifer mester és négy társa, — Ben Omart is ideértve, — nem tehetett egyebet, mint elutazni Bergenbe, a nyugati Norvégia legnevezetesebb kikötőinek egyikébe.

Ezt az elhatározást azonnal végre is hajtották. Miután Nazim, *alias* Szauk, négy-öt nappal előnyben volt, egyetlen órát se volt szabad elvesztegetni. Az aranyozott golyó még nem bocsátkozott le az edinburghi csillagda árboczáról, mikor öt utasunk leszállt a lóvonatú vaspályakocsiról Leithban, a hol indulásra készülő hajót véltek találhatni, minthogy Bergen volt a legelső természetes állomás az uton Spitzberg felé.

Edinburgh csak mintegy négyszáz tengeri mérföldnyire van a nevezett kikötő-várostól, a honnét könnyű lesz eljutni Norvégia legéjszakibb kikötőjébe, Hammerfestbe, azon a gőzösön, a mely a nyári évadban az éjszaki hegyfokhoz szokta szállitani a turistákat.

Bergentől Hammerfestig a távolság nyolczszáz és innét Spitzberg déli csücsáig hatszáz tengeri mérföld. Ezen utóbbi úton jó erős hajóra lesz szükségük, de szerencsére az év e szakában a viharok még nem igen háborgatják az Atlanti-oczeán környékét.

Hátra volt még a pénzkérdés. Ez a harmadik föltedezési expedició kétségkivül sok pénzbe fog kerülni, főleg pedig az utazás utolsó része, Hammerfest és Spitzberg közt, a melyre utasaink kénytelenek lesznek külön hajót bérelni. Trégomain Gildas erszénye kezdett kimerülni ama költségek következtében, a melyeket fedeznie kellett, mióta St.-Malóból elutaztak. Szerencsére, Zambuco aláirása aranyat ért. Vannak a szerencsétől annyira kegyelt emberek, a kik belenyulhatnak akármelyik pénztárba, Európaszerte. Zambuco is ezek közé tartozott. A hitelét a társörököse rendelkezésére bocsátotta. Hiszen a kincsből, vagy a kincs hiányában az Antifer mester osztalékául jutott gyémánt értékéből kárpótolhatta magát az előlegért.

Zambuco tehát, mielőtt Edinburghból elutaztak volna, igen eredményes látogatást tett a Skótországi Banknál, a hol nagyon szives fogadtatásban részesült. Így fölkészülve utasaink bizvást elmehettek volna a világ végéig és a mint a dolgok álltak, ki tudja, nem lesznek-e kénytelenek ezt is megtenni?

Leithben mindig sok hajó horgonyoz és most is volt ott egy, a mely Norvégiába készült indulni. Ezuttal a szerencse kedvezni látszott Antifer mesternek.

A hajó, a «*Viken*» nevű kereskedelmi gőzös, harmadnap volt elindulandó és a kapitány késznek nyilatkozott, jó árért elszállitani az utasokat Bergenig. Következőleg még harminczhat óráig kellett várni és elképzelhető, milyen hangulatba ejtette ez a kényszerűség Antifer mestert. Még azt sem engedte meg, hogy Trégomain Gildas és Juhel elmenjenek Edinburghba, kissé kószálni a városban — és ezt a dereglyés nagyon a szivére vette, noha a Kamilk pasa milliói az ő étvágyát is nagyon ingerelték.

Végre julius 7-én a *Viken* fölszedte a horgonyait és elvitte magával Antifer mestert és a társait, a kik közül az egyik, — az olvasó könnyen eltalálhatja, melyik volt, — azonnal áldozatul esett a tengeri betegségnek, mihelyt a kikötőt elhagyták.

Miután az átkelés kedvező viszonyok közt ment véghez, a hajó harmadnap délután megérkezett a bergeni kikötőbe.

Magától értetik, hogy Juhel, mielőtt Edinburghot elhagyták volna, bevásárolta a szükséges műszereket és könyveket, azoknak pótlásául, a melyek a *Portalégre* hajótörése következtében a majumbai öbölben odavesztek.

Ha Leithban hajót bérelhettek volna, a mely utasainkat egyenesen Spitzbergbe szállitsa, ezzel sok időt nyertek volna; de hát ilyen kedvező alkalom nem kinálkozott.

Egyébiránt Antifer mester, a kit a Szauk esete jobban gyötört mint valaha, nem volt kénytelen magát emberfölötti türelemmel fölfegyverezni. Harmadnapra várták a gőzöst, a mely föntartja a rendes közlekedést az éjszaki hegyfokkal. Mindamellett ezt a harminczhat órai várakozást rettenetes hosszúnak tartotta, valamint Zambuco is. Egyikök se hagyta el a szobáját a *Skandinavia* szállodában. Ezenfölül az eső is esett, mert úgy látszik, hogy Bergenben mindennap huszonnégy óráig esik az eső. A bergeniek ezt már megszokták.

De az eső nem akadályozta a «dereglyést» és Juhelt abban, hogy a várost alaposan bejárják. Antifer mester, a ki a betegségéből teljesen kiépült, nem követelte, hogy folytonosan körüle legyenek. Mire való is lett volna? A két társörökös teljesen elég volt szitkok és átkozódások ama hangversenyéhez, a melyet a nyomorult Szauk fejére zuditottak.

Be kell vallanunk, Edinburgh megszemléléseért nem nyújt kellő kárpótlást egy séta Bergen utczáin. Maga a város nem érdekesebb egy óriási halpiacznál és Trégomain és Juhel már bőven eleget láttak belőle, valamint a környékéből, midőn julius 4-én a kora reggeli órákban a személyszállító gőzös megérkezett a kikötőbe és tiz órakor tovább indult, nagyszámú turistatársaságával, a mely az éjféli napot akarta látni az éjszaki fok láthatárán.

No, ez a tünemény ugyan közönyösen hagyta volna Antifer mestert, valamint Zambuco bankárt és Ben Omart is, a ki a kabinja ágyán úgy feküdt, mint egy tökehal, a melynek kiszedték a belső részeit.

Pedig a tengeri út nagyon érdekes és szép volt a norvégiai partok mellett, a fjordokon át, a hol a hegyek jégmezői néha alányulnak a tengerig, míg a háttérben a hegyesücsök szinte elvesznek a magas éjszaki vidék ködpáráiban.

Antifer mester leginkább a miatt dühöngött, hogy a gőzös oly gyakran megállt, a menetrend úgy lévén beosztva, hogy az utasok minél gyakrabban és minél könnyebben kielégithessék a kiváncsiságukat. Az a gondolat, hogy Szauk néhány napi előnyben volt, oly ingerült állapotot idézett elő nála, a mely a környezetére nézve nagyon kellemetlennek bizonyult. Trégomain Gildas és Juhel intelmei foganat nélkül maradtak és hősünk végre is csak azért hagyta abban a szitkozódásait, mert a hajó kapitánya azzal fenyegetőzött, hogy rögtön kirakatja őt a partra, ha nem szünik meg a nyugalmat zavarni.

Antifer mester tehát akarata ellenére kénytelen volt Drontheimban is állomást tartani, a mely jelentéktelenebb, de talán érdekesebb város Bergennél.

Az olvasó nem fog csodálkozni a fölött, hogy Antifer mester és Zambuco vonakodott elhagyni a hajót. Trégomain Gildas és Juhel ellenben fölhasználták az alkalmat a város megtekintésére.

A turisták szemei Drontheimban bizonyos fokig meg lehetnek elégedve, de a lábaik annál kevésbbé. Az ember azt hihetné, hogy az utczák üvegdarabokkal vannak kikövezve, annyi az éles kő mindenfelé.

— A czipészek ebben az országban gyorsan meggazdagodhatnak, — jegyzé meg igen alaposan a «dereglyés», a ki hasztalan igyekezett a czipői talpát kimélni.

Mind a ketten a fáradtságtól kimerülve érkeztek vissza a hajóra, Juhel még ugyanazon este levelet irt Énogatenak, a melyhez a «dereglyés» egy szeretetreméltó sajátkezű utóiratot csatolt, az ő jól olvasható nagy betüivel.

Másnap a hajó, melyre még néhány új utas szállt, tovább indult a magas földrajzi szélességek felé. Folyvást állomások, folyvást időveszteget és, a melyért Antifer mester újból szitkozódott. Végre a gőzös elkerülte a hires Maëlstromot, a melynek zúgó vizei egy óriási ellenáramlatban kavarognak. Majd nyugaton Lofoden szigetek csoportja következett, a melyet a norvégiai halászok oly sürün látogatnak, és végre julius 17-én a hajó horgonyt vetett a tromsöi kikötőben.

A számok tekintetében teljesen helyes és igaz, ha azt mondjuk, hogy ezen átkelés alatt minden huszonnégy órából tizenhat óráig esett az eső. De az eső szó korán se képes helyes fogalmat nyujtani az ilyen vízözönről. De ez nem volt utasaink kedve ellenére, mert azt bizonyitotta, hogy a hőmérséklet aránylag magas fokon tartja magát. Az olyan emberek pedig, a kik a hetvenhetedik szélességi fokhoz igyekeztek eljutni, leginkább azon hirtelen beköszöntő sarkvidéki hidegektől tarthattak, a melyek a Spitzbergbe való utazást nagyon nehézzé, sőt lehetetlenné tehették volna. Julius derekán túl már késő a magas vidékeken hajókázni. A tenger, a szélirány hirtelen változása következtében, pár óra alatt befagyhat. És ha Antifer mester nem mozdulhatna el Hammerfestből előbb, mintsem a legelső jégtáblák leuszkálnak dél felé, valóban veszedelmes vállalkozás volna megkisérleni az átkelést egy halászbárkán.

Tényleg ez volt Juhel legfőbb és legkomolyabb aggodalmainak tárgya.

— De hát ha a tenger egyszerre és egészen befagyna? — kérdé egy izben Trégomain Gildas.

— Ha a tenger befagyna, a nagybátyám képes volna az éjszaki fokon telelni és ott várni be a jövő nyarat.

— Hát hiszen, fiam, csakugyan nem lehet ott hagyni a milliókat... viszonzá a «dereglyés».

A hajó csak néhány órát vesztegelt Tromsöben, a hol az utasok legelőször léphettek érintkezésbe lapplandi benszülöttekkel, végre julius 21-én bekanyarult a szük hammerfesti fjordba.

Antifer mester, Zambuco, Trégomain Gildas és Juhel itt végre partra szálltak. A gőzös másnap tovább volt indulandó a turistákkal az éjszaki fokra, éjszaki Norvégia legvégső csúcsára. De törődött is Antifer mester az éjszaki fokkal! Ez a földrajzilag hires szikla szerinte bizonynyal nem versenyezhetett a Spitzberg déli csúcsán levő harmadik szigettel.

Hammerfestben, a mint illik, létezik egy *Nord-Polen-Hotel*; ide szállt hősünk az utitársaival együtt, a kik most eljutottak a lakható vidékek határszélén levő városba, és mihelyt a málháikat a szobáikban elhelyezték, azonnal siettek hajót keresni, a mely őket időveszteség nélkül átszállitsa Spitzbergre. A kikötőben mindig van mindenféle nagyságú hajó, a melyeket a sarkvidéki tengereken halászatra szoktak használni. Juhel tudott angolul, következőleg biztosra vehette, hogy a skandináv országokban meg fogja magát értethetni a benszülöttek által.

És valóban, a nap nem mult el a nélkül, hogy — természetesen tulságos nagy árért — ki ne béreltek volna a *Kroon* nevű halászhajót a spitzbergi útra. A *Kroon*, Olaf nevű tulajdonosának vezénylete alatt utazott, a legénysége tizenegy emberből állt és teherképessége körülbelül száz tonna volt. Az alku értelmében Olaf tartozott a hajóján átszállitani az utasokat Spitzbergre, ott várni, míg a kutatásaikkal elkészülnek, aztán visszahozni őket Hammerfestbe mindazon árukkal együtt, a melyeket a hajóra rakni kivánnak.

Szerencsés körülmény volt ez Antifer mesterre nézve! Úgy látszott előtte, mintha a szerencse mosolyogni kezdene reá. Ezen fölül Juhel is kérdezősködött az iránt, vajjon nem láttak-e néhány nap előtt egy idegent s Hammerfestben és nem kelt-e valaki útra Spitzberg felé . . . és mind a két kérdésre tagadó választ kapott. Úgy látszik tehát, hogy Szauk nem előzte meg a Kamilk pasa társörököseit, hacsak más úton nem ment el a harmadik számú szigetre . . . De lehetett-e ezt föltételezni, mikor ez az út volt a legrövidebb?

A nap többi része sétálás közt mult el. Antifer mester és Zambuco ezuttal meg voltak győződve, hogy közel vannak a czélhoz.

Mindenki aludni ment este tizenegy óra tájban. Még világos volt és az alkonyat elhomályosodását azonnal a hajnal pitymallata váltotta föl.

Remek átkelés.

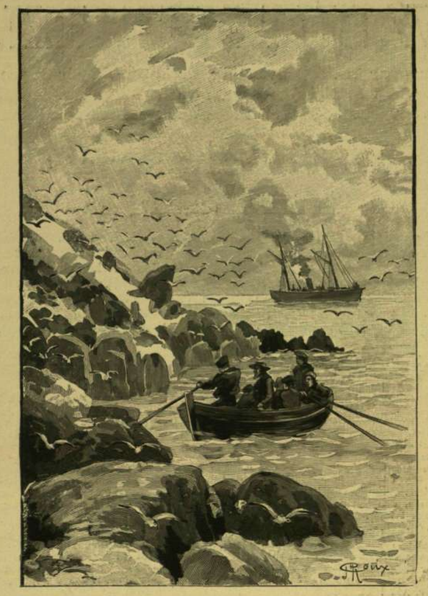

A sziget lakatlan volt.

Reggel nyolcz órakor a *Kroon*, jó délkeleti szellő segélyével, elhagyta a kikötőt és éjszak felé vette az irányát.

A körülbelül hatszáz tengeri mérföldnyi út legfölebb öt napot vehetett igénybe, ha ennek az utolsó átkelésnek is jó idő fog kedvezni. A délnek aláuszó jégtáblákkal való találkozástól nem kellett félni, valamint attól sem, hogy a Spitzberg déli része hozzáférhetlen lesz a jégmező képződése miatt. A hőmérsék nem szállt a rendes átlag alá és az uralkodó szeleknél fogva nem volt valószinű, hogy a fagy hirtelen beállítson. Az égboltozat állapota se volt nyugtalanító. Némelykor mutatkoztak ugyan felhők, de aztán esővé olvadtak szét, nem pedig hóvá. A nap sugarai gyakran diadalmasan áttörtek a felhőfoszlányok közt. Juhel tehát remélhette, hogy a fényes korong látható lesz, mikor majd a sor a harmadik sziget fekvésének megállapítására kerül.

A kedvező esélyek tehát nem hiányoztak és semmi se jogosított föl arra a föltevésre, hogy a Kamilk pasa szeszélye, miután az örökösöket elvitte Európa legvégső határára, negyedszer is el fogja őket küldeni néhány ezer mérföldnyire Spitzbergtől.

A *Kroon* folyvást sebesen haladt, duzzadó vitorlái segélyével. Olaf mester bevallotta, hogy soha se volt szerencsésebb átkelése. Julius 26-án hajnali négy órakor csakugyan magaslatokat jelzett a hajóőr éjszak felé, egy teljesen tiszta és sima tenger láthatárán.

E magaslatok a Spitzberg déli hegyfokai voltak. Olaf jól ismerte, mert gyakran halászott ezen a vidéken.

Ezelőtt húsz évvel még kevesen látogatták Spitzberget, a mely azonban már most kezd számot tenni a turistika terén. Bizonynyal nincs már messze az idő, mikor e norvégiai birtokra is fognak kiadni menettérti jegyeket, mint a hogy ilyenek már léteznek az éjszaki fok látogatóinak rendelkezésére.

Akkoriban csak annyit tudtak, hogy a Spitzberg egy szigetcsoport, a mely a nyolczvanadik párhuzamos vonalig fölnyúlik. Három szigetből áll: a tulajdonképeni Spitzbergből, a délkeleti szigetből és az éjszakkeleti szigetből. Vajjon Európához tartozik-e vagy Amerikához? — ez tisztán tudományos kérdés, a melynek eldöntése nem a mi föladatunk. A czethalászatot és fókavadászatot főleg az angolok, a dánok és az oroszok üzik. Kamilk pasa örököseire nézve egyébiránt igen közönyös volt, bármelyik nemzetiség legyen is túlnyomó a szigeten, csak megtalálják ott a milliókat, a melyeket bátorságuk és kitartásuk által emberül megérdemeltek.

Miután Juhel a földabroszán a 15 fok 11 perez hosszúsági és a 77 fok 19 perez éjszaki szélességi pontot megjegyezte volna, megparancsolta Olafnak, hogy a délkeleti szigetnek tartson, a melynek fekvése a három szigeté közt a legdélibb.

A *Kroon* gyorsan haladt a kedvező széllel. Kevesebb mint egy óra alatt hátrahagyta a négy-öt tengeri mérföldnyi utat, a mely a szigettől még elválasztotta.

A *Kroon* horgonyt vetett két fonálnyira egy szigetecskétől, a melynek végén egy magas, meredek hegyfok emelkedett ki a tengerből.

Déli tizenkét óra tizenöt perez volt. Antifer mester, Zambuco, Ben Omar, Trégomain Gildas és Juhel a *Kroon* ladikjára szálltak és elindultak a szigetecske felé.

Minden oldalról egész serege röpült föl a sirályoknak és egyéb sarkvidéki madaraknak fülszaggató sikoltások közt. Egy nagy csapat fóka a parti szirtekről a vizbe rohant, miután siralmas jajgatással tiltakozott volna ezen idegen invázió ellen.

Annyi igaz, hogy a kincs jól meg volt őrizve.

Antifer mester, alig hogy a Kamilk pasa által kiválasztott kis szigetre lépett, ágyú és lobogó

hiányában egy hatalmas lábdobbanással vette azt birtokába.

Mily véletlen szerencse annyi csalódás után! Még csak válogatniok se kellett e sziklahalmaz közt! A kincskeresők rögtön a földgömb ama pontján kötöttek ki, a hol Kamilk pasa az óriási kincseit elrejtette!

Magától értetik, hogy a sziget lakatlan volt. Egyetlen emberi lényt se lehetett látni ... Egyet sem azon eszkimók közül, a kik büntetlenül lakhatnak ily magas szélességi fok alatt ... A tengeren egyetlen hajó se látszott ... Semmi, csak a végtelen sarkköri tenger.

Antifer mester és Zambuco alig birtak magukkal. Még a közjegyző álmos szemeiben is fölvillant egy halvány szikra. Trégomain Gildas jobban meg volt hatva, mint bármikor, mióta St.-Malóból elindult: a hátát kidomboritotta, a lábait szétvetette: rá se lehetett ismerni. De utóvégre is, miért ne örült volna a barátja szerencséjén?

És a siker fölötti örömöt még inkább fokozta az a körülmény, hogy a kis szigeten nem látszott emberi lábnyom. Kétségtelen volt, hogy itt már régóta senki se szállt partra. Az esőzésektől átnedvesitett talajon látni kellett volna a nyomokat. Ennélfogva kétség se foroghatott fönn a felől, hogy a nyomorult Szauk, a rettenetes Murád fia, nem előzte meg a kincsek jogos tulajdonosait. Bizonynyal elcsipték útközben, avagy oly késedelmeket kellett szenvednie, a melyek a kutatásait fölöslegesekké fogják tenni, ha Antifer mester után érkezik ide.

A Majumba-öbölben talált második okirat szerint a kutatásokat a sziget déli csúcsai egyikén kellett eszközölni. Utasaink a szigetecske ama csúcsára mentek tehát, a mely leginkább előrenyúlt a tengerbe. A talajt nem borította se hó, se tengeri növény, a mi a kutatásokat lényegesen megkönnyitette.

Ha a szerencse megfogja a kezedet, akkor nem tehetsz okosabbat, mint vezettetni magadat általa ... így történt, hogy Antifer Péter Servan Malo egy szikla elé jutott, a mely hasonlitott a sarkvidéki utazók által fölállittatni szokott gulákhoz.

— Itt ... itt ... kiáltá a meghatottságtól reszkető hangon.

A többiek oda sietteck ... és kimeresztették a szemeiket.

A szikla előrészén ott volt a Kamilk pasa monogrammja, a kettős *K* betű, oly mélyen bevésve, hogy a sarkvidéki égalj marása se volt képes elenyésztetni. (Folytatása következik.)

Az utazó közönség figyelmébe!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s ugyanott mint minden hazai könyvkereskedésben kapható:

VASÚT MENTÉN.

A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.

Irta

ocskói OCSKAY GUSZTÁV.

Ára piros Baedeker-kötésben 1 frt.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbizható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

A könyvről a sajtó a mult nyáron nagy elismeréssel szólott. A sok közül egy-két ismertetést ide igtatunk.

Egyetértés: A «Vasút mentén» czimmel adta ki a Franklin-Társulat egyik legujabb és hézagpótló kiadványát. A könyvet *ocskói Ocskay Gusztáv* irta, a ki teljesen megfelelt a kitüzött feladatnak, hogy Magyarországnak a vasutak mentén fekvő vidékeit, városait, falvait élénk, érdekes világitásban állitsa az utazó közönség elé. A könyvet változatos tartalma, a szöveg közé szött anekdoták, a történelmi visszaemlékezések messze túlemelik a száraz Baedeker-eken. A m. kir. államvasutak, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton és e vasutak vidékein vezeti keresztül a könyv ügyes tollú irója az olvasókat, mindenütt pontos és nélkülözhetetlen adatokat szolgáltatva. Egész kis dióhéjba szoritott, érdekes történelem és ethnografia van a könyvben, a melyet melegen ajánlhatunk az utazó közönség figyelmébe. Ára vászonkötésben 1 frt o. é.

Fővárosi Lapok: A «Vasút mentén» czimmel hasznos könyvet bocsátott közre a Franklin-Társulat. A 209 oldalra terjedő, vörös vászonba kötött munka, Magyarországnak a vasút mentén fekvő vidékeit, városait, falvait ismerteti, hasznos és nem egyszer érdekes adatokat szolgáltatva azoknak, kik a m. kir. államvasutakon, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton utazóknak. A könyv irója *Ocskay Gusztáv*. Ára 1 frt.

Magyar tourista-egyesület közleményei: A Franklin-Társulat kiadásában, piros vászonkötésben egy rendkivül érdekes könyv jelent meg, melynek czime: «Vasút mentén» a m. kir. államvasutak, továbbá a Győr—Sopron—Ebenfurti és Eperjes—Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása. Irta *ocskói Ocskay Gusztáv*. Terjedelme 222 oldal. Ára 1 frt. — A munka, mely élénk tollal van megirva, magában foglal néprajzi, földrajzi és történelmi adatokat, tehát *mindazt, ami igazi touristát érdekel. Kiindul Bécsből és befejezi útját Bártfa városával.* A különböző vasutak szerint 15 szakaszra oszlik s végén alfabetikus sorrendben felsorolja azt a mintegy 750 község nevét, melyekről belsejében hasznos és érdekes tudnivalókat szerezhetünk.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megindult és kapható minden hazai könyvkereskedésben:

VERNE GYULA ÖSSZES MUNKÁI

ÚJ OLCSÓBB KÉPES DISZKIADÁS.

20 krajczáros füzetekben. — Kéthetenként egy füzet.

Az I. füzet készséggel küldetik mutatványul.

Nem szorul dicséretre Verne Gyula a közönség előtt. Nem egy munkája kedves ismerőse neki. Elragadtatással barangol a Verne mesélte kalandok világában s rajong e nagy festő káprázatos leirásaiért. Feszült érdeklődéssel követi őt fel a csillagok titokzatos világába, le a tenger néma mélységébe, hogy bámulója legyen a természet csodáinak; vele megy az északi és déli sark jégsivatagai közé és Brazilia ezer- és ezer éves rengeteg őserdőibe, körülutazza a földet, lehatol annak központja felé és bekalandozza a felhők világát; az afrikai sivatagok kietlensége, a tropikus vidékek bujasága, mint egy óriás panoráma vonulnak el szemeink előtt ezer meg ezer képeivel, föld felett és viz alatt. S a természet nagyságát tarkítja a bámulatos kalandok számtalansága, az emberi ész legtökéletesebb, legcsodálatosabb találmányainak sokasága. S a merre megyünk vele, a hová követjük őt, lépten nyomon a mulatság mellett ott a tanulság. A fizika törvényei, a földrajz, a természettudományok, a technika eredményei, a történelem tanulságai, mind-mind mulatva lesznek a mieink. Nincs iró, ki méltó versenytársa lehetne ebben Verne Gyulának.

Megjelent eddig 15 füzet (1—9. A rejtelmes sziget, 10—15. Utazás a holdba.)

*

Verne Gyula munkái ez új és tegyük hozzá, rendkivül gazdagon illusztrált kiadásában, az iró összes dolgozatai meg fognak jelenni. Legközelebb a következők:

1. köt. A rejtelmes sziget.
2. « Utazás a Holdba.
3. « Utazás a Hold körül.
4. « A Jangada. 800 mértföld az Amazon folyamon.
5. « Öt hét léghajón. Utazás Afrikában.
6. « Servadac Hector kalandos utazása a Naprendszeren át.
7. « Dél csillaga. A gyémántok hazája.
8. « A Robinsonok iskolája.
9. köt. Utazás a föld központja felé.
10. « Hatteras kapitány, vagy az angolok az északi sarkon.
11. « A bundák hazája.
12. « Dr. Ox eszméje; Zakariás mester; Dráma a levegőben; Egy tél a jégben; A Mont Blanc megmászása.
13. « Keraban a vasfejű.
14. « Utazás a tenger alatt.
15. « A Begum 500 milliója.

Ezeket követni fogják Verne többi regényei.

A főváros legszebb látványossága (az Andrássy- út végén)

Feszty Árpád óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □méternyi e czélra szött vásznon s a hozzá épített köralaku palotában a magyaroknak a volóczai völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek. 5876
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. — 5. A nőrablás.
6. A pogány magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 9 óráig. Este villamvilágitásnál.

Belépő dij 50 krajczár.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Kisfaludi

Kisfaludy Károly minden munkái.

Hetedik bővitett kiadás.

A költő acélmetszetü arczképével

Sajtó alá rendezte

Bánóczi József.

— Hat kötet. —

Ára füzve 8 frt.

Vászonba kötve 10 frt.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

KLÁRA NAPLÓJÁBÓL.

Elbeszélés.

Irta **GYÖRKÖNYI KÁROLY.**

Batlár, 1889 junius 20.

Két hete, hogy Bélteken eltemettük szegény papát.

Kálmán csak épen a temetésre ért haza. A házunk udvarán már együtt volt az egész kis eklézsia, az öt pap akkor lépett ki a konyhaajtónkon, a kántor rákezdte az éneket. Kálmán még az utczán leszállott a szekérről, levett kalappal, azon lucskosan az esőtől, mely az egész úton verte, odaállott közénk, izzó szemét reá meresztve arra a fekete, disztelen koporsóra.

Nagy fájdalmam közepette, könytől homályos szememmel is láttam, hogy Kálmán egész lelkében meg van rendülve. A sötét, szigorú arcz máskor is tiz évvel idősebbnek mutatta, mint a mennyi volt. Ma, mikor egész sárga szint váltott, mikor mély redő vésődött szeme köré, akár negyven esztendősnek tarthatták volna.

Szivem szerint megsajnáltam szegényt és meg nem állhattam, hogy, a mint egymás mellett haladtunk a temető felé, lecsüggő kezét vigasztalásul meg ne érintsem ... Borzadva vontam vissza kezemet; hidegek és meredtek voltak az újjai, akár a halotté ...

Temetés után elbúcsúztak a papok, eltávoztak az egyházi elöljárók, szétoszlott a sok siránkozó parasztasszony.

Egyedül maradtunk a házban: a mama, Kálmán és én. Szótalanul ültünk a papa dolgozószobájában, néma bánatban mi ketten, magában sirdogálva szegény mama.

Egyszerre szeme elé csapta a kezeit és hangosan elkezdett zokogni:

— Mi lesz belőlünk! Mi lesz belőlünk! Gondoskodtál a magad örök üdvösségéről, te legszentebb ember, de a feleségedet, a leányodat nyomorban hagytad!

Rémülten ragadtam meg anyám karját.

— Az istenért, ne káromold drága halottunkat, az én édes, jó atyámat!

Szilajon lerázta magáról a kezemet.

— A te jó atyádat? Aztán ugyan miben volt olyan nagyon jó? Abban, hogy ide kötötte magát ehhez a koldus kis eklézsiához, ő, a nagy szónok, a tudós, a minden keresztényi erény foglalatja; ő, a kit az ország első szószékére hittak számtalanszor? Abban, hogy ebből a nyomorult jövedelméből is többet fordított a mások szinlelt nyomorának az enyhitésére, mint a saját családjára? Abban, hogy az örök világosságot igérgetve, elvonta tőlünk a földi örömök minden arányi sugarát?

Hirtelen elhallgatott. Kálmán hosszú, sötét alakja állott előtte, jobbja tiltakozó mozdulattal feléje emelve.

— Ne úgy, anyám! — mondá mély, zengő hangján. — Kétségbeesésed mentse rettenetes beszédeidet, de ne folytasd. Ne kárhoztassuk őt, sőt hálát rebegjünk a jóságos teremtőnek azért, hogy sorsunkat az övéhéz kötötte. Örök dicsőségünk és nagy díszünk ez minékünk, mely fölötte áll a világ minden fényességének!

Olyan volt Kálmán, mint a milyennek a haragos arkangyalt képzelem.

Mikor felindulása kissé lelohadt, odaült mama mellé és nyugodtabban folytatá:

— De nincs is oka a kétségbeesésre, anyám. Ott van a batlári bácsinak a háza. Tudja, hogy nyitva áll számunkra.

— Igen, a kegyelemkenyérrel ...

— Nem, édes anyám, nem azzal! A batlári lelkész kegyelemkenyerén nem fognak élni, akármily szivesen, akármily könnyen adná is. Arról majd teszek én, a kit az én atyám kiemelt a a testi, lelki nyomorúságból, magához vett, fiaképp vett a szivére!

Nem emlékezem, hogy a Kálmán arczát valaha olyan szépnek láttam, mint ebben az önmagában bizó büszke perczében.

A következő pillanatban azonban már letünt arczáról a pir.

— Bocsásson meg, mama; bocsásson meg a drága halott is, hogy ily elbizakodottan kifakadtam. Csak azt akartam fölemliteni, hogy magam is, Isten segélyével, képes leszek majd annyit keresni, a mennyire drága mamának és Klárának szüksége lesz.

Aztán papirt és irónt vett a kezébe és elkezdte részletesen számitgatni a mamának: a batlári bácsinál mennyibe kerül majd az életünk, mennyi lesz a mama nyugdija, stb. stb.

Egyszerre szétfoszlott az arkangyal képe. Az önfeláldozása is, így forintba, krajczárba szedve, oly végtelenül kicsinyes lett.

Kedvetlenül magukra hagytam őket ...

Napok óta először láttam meg gyönyörüséges teljes szegfüimet, thea-rózsáimat az ablakokban. Szegényekkel a sulyos időben bizony senki se törődött. Hervatagon csüggesztették alá lankadt fejeiket. Siettem megöntözni és gyönyörrel élveztem égő szineiket, édes illatukat.

Másnap Kálmán utánam jött a kis kertünkbe és a vadszőlővel befuttatott lugasban odaült mellém a padra.

Szótalanul, közönyösen nézett maga elé; csak a kezében levő papir remegése mutatta a felindulását.

— Klára, fontos közlendőm van. Ha meghallgatnál ...

— Kérlek, Kálmán ...

— Atyánktól egy hete levelet kaptam, melyben a mi *közös* sorsunkról is rendelkezik. Ha elolvasnád ...

Nem feleltem; torkomon akadt a hang.

Csak a fejemmel bicczentettem rá, hogy jó lesz. Kálmán nagyot nyelt.

— Édes atyánk érdemen felül bizott bennem teljes életemben, úgy is tudod. Bizalmával még a siron túl is elárasztz. Az *én* gondoskodásomra hagy benneteket, a kikben nem véli az erőt, hogy megküzdjetek az élettel. Áldom emlékét ezért a jótettéért is! De ez nem elég ...

Sohse láttam Kálmánt ily kinos vergődésben.

— Tudhatta atyánk, hogy mi ketten édes testvérekül szerettük egymást, mióta eszmélünk. Tudhatta, hogy te érted, a te jóvoltodért éltemet adnám oda. Hogy az én karom meg fog védni az egész világ ellen ... Ebben a levélben hitvestársamul rendel téged ...

Csodás zajlása az érzelmeknek, gyönyör és ijedelem egyaránt zúgott végig a szivemen, mig Kálmán azt, a mit előre sejtettem, kimondotta ... Máskor is, olykor, legboldogabb álmom volt, megosztani vele életemet; olykor pedig borzongó rettegést okozott ez a gondolat ...

Most itt ült mellettem, remegve, lesütött fővel, lángoló arczczal.

Szivem csodultig telt az érzés mézével. Éreztem, hogy szememet megtölti a köny.

— Kálmán!

Feléje nyujtottam mind a két kezemet.

Fölkapta a fejét, rám pillantott, de aztán, úgy látszik, megijedt a tekintetemtől. Teste megborzadt; tenyereivel pillanatra elfödte az arczát.

Azután csak a homlokán levő pirosság mutatta az indulatát. A hangja alig rezgett mikor megint megszólalt.

— Nem sürgetem elhatározásodat, Klára. Mi értelme is lenne? Félig még gyermek vagy. Évek telhetnek bele, mig oly állásra juthatok, hogy család alapitására gondolhatnék. De kötelességemnek tartottam, hogy atyánk végső akaratát veled közöljem, azzal a hozzátevéssel, hogy an-

nak teljesítését életünk legszebb feladatául fogjuk tekinteni.

Úgy látszik, az arczom kétséget keltett benne az iránt, hogy egy nézeten vagyunk-e?

Hangsulyozva még egyszer kérdezte:

— Úgy van-e Klára?

— Úgy, úgy! — nyögtem elkeseredve és zokogva borultam az asztalra.

. . . junius 21.

Abból az elmélázásból, melybe tegnap délután, mikor az én furcsa eljegyzésemnek az elmondásáig jutottam, önkénytelenül elmerültem, a Józsi bácsi jókedvűen csufolódó hangja riasztott föl. Ott szólalt meg a hátam mögött, a nélkül, hogy belépését észrevettem volna.

— Lánczos-lobogós, nem elég, hogy a gróf-leány lováról lepottyantál, most még arra a Pegazus nevezetű táltos-gebére is fölkapsz?

Rémülten becsaptam a naplómat és lángoló arczczal fordultam a bácsinak. Ámde nagyon hirtelen találtam a kificzamodott lábamra állani. Fájdalmas szisszenéssel visszahanyatlottam a székre. Gyámoltalanságomban csak azt a megvetéssel teljes két szót birtam a szemébe vágni:

— Csunya bácsi! Csunya bácsi!

Megbotránkozásomra azonban a haragomat nemcsak hogy a lelkére nem vette, de vigan fölkaczagott.

— Lánczos-lobogós, de hamar elsül a puskapor! Ni, most csaknem megijedtem! — No, ne haragudjál, tacskó! — folytatá békítőleg, mikor látta, hogy most egyszerre pityergésre fakadok,— nem akartam keseríteni azt a kis ostoba szivecskédet. Inkább csak azért jöttem, hogy megkérdezzem: nem játszanánk egy kis malmost?

Malmost! Az én játékomat! Oh ez az ármányos bácsi!

Egyszerre vége volt a haragomnak. Elmorzsoltam a most már kelletlen könyűt, a naplómat gyors elhatározással magam alá csaptam a székre (legjobban biztositva itt volt a bácsi ellen), az asztalfiából előrántottam a palatáblát és a nagy fekete babszemekkel telt kis zacskót.

Megfenyegettem a bácsit.

— Tudja, maga tud ám kedves bácsi is lenni. Hanem azért mégis megtanitom én ma, hogyan kell az embert ijesztgetni!

Hiába nevetett ki megint; én nevettem utóljára. Nem nyert meg a bácsi az nap egyetlen malmost sem, akárhogy tologatta is a tarkójára a bársonysipkát.

Hogy ezutánra biztositva legyek a bácsi meglepetései ellen, estére, vacsora utánra hagytam naplóm folytatását, a mikor — nyolcz órakor — a bácsi már javában hortyog, a mama pedig a nénivel odaát a lakószobában kötöget.

Folytatom ma ott, a hol tegnap elhagytam.

Voltakép tehát én jegyben jártam.

Hanem de furcsa jegyesség volt az!

Ott maradt Kálmán nálunk még három napig, mely idő alatt sok órát töltöttünk kettecsken. Akkor láttam, hogy nincs neki szive. Bizony én csak váltig úgy tudom; hallottam, olvastam, de láttam is, hogy a jegyesek, olykor-olykor, összeölelkeznek, kicsit csókolóznak. A Kálmán? Olyan merev volt az, mint a dülőúton a köszent! Még a kezemet se fogta meg az egész idő alatt. Csak nézett maga elé sötéten. Ha mégis olykor magamon kaptam a tekintetét, mikor észrevette magát, hirtelen megint úgy lesúnyta a szemét, mintha egyszerre le kellene csapni az itéletnek.

Megvetettem a gyámoltalanságát, de sajnáltam is, mert a tizenhét esztendős eszemmel is megláttam, hogy ebben a nagy haszontalan vezeklésben emészti magát. Nem aludt az egy éjjel se. Minden reggel sápadtabban, sápadtabban bujt ki a szobájából. De hát mit tehessek?

Bizony nem is igen bántam, a mikor harmadnap nagy újjropogtatás között kinyilatkoztatta, hogy tovább nem maradhat. Az egyetemi előadásokon kivül egy heti privátát is elmulasztott, nem veheti a lelkére, hogy továbbra is magukra hagyja a tanitványait. Ép azért el se kisérhet bennünket Batlárba. A bácsinak azonban már irt, hogy két kocsit küldjön elénk a legközelebbi állomásra, a fuvarbért is, a mennyit gondolt, hogy kitesz, elküldötte neki. Isten hirével útnak bocsát bennünket.

No hát: Isten hirével!

Én is ezzel bocsátottam útnak, pedig — Isten látta a lelkemet — szivesen marasztaltam, vagy legalább melegebb szóval búcsúztam volna el tőle. De mikor ő maga egy csipetnyit se akaródzott!

Mérgelődtem napokig és leszóltam magamban Kálmánt. Mégis igazán megvetni nem tudtam. Bizony csak igen szomoru voltam én, mig csak magunk is útra nem keltünk.

Akkor a sok hercze-hurcza, a mindenféle uj dolog kirántott a busongásból.

Meg aztán, ideérkezésünk után, ez a hangos batlári élet! Bizony, ha akartam volna, se értem volna rá búsulni. Legfeljebb most, hogy ez az ostoba lábsérülés itt tartóztat a szobában, most, hogy úgy újra végig élem a régi időt, most vonja be lelkemet egy-egy fél órára valami borongósabb hangulat . . .

. . . jun. 22.

Onkénytelenül azt mondtam tegnap, hogy ezt a naplót irogatva, a régi időt élem végig — pedig mindössze három hétről van szó. Hát olyan sok mindenfélén, akkora átalakuláson mehet át az ember három hét alatt, hogy rég elmultnak tetszhetik, csak egy önfeledt pillanatra is, az azon túl eső idő?

A Józsi bácsi jómódu papi lakában vig élet van folyvást. A bácsi jókedvű ember, a néni dolgos, csöndes asszony, ki senkinek az örömét el nem rontja. Két fiuk van. Állásbeli emberek már. Pap az idősebbik, jegyző a fiatalabb, — mind a kettő távolabb földön. Családosak. A hir, a mi felőlük jön, csupa jó hir.

A batlári tanitó, jegyző, meg a grófi kasznár mindennap ott vannak a paplakban és a bácsival valami nagyon csekély pénzben tarokkoznak. *Milyen mérges mégis a bácsi, ha elfogják az ultimóját.* Úgy összepöröl a partnerjével, mintha halálos ellenségévé vált volna, mert persze az az oka, hogy megesett a szerencsétlenség.

Mindjárt az első napokban látogatást tettünk a mamával meg a nénivel. Kasznáréknál az öreg Batláry gróf unokájának, a Frida komteszkának mutattak be. Egy egész esztendővel fiatalabb nálam; csak olyan kis bakfis, de azért mindjárt igen jól elmulattunk egymással. Annyival inkább szeretem, mert más senkim sincsen a faluban. Tanitóéknak öt gyerekük van, de a legidősebb tiz esztendős; azokkal legfeljebb kergetőzni lehet. Jegyzőéknek egyetlen leánya, a Zseni, bár mindjárt az első vizitkor erősitette, hogy tavaly lett huszonnégy, biztosan megvan harminczöt. Kicsit nagyot hall és a varráshoz, mikor senki se látja, csontfoglalatú nagy szemüveget visel. Tudom, mert a mult héten a Frida komteszkával megleptük. Mindjárt ebéd után, mikor a Zseni apja meg anyja alusznak, belopóztunk a házba. Hogy megrémült szegény bolond, mikor rátörtünk a lugasba! Csaknem tönkre tette a pápaszemét, mig megtalálta vele a zsebjét. De a komteszka legalább láthatta, hogy nem hazudtam, mikor elmondtam neki, hogy a Zseni kisasszony bizony okulával dolgozik!

Általában hamarosan nagy lett a komteszka előtt a tekintélyem. Roppant sokat tart rólam, pedig a miss Eveline, az angol nevelőnő ugyancsak ellenem van. Ez is olyan savanyu vén leány, mint a Zseni. Ha egyszer albumot kapok, egymás mellé teszem a fotografiájukat. De a besúgás nem sokat használ a missnek; nincsen az a kivánságom, a mit a Frida ne teljesitene, az az indítványom, a mibe vakon bele ne menne. Ezt a jó tréfát a Zsenivel is én indítványoztam. Miss Eveline, mikor Frida elmondta neki, egyik «shoking»-ot a másik után kiabálta, de mi bizony föl se vettük, mert az öreg gróf, a Frida nagypapája is olyan jóizűt nevetett neki, hogy a köny még a keményre kifent fehér bajuszába is bele szaladt.

A Frida nagy engedékenysége azonban veszedelmem lett, mikor negyednapja találkát állapitottunk meg a nagy erdei tisztáson, a hova Fridának a Juczi ponnyn kell megjelenni. A kis Stefi lovászgyerek volt csak vele. A fejembe vettem, hogy én lovagolni akarok. Hogy azt az embernek csak akarnia kell, abban nem volt kétségem. Hiába könyörgött az én kis komteszkám, ki csak akkor látta, hogy kelepczébe került, álljak el a kivánságomtól, baj lesz! Hiába ugrált előttem a kis Stefi, hogy ő, már mint lovász, eltilt engem a lótól. Fridát azzal a hazugsággal nyugtattam meg, hogy tanultam lovagolni, a sárgacsizmás gyereknek pedig egyszerűen a markába nyomtam a kengyelt. Tartsa! Csudálatoskép fel is kerültem a nyeregbe, tán el is helyezkedtem volna benne, ha a kezembe vett pálczával véletlenül meg nem ütöm a lovat. A különben jámbor Juczi megijedt, egyet szökött, én pedig lecsusztam a földre. A bal lábam bokája megroppant és engem a rétről bizony szekéren szállitottak haza.

Így kerültem ebbe a keserves szobafogságba, a melyben annyira reá érek naplózni. A naplót az utolsó születésnapomra kaptam szegény papától, ki ugyancsak lelkemre kötötte, hogy abban minden erősebb érzésemről, gondolatomról lelkiismeretesen számot adjak magamnak. «A hányszor beletekintesz, — mondá, — mint tiszta tükörben lásd meg benne egész lényedet; legyen intőd vagy buzditód minden szándokodban.» Bő utasitást is adott hozzá, mint vizsgálhatom meg bensőmet szigoruan és alaposan, a leirásnál mint rendezzem el gondolataimat és ételeimet s mikép foglaljam azokat okozatos sorba és szabatos formába. Szegény papa, ha látná ezt az én naplómat, bizony kevés öröme telnék benne!

(Folytatása következik.)

ANTIFER MESTER

CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legújabb regénye. Forditotta Huszár Imre.

(Folytatás.)

Mindnyáján szótlanul álltak ott, sőt, — valljuk meg, — levették a kalapjukat, mintha egy hős sirja elé érkeztek volna. És valóban, ha ez csak egyszerű gödör volt is, nem tartalmazott-e száz millió értékű kincset . . . de ne feszegessük ezt tovább, az emberi nem érdekében.

Munkához láttak. Ezuttal a csákány és a kapa hamar elkészült a sziklaszilánkokkal a gúla tövében. Minden pillanatban azt lehetett várni, hogy a vas a hordó érczabroncsaiba ütközik vagy összezúzza a dongákat.

Egyszerre valami nyikorgás hallatszott az Antifer mester csákánya alatt.

— Végre! — orditá a hősünk, fölemelvén a szikladarabot, a mely a kincses üreget elfödte.

De ezen örömkiáltásra nyomban a kétségbeesés kiáltása következett, oly erős kiáltás, hogy egy mérföldnyire is meg lehetett volna hallani.

Ez a kiáltás is a hősünk ajkáról lebbent el, miután a csákányt kiejtette a kezéből.

Az üregben egy érczdoboz, a kettős *K* betűvel ellátott érczdoboz, — épen olyan, mint azok, a melyeket az Oman- és a Majumba-öböl szigetein találtak.

— Megint! . . . sohajtá a «dereglyés», az égre emelvén a karjait.

Valóban, ez a szó jellemezte a helyzetet . . . megint! . . . És kétségkivül ismét el kell menniök, egy negyedik sziget fölkeresésére.

Antifer mester fölkapta a csákányt és dühében akkorát vágott a dobozra, hogy az darabokra tört.

Egy megsárgult, piszkos és igen rosz állapotban levő pergamentlap hullott ki belőle, — a hó- és esővíz kétségkivül behatolt a doboz belsejébe.

Ezuttal légcsekélyebb gyémántot se találtak, a mely tisztelendő Tyrcomel úrnak lett volna szánva, a ki egyébiránt nem is vett részt a társörökösei kifakadásaiban. Valóban szerencse volt. Hiszen ez a fanatikus ember sietett volna a gyémántját fölolvasztatni szénzőzzé.

De térjünk vissza a pergamentlaphoz. Juhel, az egyedüli, a ki a hidegvérűségét megőrizte, egy pillanat alatt fölbontotta, még pedig igen óvatosan, nehogy szétmáljék a kezei közt.

Antifer mester az eget fenyegette az öklével, Zambuco lehorgasztotta a fejét, Ben Omar csaknem lerogyott, Trégomain Gildas egészen szem és fül volt, de mindnyájan hallgattak.

Az okirat egyetlen lapból állt, a melynek felső részét nem érte a nedvesség. E felső részen a franczia nyelven irt sorok még meglehetősen olvashatók voltak.

Juhel tehát csaknem félbeszakitás nélkül elolvashatta a tartalmát, a mely a következő volt:

«Három ember létezik, a kiknek lekötelezettjük vagyok és a kik iránt a hálámat akarom tanusitani. Azért helyeztem el három okmányt három különböző szigeten, mert azt akartam, hogy ezt a három embert, a kik utazásuk közben egymás után fognak egymással érintkezésbe lépni, a földoldhatlan barátság kötelékei füzzék egymáshoz . . .»

No, ez ugyan jól sikerült a derék pasának.

«Egyébiránt, ha némi fáradságukba és erőfeszítésükbe került is a kincsek birtokbavétele, meg lehetnek róla győződve, hogy nekem még több gondomba és fáradságomba került a megőrzésük.»

«Ez a három ember: a franczia Antifer, a máltai Zambuco és a skót Tyrcomel. Ha őket a halál elszólitotta volna e világról, természetes örököseiknek ép oly joguk lesz a hagyatékomhoz. Ennélfogva, miután e szelencze fölnyittatott a végrendeleti végrehajtómul kinevezett Ben Omar közjegyző jelenlétében és ezen okirat — *a mely az utolsó*, — fölolvastatott volna, a társörökösök elmehetnek egyenesen a negyedik szigetre, a hol az aranyakat, gyémántokat és drágaköveket tartalmazó három hordó az én jelenlétemben elásatott.»

Daczára a csalódásnak, a melyet mindnyájan éreztek a fölött, hogy újabb utazásra kell vállalkozniok, Antifer mester és utitársai mégis megkönnyebbülten sohajtottak föl. Végre hát a negyedik sziget a legutolsó lesz! Most már csak az volt hátra, hogy megtudják a fekvését.

«E sziget fekvése megállapitható, — folytatá Juhel az olvasást, — ha egy vonal huzatik . . .

Szerencsétlenségre, a pergament alsó része szétmállott a víz behatása alatt. A mondatok olvashatlanok voltak . . . A szók nagy része hiányzott . . .

Az ifju kapitány hiába igyekezett kibetüzni:

— Sziget . . . fekvés . . . mértani . . . törvény . . .

— Tovább, tovább! — kiáltá Antifer mester.

De Juhel nem folytathatta. A pergament alsó része már csak egyes, homályos szókat tartalmazott, a melyek közt hasztalan kereste az összefüggést . . . A földrajzi szélességre és hosszúságra vonatkozó számoknak nyoma se volt . . .

Juhel ismételte az elkezdett mondatot:

«Fekvés . . . földrajzi . . . törvény . . .»

Végre még egy szót sikerül elolvasnia: e szót «földsark».

— Hogyan! . . . kiáltá. Az éjszaki sarkon volna? . . .

— Haneha a délin! — mormogá a dereglyés kétségbeesetten.

Határozottan, ez volt az előrelátott misztifikáczió! . . . A földsark! Létezett-e ember, a ki valaha eljutott az éjszaki vagy a déli földsarokra?

Antifer mester odaugrott az unokaöcscséhez, kiragadta a kezéből az okiratot, megpróbálta elolvasni, de ő is csak azt az alig olvasható néhány szót hebegve birta kibetüzni.

Semmi . . . semmi, a mi kideritthetni engedte volna a negyedik sziget fekvésére vonatkozó adatokat . . . Le kellett mondani a reményről, hogy e szigetet valaha fölfedezhessék! . . .

És mikor Antifer mester átlátta, hogy a játszma végleg elveszett, mintha villámütés érte volna, lerogyott a földre.

XV. FEJEZET.

A melyben Énogate ujja egy kört ir le és az olvasó megtudja ezen ártatlan szórakozás következményeit.

Augusztus 12-én nagy volt az öröm St.-Malóban, a Hautes-Salles utczai házban. Reggel tiz óra tájban egy mátkapár lépett ki a ház ajtaján nagyszámú jóbarátok és ismerősök kiséretében, a kik mindannyian ünneplő ruháikba voltak öltözve.

A menet előbb a polgármesteri hivatalba vonult, azután a templomba. Amott az illető hivatalnok intézett beszédet a jegyesekhez, itt pedig egy pap szónokolt oly gyöngéd dolgokról, a milyenekről tisztelendő Tyrcomel úr soha se szokott megemlékezni. Aztán az egész gyülekezet hazakisérte a jegyeseket, a kikből a polgári és egyházi szertartás után házaspár vált.

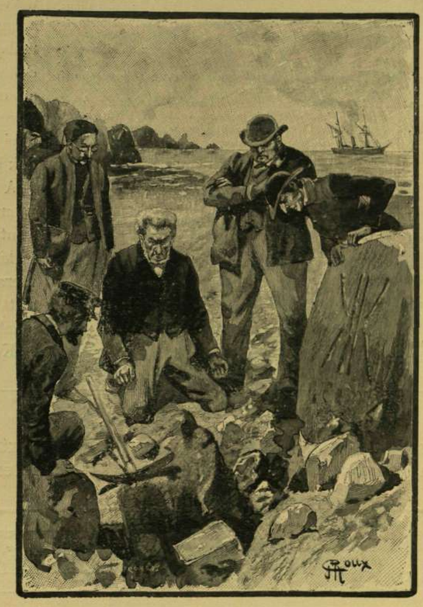

— Megint! . . . sohajtá a «dereglyés».

És nehogy az olvasó, tekintettel a szinte valószinütlen akadályokra, a melyek ezen egybekelést megelőzték, valamikép tévedésbe essék, megmondjuk, hogy a házaspár Énogate és Juhel volt.

E szerint Juhel nem vett nőül se királyi herczegnőt, se közönséges herczegnőt, se bárókisasszonyt és Énogate nem ment nőül se királyi herczeghez, se közönséges herczeghez, se báróhoz. Bizonyos tekintélyes számú milliók hiányánál fogva, a nagybátyjuk ohajtása nem teljesült. De szabad reménlnünk, hogy a fiatal pár azért mégis boldog lesz.

A két főérdekeltet nem is emlitve, még két ember arcza sugárzott a boldogságtól: Nanoné, a ki a leánya boldogságát biztositva látta és Trégomain Gildasé, a kinek szép kabátja, szép nadrágja, uj selyem kalapja és fehér kesztyűi arról tanuskodtak, hogy mint Juhel násznagya szerepelt.

Nagyon jól van . . . De miért nincs szó Antifer Péter Servan Malóról? . . .

Nos hát, beszéljünk róla is, valamint mindazokról, a kik résztvettek a fáradságos és szerencsétlen futásban a milliók után.

A *Kroon* útasai ismét a hajón voltak egy órával a harmadik okmány fölfedezése után, a mely rendkivüli csalódást okozott és óriási kétségbeesést idézett elő. Antifer mestert az e czélra előhivott matrózok vitték a hajóra.

Noha azt lehetett volna hinni, hogy az elméje megtört ezen utolsó katasztrófa következtében, a Gondviselés megkimélte őt e szerencsétlenségtől, pedig talán jobb lett volna, ha végkép elveszti öntudatát és eszméletét a világi dolgokat illetőleg.

Egyébiránt oly nagyfokú levertség vett erőt rajta, hogy Trégomain Gildas és Juhel egy szót se birtak tőle kicsikarni.

A visszautazás úgy vizen mint szárazon lehető gyorsan ment véghez. A *Kroon* visszavitte útasait Hammerfestbe, onnét pedig az éjszaki fokkal közlekedő gőzös elszállitotta Bergenbe. Miután Drontheim és Christiania közt a vasut még nem volt kiépitve, kénytelenek voltak kocsin utazni Norvégia fővárosába. Innét ismét gőzös vitte őket Kopenhágába és végre Dánország, Németország, Holland, Belgium és Franczia-ország vasutai elszállították előbb Párisba, onnét St.-Malóba.

Antifer mester és Zambuco Párisban búcsúztak el egymástól, mindketten nagyon elégedetlenek lévén egymással. Zambuco Talizma kisasszony nyilván hajadon fog maradni élete fogytáig. Utóvégre is, meg volt irva a sors könyvében, hogy ne Antifer Péter Servan Malo szabadítsa őt ki ebből a kinos állapotból, a mely ellen annyi év óta küzdött. Szükségtelen mondanunk, hogy Zambuco bankár visszakapta az utiköltségek ama részét, a mely Antifer mester terhére esett és tessék elhinni, hogy ez a rész meglehetősen tekintélyes összeg volt. De hősünk a gyémántja eladási árából szintén még elég csinos kerek összeget dughatott zsebre. Ez irányban nem volt oka a panaszra.

Ben Omar nem állhatott elő semmiféle követeléssel.

— Most pedig vigye el önt az ördög! — mondá neki Antifer mester búcsúképen.

— És iparkodjék vele békességben élni, — tevé utána Trégomain Gildas némi vigasztalásul.

Ben Omar a legrövidebb úton hazatért Alexandriába, megesküdvén, hogy többé soha se fog kincskeresők közé keveredni.

Másnap Antifer mester, a «dereglyés» és Juhel visszatértek St.-Malóba. És vajjon milyen fogadtatásban részesültek földijeiktől? . . . A fogadtatás rokonszenves volt, noha bizonyos gonosz nyelvek nem mulasztották el rosz tréfákat faragni a csodálatos utazókról, a kik ép oly — vagy körülbelül oly üres zsebbel tértek vissza, a milyennel elmentek.

Nanon és Énogate természetesen tárt karokkal fogadta a testvért, a nagybátyát, az unokaöcsöt, az unokatestvért és a jó barátot . . . Miután az ölelkezésnek vége volt, a régi élet újra kezdődött a házban.

Ekkor történt, hogy Antifer mester, nem lévén képes milliós hozományt adni az unokaöcscsének és unokahugának — megadta a beleegyezését az egybekelésükhöz, a következő szeretetreméltó formában:

— Az isten nevében, tegyenek a mit akarnak, csak engem hagyjanak békében!

Ezzel be kellett érni. Ekkor hozzáláttak az előkészületekhez a menyegzőre. Ezekben az előkészületekben Antifer mester teljességgel nem vett részt. Alig hagyta el a szobáját, a hol képzelhetlen számú kaviesokat morzsolt szét a fogai közt, folyvást uralkodván rajta a düh, a mely minden legcsekélyebb alkalommal kitöréssel fenyegetett.

A menyegző tehát a nélkül ment véghez, hogy képesek lettek volna őt rábirni a megjelenésre. Trégomain Gildas hasztalan kért, sőt hiába ment még annyira is, hogy igy szólt hozzá:

— Roszúl cselekszel, barátom!

— Meglehet.

— Fájdalmat okozasz ezeknek a gyermekeknek . . . Azt kérdem! . . .

— Én pedig azt felelem neked, hogy hagyj engem békében, dereglyés!

(Folytatása következik.)

4711. sz.

Értesitvény.

A budapesti cs. és kir. élelmezési raktár számára 10,000 métermázsa rozs és 30,000 métermázsa zab kereskedelmi szokványok alapján fog bevásároltatni.

A beszállitás az alább megnevezett raktárokba, a meghatározott részletekben és időben eszközlendő.

Raktárba			Október	November	December	Január	Február	Március	Április	Május
			1895.			1896.				
a váczi határon	rozs	métermázsa	—	—	—	—	—	3000	3000	4000
	zab		—	—	—	—	2200	2200	2200	2200
élelmezési fiókraktár	1		3000	4000	3000	2000	2000	1800	1900	1900
	2		300	300	200	100	100	100	100	1-én 200 31-én 200

Az 1. számu élelmezési fiók-raktár «Laposdülön», a 2. számu pedig II. kerületi retek-utczában van.

A rozs és zabnak szabályszerü minőségünek és idei termelésnek kell lennie.

Az 50 kros bélyeggel ellátandó és legalább 14 napi impegnót tartalmazó szállitási ajánlatok, legkésőbb 1895. évi augusztus 19-ik napjának délelőtti 11 óráig a budapesti cs. és kir. 4. hadtest hadbiztosságához (vár) nyujtandók be.

Az ajánlatok lepecsételve s a boritékon: «**szállitási ajánlat rozs és zabra**» jelzetü felirattal ellátva legyenek.

A fentjelzett szükségletek beszállitására nézve az ezen ügylet számára Budapesten, 1895. évi julius 15-én hivatalosan kiállitott és a hadbiztosságnál betekinthető szokvány-füzetben foglalt határozmányokon kivül — a katonai élelmi czikkeknek — tözsdén kivüli — kereskedelmi szokás szerint eszközlendő vételeknél, a következő határozmányok is mérvadók:

1. Az átadás elvileg a kincstári raktárakban eszközöltetik.

Ezenkivül a kiirt szükségleti mennyiségek részeinek szállitására is ajánlatok tehetők (részlet-ajánlatok), és pedig: a kivánt beszállitási határidő megjelölése mellett, lefelé egészen 100 métermázsáig.

A kincstár fentartja magának a jogot, csak egyetlen egy czikket is, avagy mennyiségrészeket, az ajánlott mennyiségekből elfogadni.

Az ajánlott gabonának származási helye mindenkor megjelölendő.

Hogy ha a szállitásnál a katonai díjszabás kedvezménye igénybe vétetik, akkor a származás a vétel helye szerint kitüntetendő.

Külföldi terményü gabona a vételből ki van zárva.

A raktárszerü minőségre megállapitott legkisebb súlynál nehezebb zabért vagy kenyérre való gabonáért **árpótlás nem engedélyeztetik.**

A kincstári szükséglet kölcsönbe adása csak a szakonként naponta megállapitott $^{2}/_{10}$ kr. kölcsöndij fizetése mellett engedtetik meg.

A bevásárló bizottság előtt ismeretlen vállalkozók kötelesek az iránt intézkedni, hogy a megbizhatóságukat és vállalatképességüket igazoló és a kereskedelmi és iparkamara, esetleg gazdasági egylet részéről kiállított bizonyitványok, közvetlenül a hadtest hadbiztosságához beküldessenek.

Vállalkozó részéről óvadék fejében az ajánlati czikkek értéke után számitandó 10%-nyi pénzösszeg lefizetendő, a mely az ügylet *megkötése után legkésőbb* 5 nap alatt letéteményezendő.

2. Az 1895. deczember hó *végéig* beszállitandó zab árának kifizetése 1896. január hó folyamában eszközöltetik, a további rozs és zab részletszállitásokért azonban az esedékes pénzösszeg az időnként eszközölt beszállitásokhoz képest fog kiegyenlittetni.

Ezen fizetési mód még az esetben is fentartatik, ha a kellően rendelkezésre álló raktárhelyiségek miatt a szállitónak korábbi beszállitás megengedtetnék.

3. A szállitó által a kötlevélben határozottan fölemlitendő, hogy a vételügylet *lebonyolitása* az e végből a katonai élelmezési czikkeknek kereskedelmi módon való szállitása iránt, 1895. évi julius hó 15-ről kelt és előtte teljes tartalmában ismeretes szokvány-füzet szerint eszközöltetik.

A szokványfüzet a cs. és kir. budapesti és pécsi élelmezési raktárnál bárki által megtekinthető és ivenként 4 kr. lefizetése mellett ugyanott megszerezhető.

4. A szükséges nyugtabélyegek után felmerülő költségek a hadsereg igazgatását terhelik.

Budapest, 1895 julius hó 15-én

A cs. és kir. 4. hadtest hadbiztossága.

«A Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent

A besorozott.

História 1850-ből.

Irta

Vadnai Károly.

Kiadja a Kisfaludy-társaság.

Ára füzve 80 kr. Vászonkötésben 1 frt 20.

32,620
V/1.

Versenytárgyalási hirdetmény.

A promontori Duna-ág ercsii szakaszán 1895. évben végrehajtandó és a kincstár tulajdonát képező, a visegrádi Dunaparton raktározott terméskőből előállitandó 15,000 m³ köhányás, 3124 m² kőrakat, 126 m³ földmunka, valamint 325,000 m³ kotrásból álló szabályozási munkálatoknak vállalati uton leendő biztositása czéljából a földmivelésügyi m. kir. ministerium tanácstermében augusztus hó 2-án déli 12 órakor tartandó nyilvános zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik; megjegyezvén, hogy az ajánlatok a jelzett napon délelőtt $^{1}/_{2}$12 óráig Oherolly Károly s. hivatali főigazgatónál (földmivelésügyi ministerium földszint 3. sz.) nyujtandók be.

A szóban forgó munkálatok tervezete, valamint a kötendő szerződés mintája, úgy szintén a vonatkozó feltételek a budapesti m. kir. folyammérnöki hivatalnál (V. Vadász-utcza 43. szám II. emelet) a hivatalos órák alatt megtekinthetők, a hol egyszersmind az ajánlati minta is megszerezhető.

Kelt Budapesten, 1895 julius 11-én.

Földmivelésügyi minister.

1895. évi 3537. sz.

Gabona-bevásárlás.

A cs. és k. 7. hadtest intendánssága kereskedelmi szokvány szerint raktárszerü minőségü 810 métermázsa buzát, 4160 métermázsa rozsot vagy kétszerest és 7500 métermázsa zabot vásárol be.

Beszállitandó:

Mentesen a katonai élelmezési (fiók) raktárnál			1896. évi Január	Február	Márczius	Április	Május
			havára métermázsa				
Temesvárott	rakhelyek a várban	Buza	—	570	—	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	500	500	1000	500
	Gyárvárosban	Zab	2000	2000	1000	1000	1500
Szegeden		Buza	—	—	240	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	560	300	300	300

1. Az ajánlatok az egész szükségletre vagy kisebb részekre tehetők. Miután a katonai igazgatóság fentartja magának azt, hogy kétszerest vagy rozsot, vagy rozs helyett buzát vásároljon be, a szállitandó rozsmennyiség mellett még hason mennyiségü kétszeresre is nyujtandók be ajánlatok.

2. Csakis minta után vásároltatik be. A beszállitandó gabonának legalább oly minőséggel kell birnia, mint a benyujtott minta s legalább ugyanazon minőségü súlyval kell hogy birjon, mint a próba-hektoliterrel megállapitva lett. A tisztaság tekintetében a raktárszerü tisztaság (a szokványfüzet II. czikkje) követeltetik. Különösen figyelmeztetik arra, hogy a rozsból csak olyan árú ajánlható, mely teljes magvú, tehát nem kis és csenevészes magvakból áll. Csenevészes, tört és beteg szemek kiszemlésre tartoznak.

Zabra nézve még különösen figyelmeztetik, hogy csakis teljes magú sárga zab elfogadtatik; fekete zab a szállitásból ki van zárva.

Minden eladási ajánlattal két lepecsételt minta — az ajánlott gabonanemüek két-két kilogrammját tartalmazva — nyujtandó be.

3. Az egész mennyiségre vállalkozó ajánlattevőknek bele kell nyugodni abba, hogy ajánlatuk csak egyes szállitási részletekre, illetőleg egyes czikkekre és állomásokra is fogadtatik el.

4. Kincstári szakok csak a szokványfüzet XII. czikkében meghatározott használati ár fizetése mellett kölcsönöztetnek.

5. Az 50 kros bélyeggel ellátott lepecsételt eladási ajánlatoknak 1895. évi augusztus hó 21-dik napjának délelőtti 10 óráig a 7. hadtest intendánssági Temesvárott kell beérkezniök.

A kötelezettségnek legalább is 10 napra kell szólnia. Az árajánlatok métermázsánként minden költség nélkül teendők.

Az áru származása az ajánlatban kiteendő. Ha a beszállitásra a katonai díjszabás kedvezménye vétetik igénybe, ugy a származás lehetőleg a beszerzési helyek szerint részletesitendő.

Az intendánsság előtt ismeretlen ajánlattevők kötelesek azon esetben, ha az ügylet létre jön, az ajánlott mennyiség értékének 10%-át pénzbeli biztositékul benyujtani.

6. Az ezen bevásárlásra nézve alapul szolgáló, Temesvárt 1895. évi julius hó 15-én kelt szokványfüzet az alulirt intendánsságnál és a temesvári élelmezési raktárnál, továbbá a szegedi élelmezési fiók-raktárnál a szokásos hivatalos órák alatt mindenki által betekinthető. Ugyanaz minden nyomtatóiv után 4 kr. lefizetése mellett minden élelmezési raktárnál megszerezhető.

Az ajánlattevők tartoznak az ajánlatban világosan kimondani, hogy az előbb jelzett szokványfüzetben foglalt feltételeknek, melyekhez már is az ajánlat benyujtásával kötelezve vannak, magukat alávetik.

Temesvárott, 1895. évi julius 14-én.

A cs. és kir. 7. hadtest intendánssága.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

KLÁRA NAPLÓJÁBÓL.

Elbeszélés.

Irta **GYÖRKÖNYI KÁROLY.** (Folytatás.)

Éjfél után.

Abbahagytam az irást és lefeküdtem, mert a grófnő feljött és szintén lenyugodott, én pedig nem akartam ébren maradásommal feltünni. Ámde aludni nem tudok. Meggyujtottam az eloltott lámpát és befejezem, a mi nélkül nincs nyugtom.

Kálmánt nem értem! Sohase szólt egyetemi tanulmányairól. Pedig hát lehetetlen, hogy már elébb is ki ne tünt volna egyszer-maskor. És a papa se tett ilyen említést . . .

A mult tavaszszal nyerte meg az akadémia diját. Talán bizony már a zsebében volt a temetéskor. És az egész világ gratulált neki. Hires ember volt és mi nem tudtunk semmiről! . . .

Végtelenül röstellem a dolgot.

. . . május 12.

Szenvedélyemmé lett a lovaglás. Az öreg James Wood, a gróf idomitója abból az időből, mikor ez még verseny-istállót tartott, azt állitja: a véremben van. Lehet, mert valamennyien csudálják, mily gyorsan lettem, ha nem is kiváló, de teljesen biztos lovassá. A Frida ponnyjait hamar meguntam, a mit a vén jockey is csakhamar észre vett. Miután pedig rátermettségem miatt belém van bolondulva, rábirta a grófot, hogy a makkai ménesből, a régi sport-dicsőség parányi romjából, ide hoztak a számomra egy szép, fekete angol kanczát. Nem fiatal, de még mindig elég temperamentumos állat és elsőrendü «flyer».

Eleinte a sétalovaglásaimon Frida elkisért, addig t. i., a mig az útról legfeljebb a James kisérete mellett volt szabad letérni — a sik legelőre egy kis szolid galoppadera. Ámde, mikor James «felszabaditott», mikor Maiflower megérkezett és a Stefi gyerek az én parancsomra is fölnyergelte, mikor lehetőleg keresztben kezdtem járni az országúton, minden árkot szélességre megmértem, irányul csak a faluk tornyait vettem, akkor Frida hamar megunta a mulatságot és odahaza maradt. Engem ugyan nem tartóztatott, de mégis észrevettem, hogy mikor órákra magára hagytam, nem jól esik neki. Hogy aztán a kecske is jóllakjék, a káposzta is megmaradjon, visszatértem a korai felkelés régi szokásához, melyhez az utóbbi időkben bizony hütelenné lettem. Mikorra Frida álmatagon kikelt az ágyából, akkor én már két órai lovaglásból tértem vissza. Fridának csak haszna volt belőle, mert soha oly boldog, oly friss nem volt a kedélyem, mint az ilyen végtelenül üditő reggeli kirándulás után.

Niki grófban most társam akadt. El volt ragadtatva, mikor a szokásom felől értesült. Épen ez neki is a kedvencz szórakozása . . .

Megvallom, jól mulatok a gróffal. Korántse oly unalmas, mint a milyennek azzal az örökös szürke ruhájával és mosolyával látszik. A friss reggel határozottan előnyösen hat reá. Élénkké lesz a modora, a beszéde. Mulatságosan cseveg társas körének a dolgairól.

. . . szept. 15.

Az öreg grófot megintette a rheumája. A fővárosba készülünk, hol valami speczialistája van a köszvény ellen.

Vége a reggeli lovaglásoknak és szeretem, hogy vége van — legalább a Niki gróffal. Keserü utóizük maradt a számban. Tegnap a gróf, mikor a kancza megint kezdett előre nyomulni, egész izgatott lett. Keményen szoritotta szegény Abdult. Megütközve csettentettem. Akkor meg fogcsikorgatva épen a karomat ragadta meg.

— Nem eresztlek, Maiflower! — sziszegte villogó szemekkel . . .

Mégis elereszttett, mert a lovagló-ostorom gombjával védekeztem . . .

Fridával felváltva rakosgatjuk azóta kezefejére a jeges borogatást, minek folytán a daganat már szép zöld szint váltott és leapadt diónagyságra. Frida és öregatja a sértés okául egy erdei fa ágának állitólagos csonkáját tudják, melybe a sebesült beleütötte a kezét . . .

. . . szept. 16.

Azaz, hogy az öreg gróf bizony másképen tudja!

Ma reggel, mikor a szobámból kijöttem, már kint ült a zárt verandán, fájós lába gondosan betakarva. Korán volt még. A cselédek közül se pillantottam meg mást, mint a gróf inasát, a mint kikanyarodott a kertbe.

Az öreg úr határozottan rosz szinben volt.

Őszinte megindulással kérdeztem hogylétét.

Bágyadt mosolylyal megfogta a kezemet.

— Üljön ide mellém, kedves kis Clarisse, — mondá méla hangon, mely annyira elütött szokott modorától. — Nem jól érzem magam. De nem első sorban a testi fájdalmak miatt. Ön okoz nekem gondot!

— Én? — kérdém nagy csudálkozva.

— Igen, ön! . . . Ön oly tapasztalatlan, oly gyanútalan, Clarisse, és én annyira szeretem önt, akár — az unokámat! Engedje meg, hogy intsem. Óvakodjék a mi haszontalan fiataljainktól, a mint jó lett volna óvakodnia ettől a Nikitől is.

Meg voltam lepetve, mégis mosoly ült ki az ajkamra.

— Ön megvetőleg, ön büszkén mosolyog, Clarisse! Oh, ez nekem nagy megnyugvás! De mégis, ne kicsinyelje az elleneit, ne vesse meg őket, de óvakodjék tőlük! Megszivleli a szavamat, úgy-e?

Meleg érzéssel nézett a szemem közé. Önkénytelenül lehajoltam, hogy hálás csókot nyomjak a kezére. De a gróf odavont magához.

— Édes lányom! — sohajtá és ajkaimra nyomta remegő száját . . .

Meghatva, könyes szemekkel emelkedtem fel. Kint pedig a kertben velem szemközt némán kaczagó arczczal állott Niki gróf és reám bámult.

. . . szept. 18.

A kedves úr ma elutazott, miután két napon át hallatlanul szemtelen módon viselkedett irányomban.

Még tegnap délelőtt óriási bokrétát küldött, melyből egy kis lap esett ki ezzel a csinos felirással: «Az öreg siestája alatt a gloriette mögött.»

Kidobtam a csokrot az ablakon; elégettem az irást.

Délben, mikor az ebédlőbe vezettem az öreg grófot, a fiatal ott állott az ajtóban. Szeme égő kérdéssel függött rajtam.

Rá se néztem.

Az asztalnál szomszédom lett. Párszor beszélgetést kezdett volna, de nem feleltem rá.

Azzal boszúlta meg magát, hogy egyszer odaszólt a nagybátyjának:

— Úgy-e, cher oncle, nemcsak az öreg kecskének jár só; a fiatalnak is?

— Micsoda bolondos kérdéseid vannak, Niki! mosolygott az öreg. — Kérdezd meg a kasznáromtól.

— Mert itt a kisasszony azt állitja, csak az öregnek dukál.

Fejembe szállott a vér. Kevés hija, hogy nyiltan rá nem támadtam az alattomosra — Frida, a miss és a felszolgáló cselédség előtt.

A grófnak délután elkeseredve elmondtam a rajtam esett sértést. Rendkivül felindult rajta.

Kijelentettem, hogy csak úgy maradhatok ezután a háznál, ha kellő becsülést biztosithat a gróf.

— Oh, biztositom, biztositom, kedves Cla-

risse! Az iránt nyugodt lehet, — mondá lelkesen. — Megszerzem az elégtételt a mai támadásért is. Kívánja, hogy Niki bocsánatot kérjen?

Dehogy kívántam; csak békességben maradhassak tőle.

— Az meglesz, kis lánykám, meglesz!

Meg is lett, mert az után a beszélgetés után, melyre az öreg azonnal magához hivta, Niki aznap már nem mutatta magát, másnap reggel pedig elpárolgott.

. . . szept. 20.

Ma reggel édes anyám egész ruhatárt küldött fel számomra a kastélyba, mert holnap a fővárosba utazunk. Olyan választékos és gazdag volt minden, a harisnyától a keztyűig, hogy akár menyasszonyi kelengyének is beillett volna.

Mikor búcsúzni lent voltam a paplakban, mamának — bár tudtam, kitől jött a pompa — megköszöntem a meglepetést. Csak egy kifogásom volt: hogyan került a fehérneműre a monogramm fölé a hétágú korona?

— Mert megillet. A gróf vallatta ki a bácsiból, a mit magam se tudtam, hogy az őseitek a Hunyadiak alatt a végeken kapitánykodtak. Régi armális familia vagytok. Régibb a nemességtek, mint a grófé!

Nem annyira büszkeséggel, mint megnyugvással töltött el a fölfedezés. Ezután nem vagyok csak amolyan «kis paplány»!

Budapest . . . szept. 29.

Egy hete, hogy idefönt vagyunk a fővárosban, hazánk büszke szivében.

Nagy nyugtalansággal, szinte remegéssel vártam a napot, melyen meg fogom látni. Képzeletem csudás képeket rajzolt lelkembe arról a mesés világról, melybe belépendő voltam.

A keserves csalódás érzése volt az első, mely megérkezésünk után elfogott. Az a dübörgő lármája a vonatoknak, a siketitő csengetések, a sok száz ember sietö tolongása megrémített. A toronymagasságra felhalmozott végtelen házsorok, a végtelen utczák, megtöltve az egymásra tóduló, egymás elé kerülő kocsik tömegével: ez a látvány összetört engem, a gyámoltalan parányt.

Csak akkor nyugodtam meg némileg, a mikor bezáródott mögöttem az Andrássy-úti nagy palotában a lakásunk ajtaja. Mintha a háborgó tenger hullámaiból csöndes szigetre menekedtem volna! Az utcza zaja csak tompán hallatszott ide. Megkínzott, megcsapkodott idegeim némileg lecsöndesedtek.

Az első napokban végtelen vágy fogott el csöndes falunk után, és jól esik, hogy mentül kevesebbet járhatok ki.

Az öreg grófot ugyanis az utazás nagyon megviselte. Fájdalmai erősebbek, mint a milyenek voltak. Vele töltöm a nap nagyobb részét; olvasok neki a lapokból, elbeszélgetek vele. Még a sakkra is ráadtam megint a fejemet, mert a malmost, azt az én kedves játékomat, nem szereti.

Fridától némileg elszakadtam. A grófnő már az első napokban pár látogatást tett, bár — a mint a gróf mondja — a societásból még kevesen vannak idefent. Néhány asszony, leány vissza is adta a látogatást. Én azonban nem láttam őket, mert a gróf maga nem fogadott még senkit.

. . . október 3.

A gróf ma észrevette, hogy rosz színben vagyok. Tényleg bágyadtnak is érzem magamat.

Kivánsága folytán ma megkezdtük Fridával a reggeli lovaglásokat. A grófnőnek lágy járású, bárányvérű paripája van, apró csontú, finom telivér. A nyulánk Maifloweren olyan vagyok a kis, gömbölyű társam mellett, mint valami hórihorgas gránátos.

Szépek, üditők ezek a városligeti lovaglások a hosszú szobafogság után, de a batlári hatalmas csatangolásokhoz képest csak mintha nagy lovardában járna az ember!

. . . október 5.

Frida ma behivatott a szalonba és bemutatott Bendeky kúriai biró nejének, ki született Forray grófnő létére Fridának atyai ágon nagynénje.

A méltóságos asszony kritikus szemmel kisérte legjobb bókomat aztán egy kézmozdulattal leültetett.

— Kedves kisasszony, — mondá kissé szertartásos, de nem kellemetlen modorban, — Fridát holnap délutánra meghittam a leányaimhoz. Szívesen fogjuk látni, ha hugomat elkiséri. Egyszerű polgári uzsonnára, Frida, — fordult a grófnőhöz, — minden igény nélkül. Reménylem, a gróf állapota nem lesz akadály?

Megnyugtattam. A gróf úr sokkal jobban van. Holnap már ki is kocsikázhat.

— Mondja meg neki, kedves kisasszony, ne erőltesse meg magát. Különösen a visitekkel ne! Vegye lehetőleg lazán ezeket az ostoba formákat. Nekem például a magam részéről semminemű igényem ebben a tekintetben nincsen — egyáltalában nincsen! Nem vagyunk arisztokraták. A józan észt sohse tévesztjük szem elől, soha! Mondja meg a grófnak, kedves kisasszony, hogy első az egészség, utolsó, de legislegutolsó az ostoba társadalmi formaság! Én nem várom a látogatását. A mi három lépcsőnkön csak akkor szabad feljönnie, ha oly jól érzi magát, hogy bálba is elmehetne. Megmondja? Tehát a viszontlátásra — holnap!

A grófnak, hogy felviditsam, élénken elmondottam a jelenetet és a hatást, melyet a méltóságos asszony beszéde reám gyakorolt. De nem értem czélt. Erőltetett mosolylyal fogadta igyekezetemet.

Azt hittem a távozásom van ellenére.

— Ha gróf úr úgy kivánja, — mondám készségesen, — én szívesen itthon maradok.

— Dehogy, dehogy! — szabadkozott. — Örülök, ha kissé szórakozik. Bár nem hiszem, hogy e társaságban kedve teljék.

(Folytatása következik.)

ANTIFER MESTER

CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legújabb regénye. Forditotta Huszár Imre.

(Folytatás.)

A legközelebbi perczben a «dereglyés» már a szobában volt és az ifju kapitány e kiáltással fogadta:

— Megtaláltam!

— Mit találtál meg, fiam?

— Megtaláltam a mértani törvényt, a mely a három szigetet összeköti, és a helyet, a hol a negyedik szigetnek léteznie kell . . .

— Lehetséges-e? — mondá Trégomain Gildas.

És látván Juhel izgatottságát, ő is azt kérdezte magától, mint Énogate, hogy nem zavarodott-e meg a fiatal kapitány?

— Nem! nem! — mondá Juhel, a ki eltalálta e gondolatot . . . teljes birtokában vagyok az elmémnek. Figyeljen rám!

— Figyelek.

— A három sziget egy és ugyanazon kör körzetén fekszik. Tegyük föl, hogy mind a három egy és ugyanazon síkon létezik, kössük össze a szigeteket egy egyenes vonal által egymással — ez az okmányban említett «huzandó vonal», — és mindegyik vonal közepéről huzzunk egy függélyes vonalat a szemközt levő szigetig . . . A függélyes vonalak a kör központján fogják egymást átvágni és azon a központon, ezen a «sarkon», mert hiszen a földgömb egy szegvényéről van szó, ott kell szükségképen léteznie a negyedik szigetnek!

A mint az olvasó láthatja, ez egy igen egyszerű mértani föladat volt, a melyet a Kamilk pasa szeszélye, Zo kapitánynyal egyetértve gyakorlatilag alkalmazott . . . És ezt a megoldást Juhel csak azért nem találta ki előbb, mert nem vette észre, hogy a három sziget egy és ugyanazon körzet három pontján létezik.

És ezt a háromszorosan áldott körzetet Énogate csinos mutatóujja vonta meg legelőször . . . és ez tette lehetővé a problema megoldását.

— Hihetetlen! — mondá a «dereglyés».

— És mégis úgy van, Trégomain úr nézzen jól ide és győződjék meg!

Juhel ekkor a földtekét a dereglyés elé állította és megvonta a körzetet, a melyen a három sziget létezik, végig húzván ujját a következő pontokon, a melyeket Kamilk pasa szintén választhatott volna: Mascate, a Bab-el-Mandeb szoros, az egyenlitő, Majumba, a Cap Verdi szigetek, a ráktéritő, a Farewell hegyfok Grönlandban, a Spitzberg délkeleti szigete, az Admiralty szigetek, a Kara-tenger, Tobolsk Szibériában és Herat Persiában. Ha tehát Juhelnek igaza volt, akkor a negyedik számú szigetnek kell e kör központját képeznie, mert a mi áll egy sik körre nézve, ugyanez áll egy gömb szegvényére nézve is, a melynek a «sarka» (a pólusa) képezi a központját.

Trégomain Gildas nem birt magához térni a bámulatából. Az ifju kapitány ide-oda forgolódott, nem birt magával, megcsókolta a földtekét, de megcsókolta ismételve és ismételve az Énogate két orczáját is, a melyek bizonyára üdébbek voltak a tarkára festett papirgömbnél, és váltig ismételte:

— Ő találta meg ezt, Trégomain úr . . . nélküle . . . soha se támadt volna ez a gondolatom! . . .

És mialatt Juhel egészen átengedte magát az örömének, Trégomain Gildason is erőt vett egy neme a *delirium jubilansnak*. A lábszárait szétvetette, óriási fölső teste ide-oda mozgott, a karjait kigömbölyitette oly kecsesen, mint egy kétszáz kilo sulyú sylphide tenné és jobbra-balra himbálta magát, erősebben mint a *Charmante Amélie* valaha himbálózott a Rance bájos partjai közt, vagy a *Portalégre* az elefántok hintázása következtében és végre teljes erővel rágyujtott Antifer mester harczi dalára:

Megvan a szé-
Szé- szé-
Megvan a les-
Les- les-
Megvan a sé-
Sé- sé-
Megvan a szélességem.

De e földön utóvégre is minden lecsendesül.

— Értesítenünk kell a nagybácsit! — mond Énogate.

— Értesíteni? — kérdé Trégomain Gildas, a kit ez az indítvány kissé meglepett. Vajjon czélszerű-e, hogy megtudja?

— Ezt jól meg kell fontolni, — mondá Juhel. Előhivták Nanont, néhány szóval elmondták neki, mi történt, és mikor Juhel azt kérdezte tőle, mit tegyenek, az öreg asszony tétovázás nélkül igy felelt:

— Semmit se szabad eltitkolnunk előtte.

— De ha ismét csalódás érné, — jegyzé meg Énogate, — vajjon képes volna-e elviselni azt a szegény nagybácsi?

— Csalódás? — kiáltá a «dereglyés». — Nem, ezuttal bizonyára nem!

— Az utolsó okirat azt mondja, — tevé utána Juhel, — hogy a kincs a negyedik számú szigeten van elásva és én egész bizonyossággal állitom, hogy a negyedik sziget ama kör középpontján fekszik, a melyen végigutaztunk.

— Elmegyek és idehivom Péter bátyámat, — mondá Nanon.

A legközelebbi perczben Antifer mester belépett a Juhel szobájába, mint mindig, merev szemekkel, komor arczczal, gondtelt homlokkal.

— Mi baj? — kérdé oly hangon, a mely alól kiérezhető volt az örökösen forrongó harag.

Juhel elmondta neki, hogyan találta föl a három sziget mértani összefüggését és mily okoknál fogva kell a negyedik szigetnek e kör központján léteznie.

Valamennyiök nagy csodálkozására Antifer mesteren nyomai se látszottak a szokott idegességnek. Még csak az arczizmai se rándultak meg. Az ember azt hihette volna, hogy várta ezt a hirt, mint olyasvalamit, a minek okvetlenül

és természetszerüleg be kell következnie. Csak ennyit mondott:

— Hol van az a középpont, Juhel?

Juhel a földtekét az asztal közepére helyezte. Egy hajlékony vonalzóval meghúzta a vonalakat Mascate, Majumba és a Spitzberg közt. E vonalak közepéről függélyes irányban újabb vonalakat húzott, a melyek épen a kör központján vágták át egymást.

Ez a központ a Közép-tengeren mutatkozott, Sziczilia és a Bon hegyfok közt, a Pantellaria sziget szomszédságában.

— Itt van, nagybátyám! — mondá.

És miután gondosan megállapította volna a délkört és a párhuzamos vonalat, szilárd hangon igy szólt:

— Harminczhét fok huszonhat percz éjszaki szélesség és tiz fok harmincznégy percz keleti hosszúság a párisi délkörtől számitva.

— De van-e ott sziget? . . . kérdé Trégomain Gildas.

— Kell, hogy legyen, — viszonzá Juhel.

— Hogy van-e ott sziget, dereglyés? . . . viszonzá Antifer mester. — Elhiszem, hogy van, dereglyés, — és te is elhiheted! . . . Ah! százezer

A fiatal kapitány ismételve megcsókolta Énogate két orczáját.

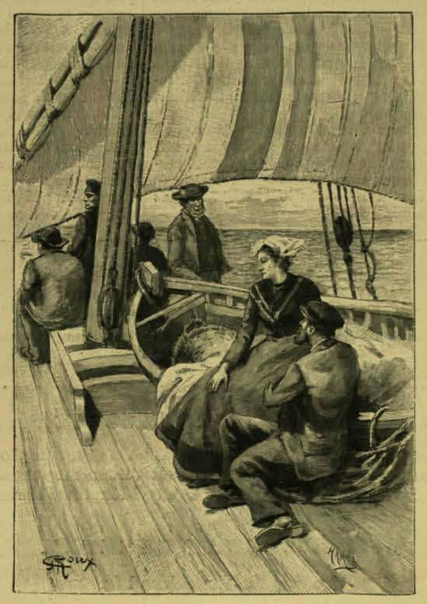

— Ne foglalatoskodjál annyit a feleségeddel.

millió milliard istennyila, még épen csak ez kellett!

És e harsogó hangon ordított káromkodás után, a melytől az ablakok rezgettek, kiment az Énogate szobájából, bezárkózott a saját szobájába és egész nap nem mutatkozott többé.

XVI. FEJEZET.

E fejezet a figyelmükbe ajánltatik azon késői dédunokáinknak, a kik néhány száz év mulva fognak élni.

Ha az ex-vitorlamester nem bolondult meg végkép, mit jelenthetett a magaviselete abban a pillanatban, mikor megtudta a Kamilk pasa kincseit magában rejtő negyedik sziget valódi fekvését?

Antifer mester — a mi teljesen érthetlennek látszott — a legközelebbi napok alatt visszatért régi szokásaihoz, sétált a bástyákon és a kikötőben, erősen fujván a füstöt a pipájából és morzsolgatván a kavicsait a fogai közt. Nem volt többé a régi ember. Az ajkai körül folyvást gunyos mosoly játszadozott. Egyetlen szót se szólt a kincsről, sem az utazásukról, sem pedig arról az utolsó expeditióról, a mely alatt birtokába vehetné az annyira keresett milliókat.

Trégomain Gildas, Nanon, Juhel és Énogate nem birtak magukhoz térni a csodálkozásukból. Minden pillanatban el voltak készülve rá, hogy Antifer mester egyszerre csak elkiáltja magát: «Induljunk . . .» és nem kiáltotta el magát!

— Mi baja lehet? — kérdé Nanon.

— Mintha csak kicserélték volna! — viszonzá Juhel.

— Talán attól fél, hogy nőül kell vennie Zambuco Talizma kisasszonyt, — jegyzé meg a «dereglyés». — Mindegy . . . ennyi milliót nem szabad elveszni hagyni!

Szóval a hősünk vélekedése teljesen megváltozott és most már Trégomain Gildas adta az «Antifert». Ót gyötörte az aranyszomj! Különben az érvelése egészen logikus volt. Ha akkor, mikor nem tudták, fognak-e szigetet találni, elszaladtak a fölkeresésére, miért nem akarnak útrakelni most, mikor a sziget fekvését ismerik?

A «dereglyés» folyton ezt hánytorgatta Juhel előtt.

— Ugyan mire való volna! — felelé az ifju kapitány.

Aztán Nanonnal beszélt:

— Ej! hagyjuk azt a kincset ott, a hol van. Végre Énogatera került a sor.

— Lássuk csak kicsikém . . . ugy-ebár szép dolog volna, ha harmincznégy millió hullana a zsebedbe.

— Harmincznégy csókot adok önnek, Trégomain úr, az többet ér!

Végre rászánta magát kérdést intézni Antifer mesterhez és két héttel a legutóbbi jelenet után igy szólt hozzá:

— Hát a szigeteddel mi történik?

— Miféle szigettel, dereglyés?

— A középtengeren létező szigettel! . . . Mert remélem, hogy létezik? . . .

— Ha létezik-e, dereglyés? Bizonyosabb vagyok e sziget létezése, mint akár a tied és az enyim felől!

— Hát akkor mért nem megyünk oda?

— Odamenni, te édesvizi tengerész? . . . Várjunk előbb, mig uszóhártyáink nőnek!

Mit jelenthetett ez a felelet? Trégomain Gildas hiába törte rajta a fejét, sehogy se tudta kitalálni. De nem csüggedt el! Utóvégre is nem neki kell a harmincznégy millió, hanem a «gyermekeknek»! . . . Ezek a szerelmes gerliczék nem is gondolnak a jövőre! Másnak kell hát róluk gondoskodni!

Szóval oly gyakran és oly makacsul feszegette a dolgot, hogy egy szép napon Antifer mester igy szólt:

— Tehát *te* akarsz odamenni?

— Én, barátom.

— Az a véleményed, hogy ennek meg kell lenni?

— Meg kell lenni . . . még pedig inkább ma, mint holnap.

— Ám legyen . . . Induljunk útnak!

És milyen hangon mondta a hősünk ezt az utolsó két szót!

De az elutazás előtt határozni kellett valamit Zambuco bankár és Ben Omar ügyében, a kiket társörökösi, illetve végrendelet-végrehajtói minőségükben 1-ször értesiteni kellett a negyedik számú sziget fölfedezéséről, 2-szor föl kellett szólítani, hogy egy meghatározott napon megjelenjenek az említett szigeten, átvenni az örökséget, illetve a jutalomdij fejében megállapított százalékot.

Antifer mester talán még határozottabban követelte, mint a «dereglyés», hogy szabály szerint történjék minden. Egy-egy táviratment tehát Tunisba és Alexandriába és kitűzte az örökség birtokba vétele végett a légyottot október 24-ére Szicziliába, Girgenti városba, mint a mely a legközelebb fekszik a negyedik számú szigethez.

A mi tisztelendő Tyrcomel urat illeti, az ő jutalékát el fogják neki küldeni, és szabadságában fog állni, hogy a millióit a tengerbe dobja, ha attól fél, hogy megégeti rajtuk az ujját.

Szaukkal nem kellett törődniök. Neki senki se tartozott semmivel és valóban megérdemelte, hogy néhány évre szóló börtönbüntetését nyugodtan kitöltse az edinburghi fegyházban.

Az utazás tehát határozatba ment, és senki se fog azon csodálkozni, hogy Trégomain Gildas ezuttal határozottan részt akart venni benne. Még csodálatosabb lett volna, ha Énogate otthon marad. Bizony Juhel két hónappal a menyegzője után semmi áron se vált volna el a nejétől és Énogate se hagyta volna egyedül elutazni a férjét.

Vajjon meddig fog ez az ujabb kirándulás tartani? Oh! kétségkivül csak rövid ideig. Utasaink nem lesznek kénytelenek egy ötödik okiratot is keresni. Kétségtelen, hogy Kamilk pasa nem szaporította még egygyel a szigetei számát. Nem, az utmutatás egészen világos volt: a kincs a negyedik számú sziget egyik sziklája alatt nyugodott, ez a sziget pedig a sziczíliai partok és a Pantellaria sziget közt, mathematikailag megállapított ponton létezett.

— Csakhogy igen jelentéktelen szigetnek kell lennie, mert föl sincs jegyezve a földabroszon, — jegyzé meg Juhel.

— Valószinüleg úgy lesz! — viszonzá Antifer mester mefisztói gúnykacajjal.

A hősünk viselkedése valóban érthetetlen volt.

Mindenek előtt határozatba ment, hogy a leggyorsabb közlekedési eszközöket, vagyis a menynyire lehet a vasutat fogják fölhasználni. Saint-Maloból Nápolyig, Franczia- és Olaszországon keresztül már is létezett szakadatlan vasutvonal. A költséggel nem kellett törődni, hiszen harmincz milliót fognak haza hozni.

Utasaink október 16-án reggel elbúcsúztak Nanontól és elindultak a legelső vonattal. Párisban átszálltak a páris-lyoni gyorsvonatra, néhány óra mulva átkeltek a franczia-olasz határon, Milanóból, Florenzből és Rómából semmit se láttak és október 20-án este megérkeztek Nápolyba. Trégomain Gildas ép oly biztos volt ezuttal a siker felől, a milyen fáradt volt a száz órai rázatástól a vasuti kocsiban.

Másnap Antifer mester és Trégomain Gildas, Juhel és Énogate jegyet váltottak a Palermóval közlekedő hajóra és egy napig tartó kellemes átkelés után partra szálltak Szicziliában fővárosában.

Ne higyje az olvasó, hogy a város nevezetességeinek megtekintése még csak szóba is került! Ezuttal Trégomain Gildasnak eszébe sem jutott akár csak mulékony uti emléket hazavinni, sem pedig ájtatos hangulatban részt venni azokon a híres szicziliai vecsernyéken, a melyeket valaha emlegetni hallott. Nem! előtte Palermo nem volt nevezetes város, hanem egyszerűen csak a kiindulási pontja ama gyors- vagy postakocsiknak, a melyek hetenkint kétszer Corleoneba szállítják az utasokat kilencz óra alatt és Corleoneből Girgentibe, szintén hetenkint kétszer, tizenkét óra alatt.

Utasainknak Girgentiben volt dolguk és ott adtak légyottot Zambucónak és Ben Omarnak is. De talán az utazás e módja némi veszélyekkel jár? Szicziliában még vannak rablók és lesznek is mindig. Úgy tenyésznek ott, mint az olajfák és az aloék.

Bármiképen legyen is, a gyorskocsi másnap elindult, és az utazás minden baj nélkül véghez ment. Utasaink október 24-ikén este ha még nem érkeztek is meg a czélponthoz, legalább nagyon közel voltak hozzá.

A bankár és a közjegyző is megjelentek a légyotton; az egyik Tunisból jött, a másik Alexandriából. Oh, lecsillapíthatlan aranyszomj, mire vagy te képes!

A két társörökös, egymással találkozván, csak ennyit mondott:

— Bizonyosra megyünk ezuttal?

— Bizonyosra.

De milyen gúnyos hangon ejtette ki Antifer e szót és milyen villámot löveltek a szemei!

Hajót találni Girgentiben nem lehetett se hosszadalmas, se nehéz föladat. Halászbárka és egyéb hajó elég van a kikötőben. Ezenfelül csak rövid kirándulásról volt szó — amolyan negyven tengeri mérföldnyi sétaféléről a partvidéktől nyugatnak. Ha este kedvező széllel elindulnak, másnap idejekorán a helyszinére érkezhetnek, hogy délben a szükséges fölvételeket elvégezhessék.

Utasaink csakugyan ki is bérelték a *Providenza* nevű, mintegy harmincz tonna teherképességű felukkot. A *Providenza* parancsnoka egy vén tengerész volt, a ki már ötven év óta hajókázott e vidékeken. Képes lett volna behunyt szemmel elkormányozni a hajóját Szicziliától Maltáig és Maltától a tunisi partokig.

— Teljesen szükségtelen megmondani neki, Juhel, hogy mi járatban vagyunk.

Juhel a «dereglyés» e tanácsát igen okosnak találta.

A felukk parancsnokának és egyszersmind tulajdonosának Jacopo Grappa volt a neve. És mintha csak a szerencse különösen kedvezni akart volna a Kamilk pasa örököseinek, Jacopo Grappa, habár nem beszélt is, legalább motyogott annyit francziául, hogy meg lehetett érteni, mit akar mondani.

És még egy másik szerencse — valóban arczátlan szerencse! A kedvezőtlen évszak már csakugyan beállt . . . ezer ok szólt a mellett, hogy az égboltozat felhős, a tenger háborgó lesz . . . Nem! csipős hideg és a levegő száraz volt, a szellő a szárazföld felől fujt és mikor a *Providenza* utnak indult, gyönyörű holfény világította meg a szicziliai hegység ormait.

A Jacopo Grappa hajószemélyzete csak öt emberből állt, a kik azonban jól értették a mesterségüket. A könnyű hajó gyorsan siklott tova a sima víztükrön. A tenger oly csöndes volt, hogy még Ben Omar sem érezte magát roszúl. Soha se hajókázott ily szerencsésen egész életében.

Az éjszaka minden baj nélkül mult el, és a másnapi hajnal fölséges napra nyujtott kilátást.

Ez az Antifer mester valóban csodálatos ember volt! Föl s alá járkált a födélzeten, zsebredugott kezekkel, a pipával a szájában és teljes közönyt színlelt. Trégomain Gildas, a ki ellenben nagyon izgatott volt, így látván a barátját, nem akart hinni a szemeinek. A «dereglyés» a hajó elején ült, Juhel és Énogate pedig egymás mellett. Az ifju nő teljesen átengedte magát az utazás kellemei élvezetének. Ah, miért nem kisérheti el a férjét ezentul is minden utazásában?

Juhel korokint odament a kormányoshoz és ellenőrizte a *Providenza* utirányát. A hajó sebességéből azt következtette, hogy tizenegy óra tájban a felukk a czélnál lesz. Aztán megint visszatért Énogatehoz, a miért Trégomain Gildas őt ismételve következőleg intette meg:

— Ne foglalatoskodjál annyit a feleségeddel, Juhel, és valamivel többet az ügyünkkel.

(Vége következik.)

Az utazó közönség figyelmébe!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s ugyanott mint minden hazai könyvkereskedésben kapható:

VASÚT MENTÉN.

A magyar kir. államvasutak, továbbá a Győr-Sopron-Ebenfurti és Eperjes-Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása.

Irta

ocskói OCSKAY GUSZTÁV.

Ara piros Baedeker-kötésben 1 frt.

Uton nincs szükségesebb valami, mint a megbízható utmutató, mely lépten-nyomon tájékoztat bennünket. A practikus angol vagy a német nem tesz utat, hogy ott ne volna a kezében az ő nélkülözhetlen Baedeker-je. Nálunk még nagyon gyakran fölösleges kiadásnak tartják útikönyvet venni. Pedig erre még a legtakarékosabb utazónak se lenne szabad sajnálnia a költséget. Az a pár krajczár busásan megtérül, már csak azáltal is, hogy utunk sokkal élvezetesebb lett, ha nem csak látunk, de meg is értünk mindent, a mit látunk.

A könyvről a sajtó a mult nyáron nagy elismeréssel szólott. A sok közül egy-két ismertetést ide igtatunk.

Egyetértés: A «Vasút mentén» czimmel adta ki a Franklin-Társulat egyik legujabb és hézagpótló kiadványát. A könyvet *ocskói Ocskay Gusztáv* irta, a ki teljesen megfelelt a kitüzött feladatnak, hogy Magyarországnak a vasutak mentén fekvő vidékeit, városait, falvait élénk, érdekes világításban állitsa az utazó közönség elé. A könyvet változatos tartalma, a szöveg közé szött anekdoták, a történelmi visszaemlékezések messze tülemelik a száraz Baedeker-eken. A m. kir. államvasutak, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton és e vasutak vidékein vezeti keresztül a könyv ügyes tollú irója az olvasókat, mindenütt pontos és nélkülözhetetlen adatokat szolgáltatva. Egész kis dióhéjba szoritott, érdekes történelem és ethnografia van a könyvben, a melyet melegen ajánlhatunk az utazó közönség figyelmébe. Ara vászonkötésben 1 frt o. é.

Fővárosi Lapok: A «Vasút mentén» czimmel hasznos könyvet bocsátott közre a Franklin-Társulat. A 209 oldalra terjedő, vörös vászonba kötött munka, Magyarországnak a vasút mentén fekvő vidékeit, városait, falvait ismerteti, hasznos és nem egyszer érdekes adatokat szolgáltatva azoknak, kik a m. kir. államvasutakon, továbbá a győr—sopron—ebenfurti és eperjes—bártfai vasuton utazóknak. A könyv irója *Ocskay Gusztáv*. Ára 1 frt.

Magyar tourista-egyesület közleményei: A Franklin-Társulat kiadásában, piros vászonkötésben egy rendkivül érdekes könyv jelent meg, melynek czime: «Vasút mentén» a m. kir. államvasutak, továbbá a Győr—Sopron—Ebenfurti és Eperjes—Bártfai vasút állomásai mentén fekvő városok, helységek és azok vidékeinek leirása. Irta *ocskói Ocskay Gusztáv*. Terjedelme 222 oldal. Ára 1 frt. — A munka, mely élénk tollal van megirva, magában foglal néprajzi, földrajzi és történelmi adatokat, tehát mindazt, ami igazi touristát érdekel. Kiindul Bécsből és befejezi utját Bártfa városával. A különböző vasutak szerint 15 szakaszra oszlik s végén alfabetikus sorrendben felsorolja azt a mintegy 750 község nevét, melyekről belsejében hasznos és érdekes tudnivalókat szerezhetünk.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megindult és kapható minden hazai könyvkereskedésben:

VERNE GYULA ÖSSZES MUNKÁI

ÚJ OLCSÓBB KÉPES DISZKIADÁS.

20 krajczáros füzetekben. — Kéthetenként egy füzet.

Az I. füzet készséggel küldetik mutatványul.

Nem szorul dicséretre Verne Gyula a közönség előtt. Nem egy munkája kedves ismerőse neki. Elragadtatással barangol a Verne mesélte kalandok világában s rajong e nagy festő káprázatos leirásaiért. Feszült érdeklődéssel követi őt fel a csillagok titokzatos világába, le a tenger néma mélységébe, hogy bámulója legyen a természet csodáinak; vele megy az északi és déli sark jégsivatagai közé és Brazilia ezer- és ezer éves rengeteg őserdőibe, körülutazza a földet, lehatol annak központja felé és bekalandozza a felhők világát; az afrikai sivatagok kietlensége, a tropikus vidékek bujasága, mint egy óriás panoráma vonulnak el szemeink előtt ezer meg ezer képeivel, föld felett és víz alatt. S a természet nagyságát tarkítja a bámulatos kalandok számtalansága, az emberi ész legtökéletesebb, legcsodálatosabb találmányainak sokasága. S a merre megyünk vele, a hová követjük őt, lépten nyomon a mulatság mellett ott a tanulság. A fizika törvényei, a földrajz, a természettudományok, a technika eredményei, a történelem tanulságai, mind-mind mulatva lesznek a mieink. Nincs író, ki méltó versenytársa lehetne ebben Verne Gyulának.

Megjelent eddig 17 füzet (1—9. A rejtelmes sziget, 10—15. Utazás a holdba, 17—23. Utazás a hold körül.)

*

Verne Gyula munkái ez új és tegyük hozzá, rendkivül gazdagon illusztrált kiadásában, az író összes dolgozatai meg fognak jelenni. Legközelebb a következők:

1. köt. A rejtelmes sziget.
2. « Utazás a Holdba.
3. « Utazás a Hold körül.
4. « A Jangada. 800 mértföld az Amazon folyamon.
5. « Öt hét léghajón. Utazás Afrikában.
6. « Servadac Hector kalandos utazása a Naprendszeren át.
7. « Dél csillaga. A gyémántok hazája.
8. « A Robinsonok iskolája.
9. köt. Utazás a föld központja felé.
10. « Hatteras kapitány, vagy az angolok az északi sarkon.
11. « A bundák hazája.
12. « Dr. Ox eszméje; Zakariás mester; Dráma a levegőben; Egy tél a jégben; A Mont Blanc megmászása.
13. « Keraban a vasfejü.
14. « Utazás a tenger alatt.
15. « A Begum 500 milliója.

Ezeket követni fogják Verne többi regényei.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

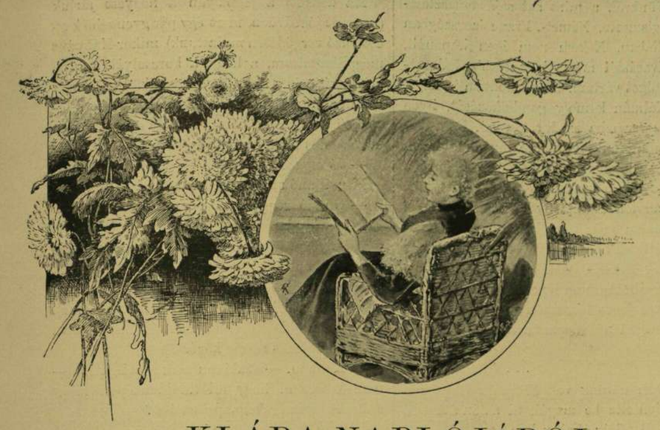

KLÁRA NAPLÓJÁBÓL.

Elbeszélés.

Irta **GYÖRKÖNYI KÁROLY.** (Folytatás.)

. . . október 6.

Bendekyéknek három lányuk van: Yella, Ida és Lenke. Az első közel a harminczhoz, az utolsó az én koromban. Barátságosan fogadtak, szívesen láttak. Élénken mulattunk, a meddig a főváros legújabb híreit hányták-vetették, de mikor abból kifogytak, úgy vettem észre, hogy Yella és Ida nem igen tudnak mit kezdeni velünk. Frida mindig kevés szavú; szivesebben hallgatja a mások beszédjét. Ma a szokottnál is csöndesebb volt. Én reám nézve a fővárosi viszonyok teljesen ismeretlenek: — miről beszélhettem volna velük? Kezdtek tárgyalni a képzőművészeti társulat őszi tárlatáról, az operáról, de mert csakhamar észre is vehették, hogy mindezek iránt nem érdeklődünk, ezt is hamar abbahagyták.

Egy kissé kínos szünetben a második szoba ablakában pár szép azaleát pillantottam meg cserépben.

— Oh, de gyönyörű virágok . . .

— Az enyéim! — mondá élénken Lenke.

Felugorva karon fogott és bevitt a hálószobába, hol az egyik ablak egész virágházzá volt átalakitva. Élénken mutogatta az üvegszekrény szerkezetét, az orchideák, foltos begóniák, törpe cactusok kincseit.

— Ez az én virágos kertem, — mondá méla mosolylyal. — Oh, ha igaziban öntözgethetnék, nyesegethetnék!

Elmondtam neki, mily örömöm volt még rövid idő előtt azzal a kis kerttel a bélteki paplakban, azzal a szerényke kerttel . . .

Oly érdeklődéssel hallgatta a szülei házról való kis dolgaimat, hogy egészen belemelegedtem. Az az aránylag kevés derült eset, melyet átéltem, most, hogy újra emlékembe szállott, valami új, magam előtt is varázsfényű színben tünt fel. Úgy szineztem ki Lenkének . . .

Hallgatott s mélyen felsohajtott.

— Oh, a falusi élet, az az én álmom! Nézze, — folytatá elpirulva, hirtelen elhatározással, — ilyennek képzelem!

Egy nagy mappa tárult fel előttem, tele kartonlapokkal, mindegyik lapon festve, rajzolva egy-egy falusi jelenet. Nem érték hozzá. Azt se tudom, vizzel, olajjal vannak-e festve; krétával, tussal vagy irónnal rajzolva; jók-e, roszak-e? de lelkemben megindítottak.

Igen, ilyen a falu, ilyenek a népei, az állatjai és még sem ilyenek. Ilyen nyugodalmas, hivességet lehellő kis templom, ilyen hatalmas hársfák lombjai alatt, nincsen . . . Nincsen alatta az a mohos kőpad és azon ilyen boldog anyóka, kinek lábai előtt ilyen kedves kis unokák játszadoznak . . . Nem ilyen deli a legénység, nem ilyen szépek a lányok, nem olyan rongyos a csárda, mely előtt tánczolnak, mint ezen a képen . . . Nem ilyen ez és az . . .

Ilyen a falusi élet, de ez itt mégsem az!

Sejtelmem támadt.

— Bocsásson meg, — mondám félénken, — oly tudatlan vagyok! Úgy-ebár, ön művésznő?

— Oh, dehogy vagyok! — nevetett Lenke. — Szüleim kiképeztettek a festészetben, hogy egykor, ha rászorulok, kenyérkereset nélkül ne maradjak. Csak kontárkodom! Yella művésznő. Kitünően zongoráz. Ida énekelni tanult. Hallja?

Átsiettünk a szalonba.

Csudáltam Yellát, a mint bámulatos erővel és gyorsasággal járatta kezeit a billentyűkön, csudáltam Idát, hogy mily magasan fölvitte a hangját és mily pergő sietéssel szaladt lejebb, de nem birtam kivenni az értelmét se a zongorázásnak, se az éneklésnek.

Mikor Fridával a kocsiban ültünk, első eset, hogy valami kétségemben fölvilágositást kértem tőle.

— Úgy-e, ezek a Bendeky-leányok nagyon műveltek?

Frida ásitott.

— Unalmasak, az bizonyos! — mondá lustán.

Önkénytelenül tiltakoztam.

— De a Lenke nagyon kedves.

— Az is csak olyan lateiner-leány.

Elgondolkoztam és elgondolkozom most is. És kétségben vagyok az iránt, igaza lesz-e a grófnak azzal, hogy az új ismerőseimben nem fog kedvem telni? Legalább a Lenkében!

. . . deczember 15.

Két hónap leforgása alatt Fridával való belső viszonyunk lazult. Nem szándékosan, vagy mert rokonszenvem csorbult, hanem más okoknál fogva. A gróf ugyan megkivánta, hogy ságornőjénél, Niki anyjánál bemutasson, ez meg is történt, de a többi ismerős főrangu családjaiknál bevezetésre se igényem nem volt, se kedvem. Oda aztán Frida maga járt el. Csak akkor találkoztam velük, ha asztalhoz vagy estére voltak nálunk hivatalosak. Ilyenkor se akadt kedvem szerint helyem, úgy hogy a gróf csakhamar helyeselte azt a kivánságomat, hogy ilyenkor lehetőleg távol legyek valami ürügy alatt.

Ellenben szivem szerint megszerettem ez alatt Lenkét. Minden ürügyet felhasználok, hogy találkozhassam vele. Meleg érzéssel viszonozza hajlandóságomat, és igy az se bánt, hogy növérei bizonyos fölényes mosolylyal néznek bennünket.

Sokat köszönök Lenkének. Az ő szíves és gyengéd útmutatása folytán szellemi látkörem tágult, érzésem új irányt vett. Bevitt a művészet ragyogó világába. Szemem még vak a káprázatban, lelkem remeg a sejtésben. Mikor Lenkével hazatérek az országos képtárból, hol a festőművészet remekeiben gyönyörködtünk, oly végtelenül silány ennek a grófi palotának szemét sértő csillogása. Üres itt minden. Üres a Frida puha kényelmessége, a gróf édes kedvkeresése, üres a magam lelke . . .

. . . deczember 17.

Lenke édes anyja meghivott karácsony-estére. A meghivást annál könnyebben elfogadhattam, mert Frida és öregatyja, ki már teljesen helyreállott, valamelyik mágnáshoz hivatalosak.

A méltóságos asszony a saját modora szerint mindjárt a programmot is elmagyarázta.

— Egyszerű polgári karácsonyfa lesz, valóságos fa, zöld kerítéses, mohos kis kertben. Valóságos viaszgyertya rajta; aranyozott dió, piros alma, czukedli. No meg, nem bánom: datolya, füge. Egyéb semmi! Hét órakor jön a Jézuska, — kicsiny csengetyű csilingel, úgy nyilik az ajtó a ragyogó fára. Szóval, a mint polgári házba való! . . . Következik egy csésze thea, aztán Yella meg Ida muzsikálnak, de még talán egy kis felolvasás is lesz. Ha aztán agyonunta magát, Klári, akkor semmi czeremonia! Ajánlja magát és menjen haza; senki se haragszik érte.

— De hát, mama, egy kis táncz is csak lesz tán? — hizelkedett Lenke.

— Azt előre nem lehet tudni. Attól függ, a fiatal uracsaitok nem ásitanak-e már tiz órakor?

— Ez meg attól függ, hogy kiket hivunk meg.

— Sokkal inkább attól, libuskák, hogy hogyan mulattatjátok őket!

— No, ha megint a papa állitja össze a névsort . . .

— Te kotnyeles! Nézze az ember! Még megszólná a saját édes apját! Úgyis mindig a ti nagyszerű izléstek szerint megy! Verődik is össze válogatott legénység. Ha a papa egyetkettőt a saját kedvére valót hi meg, ezek a tacskók mindjárt kritizálnak.

— Hát az idén ki lesz, édes mama?

— Csitt! Előre évődnétek rajta. Tán még csúfnevet is fundálnátok ki megint, úgy mint tavaly. Aztán összebujnátok és vihognátok rajtuk, a hányszor közeletekbe érnek az áldozatok.

— Oh, a dr. Paragrafus is itt lesz tán megint?

— Hallgass! — szólt rá komolyan az anyja.

Egyszerre vége volt a pajzánkodásnak.

Kérdésemre később fölvilágosított Lenke, hogy két esztendeje egy nagy tudományú, de rémségesen ügyefogyott jogászt hitt meg a kuriai bíró erre az estére. Azt nevezték el a hire és magaviselete után dr. Paragrafusnak. A voltaképi neve: Dr. Benő Kálmán.

. . . december 24., délben.

Bezártam a szobám ajtaját, úgy írom be ebben a reám nézve szokatlan órában a naplómba, hogy viszontláttam Kálmánt. A városligeti jegén pillantottam meg. A félköröket gyakoroltam ép a part mentén, nagy vigyázattal, mikor a korcsolyám csaknem beleakadt az övébe. Ott térdelt egy szék előtt, a kezében apró női láb, melyre korcsolyát erősített.

— Nem szorít? — kérdezte zengzetes hangján és feltekintett az előtte ülő arczába.

Ijedtemben akkorát lódítottam magamon, hogy csaknem elterültem. Aztán zavaromban hatalmas lökésekkel siettem be a mező közepére.

Egyszer-kétszer láttam távolról, a mint azzal a nővel, keresztbe fogott kezekkel, korcsolyázott. Ugyan roszúl illettek össze! Kálmán magas és szélesvállú alakja mellett éretlen gyermek volt az a sovány, nyurga kis teremtés. Kálmán láthatólag erőltette, hogy jól mulat, mert folyvást abba a szemérmetlenül nevető szemébe nézett, sőt olykor maga is mosolygott.

Nem is láttam még így mosolyogni . . .

. . . december 25.

Éjfél után van az idő. Nem is igen érdemes vesződni most az irással, mert voltakép csak közönyös dolgokról szólhatok. De másrészt meg oly kevés, a mi történt, hogy nem akarom estére halogatni az elmondását.

Az egész felindulásom Kálmán tekintetében fölösleges volt.

Lenkével a második szobában a theás asztalt rendezgettük, körülöttünk egy csomó leány, mikor hallom a sugdosást:

— A Dr. Paragrafus!

Rohanok ki, hogy azonnal szárnyaim alá fogadjam Kálmánt, mikor látom, hogy a háziasszonynyal beszélget. A gallérja, nyakravalója teljesen rendben, kezében a claque, becsiptetett galambszín keztyűvel. A frakkja: mintha a dérekára vasalták volna. Nyílt, elfogulatlan a mosolya; öles magasságából szinte lenézi a társaságot, a mint végig jártatja rajta a nagy, sötét szemeit.

Megkönnyebbülten felsohajtok és feléje akarok sietni, hogy üdvözöljem, mikor megpillantom az oldalán azt az utálatos korcsolyázó társát.

Elfordulok, de akkorra már ő is meglátott.

Elém nyujtja a jobbját.

Érzem, hogy az újjaim hegyéig elvörösödöm és ezért dühös vagyok.

— Jó estét, Klára! Most hallom nagy meglepetésemre, hogy te . . . hogy kegyed is itt van.

Kezem remeg a kezében; kinlódom, hogy szivem érzelme szerint föltekintsek reá és melegen üdvözöljem. Nem vagyok reá képes.

A másik pillanatban kezem szabad és hallom, a mint Kálmán udvariasan megmagyarázza a háziasszonynak, hogy gyermekkori társak vagyunk . . .

Visszamenekültem a theás asztalhoz és azonnal egy csészének a fülét szerencsésen le is törtem. Különben az estély programmszerűen folyt le. Yella zongorázott, Ida énekelt — nagy tetszéssel mind a kettő. A felolvasást pedig Kálmán tartotta. Hát hiszen voltakép nem is volt az fölolvasás. Kálmán egyszerűen oda állott a zongora mellé és mesélt mindenfélét és pedig rólunk, nőkről. Legkevesebbet arról, a mit én vártam tőle, p. o. a jogi állásunkról a különféle korokban és népeknél, hanem a társadalmi érvényesülésünkről, a mint azt saját tapasztalásaiból megismerte, Német-, Franciaországban meg Angliában. Nekem nem igen imponált, mert felolvasástól mégis komolyabb, tudományosabb dolgot vártam. Boszankodtam is, hogy, ismerve Kálmán komoly gondolkozását, ilyen közönséges formába szedi a tárgyat. De a többieknek hallatlanul tetszett! A lányok csaknem elnyelték és a mikor végzett, megköszönték neki a «nagy élvezetet», a kuriai bíró ép úgy, mint Lenke és valamennyien. Én bizony hozzá sem értem!

Egy örömöm még volt. Mikor megkezdődött a táncz, láttam, hogyan várják a lányok, hogy az új csillag felkérje őket. Felkopott az álluk! Kálmán egyáltalán nem táncolt. Többnyire ott ült a kedves jeges kisasszony mellett és azzal váltott, kétségtelenül roppant szellemes megjegyzéseket.

. . . december 26.

Ma délben nálunk volt Kálmán. Először a grófnál jelentette be magát, ki aztán átüzent, jöjjek: Dr. Benő úr óhajt velem beszélni.

Mikor a nagy szalonban magunkra voltunk, udvariasan leültettem.

Komoly arczczal, kissé sötét homlokkal, mely élénken emlékeztetett a régi szigorú tekintetére, nézett maga elé. De aztán nyugodtan megszólalt.

— Egész röviden tisztába akarom hozni egy harmadévi dolgunkat, Klára. Azért alkalmatlankodom. Emlékezik, hogy utolsó együttlétünkkor feledhetetlen jótevőm egy leveléről tettem említést és annak az alapján holmi jogot akartam formálni az ön kezére . . . Engedje kinyilatkoztatnom egész őszintén, hogy az akkori beszédemet gyerekesnek, feltétlenül gyerekesnek tartom. Kegyed azt ugyan, a mint nagy elégtétellel értesültem, úgy se vette komolyan soha sem, de hogy az esetre, ha mégis itt-amott kellemetlenül szállna fel emlékében az a jelenet, teljesen eloszlassam kételyeit, ismétlem: gyerekségnek tartom magam is.

Ott ültem, mint a czövek. Arczizmom se rándult meg.

— Még egyet hadd jegyezzek meg. A világot járva, az emberek emberi lelkületét látva, megszüntem érzelgős lenni. Nem kivánok senkitől sokat és nem prédikálok senkinek. Eszemben sincs, hogy önt, a fényes, a hódító nagyvilági hölgyet, övjam ennek a selejtes életnek a keserű katasztrófái elől. Csak egyre kérem: ne kételkedjék benne és ne felejtse, hogy Isten után édes atyjának tartozom legtöbb hálával és hogy saját szerencsémet, boldogságomat bármikor kész vagyok önökért, hozzátartozóiért feláldozni . . . Egyet igérjen meg: ha valaha (a mitől az egek óvják) boldogtalannak, embertől, istentől elhagyatottnak érzi magát, akkor hívjon engem! Hadd rójjam le tartozásom egy parányi részét . . . Megígéri?!

Miért ne igértem volna meg? Megigértem, a mikép akkor elismertem, hogy eljegyzésünk tekintetében egy véleményen vagyunk.

. . . december 27.

Hosszas gondolkozás után rájöttem, hogy a Kálmán iránt tanusított magamviselete tulajdonképen egyáltalában nem illett az én nagyvilági hölgységemhez, sőt hogy az bizonyos tekintetben éretlennek is látszhatott.

Nem volt és nincsen okom Kálmánra haragudni vagy csak neheztelni is. Nem volt reá okom, hogy oly feszesen, oly idegenül bánjak vele, mint a hogy tegnapelőtt fogadtam. Föl is tettem magamban, hogy a legközelebbi találkozásunkon helyre állítom azt a viszonyt, mely régi összeköttetésünknél fogva természetes.

Az alkalom hamarább adódott, mintsem remélhettem.

Ma délelőtt a jégpályán a négyest jártuk (roppant jókedvüen, mert egy pár gyengébb korcsolyázó vergődésén mulattunk), mikor Kálmánt megpillantottam, a hogy a korcsolyáit a talpa alá szoritja és a tömegbe elegyedik. A mint szabadulhattam, a felkeresésére indultam. Az a bizonyos kisasszony nem volt vele s így minden tartózkodás nélkül közeledhettem felé.

— Jó reggelt, Kálmán! — szólitottam meg.

Megvillanó szemekkel tekintett fel.

— Oh, jó reggelt! Jó reggelt! Ön is itt van, Klára? Mily kellemes meglepetés!

Mosolyogva biccentettem az igent és melléje kanyarodtam.

A mint a jobbját a sipkája széléről leeresztette, önkénytelenül reá tettem a balkezemet.

Egymás oldalán siklottunk és mosolyogva néztünk egymás szeme közé.

— Kálmán, — szakitám meg a hallgatást, — nem is értem, hogy mi tulajdonképen miért önözzük egymást tegnapelőtt óta?

Láttam, hogy kissé elpirul.

— Miért? Igazán magam sem tudom. De azt se tudom, hogy melyikünk kezdte?

— Nem tudod? Oh, én igen jól tudom! — nevettem.

— Megengedem, hogy én. De mindenesetre önkénytelenül, a mikor oly egészen megváltozva találtalak.

— Én meg vagyok változva? — csudálkoztam.

— Teljesen! — mondá és szemében az a szép tűz gyúlt, melyet nála a legmélyebb felindulás jele gyanánt ismertem.

— Szép lettél és ragyogó, nálad szebbet és ragyogóbbat még nem láttam a termek csillárjai alatt!

— Oh, te pedig költővé lettél! Hát azelőtt milyen voltam? — incselkedtem vele, hogy elpalástoljam zavaromat.

Arcza elborult.

— Ne beszéljünk arról, a mi volt, Klára!

Magam se szerettem, hogy így elkomolyodtunk. Tréfásan szerencsét kivántam neki felolvasásának a hatásához, különösen a sok leány meghódításához.

— Természetesen, nem tudhatják, hogy hiába reménykednek!

— Hogyan? — kérdé meglepetve.

— Mert már lefoglalt az a kis szépség, kinek itt tegnapelőtt a korcsolyáját felkötötted és ki Bendekyéknél is oly hűségesen mindig melletted volt . . .

— A miatt ugyan ne essenek kétségbe! — nevetett Kálmán, — Rózsa ugyan senkinek se áll útjában, a ki belém akar szeretni! . . . Nézd!

Épen akkor jött felénk a leány egy csinos fiatal ember karján.

Kálmán hozzánk csatolta őket és futás közben bemutatott bennünket egymásnak.

— Csarda Elek, miniszteri fogalmazó . . . Az én kedves hugom, Kenessy Klára . . . Pál Rózsa kisasszony, ennek az én kedves barátomnak a boldogtalan jegyese!

A boldogtalan jegyes arcza csak úgy ragyogott.

Átkanyarodtam a leány tulsó oldalára.

— Hisz mi már ismerjük is egymást; Bendekyéknél bemutattak bennünket egymásnak.

Oly jó kedvem lett, hogy szerettem volna megölelni ezt a kedves kis Rózsa kisasszonyt, a kinek jegyese van.

Hamar elváltunk az uraktól és jóizüen elcsevegtünk, mígnem Frida a partról intett, hogy jöjjek.

Miss Eveline már kétségbe van esve, hogy megvárakoztatjuk a grófot odahaza.

. . . december 28.

Rózsa egyszer elbeszélte, hogy vőlegénye és Kálmán testi-lelki jó barátok. Együtt járták a mult évben a külföldet. Csarda legnagyobb bámulója Kálmán tehetségeinek és tudományának. Büszke arra, hogy barátját ki tudta ragadni az elzárkózottságából, mely már-már embergyülöletté fajult, enyhiteni tudta világnézlete komorságát és ridegségét s képes volt a társadalom életébe belevinni, melyben ily rövid idő alatt oly kiváló emberré fejlődött.

. . . december 30.

A gróf ma azzal a hírrel lepett meg, hogy Frida kezét megkérték és Frida a kérőt el is fogadta. Valami Königsberg báró, osztrák ember, kivel Frida három héttel ezelőtt ismerkedett meg . . .

A hír hallatára kellemetlen érzés fogott el, épen mint akkor, mikor Niki gróf oly váratlan jött vendégül Batlárra. Ha családi ügyről van szó, akár kicsinyről, akár nagyról, akkor én semmi sem vagyok! . . .

Hozzá tette a gróf, hogy a fiatalok nagyon szeretik egymást. Farsang végén meglesz a lakodalom.

1891. január 1.

El is feledtem följegyezni, hogy karácsonyra a gróftól mit kaptam ajándékul: drága szőrmeruhát és aranygombos lovagló-ostort.

Ma Frida szerencséltetett egy kettős fedelű remontoir-órával meg egy házi ruhára való szövettel . . .

A gróféknál a cselédek is újévkor kapják meg az ajándékaikat! . . .

. . . január 8.

Tulajdonképen csak most kezdtem kissé megfigyelni, hogy mily állást foglal el Kálmán a saját köreiben. Bendekyéknél, Csardánál, egy pár más új «lateiner» ismerősnél, a mikor feltünés nélkül tehettem, ravaszúl kitudakoltam egyetmást — és kezdtem Kálmán iránt rémséges tisztelettel viseltetni. Nem tudom úgy elmondani, de annyit kiértettem, hogy fordultak már hozzá véleményeért tudósok, ügyvédek egyaránt; s nemcsak a hazai irodalomban működik nagy tekintélyével, de belényúlt a külföldi szaklapok vitáiba is . . .

Kezdem vele szemben megint elveszteni az elfogulatlanságomat.

. . . január 10.

Ma először láttam a grófnő vőlegényét. Ép oly kiállhatatlan formája van, mint Niki grófnak. A bajszát «à la Gaston» felborzolva hordja, feje búbja kopasz.

Ugyan helyre gyereket választott magának a grófnő!

(Vége következik.)

ANTIFER MESTER

CSODÁLATOS KALANDJAI.

VERNE GYULA legújabb regénye. Forditotta Huszár Imre.

(Vége.)

A «dereglyés» most már úgy beszélt, hogy «a mi ügyünk!» Oh! milyen változáson ment át! De hiszen ez is a «gyermekek» érdekében történt.

Tiz órakor még sehol se látszott szárazföld. A Közép-tenger e részén, Sziczilia és a Bon hegyfok közt tényleg nem is létezik több jelentékeny sziget Pantellariánál. De hiszen nem is szigetről volt szó, hanem szigetecskéről, de ilyen se mutatkozott sehol.

És mikor a bankár és a közjegyző Antifer mesterre tekintett, a pipájából gomolygó kékes füst mögött alig látták szikrázó szemeit és a két füléig széthúzott száját.

Jacopo Grappa sehogy sem értette, miért hajóznak épen ebben az irányban. Vajjon az volna-e az utasainak a szándékuk, hogy a tunisi partokon kössenek ki? Ő ugyan ezt se bánná. Megfizették, még pedig busásan, hogy a nyugati irányban haladjon, ő tehát haladni fog mindaddig, mig azt nem parancsolják, hogy visszafordduljon.

— Tehát, — mondá Juhelnek iszonyuan olaszos kiejtésü franczia nyelven, — folyvást nyugat felé kell tartanunk?

— Folyvást.

— Va *bene*.

Juhel negyed tizenegykor eszközölte a legelső fölvételt és úgy tapasztalta, hogy a felukk 37-ik fok, 30-ik perez éjszaki szélesség és a 10-ik fok, 33-ik perez keleti hosszúság alatt jár.

Mialatt ezt a műveletet végezte, Antifer mester féloldalt reá kacsintott és igy szólt:

Juhel fölmászott az árbocz tetejére.

— Nos, Juhel?

— Épen a kellő hosszúsági fok alatt vagyunk és most csak néhány mérföldnyire lejebb kell mennünk délnek.

— Nos, hát csak menjünk lejebb, öcsém, menjünk lejebb . . . sőt azt hiszem, hogy nem is leszünk képesek elég messzire lemenni.

Tessék megérteni akár csak egy szót is abból, a mit ez a rendkivüli ember beszél.

A felukk kissé balra kanyarodott a Pantellaria sziget irányában.

Az öreg Grappa mind kevésbbé értette a dolgot, és miután Trégomain Gildas épen mellette állt, meg is kérdezte tőle, hogy mit keresnek ezen a vidéken?

— A zsebkendőnket, a melyet elvesztettünk erre valahol! — felelé a «dereglyés», a ki daczára áldott jó természetének, már haragudni kezdett.

— *Va bene, signor!*

Háromnegyed tizenkettőkor még sehol se lehetett a tengerből kiemelkedő sziklákat látni. Pedig a *Providenzának* azon a helyen kellett lennie, a hol a negyedik sziget fekszik.

Semmi . . . semmi . . . a meddig a szem látott, semmi!

Juhel fölmászott az árbocz tetejére, a honnét tizenkét-tizenöt tengeri mérföldnyire láthatott minden irányban.

Semmi! . . . semmi! . . .

Mikor ismét leszállt a födélzetre, Zambuco a közjegyzővel együtt odament hozzá és nyugtalan hangon kérdé:

— A negyedik számú sziget? . . .

— Sehol se látszik!

— Teljesen biztos vagy a fölvételed helyessége felől? — kérdé Antifer mester gúnyos hangon.

— Teljesen biztos vagyok, nagybátyám!

— Akkor azt kell hinni, öcsém, hogy már fölvételt se tudsz végrehajtani.

E megjegyzés valóban sértő volt a fiatal kapitányra nézve. A vér az arczába szökkent, de Énogate egy kérő taglejtéssel lecsillapitotta őt.

Trégomain Gildas czélszerünek látta közbelépni és előszólitotta a vén hajótulajdonost:

— Grappa! . . .

— Szolgálatára állok.

— Egy szigetecskét keresünk . . .

— Értem, uram.

— Nincs ezen a vidéken valahol egy szigetecske?

— Egy szigetecske?

— Az . . .

— Ön azt mondta, hogy egy szigetecske? . . .

— Igen, igen, egy szigetecske felől tudakolnak! — ismétlé Antifer mester, a vállát vonogatva . . . egy csinos piczi kis szigetecske felől . . . Nem értetted?

— Bocsánat, excellenza! Csakugyan egy szigetecskét keresnek önök? . . .

— Persze hogy azt! . . . mondá Trégomain Gildas . . . Van ezen a vidéken?

— Nincs, uram.

— Nincs?

— Nincs . . . de volt . . . magam is láttam, sőt ki is kötöttem a tetején.

— A tetején? — ismétlé a «dereglyés».

— Hanem eltünt . . .

— Eltünt? . . . kiáltá Juhel.

— El ám, uram . . . harminczegy évvel ezelőtt . . .

— Ej! ezer dereglye! dereglyés!—kiáltá Antifer mester, — a Julia sziget volt.

A Julia sziget! . . . Juhel előtt egyszerre világos lett minden!

— És miféle sziget volt az? — kérdé Trégomain Gildas, összekulcsolván kezeit.

Igen a Julia-, vagy, mert különféle neveket adtak neki, a Fernandea-, Hotham-, Graham-, Nerita sziget ezen a helyen 1831 julius 28-án emelkedett ki a tengerből. Hogyan lehetett volna kételkedni a létezése felől? Corrao, nápolyi hajóskapitány szemtanuja volt a tengeralatti vulkanikus kitörésnek, a melynek a sziget a létezését köszönhette. Pignatelli herczeg látta a tűzoszlopot, a mely az újszülött szigeten ragyogott és nagy távolságra világitott. Irton kapitány és Davy orvos szintén látták e tüneményt. A meleg homokkal borított szigeten két hónapig járni lehetett. A sziget fölülete a tengerfenék volt, a melyet a plutonikus erő fölemelt a vizek fölé.

Aztán 1831 decemberében a sziklás tömeg kezdett alásüllyedni, a sziget csakhamar eltünt és a tenger e részén nyoma se maradt hátra.

E rövid idő alatt történt, hogy a balszerencse Kamilk pasát és Zo kapitányt a Közép-tenger e vidékére hozta. Egy ismeretlen szigetet kerestek és szerencsétlenségre ugyanarra bukkantak, a mely juniusban megjelent és decemberben megint eltünt. És most a kincsek ott pihentek a tenger fenekén, száz méter mélyen . . . Tisztelendő Tyrcomel úr a tenger fenekére akarta süllyeszteni a milliókat és ezt az erkölcsbiztositó munkát maga a természet végezte el és ezentul nem kell attól félni, hogy az egyiptomi pasa aranyai és drágakövei még valaha megjelenjenek a föld szinén!

És nem szabad eltitkolnunk, hogy Antifer mester ezt jól tudta. Mikor Juhel három héttel előbb közölte vele a negyedik számú sziget fekvését Sziczilia és a Pantellaria sziget közt, hősünk azonnal tisztában volt magával az iránt, hogy a Julia szigetről van szó. Fiatal matróz korában gyakran hajókázott ezen a vidéken, jól tudta az 1831-ben véghez ment természeti tünemény összes körülményeit, a most már háromszáz lábnyi mélységben nyugvó sziget fölemelkedésének és elsüllyedésének egész történetét! . . Miután ezt a düh legborzasztóbb, de szeren-

csére tanuk jelenléte nélküli kitörésében kellőleg konstatálta volna az elméjében, belenyugodott a sorsába és örökre lemondott a Kamilk pasa kincseinek birtokáról!... Ezért nem beszélt többé az utolsó kincskeresési expedicióról. És csupán azért engedett a Trégomain Gildas sürgetéseinek, csak azért szánta el magát ezen újabb utazás költségeinek fedezésére, mert nem akarta, hogy ő legyen az, a kit a dologban leginkább misztifikáltak... Zambuco bankárnak és Ben Omar közjegyzőnek pedig azért tüzött ki légyottott Girgentiben, hogy megleczkéztesse őket érdemük szerint az irányában tanusított kétszinüségükért.

Odafordult tehát a tuniszi bankárhoz és az egyiptomi közjegyzőhöz és harsány hangon kiáltott:

— Igen! a milliók itt vannak a lábaink alatt... és ha ki akarjátok venni belőlük a részeteket, hát csak alá kell buknotok!... Rajta! Ugorjál a vizbe, Zambuco!... Ugorjál a vizbe, Ben Omar!...

És ha e két ember valaha sajnálta, hogy elfogadta Antifer mester csalóka meghivását, úgy bizonyosan e perczben volt az, mikor az engesztelhetlen öreg franczia reájuk züditotta gúnyos és csipős megjegyzéseinek egész özönét, teljesen megfeledkezvén róla, hogy ő a kincskeresésben épen annyi kapzsiságot tanusított, mint amazok.

— És most, fordítsd a hajó orrát keletnek! — kiáltá Antifer Péter Servan Malo, — és aztán induljunk a hazánkba!

— A hol boldogan fogunk élni... mondá Juhel.

— A pasa milliói nélkül is... egészité ki Énogate.

— Ha épen le kell róluk mondanunk... tevé utána Trégomain Gildas a komikus önmegadás hangján.

De előbb a fiatal kapitány ezen a helyen meg akarta méretni a tenger mélységét.

Jacopo Grappa fejcsóválva engedelmeskedett és mikor a kötél háromszáz-háromszázötven lábnyit jelzett, a méreze-ón szilárd tömegbe ütődött.

Ez a Julia sziget... a negyedik számú sziget volt, száz métert meghaladó mélységben.

A felukk, Juhel parancsára, keleti irányt vett és minthogy ellenkező szél fujt, egész éjjel küzködnie kellett, mielőtt beérkezett volna a kikötőbe... a minek következtében a szerencsétlen Ben Omar még tizennyolcz óráig sinlődött a tengeri betegségben.

Meglehetős késő reggel volt, mikor a *Providenza* ezen eredménytelen kirándulás után kikötött a girgentii rakpart előtt.

De abban a pillanatban, mikor az utasok el akartak búcsúzni a vén hajótulajdonostól, Jacopo Grappa Antifer mestert megszólította:

— Excellenza!...

— Mit akarsz?...

— Szeretnék önnek valamit mondani...

— Beszélj... fiam... beszélj!..

— Nos hát, excellenza, nincs még veszve minden remény!...

Antifer Péter Servan Malo fölegyenesedett és a szemeiben a kapzsiság egy utolsó szikrája gyúlt ki.

— Nincs veszve?

— Nincs... Excellenza... A Julia sziget elsülyedt 1831 végén... de...

— De?...

— Ismét emelkedik 1850 óta...

— Ép úgy, mint az én barometrumom, mikor az idő szépre fordul, — kiáltá Antifer mester harsány kaczajjal. — Szerencsétlenségre, mikor a Julia sziget újra meg fog jelenni a millióival... a mi millióinkkal!... akkor mi már nem leszünk e földön, — még te se, dereglyés, ha mindjárt pár száz évig élnél is!...

— A mi pedig nem valószinü, — viszonzá a *Charmante Amélie* egykori tulajdonosa.

És úgy látszik, hogy a mit a vén tengerész mondott, csakugyan igaz. A Julia sziget kezd lassankint fölemelkedni a Közép-tenger fölszinére.

E szerint meglehet, hogy néhány század mulva egészen másképp bonyolódtak volna ki az «Antifer mester csodálatos kalandjai!»

Hirdetések felvétetnek a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalában, Budapest, IV. ker., Egyetem-utcza 4. szám alatt.

1895. aug. **224.** sz. 1895. aug.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbizásából szerkeszti

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Kazinczy Ferencz iskolai inspektorsága (I.) Imre Sándortól

Tasso. (II.) Radó Antaltól

Determinismus és beszámitás. Brassai Sámueltől.

Irlandi halász. Regény. (V.) Loti P. után, francziából, Kováts S. Jánostól.

Költemények. Árnyak. (I—IV.) Lévay Józseftől. — Nyári dél falun. Sully Prudhomme után francziából, Vargha Gyulától

Arany totemrehivása németül. —r—t.

Ambrosius Johanna. Grimm Hermann után, németből, Simonyi Zsigmondtól.

Az új tájszótár. Zolnai Gyulától.

Értesitő. Sebestyén Gyula: Az Árpádok története 1. — André Liesse: La question sociale. L. B. — Felhivás.

Megjelen évenkint 12-szer, 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat

magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapesten.

A főváros legszebb látványossága (az Andrássy- út végén)

Feszty Árpád óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □méternyi e czélra szött vászuon s a hozzá épített köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

5876

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. — 5. A nőrablás.
6. A pogány magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorczafolyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 9 óráig. Este villamvilágitásnál.

Belépő dij 50 krajczár.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

KLÁRA NAPLÓJÁBÓL.

Elbeszélés.

Irta **GYÖRKÖNYI KÁROLY.** (Vége.)

. . . január 15.

Tegnap a báró hozzánk jött, hogy Fridával együtt menjen ki a jégre.

Elkészültünk, mint rendesen, mikor a grófnő azt kérdezi tőlem hanyagul:

— Velünk jösz, Clarisse?

Megütődve néztem reá. Nem értettem, mit akar ezzel a kérdéssel? Hisz mindennap együtt mentünk! Csak a miss kárörvendő tekintete térített észre.

. . . Fölösleges voltam!

— Köszönöm, — mondám lehetőleg nyugodtan. — A városban van dolgom.

Elhajtattak nélkülem; Frida, a vőlegénye, meg miss Eveline.

Ma aztán azzal tromfoltam le őket, hogy Rózsával omnibuszon hajtattam ki a városligetbe. Fridának meg a társaságának feléje se néztem. Belekapaszkodtam a Kálmán karjába, Rózsa a fogalmazójába, úgy korcsolyáztunk vígan. Később pedig szép párosával tüntetőleg gyalog távoztunk, úgy, hogy Frida meglepetve, a miss égnek meredő hajjal bámult utánunk. A hintójuk az Andrássy-uton elkerült bennünket, épen mikor valami semminek hangosan kaczagtam.

A báró egész rokonszenvesen nevetett felénk. Szinte kedvem lett volna szamárfület mutatni neki! Ne maradt volna semmi kétségük az iránt, hogy egyáltalában nem törődöm velük...

. . . január 30.

Az elmult két héten mást se tettem, mint hogy boszantottam Fridát meg a drágalátos miss Evelinet. Megmutattam nekik, hogy velem nem lehet csak úgy paczkázni!...

Mindenek előtt az öreg grófot fokozott figyelem és kiválólag gyengéd bánásmódom által teljesen meghódítottam. Könnyen ment, mert megint a köszvény csipkedi, de főleg, mert az utóbbi időkben egészen érzelgőssé lett. Feltünően vénül! Akkor aztán mindenféle ártatlan dolgot súgtam be neki. Hogy Frida mégis figyelmesebb leány lehetne; íme, akár egész nap se jő feléje. Aztán, hogy hiszen sokat el lehet nézni jegyeseknek, de az talán mégis feltünő, a menynyit ezek vannak együtt. Ha még a miss egy kicsit jobban nyitva tartaná a szemét! De az egész nap szundit... Az eredmény aztán az lett, hogy a misst minden lépten-nyomon a pityergésen kaptam azok miatt a mérges czélzások miatt, melyekkel az öreg csipkedte, Frida meg napjában kénytelen két-három órát is a nagypapánál tölteni — sokszor a vőlegénynyel együtt, kit csaknem a hideg lel az ilyesmitől.

Egy kanál vizbe bele is fojtanának valamennyien!

. . . február 2.

Könnyű szerrel elértem, a mire csak benső rettegéssel mertem törekedni...

A grófnak beszédje volt a báró édes anyjával és az eredmény, hogy a holnaputáni jogászbálon a báróné nemcsak Fridát, de engem is gardirozni fog! Igaz, hogy korábbi czélzásaim folytán erre már Bendekyné is szívesen ajánlkozott, és én kiséretét nagy hálával el is fogadtam, de azt hiszem, még se fogja rosz néven venni, ha készségét ezuttal köszönettel mellőzöm...

Önnel egy kocsiban fogok a bálba menni, kedves Frida! A báróné engem ép úgy be fog vezetni, mint önt! Egyszerre fogják nekünk nyujtani a rendezők a tánczrendet! Egymás mellett fogunk állani a báróné pamlagja előtt! Hogy azonban egyformán lesz-e keletünk, az ön nagy ismeretsége mellett is, az még elválik!

. . . február 5.

Nagyszerűen indult a tegnapi est.

A báli ruhám egészen ízlésem szerint készült. Egyszerű crême-szinű faille kivágott derékkal és az uszálynak inkább csak sejtetésével, rózsából mellesokor és fejdísz (tüzesen vörös Jaqueminot és lágy sárga Niel). A gróf külön kívánságára pár méter arasznyi széles velenczei csipkét varrtak a ruhára.

Elég egyszerű voltam, mégis miss Eveline is, mikor meglátott, sárgább lett a ruhámnál a mégregtől, a gróf pedig egész szertartásosan kezet csókolt. Frida meg épen megmerevedve bámult reám. A báróné, ki értünk jött, meglorgnettirozott és nyafogva eresztette ki e két szót hamis fogai közül:

— Charmante! Charmante!

A redouteban a lépcsőnél Niki gróf és a báró vártak bennünket. A gróf, mint valami bolond szedte le rólam a belépőt, a másik meg csaknem megfeledkezett a menyasszonyáról.

A tánczrendem természetesen negyedóra alatt megtelt. Csak erőszakkal bírtam egy négyest Kálmán számára föntartani.

Mert tudtam, hogy eljön. Láttam is, hogy a terem-ajtóban állott, mikor befelé indultunk. De aztán eltünt és csak az első csárdás után jött felém. Akkor is, azt tartom, csak azért, mert a volt tánczosom karján a sétával addig mesterkedtem, míg egészen közelébe jutottam. El nem kerülhetett, tehát odajött kezet nyujtani. Keserű haragra fakadtam; egyszerűen otthagytam a kisérőmet és Kálmán karjába kapaszkodtam.

— Hát maga mit kerülget!? — rivalltam reá elfojtott hangon. Szerettem volna a szememmel megverni.

— Bocsáss meg, Klára, ha nem keveredem abba a mágnás-negyedbe, a hol te vagy. Bendekyéknél kerestelek.

— Hol vannak? — kérdém izgatottan.

— Odaát a tükör alatt, velünk szemközt. De jó lesz, ha egyelőre nem mégy feléjük. A méltóságos asszony meg találna feledkezni magáról!

— Mit akar? — vetém oda daczosan. — Tehetek én arról, hogy a gróf azt kivánta, hogy Fridával és a bárónéval jöjjek el?

— Nem vitatkozom veled. Nem ismerem az egész bajotokat. Csak figyelmeztettelek!

— Jöjj velem! Bemutatlak a bárónénak és Fridának! — vágtam el a haszontalan beszéd fonalát és a szögletünk felé akartam vonni.

Akkor azt mondja a nevetséges ember:

— Bocsáss meg, de nem tudnám, mi közöm a te uraságaidhoz? — Nézd épen téged keres ez a törtető ifiúr!

Azzal meghajtja magát és otthagy a faképnél! Egész szerencse, hogy közbe odaért a Niki gróf, a kibe beakaszkodhattam, különben bizony magam baktathattam volna a helyemre!

Rá se néztem többet Kálmánra és a négyesét odaadtam az első jogász-gyereknek, ki vaktában arra botlott.

Bendekynével szemben jóvá szerettem volna tenni a hibámat (bár nem ismerhetem el, hogy haragra egyáltalán oka és joga volt!) és a mint egyszer eltánczoltam előtte, élénken feléje intettem a fejemmel. Ha barátságos arczot mutat — el voltam szánva — megköszönöm tánczosomnak a tourt és az asszony mellé ülök. De biz az, pedig igen jól látott, ügyet se vetett rám. Belebámult a tömegbe. — No, hát akkor így is jól van! — gondoltam. — Játszunk egy kicsit «haragszom rád»-ot!

Bolond szilaj kedvem lett azután. Egyik tánczos karjából a másikéba; tánczoltam egyfolytában, a meddig Berkes csak húzta! A szünetekben folyvást egész csomó uracs volt körülöttem.

És mind ebben a nagy ünnepeltetésemben és ragyogásomban még se tudtam igazi élvezetet

találni. Az az ostoba Kálmán fölkavarta az epémet! Ezt éreztem egész este. Mikor aztán a báróné, ki pedig mindeddig egyetlen szóval se figyelmeztetett, egyszer csak magához rántott és a fülembe súgta, hogy négy szomszédja is meghallotta: «Chère, ön halálosan kompromittál bennünket!» — akkor hirtelen főfájásom lett. Bementem az öltözőbe és ledőltem a pamlagra. A báróné, a goromba, ott hagyott egy óra hosszat, míg valami ismerősének ideiglenesen átadta Fridát és engem haza kisért.

Így tették tönkre Kálmán meg Bendekyék az első bálomat... Száradjon a lelkükön az a keserű könyzápor, a mi tegnap óta áztatja az ágyam vánkosát!...

... február 7.

Nem látok még egészen tisztán... Nem értem még teljesen a dolgot... Mit akarnak velem?... Az a teljes semmibevevés a báróné részéről, mikor ma délelőtt nálunk volt; a miss kihivó, günyos mosolyai; a Frida magaviselete, ki egyszerre felhagy a tegezéssel és magáz; a Niki megújuló szemtelenkedése: csupa olyan jelenség, melynek nem tudom meglelni a nyitját!...

... február 8.

Kibujt a szeg a zsákból!

Azt mondja ma reggel a miss:

— Miután kegyed úgyis nem sokára elhagy bennünket, azért — — nem tudom mit csináljak...

Bravo! Bravo!...

Ki akarnak túrni a gróf házából!

Oh! Oh! Ez szép dolog! Gyönyörű terv!

De korán keljetek, kicsinyeim... Nagyon korán...

... február 9.

Egyenesen beszéltem a gróffal.

Megmondtam neki, hogy teljesen tisztában vagyok az iránt, hogy mily hozzám méltatlan állást foglaltam el eddig a családjában. Nem voltam cseléd és nem voltam a többiekkel egyenlő.

Hevesen a szemére lobbantottam, hogy visszaélt — mit tudom én, mi czélból? — a tapasztalatlanságommal, édes anyám oktalan hiúságával...

Most iszom a levét! Nem értem, mi okból? de mindenki úgy bánik velem, mintha legközelebb az eltoloncoltatásomat tartaná biztosnak!

A gróf először elkezdett remegni, majd görcsös rivásra fakadt és összetett kezekkel könyörgött, hogy az isten szerelméért, ne haragudjam! Félreértés van a dologban, melyről dehogy hiszi, hogy reá én is okot szolgáltattam! Igérjem meg neki, hogy nem haragszom, hogy megint oly kedves leszek hozzá, mint eddig...

Arra aztán megmondtam neki, hogy ez így nem maradhat. Én azt a sokféle drága dolgot, melyekkel a jósága eddig elhalmozott, az utolsó gombolóig vissza akarom adni, aztán haza megyek az én szegény szülémhez, a kit soha se kellett volna elhagynom...

A gróf rémült tekintettel rám meredt, aztán egyszerre nyugodtabb lett. Mintha az öreg szívbe a régi erély egy része visszaszállott volna.

— Értem, Clarisse! — mondá határozott hangon. — Önnek nálam nincsen kétségtelen állása. Igaza van; és igaza abban is, ha ezért a félszegségért engem okol. Hibás vagyok, de hibámat jóvá fogom tenni! Csak holnapig legyen türelemmel... Addig pedig békülése jeléül nyujtsa kezét.

Megint meg akarta csókolni, de én tiltakozva elvontam.

Attól tartok, válságra hajtottam az ügyemet. Félek a holnapi napra gondolni...

... február 10.

Keserű diadalt élveztem.

Megtörtént, a mire — isten látja lelkemet! — nem törekedtem egyenes szándékkal, de a minek a lehetőségét — ezt is megvallom — láttam.

A gróf délben a szalonba kéretett és ott Frida, Niki gróf és a báró jelenlétében ünnepélyesen megkérte a kezemet...

Úgy viselkedett, mint egy igazi gavallér. Egyszerüen és nyiltan elmondta, hogy régóta szeret és én bennem látja öregsége éltető fényét. Nem azért a sok méltatlan megbántásért akar elégtételt nyujtani, melyet övéi által szenvedtem, de szive szavát követi, mikor azt kérdi tőlem, hogy nejévé akarok-e lenni? Közölte már szándékát azokkal, a kik itt vannak; közölte velük, hogy nem én voltam az, a ki erre a megoldásra törekedett. Nem kivánja válaszomat azonnal, sőt arra kér, hogy ajánlatát, melynek a sorsát nálam úgy se a szív döntheti el, beszéljem meg előbb édes anyámmal, rokonaimmal...

Nem jutott eszembe, hogy e szavaknak a többiekre való hatását megfigyeljem. Végtelen szánalom fogott el a gróf iránt. Zokogva odaborultam elébe, hogy ajkaimat kezeire szoritsam...

Gyengéden fölemelt.

— Ön meg van lepetve, Clarisse. Önnek nyugalomra van szüksége. Engedje meg...

Karját nyujtotta és elkisért a szobám ajtajáig...

* * *

Batlár, 1891 február 15.

Harmadnapja, hogy itthon vagyok...

Itthon?...

Oh, mily idegenül érzem magamat!...

Édes anyám egész szertartással fogadott. A gróf levele, melyben tőle is megkér, haza érkeztemkor már a kezében volt. Már csak a grófnét látja bennem, — az ő méltóságos lányát. Tanácskozásról, megbeszélésről szó se lehet, mert — úgy látom — annak a lehetősége az ő gondolatában teljesen ki van zárva, hogy a gróf ajánlatát vissza is utasithatom...

A bácsi szokatlanúl komoly előzékenységgel fogadott és a dolgom felől egyetlen szóval említést még nem tett. Úgy érzem, hogy megfigyel és — aggódik... Miért?...

... február 18.

Egyik nap a másik után telik és én, nyomorult, nem birok elhatározásra jutni. Hányszor, vetődöm, mint a kormányát vesztett hajó; gondolataim zavarodnak...

Nincsen nappalom, nincs éjjelem...

... február 19.

Anyám aggódó szeme egész nap rajtam van. Nem is sejti, mi az, a miért aggódnia oka van. Csak azt látja, hogy színem vész, szemem homályos. Betegnek tart...

Hisz igaz, beteg is vagyok; egyelőre nem a testem, hanem a lelkem. De érzem, hogy ha ez a bizonytalanság, ez a rettenetes lelki kinlódás még soká tart, testem is tönkre megy...

... február 21.

Olvastam egyszer valamit «az akaratelhatározás logikai kiinduló pontjáról»... Valóban akkor nem tartottam érdemesnek tisztába jönni azzal, hogy mi e tekervényes kifejezésnek az értelme. Csak a puszta szavak maradtak meg az emlékezetemben, mert oly nevetségesen pedánsaknak tetszettek.

Ma, a mint az agyamat megkinoztam, hogy, a mikor a szivem képtelen reá, az adjon tanácsot, közvetetlen, mint váratlan villamfény, végig cikázott előttem ez a mondás...

El kell magamat határoznom vagy erre, vagy arra... Mi legyen a döntésem alapja? Honnan induljak ki, hogy ez a döntés észszerüen helyes, okos legyen?...

Szegény leányfejem! szegény gyönge fejem!..

... február 22.

Hiába minden vergődésem, büszkeségem s hiúságom minden lázadása, haragom minden fölforrása...

Ott állott lelkem előtt az alakja, mikor ostoba önhittségemben fölzúdultam Frida ellen, ott, a mikor Bendekyékkel szemben oly rútul viselkedtem; ott állott intő, óvó alakja dőreségem utjának minden válópontján... Éreztem, hogy igaza van, hogy őrült vagyok... Összeszorítottam a fogamat és rohantam előre — odáig, a hol ma vagyok...

Holnap megirok Kálmánnak mindent, ő legyen birám!

... február 23.

Megtettem...

Senki se tud róla, csak a bácsi. Nem kerülhettem el, hogy a czim megirására föl ne kérjem, mert különben mindenki tudta volna, hogy tőlem való a levél.

Mikor nagy akadozva kivánságomat elmondtam neki, az az oly szivesen gúnyolódó szeme tágra nyilt, aztán hirtelen megtelt könnyel... Úgy iparkodott elfödni a megindulását, hogy hamarjában homlokon csókolt.

Én aztán riva szaladtam ki a szobából.

... február 27.

Ma este megjött Kálmán.

A szekeres lovairól csak úgy szakadt a hab, a mint vágtatva befordultak az udvarra. Még meg se állt a kocsi, s Kálmán már leugrott és két lépéssel ott termett nálam a pitvarban.

Nagy, sötét szeme versenyt ragyogott a lenyugvó nappal, mikor megragadta mind a két kezemet.

— Az én istenem megáldjon a leveledért, Klára!

Remegve állottam előtte és nem birtam szóhoz jutni.

Lobogó tűzláng volt Kálmán egész este — újjongó jókedv és szárnyaló lelkesedés. Engem szinte elperzselt. Lelke e fönséges kitörése mellett végtelenül kisszerünek éreztem magamat. Benső világom megremegve, bimbójába csukódott, mint a virág, melyet a nap hatalmas sugára érint. Valami hallatlan, szent csudaképp szállott lelkembe a férfiu leigázó erejének tudata... Meg voltam alázva és boldog voltam..

... márczius 10.

Édes naplóm! Hűtelen lettem hozzád elhanyagoltalak. Tudom, hogy hálátlan vagyok, de bocsáss meg! A jó barátok közös sorsára jutottál: szerencsénkben, boldogságunkban megfeledkezünk azokról, kik sanyaruságunkban anynyiszor voltak egyetlen vigasztalóink. Aztán úgy is tudod, kinek áldoztalak fel... De ha jól meggondolom, minden hűségedért busás, sőt bizony meg sem érdemelt jutalmat is nyertél, mikor Kálmán végig forgatta lapjaidat, mikor a soraid olvasásán sötét, komoly szeme nem egyszer megtelt a megindulás könyével, meg a kaczagó jókedv csillogásával... Ma is — megvallom őszinten — csakis azért szánom neked az estét, mert Kálmán óhajtotta, hogy leirjam annak az *egyetlen* napnak a történetét is.

A Kálmán megérkezése utáni reggelen — zavaros álmú éj után — úgy éreztem, hogy a vesztőhelyre kell mennem. Tükrömből sápadt arcz, kék karikás szempár meredt felém. Tagjaimat alig birtam. Végtelen szánalom fogott el önmagam iránt.

Mikor beléptem a nagy szobába és Kálmán a

reggelizö-asztal mellől vidáman üdvözölt, a nyomorúságomon való részvétlenség e jele miatt se birtam megharagudni, csak bánatos tekintetben tudtam vele megértetni keserű szemrehányásomat. Szótalan oda ültem a hangos család körébe és nagy nehezen legyürtem a kávémat, melynek az elfojtott könyektől oly nagyon keserű volt az ize.

Reggeli után a szobámba vezettem Kálmánt és leültettem magam mellé a kis kemény szofára. Kezemet ölemben összefontam és fölnéztem reá könybe lábadt szemmel.

— Mindent megirtam, Kálmán... Ott vagyok, hogy csakugyan elhagyott Isten, ember... Hivtalak; segits!

Úgy éreztem, hogy minden szó után hangos, szivszaggató zokogásra kell fakadnom.

Kálmán megilletődve hallgatta a keserves panaszomat.

— De hát mi a nagy bajod? Miben segitsek? Tanácsot adjak, hogy elfogadd-e a gróf ajánlatát?

— Ugyan, Kálmán, — mondám röstelkedve, — azt csak megérthetted, hogy azon túl vagyok!

— Akkor miért hivtál?

Éreztem, hogy teljesen meg kell adnom magamat.

— Kálmán, azt mondd meg, de igaz lelkedre, végkép elitéltél-e?

— Hogy én elitéltelek-e, Klára? És vajjon miért itélhettelek volna el?

— Azért, a mit tettem! Azért, a mivé lettem!

— Ugyan, szegény leány, hát mit tettél? Mikor fényosvár lelkedet felfakasztotta a tavasz verőfénye, akkor kitörtél abból a rideg, sötét világból, melyben gyermekéveidet eltöltötted. Szétbontottad ragyogó szárnyaidat és fürödtél a napsugárban. Azt tetted, a mire a természet örök törvénye rendelt. És mivé lettél? Szegény bünbánóvá, ki a helyett, hogy keresné ifju élete boldogságát, képzelt vétekért vezekel.

Boldogan fölsohajtottam. Azt hiszem, halvány mosoly volt az arczomon, mikor tovább kérdeztem.

— Ha nem ítélsz el, akkor tán a testvéri hü szivedből sem vetettél ki teljesen?

Valóban nem tudom, én hajoltam-e közel hozzája, vagy Kálmán vont-e magához, csak az bizonyos, hogy a következő pillanatban Kálmán két keze közé fogta a fejemet, én pedig nyakát átfontam a karjaimmal.

— Nem vetlek ki a szivemből, édes! Hiszen utánad szakadna! De belezárlak, mint egy egyetlen kincset, mint szent ereklyét. Szeretlek, Klára, szeretlek!

És elhalmozott forró csókjaival...

* * *

Most pedig egyelőre ismét búcsúzzunk, hűséges krónikám! Nem tudom, mikor kapcsolom megint ki a záradat. Nagy gond tölti el a lelkemet: a menyasszony édes, mesés nagy gondja. Hogyan készül el a százféle drágaság, a leendő asszony legfőbb büszkesége, melynek minden egy darabján rajta lesz, rajta kell hogy legyen a saját kezem nyoma, — hogyan készül el a menyasszony kelengyéje egy rövidke hó alatt?... Pedig, kedves barátom, több időt egyetlen nappal sem engedett az a türelmetlen zsarnok!

LAVALETTE GRÓF.*

Menekülése a párisi fogházból, 1815-ben.

Elbeszéli ő maga.

1815. évi november 18-ika volt. Épen ebédnél ültem feleségemmel és egy barátommal, midőn egy tiszt lépett be és felszólitott, hogy kövessem őt de Cayes úrhoz, a rendőrfőnökhöz, a ki beszélni akar velem.

Bérkocsiba ültünk, melynek bakjára két rendőr kapaszkodott föl a kocsis mellé, és megérkezvén a rendőrségre, valami váróterem-félébe utasitottak, a hol a felügyelő az újonnan érkezettek beszállásolásával lévén elfoglalva, jó ideig senki sem látszott velem törődni. Egyszerre a jövő-menők között egy régi ismerősömet pillantottam meg. Nagyon szomorúnak és levertnek látszott. Feléje siettem, hogy résztvevőleg tudakozódjam baja után. De képzeljék önök bámulatomat, midőn öt közeledtemre félre fordúlni s a teremből kisietni láttam, a mig menetközben felém mutatva ujjával, igy szólt a felügyelőhöz: «Vitesse azt az urat a 17-es számba!» A felügyelő hozzám lépett, szótlanul intett és én szótlanul követtem, nem kevéssé méltatlankodva magamban ezen az eljáráson.

Néhány percz mulva egy szük és piszkos padlásszobában találtam magamat. A szobának

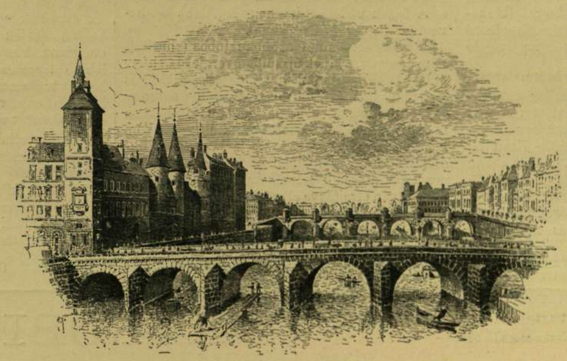

A CONCIERGERIE FOGHÁZ PÁRISBAN.

mindössze egy ablaka volt, az is mintegy tizenkét lábnyira a földtől és sürü vasrostélylyal bevonva.

Azt hiszem, hogy senki se képes megőrizni hidegvériségét, ha magát egyszerre csak egy kelepczébe zárva látja.

Velem is szintúgy történt. Elkezdtem szitkozódni a rendőrfőnök ellen, a ki szükségesnek talált engem egy ilyen piszkos odúba dugni, hogy «beszélhessen velem». Csak most kezdtem ismerni a rendőrfőnök úr különös fogalmait a beszélgetésről.

Jó három óráig dörmögtem igy magamban, midőn börtönöm ajta, a mely — mint talán elfeledtem mondani, de önök a nélkül is kitalálhatták — belépésemkor bezárult mögöttem, megnyilt és egy börtönőr lépett be rajta s ebédet hozott számomra. Mondhatom, átkozott rosz ebédet. Egyedüllétem perczeit a többek között arra is használva, hogy a kulcslyukon kitekintgessek, a folyosón több embert vettem észre, a kik boros üvegeket és ételes tálakat hordoztak el ajtóm előtt, hihetőleg valamely nálam mégis csak szerencsésebb szomszédom számára, meg nem állhattam, hogy meg ne kérdjem az őrtől, kinek vitték azt a sok jó bort és ételt. «Labedoyère tábornoknak», volt a rövid felelet. «A tábornok tehát szintén el van fogva?» kérdezém. «Úgy látszik», felelé az őr és azzal otthagyott...

Este tiz óra lehetett, mikor az őr ismét bejött és tudtomra adta, hogy meg kell jelennem a rendőrkapitány előtt, a ki ki fog hallgatni. Örömmel engedelmeskedtem a meghagyásnak, mivel reméltem, hogy kihallgattatásom talán véget vetend a kinzó bizonytalanságnak. A rendőrtiszt, a ki elé vezettek, egy egész sereg kérdést intézett hozzám és feleleteimet, a melyeket nyomban irásba tett, elkezdte bonczolgatni és csavargatni, s közbe-közbe egy pár — mondhatom, nem nagyon mulattató — történetkét beszélt el a saját ügyességéről, melylyel a vizsgálati foglyokat meg szokta fogni, a mely történetkék elbeszélésével szörnyen látszott magának tetszelegni. «A mi önt illeti — mondá végül — az ön ügye nem fog hosszúra nyulni. Én különben nem fogok vele foglalkozni, az ügy nem eléggé fontos ahhoz...»

A vége az lett, hogy egy egész hétig ültem tovább szük czellámban és talán még tovább is ott maradtam volna, ha a rosz levegő és hitvány étkezés beteggé nem tesznek, a mi üldözőimet figyelmessé tette arra, hogy a halálnak valamely közönséges nemével elkerülhetem annak azt a nem közönséges fajtáját, melyre ők kiszemeltek.

Így történt, hogy már ugyanannak a hónapnak 24-ikén ismét kocsiba ültettek és a hirhedt Conciergerie fogházba vittek. Azt hiszem, hogy igen sok párisinak fogalma sincsen erről a helyről, ezekről a földalatti lyukakról, melyek a törvénykezési palota fényes és tágas termei alatt terülnek el. Itt egy goromba fogház-felügyelő, miután személyemet összehasonlította személyleirásommal, átvett kisérőimtől és egy hosszú folyosón végig új helyemre vezetett. Ez egy széles, de feltünően alacsony szoba volt, egyik végében egy szük és olyannyira sürün berostélyozott ablakkal, hogy az Isten kék egéből alig látszott annyi, mint a legsürübb sziten keresztül. Az ablakvasak össze-vissza voltak karczolva és firkálva tele az előbbi foglyok neveivel és szivszaggató panaszaival. A butorzat egy rozzant ágy, egy sánta asztal és egy pár törött székből állott. És ez a czella három héttel azelőtt a Ney marsall börtöne volt!

Ney marsall soha sem szitkozódott ezen a helyen; én azonban annál jobban. Miután azonban úgy találtam, hogy naponként alig fél órácskára lesz annyi világosságom, hogy irhassak vagy olvashassak, felhagytam a szitkozódással és asztalhoz ülve, levelet irtam a rendőrfőnökhöz, panaszkodva börtönöm ellen, melynek rosz levegője rövid időn okvetlenül meg fog ölni.

Még az nap este bejött hozzám a fogház-felügyelő és magával vitt egy másik szobába, a mely a földszinti folyosóra nyilt. Ebben a szobában már kályha is volt, a szoba ablaka pedig kis udvarra nézett, melyet magas kőfal választott el a nők osztályától. «Nem hozathattam önt mindjárt ma reggel ide — mondá a felügyelő — Labedoyére tábornok miatt, a ki a szomszéd szobában lakott, de a kit ma délben már elvittek innen.»

Levelemre tehát nem volt szükség!

Másnap megkértem a felügyelőt, hogy mutassa

* *Lavalette* Chamans Marie gróf 1769-ben született Párisban, alacsony sorsban levő szülőktől. Kezdetben a papi pályára készült, később a jogtudományokra adta magát; a nagy forradalom idejében mint önkéntes állt be a franczia hadseregbe, a hol magát a Rajna melletti és az olaszországi hadjáratban kitüntetvén, az arcolei ütközet után Bonaparte tábornok hadsegéde lett. A tábornok levelezésének vitelében ép oly ügyesnek, mint titoktartónak bizonyulván, Bonaparte több titkos küldetéssel bizta meg, igy a rastadti kongresszushoz is. Beauharnais Lujza Emiliával, Josefine császárné unokahugával kötött házassága által még közelebbi összeköttetésbe jutott Napoleonnal, ki, midőn első konzul lett, a postaügyek élére állította, a császárság megalapitása után pedig fő-postaigazgatóvá lett és grófi rangra emeltetett. Napoleon bukása s a Bourbonháznak 1814-ben történt újabb trónrajutása folytán Lavalette kénytelen volt helyét Ferrand *gróf*nak átengedni. Alig hagyta el azonban XVIII. I ajos a Napoleon közeledtének hirére 1815 márczius 20-án Párist, Lavalette a posta-igazgatói állást a császár nevében kiragadta a Ferrand gróf kezéből. A Napoleon-féle száznapos uralom végével és a Bourbonoknak visszatértével azonban a Lavalette főnökségének ismét vége lett és 1815 junius 18-án elfogatván, esküdtszék elé állíttatott és november 19-én halálrulásban bünösnek mondatván, halálra ítéltetett. A kivégzés végrehajtására kitüzött nap előtti estén azonban neje megszöktette a börtönből. Lavalette, miután 14 napig volt Richelieu herczegnek — egyik legnagyobb ellenségének — palotájában elrejtve, három angol tiszt társaságában, maga is angol tisztnek öltözvén, szerencsésen átmenekült a határon Belgiumba. Neje sokáig börtönbe zárva maradt, hol végre megőrült. XVIII. Lajos 1822-ben megkegyelmezett a menekült Lavalettenek, a ki ennek folytán vissza is tért Franczia országba és 1830 február 15-én halt meg Párisban. *Fordító.*

meg nekem a tábornok zárkáját. Semmivel sem volt különb annál, mint a melyikben először magam is voltam. A szegény tábornok itt töltött el nyolcz napot, teljes elkülönítettségben, a nélkül, hogy akár olvashatott vagy más szórakozást találhatott volna. A börtönőrt is csak egyszer látta napjában.

Hat hetet töltöttem ebben a zárkában! Hat kínos hetet, a mely idő alatt egy levél sem juthatott kezeimhez, mielőtt a fegyülelő azt át nem vizsgálta, és a mely idő alatt egyetlen egy barátot sem láttam, kivéve a fogház papját.

Lelkem telve volt aggodalommal feleségem miatt. Levelei ugyan jóllétéről beszéltek, de a reszkető kézvonások a levelekben meghazudtolták azok tartalmát. Egészségem — a mennyit tudniillik még ide hoztam — teljesen oda lett, minden egyében kivül főleg a folytonos izgatottságtól, melyet a czellám melletti nagy vasajtó csapkodása is növelt.

Az idő nagyon nehezen telt . . . Leveleimben arra kértem nőmet, hogy mindaddig, mig egészsége teljesen helyre nem áll, halaszsza el azt a tervét, hogy engem meglátogasson. Jól tudtam, hogy látásom itt e helyen képes lenne megölni őt. Feleségemre való tekintetből elhitettem magammal, hogy egy-két évi börtönbüntetéssel megmenekülök, a mely idő alatt koronkint szabad lesz őt látnom. Igaz, hogy néha felmerült előttem a guillotine képe, de gyorsan elfordúltam tőle! Ha ilyen gondolatok környékeztek, azzal úztem el azokat magamtól, hogy lelki szemeimmel a hajót követtem, a mely Napoleont a mérhetlen oczeánon át Szent-Ilona szigete felé vitte . . .

De börtönömnek legkellemetlenebb oldala talán mégis annak a nők osztályához való közelsége volt. A mint említém, czellám ablaka egy szűk udvarra nyilt, melyet csak egy fal választott el a börtön női osztályától. Ezen fal mögül reggel hét órától kilenczig, vagyis abban az időben, melyet a női foglyok az udvaron töltöttek, valóságos üvöltés hallatszott, a foglyok zokogása, jajgatása, melyeket az őrök fenyegető szitkozódásai szakítottak félbe és némítottak egy-egy perczre el.

Meg kell említenem, hogy ugyanerre az udvarra nyiltak a szerencsétlen Mária Antoinette királyné börtönének ablakai is. És valahányszor ez ablakokra tekinték, a szégyen pirja futá el arczomat a miatt a kisleikűség miatt, melylyel sorsom elé tekinték, sorsom elé, mely — történjék bármi is — meg sem közelítheti azokat a borzadalmakat, melyeket Franczia ország királynéjának el kellett viselnie . . .

Kezdetben leányomnak, egy tizennégy éves gyermeknek sem engedtem meg, hogy meglátogasson. Meg akartam óvni fiatal lelkét attól a benyomástól, a melyet a börtön képe nyújt. De első áldozása előestéjén anyja mégis elküldte őt hozzám, hogy megáldhassam.

Előttem állt egyetlen gyermekem, az ifjúság és ártatlanság fényével arczán, melyre csak a legutóbbi néhány hét szenvedései vetettek árnyat. A mint meglátott, zokogva vetette magát karjaimba, s ha szorosan, erősen nem ölelem keblemre, ott rogyott volna össze lábaim előtt!

Szívem elszorult, s most kezdém csak érezni nyomorúságom nagyságát! Néma könnyeim egybeolvadtak az ő hangos zokogásával, kezeimet fejére tettem, de az apai áldás hangja elhalt ajkamon!! . . .

Ez a jelenet, bármily kínos volt is, de legalább visszaadta szellemem rugékonyságát, hogy helyzetemmel végtére tisztába jöjjek és védelmemről kellőleg gondoskodjam. Védő ügyvédem, Tripier úr is abban a véleményben volt, hogy mással, mint hivatalos hatalommal való visszaéléssel nem fogok vádoltatni, s hogy legfőlebb két-három évi fogságot fogok kapni.

A saját sorsomnál azonban jobban busitott nőm állapota, a kinek újszülött gyermeke néhány órai betegség után meghalt. Miatta valóságos kínszenvedést állottam ki. Szegény asszony egyedül állott a világban, mert a forradalom megfosztotta legközelebbi rokonaitól. Igaz ugyan, hogy atyja még életben volt, de külföldi bujdosásából csak nem régiben tért vissza Franczia országba második feleségével, s Páristól távol, úgyszólván elrejtőzve élt s alig tehetett volna valamit szegény feleségemért.

Ily körülmények között kezdődött el ügyem bírói tárgyalása. Bíráim kezdetben meglehetős ellenségesen látszottak hangolva lenni, de mindjárt az első napi tárgyalás folyamán ez ellenséges előítélet kissé engedett. A második nap még kedvezőbb volt. De este hat órakor, midőn az esküdtszék már épen vissza akart vonúlni ítélethozatal végett, egy oly kérdés merült fel, a mely sorsomban fordulópontot képezett.

Az esküdtszéknek felteendő kérdések sorrendje felett vita támadt. «Hazaárulásban vagyok-e bűnös, vagy csak a hatalommal való visszaélésben?» Ha a kérdések ily rendben, és pedig elkülönítve tétetnek fel, a legjobb kilátásaim lehettek volna. A hazaárulásban való bűnösségem nem lett bebizonyítva, és így legfelebb néhány évi fogságot mérhettek volna reám, a mi a legszigorúbb büntetés a hatalommal való visszaélés miatt. Vádlóim azonban azt erősítették, hogy a hatalommal való visszaélés egyszersmind hazaárulás, s hogy a kérdés csak ez iránt teendő fel. Az esküdtszéket pedig azzal akarták megnyugtatni és a kérdésnek ily értelemben való feltételére bírni, hogy a kormány elől sem kell elzárni az utat a kegyelem gyakorolhatásától.

Az esküdtszék visszavonúlt tanácskozni, én pedig visszavezettetém börtönömbe. Egy derék fiatal barátom ajánlkozott kisérőnek. Együtt ebédelénk. Mikor este tíz órakor távoznia kellett, a szegény fiú könnyekben tört ki. Két óra hosszant maradtam magamra, és épen éjfél volt, midőn ismét a törvényszéki terembe vezettek, az ítélet kihirdetéséhez.

A tágas teremben halotti csend uralkodott. Az esküdtek egyike arczát tenyerébe rejtve ült helyén. Jurieu úr volt, egy nem rég megtért emigrans, kinek részvételét bíráim sorában a lehető legroszabb előjelnek tekintettem. Csak később tudtam meg, hogy ő volt az, a ki hat óra óta lankadatlanul védte ügyemet az esküdtek előtt, a hol tizenkét szó közül nyolcz ellenem volt.

Nők is voltak jelen a hallgatóság között, de egyiknek arczáról sem olvashaték részvétet sorsom iránt.

Az elnök kihirdette az ítéletet. Az esküdtek ítélete bűnösnek nyilatkoztatott és ítéletem guillotine általi halálra szólott . . .

Visszavezettek börtönömbe . . .

(Folytatása következik.)

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megindult és kapható minden hazai könyvkereskedésben:

A MAGYARSÁG KELETKEZÉSE ÉS GYARAPODÁSA.

Irta **VÁMBÉRY ÁRMIN.**

Ára füzve 3 frt.

Tartalom: Bevezetés. Ethnologia és nemzeti előítéletek. — Műveltségi momentumok bizonyító ereje. — A magyar őstörténelmi kutatás eddigi módszerei. — A törökök legrégibb költözködő mozdulatai. — A hunnok Európában. — Az avarok Pannoniában. — Az avarok hatalmának pusztulása. — Az avarok maradványai. — Az alakulás folyamának kezdete. — Az alakulás folyamának további menete. — Avarok és szlávok. — A magyarok, mielőtt nyugat felé vonultak. — A magyarok költözése Pannoniába. — A magyarok ethnografiai leirása. — A honfoglalás. — A magyarok betörései és háborúi Európában. — A Magyarország a X. évszázadban. — A magyarság megtérése a kereszténységre. — A magyar ethnos kristályosodása. — A magyar elem növekvése. — A magyarság további sorsa. — A jelenkor magyarsága.

AZ ÁRPÁDOK TÖRTÉNETE.

Irta **SEBESTYÉN GYULA.**

Ára 1 frt 50 kr.

A történetirás nálunk is, másutt is legtöbbet szenved a nagy foliánsok lidércznyomásától. A művelt olvasóknak nagy része csak lopva használja fel egy-egy óráját arra, hogy a történelem világába is betekintsen, s ekkor azt akarja, hogy a hány órát fordít az olvasásra, annyi századot éljen át a multból. Ily fajta igényeket akar kielégiteni a fenti könyv.

ARANY JÁNOS «TOLDI»-JA.

TANULMÁNY.

Irta **SZÉKELY ALADÁR.**

Ára füzve 80 kr.

MAKROBIOTIKA

VAGY

HOGYAN HOSSZABBITHATJUK MEG ÉLETÜNKET

IRTA

Dr. HUFELAND KRISTOF VILMOS.

Dr. KLENCKE átdolgozása nyomán, forditotta KEMÉNY FÜLÖP.

Ára füzve 1 frt. Vászonkötésben 1 frt 60.

TARTALOM:

Elméleti rész. A makrobiotika történeti fejlődése. — Az életerő és az élettartam általában. — A növények élettartama. — Az állatvilág élettartama. — Az emberek élettartama. — A tapasztalatok eredményei. Az emberi élettartam meghatározása. — Közelebbi megfigyelése az emberi életnek, legfőbb mozzanatainak, s magasabb és értelmi tökélyének befolyása az élet tartamára. — Egyes emberek élettartamának különös alapokai és ismertető jelei. — Az élet hosszitását czélzó különféle rendszerek vizsgálata, és az egyedül lehetséges, s az emberi életre érvényes rendszer megállapitása.

Gyakorlati rész. *Első szakasz.* Az életrövidítő tényezők. Ferde nevelés, — elkényeztetés, — túlingerlés, fizikai és érkölcsi elpuhultság. — Kicsapongás a nemi élvezetben, — a nemzési erő elpazarlása, — a fizikai és erkölcsi önfertőzés. — A lelki erők túlfeszitése. — Betegségek, — ezeknek helytelen gyógykezelése, — erőszakos halálnemek, — hajlam az öngyilkosságra. — Tisztátalan levegő, — az embereknek nagy városokban összezsufoltan való lakása. — Mértéktelenség az evés- és ivásban, — a finom konyha, — a szeszes italok. — Életrövidítő kedélyhangulatok és szenvedélyek, — halálitól való félelem, — rossz kedv, — túlságos elfoglaltság, — semmittevés, — unalom. — A túlságosan kifejlett képzelőtehetség, — betegség képzelése, — érzékenykedés, — Mérgek, úgy fizikaiak, mint ragályosak. — Az öreg kor s annak korai előidézése. — *Második szakasz.* Élethosszitó tényezők. Jó fizikai származás. — Észszerű fizikai nevelés. — Tevékeny és munkás ifjuság, — az elpuhultság kerülése. — A fizikai szerelemtől való tartózkodás az ifju korban és házasságon kivül. — Boldog házasélet. — Az alvás. — Testi mozgás. — A szabad levegő, mérsékelt hőfok. — A falusi és kerti élet. — Utazás. — Tisztaság és a bőr ápolása, — vajjon a gyapju, vagy vászon fehérnemü ajánlatosabb-e? — Helyes étrend; — mértékletesség evés- és ivásban; — a fogak ápolása; — orvosi étkönyv. — Lelki nyugalom; — megelégedettség; — élethosszitó kedélyhangulat — és foglalkozásnemek; igazi jellem. — Kellemes és mérsékelt érzéki és érzelmi ingerek. — A betegségek elháritása és okszerü kezelése: — a különböző betegségek tránti hajlam felismerése, s az ez esetekben követendő eljárás; — az orvosi tudomány, s az orvos helyes felhasználása; — házi és uti gyógytár. — Életmentés szerencsétlenségeknél. — Az öregkor és kellő gondozása. — A szellemi és testi erők mivelése. — A fenti szabályoknak a testszervezet, vérmérséklet és életmód különböző volta szerinti alkalmazása.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet
a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta:
DELI.

Pécs a XVII. században. Dörre T. rajza.

I.

Az Úr születésének 1619-ik, vagyis a próféta futásának 1029-ik esztendejében különös vigassággal ülték meg a Ramadan-böjtöt a pécsi törökök. Igaz, hogy más esztendőkben sem voltak híjával a mulatságnak, akkor is csak úgy folyt a próféta tiltotta drága villányi nedű, de az idén három nagy ok derité különös kedvre az igazhivőket. Először Behrám, a legmagasb királynak különféle kegyeibe burkolt pécsi szandzsák bégje (szerencsére tartson örökké!), a kerület legszebb virágát: a vén Zlaistan basának egyetlen örömét, Fatimét, leszakasztván, ma tette közhírré apaságát. Másodszor Karakásnak, a «fekete szemöldökü» Muhammednek, Buda nagynevü basájának, a felség oszlopai szilárditójának tetszett épen ma, augusztus 1-én, megörvendeztetni vitéz pécsi katonáit, megküldetvén nekik hátralékos zsoldjukat. A harmadik igen fontos okot a nagy örömre a szemes Gejván aga jó fogása szolgáltatta, kinek minapában két kereskedővel akadt hasznos üzlete, a mennyiben elvette portékájokat, de megengedte nekik, hogy ingyen, a saját lovaikon szállitsák utána. Gejván társa, Ahmed meg, ha sokkal nem is, de mégis csak szaporitotta a zsákmányt valamivel: tíz rongyos magyar hajdút nyomott meg egy Dráva-menti korcsmában, a hol a jó vitézek, az ingyen bortól elázva, holtrészeg állapotban heverésztek.

Ennyi szerencsére hogy ne lett volna hát nagy vígasság a «mecsekalji kis paradicsom»-ban, a hogy a török kobzosok akkortájban Pécset nevezgették.

Alig is hangzott el a vár ormáról az esteli szabadító taraczklövés, élénk, örvendező zsivaj töltötte be az utczákat, egymás után kigyúltak a hegytetőkön az örömtüzek, az előkelőbb házak szolgái nagy sietve futkostak ide-oda, mert mindenüvé vendéget vártak. Még a félénk ráják is szabadabban érezték magokat, hisz uraiknak most jó kedvök van.

Nem érezte magát sehol jobban török atyánkfia, mint Magyarország déli részeiben. Azonfelül, hogy úrnak jött be, megtalált itt mindent, a mi hazájára emlékeztetett: a rekkenő forróságú nyarat, a gyönyörü éjeket, azt a gyémántragyogású csillagvilágot, melyet mennél hosszabban néz a jámbor halandó, annál közelebb véli magát az éghez. A friss vizen kivül tüzes bort ad a természet, ezt a tiltott italt, melyet csakúgy megivott az istenfélő jancsár, mint a topcsi (tüzér), meg a déli szpáhi.

— Nem azért tiltja a bort nagy prófétánk, — átkozott legyen, a ki megtagadja, — hogy meg ne igyuk. — Igy szólt bújában Gejván aga a nagy mecset előtti téren, mikor a kedves esthajnali csillag megjelent az égen, s a szomjas vitézek egymás után telepedtek melléje, tőle várván a szót meg a kupát, melyet Mujo, a trefás bosnyák, gyaur-kupának nevezett el, mert Gejván mindig fenékig szokta kiüriteni.

Folyt hát a jó villányi, majd megeredt a kobzosok nótája is, s a rendesen oly méla törökök nem sokára nedves szemekkel tekintének fel az égre. Lantok pengése, török dobok püfögése, üdvlövések, vig kurjongatás s közbe egy-egy mohón faló vitéz csapat csemcsegése, valami különös hármóniába olvadtak össze, mely abban a pillanatban minden bút és bánatot felejtetett a sokat próbált igazhitüekkel.

A mint igy mulatozának, az egyik vitéz, Mujo, egyszerre csak elkiáltja magát: «Itt jön Behrám bég!» A zeneszó rögtön elnémult, a lárma, zsivaj elcsendesedett. A vár felől egy kis lovascsapat közeledett a tér felé, élén Behrám bég ügetett. Szénfekete szakállú, villogó szemü, sasorrú, délczeg férfiu. Vörös selyem bugyogó, aranyrojtos zöld dolmány fedte tagjait, fején müvészziesen kötött, sárga selyemmel átszőtt virágos turbán volt, smaragdos forgójában szép kócsagtoll lengett. Oldalát jó, de egyszerü kard verdeste, arab pej ménjét czifra varrottas szerszám fedte, nyergén zománczos lemezkék, kápáján szép türkizek ragyogtak. Kisérete is urához méltó dísszel jelent meg. A mulatozók észrevevén a város urát, néma meghajlással üdvözlék, kileszállván lováról, Gejván csoportjához ment s kegyesen megszólitá őket. A jó aga nem tudott hová lenni a nagy tisztességtől s rákezdé:

— Nagylelkü emirek mintaképe, kitünő nagyok oszlopa, hatalmas, tisztelt, dicsőségnek és dísznek birtokosa, a legmagasb királynak bő kegyében részeltetett pécsi kerületnek szandzsák bégje . . .

— Hagyd el, Gejván, — szól a bég, — nem azért jöttem, hanem látni akartam, hogyan vagytok, én hiv szolgáim?

— Hét fő csillag vagyon az égi forgáson, kik által embereknek Allahtól szerencse adatik fejökre, de legszebb a mind reggel s mind este feljövő . . .

— Ugyan, Gejván, te csak mindig a Koránt idézed . . . Hallom, jó fogásod volt; nem irigylem, kitettél magadért. Szeretem a bátor embereket.

— A te árnyékodban, kegyes bég, jól érezzük magunkat, érdemetlen szolgái az egy igaz Allahnak!

— Hát Ahmed hol van? — kérdi Behrám, körüljártatván szemét a csoporton.

— Ott van a mecset fülkéjében, uram, — feleli Mujo a háttérből.

— Jertek, nézzük meg őt is, — mond a bég, kiséretének intve.

A mecset szép, magas kupolájú épület, két karcsú minaretje merészen emelkedik ég felé. Nem rég épült. Valami halálra itélt eszéki kereskedő, megkegyelmeztetése fejében, egy nagy kincs hollétének elárulását ígérte a pécsi bégnek. Mindketten beválták szavokat: a kereskedő életét nyerte vissza, az igazhitüek meg azontúl új nagy mecsetben végezhették imádságokat. A mecset előcsarnoka találkozási helye minden ügyesbajos embernek. Ló- és emberkupeczek, pörös atyafiak, eladó leányok apái, javas asszonyok, zsibárusok, pékek, mészárosok, csizmadiák mind itt találkoznak. Ma, bőjt idején, Ahmed telepedett ide népeivel s tiz rab hajdújával, a kik rongyosan, sárosan egy sötét zugba kuporodtak. Mig Gejván hada örömében folyton rivalgott, Ahmedék föltünő csöndességgel voltak. Ahmed ütött-kopott öltözetben, keresztbe rakott lábakkal a csarnok közepén ült, gyorsan sziván csibukját, miről barátjai helyesen következtet-

Töry Gyula rajza.

— Csauldur, fizess Ahmednek negyvenöt aranyat!

ték, hogy nagyon haragszik. Ahmed pécsi fiu volt, s minthogy anyja magyar leány volt, jól tudott magyarul is. Kicsi korában gyaur pajtásaival együtt szedte a varjufészkeket, később lopogatni járt a szőlőbe, tizenkét éves korában már tagja volt egy jónevű martalócz-csapatnak, melynek rablásban megőszült főnöke nagy jövőt jósolt az ifjú sólyomnak. Szegény édes apja, mint jóféle török, azt az elvet vallá, hogy a tudatlanság szégyen, s csak a szamár éri be vele, azért nagyreményű fiát beadta a pécsi mektebkhánéba, a hol istenes mesterek tanitgatták a rakoncátlan ifjú nemzedéket. Ahmedke azonban nem sokára kirágta az iszákot s kóborlásra adta magát. Csak tiz év mulva került haza; barátai azt beszélték, hogy azalatt csoda dolgokat müvelt s végig járta az ismert világot. Mi semmi biztosat nem tudunk róla, csak annyit, hogy Pécsre visszajövén, beleült apja üresen álló házába és szomszédai kegyelméből éldegélt. Behrám béget illeti az elismerés, hogy a derék fiatal embernek, ki összenőtt szemöldökével, macskaszemeivel, rőt szakállával, domború mellével s karikalábaival igen szépnek mondatott, foglalkozást nyujtott, a mennyiben rábizta az egyik martalócz-csapat vezérletét.

Hejh, szép, de nehéz élet volt a martalócz-élet. Szabadok, mint a kő száli sas, szivökben nagy a bátorság, zsebökben kevés a pénz. Csak kétfajtájú embert ismerének: olyant, a kinek van, s olyant, a kinek nincs. Az első fajtájú természetes ellenségök, mert nekik az a hivatások, hogy elvegyék mindenét annak, a kinek pénz, marha, asszony vagy gyermek van a birtokában. Nincs az a hegy, nincs az a völgy, a hová el nem jutnának, a folyó nem akadály nekik. Az sem döntő körülmény az ő szemökben, hogy igazhitün, vagy hitetlen «kutyán» gyakorolják-e mesterségöket. Ha igazhitü, csak jó kezekbe jut az önkénytelen alamizsna, — szegényeket mily roszúl fizeti a dicső szultán, pedig volna módja benne; — ha pedig hitetlen portéka jut kezökbe, akkor istennek tetsző cselekedetet müvelnek. Azután nagy bennök az emberség, nem nézik ők, hogy ki micsodás, akár rácznak, akár magyarnak, akár bosnyáknak, vagy arnótnak teremtette az isten, csak ne féljen a haláltól. A ki nem éri be az egy istennel meg fenkölt prófétájával, ám higyjen hármat, de csak egy úrnak szolgálhat s az a budai basát hétszeresen fölülmuló szultán. (Legyen neki késő kimúlása!)

Ilyen deli csapat volt a pécsi Ahmed-féle martalóczoké is, kikre nagyon rájárt a balszerencse, mert minden préda a nagyszájú Gejván kezébe jutott, nekik pedig semmi. Lehet-e hát csodálkoznunk, hogy búsulának? Mit ér nekik az a tiz rongyos hajdú, nem ad azokért senki semmit. Becsületes török ember tudja, hogy a magyar hajdúféle túltesz a martalóczon is, mert az senkit úrnak maga fölött el nem ismer. Meghal szó nélkül, de nem ural sem istent, sem embert. Ha eladod, megszökik vagy agyonver; kinálod a császárnak, a ki Bécsben parancsol (a szultán kegyelméből), örül, ha nincs velök baja; az erdélyi vajda meg csak olyan, mint a hajdú, — Bethlennek nevezik az igazhitüek urának ezt a bálványimádó szolgáját.

Így okoskodék az Ahmed népe, mikor az addig szótlan hajdúk egyike egyszer csak rágyújtott egy bús magyar nótára, melyet a többiek csendesen utána dudoltak:

«Az éles szablyákkal
Méltán örvendeznek,
Mert fejeket ők szednek;
Viadal helyeken,
Véresen, sebesen,
Halva sokan fekűsznek:
Sok vad madár gyomra
Gyakran koporsója —
Vitézül holt testeknek.»

Alig hangzának el az utolsó szavak, Behrám bég kiséretével ott termett s az üdvözletét kurtán fogadó Ahmedtől kérdé:

— Ki énekel itt köztetek oly szépen?

— Valamelyik azok közül a rongyosok közül, vinné el őket a sejtán! — felelé mogorván Ahmed.

— Ugyan ne búsulj, jó Ahmedem, ily kemény vitézre még szebb napok is várnak. Hát aztán nem adnád nekem azt a lantos magyart?

— Darabonként nem adom, de mind a tizet odaadom ötven aranyért. Ne lássam a mennyországot, bég, ha ötvenöt arany adósságom nincsen, öt aranyat vesztek, de az idők, én drága bégem, roszak!

Lavalette grófné a király lábai elé vetette magát.

— Odaadod negyvenért is, jó Ahmed!

— Nem én negyvenhéten alul.

— Csauldur, fizess Ahmednek negyvenöt aranyat, — szóla Behrám egyik kisérőjének, — a hajdúkat vedd át; neked meg vig időtöltést, Ahmed, — s ezzel intett a lantosnak, hogy jöjjön közelebb.

A háttérből erre fölemelkedett a lantos és merészen a bég elébe lépve, kérdezé:

— Mit kivánsz?

— Hogy hivnak, hajdú? — kérdé Behrám majdnem szelíden, miközben szemét a jól megtermett, kerek képü, ábrándos szemü legényen jártatá.

— Nevem Bácsy Jakab, Szekcsőn születtem; hajdú vagyok a Mérey Gergely uram hadában.

— Megvettelek hajdú, mert megtetszett a hangod, ezentúl magyar lantosom lész. Ti többiek kimentek kapálni, jószágomban lesz munka elég; ha hozzánk álltok, akkor Ahmed az én költségemre majd bevesz benneteket a martalócz-csapatba. Te, Jakab, jer velem, örömnapom van, mulattass!

A hajdúk összenéztek, mintha szemeikkel tanácskoznának. Egyikök sem szólt semmit, hanem nagy csöndben Ahmed felé tartottak s a martalóczok közé telepedtek. Ez volt a válaszuk. Jobb a farkasokkal tartani, mint dolgozni hiába. Jakab nem tudta mi tevő legyen, nem értette a bég kegyes jóindulatát, azután meggondolkozott, egyet rántott dolmányán s azt felelte a bégnek:

— Parancsolatodra állok, uram, de nem tudnám, hogy kopott hajdu létemre mivel mulattassalak?

— Ahmed, adj neki lovat, aztán jer velünk!

A bég szavára fölkelt az egyik martalócz s odavezette lovát, mondván:

— Ülj fel kutya, soha jobb lovad ennél nem volt!

— Majd megválik, — felelte Jakab, fölugrott s odaugratott a bég kisérete mögé.

— Béke veletek, virágai az igaz hitnek!

Ezzel Behram intett az immár jobb kedvű Ahmednek s a népség tiszteletteljes üdvözlése közben gyors ügetésben távozott.

(Folytatása következik.)

LAVALETTE GRÓF.

Menekülése a párisi fogházból, 1815-ben.

Elbeszéli ő maga.

(Vége.)

«Halálra itélve!» ismételte fülembe tompán a vér lázas lüktetése. Megtörtént visszavonhatatlanúl, megmásíthatlanúl!...

Izgatottan jártam föl s alá szobámban, érezve, hogy hasztalanul kiáltanék, hasztalanul hivnám föl Franciaországot és az egész világot, tanúságot tenni ítéletem igazságtalansága mellett. De lassanként visszanyertem nyugalmamat és végre az álom meghozta — a feledést.

Másnap első gondolatom az volt, hogy a szomorú újságot miként hozzam lehető leggyöngédebben feleségem tudomására. Levelet irtam tehát Vaudemont herczegnének, a ki azonnal nőmhöz sietett. Kora reggeli megjelenése azonnal elárulta a történteket.

A herczegné, egy határozott és erélyes nő, azonnal tollba mondott nőmnek egy levelet De Duras herczeghez, a titkos tanács tagjához, hogy a királynál kihallgatást eszközöljön ki. Minden várakozáson felül a kérelemnek hely adatott.

De Duras herczeg által vezetve, lépett feleségem a király szobájába és magát a király lábai elé vetette.

— Keljen föl, asszonyom! — mondá a király. — Habozás nélkül elfogadtam önt, hogy meg lehessen győződve jóindulatomról.

Többet nem mondott. Szavait azonban még az előteremben is meghallották és halkan ismételgették, midőn feleségem a termen áthaladt. Ennek a nőnek bánata és szépsége mindenki szivét megnyerte, a ki csak látta őt. Mindenki tudta, hogy emigráns leánya, úgy hogy azok után, a miket a király mondott, senki sem kételkedett többé megkegyelmeztetésemben. És a kegyelem még sem érkezett meg!...

Másnap, négy hónap óta először, ismét találkozánk. Halványsága, beesett arcza, szomorú tekintete mélyen meghatottak. Szótlanul rogyott karjaimba és egy egész óra hosszant képtelen volt egyetlen egy szót is szólani. Lassanként azonban mégis magához tért és részletesen elbeszélte a királynál történteket. Az ő és gyermekünk kedvéért elhatároztam, hogy élni fogok felebbezési jogommal a semmitőszékhez, bár attól egyebet, mint az ítélet végrehajtásának elhalasztását, nem remélhettem.

Az alatt az idő alatt, mig ügyem a semmitőszéktől vissza nem jött, szörnyű érdeklődéssel iparkodtam egyet-mást megtudni őreimtől esetleges kivégeztetésem részleteiről. Egész sereg guillotine-történetet hallgattam végig, melyeknek hallása kezdetben megfagyasztá véremet, de lassanként annyira hozzászoktam azokhoz, hogy minden megindulás nélkül gondoltam közeli kivégeztetésemre. Egyedül a kivégeztetés módja volt az, a mi felkölté méltatlankodásomat. Szegény Ney marsallt szinte boldognak kezdettem tartani, a miért agyonlőtték. Nem is mulasztottam el semmit, hogy hasonló kedvezményben részesülhessek.

Nem sikerült. A semmitőszék felebbezésemet elutasította. Nőmnek minden fáradozása hiába volt. Hiába fordult kegyelemért a királyhoz, hiába reménykedett d'Angouléme herczegnőben. Mindennünen visszautasították. Végre reménytelenül, tört szívvel jött börtönömbe.

Perczeim — jól tudtam — meg vannak számlálva. Maguk a börtönőrök is néma részvéttel kerültek el. Eberle — az én börtönőröm — szólani sem mert hozzám. Kedden este azt kérdeztem tőle:

— Úgy-e bár, rendesen pénteken szokták végrehajtani a kivégzéseket?

Akart valamit mondani, de, mintha megbánta volna, hirtelen elhallgatott. Végre kitérőleg felelé:

— Néha csütörtökön is.

— És nemde, — kérdém tovább, — szabály, hogy délután négy órakor?

— Megtörténik az is, hogy már kora reggel, — felelte, és azzal mintha ki akart volna térni további kérdezősködéseim elől, kisietett a szobából, elfeledve még az ajtót is betenni maga után. Szomorúságából, a könyűből, a mely szemében csillogott, kitaláltam, hogy kivégeztetésem csütörtök reggelre van kitüzve.

Este hat órakor feleségem eljött, mint rendesen, velem ebédelni. Mikor magunkra maradtunk, így szólt:

— Úgy látszik, semmi reményünk sem lehet többé. Egyetlen mód van csak a menekülésre. Ma este nyolcz órakor az én ruháimba öltözve fogod elhagyni a börtönt unokatestvérem társaságában, a ki rendesen el szokott értem jönni. Szépen beültök a rám várakozó bérkocsiba, azzal a Saint-Père utczáig fogtok menni, a hol Baudus már várni fog egy másik kocsival, a mely biztos menhelyre fog vinni, a hol mindaddig maradnod kell, a mig veszély nélkül túl nem jutsz a franczia határon.

Csak hallgattam egész álmélkodással. Oly határozottan beszélt, tekintete oly nyugodt volt, a siker ben annyira bízni látszott, hogy kezdetben egyetlen egy ellenvetést sem voltam képes tenni. De aztán, rövid meggondolás után, a tervet annyira őrületesnek kezdtem látni, hogy

— Kivül voltunk.

kereken ki akartam jelenteni, hogy nem fogadhatom el. De a legelső szónál félbeszakitott:

— Nem engedek meg semmi ellenvetést. A te halálod az enyém is, midkettőnk élete fölött pedig nincs jogod rendelkezni. A siker felől én biztos vagyok, mert Isten, jól tudom, velünk van!

Hiába kezdtem neki mondani, hogy hány börtönőr vigyáz reá, mikor elhagyja a fegyházat, hiába mondtam neki, hogy őreim és üldözőim szökésem sikerülte esetén rajta fogják boszújokat tölteni — elhatározását meg nem ingathattam. Azonban a terv végrehajtásának módozatai ellen tett néhány észrevételem és ellenvetésemmel sikerült őt legalább arra reá birnom, hogy a terv kivitelét másnapra halaszszuk, az utolsó napra, a mely — minden valószinüség szerint — számomra még maradt a földön.

Miután megesketett, hogy másnap nem fogok ellenkezni, szinte megkönnyebbülve távozott.

A mint magamra maradva, ismét gondolkozni kezdettem a szökési tervről, ismét arra a meggyőződésre jutottam, hogy a dolog teljesen kivihetetlen. Feleségem jóval alacsonyabb és vékonyabb is volt, mint én, arcza pedig finom és szép volt. Hogyan lehetne tehát az örök szemeit annyira megcsalnunk!? A halálra már régen készen voltam. Képzeletemben már annyira hozzászoktam e borzasztó tragédia gondolatához, hogy az asszony-ruhába öltözés komédiáját visszatetszőnek, nevetségesnek és ostobának tartottam.

De hát megigértem, neki, hogy nem fogok ellenkezni!...

Másnap este öt órakor megérkezett feleségem és vele jött Josephine, leányunk is. A gyermek látása örömmel töltött el. Feleségem mindenekelőtt közölte velem, hogy még egy kisérletet tett a királynál kegyelmet nyerhetni, de eredménytelenül. Szinte örvendezni látszott a király megátalkodottságán, annyira égett már a vágytól, szökési tervét véghez vihetni.

Már utolsó búcsút akartam mondani Josephinenek, midőn feleségem igy szólt:

— Jobbnak láttam őt hozni magammal. Ne félj, a gyermek jól be van tanitva!

Feleségemen bő galléros gyapotköpeny volt, melyet rendesen bálból hazamenet szokott felvenni.

— Ebben a köpenyben, — mondá, — rád nem ösmernek. Hét órára fel kell öltözve lenned. Mindenről gondoskodva van. Szép csöndesen, karonfogva fogtok menni Josephinenel. Csak arra vigyázz, hogy lassan menj, mint én szoktam; és a mikor a folyosón mentek végig, arczod takard el a zsebkendővel, a melyet rudhám zsebében fogsz találni. Hoztam volna fátyolt is, de miután rendesen nem szoktam viselni, és különösen itt a börtönben még soha sem láttak fátyollal, féltem, hogy gyanút találna kelteni. És vigyázz, mikor keresztül mégy ezeken az alacsony ajtókon, nehogy valamelyik lekapja a kalapodról a virágokat, mert akkor minden el van veszve. A kocsi közvetlenül a kapunál fog állani. Ne feledd el, hogy a kapus nekem mindig segiteni szokott, mikor a kocsiba szállok. Baudus a kijelölt helyen várni fog, bízd rá magadat teljesen. A fő a nyugalom! Add a kezed, hadd tapintom meg az érverésedet. Úgy. És most nézd meg az enyémet, mily nyugodtan ver. Nyugalom, barátom, nyugalom! — bizzál Istenben!...

Azután Josephinet magához intve:

— Figyelj, gyermekem, — mondá, — elmondottam már mindent, mit kell tenned. Tudod jól?

A gyermek elmondotta, hogyan fog oldalam mellett haladni, mikor fog jobboldalra, mikor balra kerülni, mindig úgy, hogy ő essék az örök vagy a kapus felől. Mindezt könyv nélkül tudta.

Alig végezte be feleségem a kis leány kikérdezését, megnyilt az ajtó és azon De Saint-Rose barátom lépett be, hogy tőlem végbúcsút vegyen. Szükséges volt azonban, hogy még ebéd előtt távozzék, a mit sikerült is elérnem az alatt az ürügy alatt, hogy feleségem még nem is tudja, milyen közel van utolsó órám. Ugyanigy voltam kénytelen bánni De Briequeville ezredessel is, a ki elhagyta ágyát, melyet egy nehéz seb miatt kellett őriznie, — hogy még egyszer láthasson engem.

Végre feltálalták az ebédet. Szörnyü ebéd, a mely életünkben talán utolsó! Egyetlen egy morzsát sem voltunk képesek elfogyasztani. Némán, egy szó nélkül ültünk az asztalnál egy óra hosszant.

Egy negyedet ütött hétre. Nőm csöngetett és Bonneville — szolgám — megjelent. Feleségem valamit halkan súgott az inasnak, aztán fennhangon hozzátette:

— Legyen gondja rá, hogy a bérkocsis pontos legyen.

Miután a szolga távozott, az asszony hozzám fordult és sürgetett, hogy itt az ideje, öltözködnöm.

A szoba egyik sarka — a hol az ágy is állott — függönynyel volt elkülönítve; ide mentem hát átöltözködni...

Feleségem maga segített az öltözködésben, miközben egyre ismételgette:

— Ne feledd el lehajtani a fejedet, mikor az ajtókon átmégy! Vigyázz, hogy lassan lépkedj, mint az asszonyok, kivált mint egy fájdalomtól elgyötört asszony.

Alig telt bele három percz és át voltam öltöztetve. Josephine, mikor igy meglátott, önkénytelenül elkezdett mosolyogni, de a másik pillanatban már szája félrebiggyent, és kevésbe mult, hogy sírva nem fakadt. De aztán erőt vett magán és karját karomba fűzve, indult velem kifelé. Az ajtónál még megálltam és visszafordulva igy szóltam feleségemhez:

— A börtönőr minden este be szokott hozzám jönni, kevéssel azután, hogy te távozol. Vigyázz

«Még csak egy perczig!» — kiáltá.

tehát. Menj a függöny mögé és ott — ha majd az ŏr jön — zörögj valami tárgygyal, hogy az ŏr hadd gondolja azt, hogy én vagyok ott!

Megértett. Még egyszer megszorítám kezét. Tekintetünk találkozott.

— Isten veled! — susogta . . .

Ez volt egész búcsúzásunk. E pillanatban hallani lehetett az ŏr lépteit a folyosón. Nőm a függöny mögé ugrott. Az ajtó megnyílt és én kiléptem azon, utánam pedig leányom.

Az előtermen áthaladva, ismét egy ajtóhoz értünk. Fejemet mélyen meghajtottam, nehogy a fejemen levő nagy női szalmakalap virágainak valami baja legyen. De mekkora volt ijedelmem, mikor fejemet ismét felemelve, láttam, hogy a folyosón, melyen át kell haladnunk, három-négy börtönŏr van. A zsebkendővel gyorsan eltakartam arczomat s egy pillanatra megálltam, várva, hogy leányom, a ki eddig mögöttem jött, baloldalomra kerüljön, a mint meg volt állapítva. A szegény gyermek azonban annyira meg volt ijedve, hogy elfeledve szerepét, jobboldalomra került. A kijáratnál a kapus, a ki mindig balról jött ki czellájából, ennélfogva az én oldalamra jutott, s karomat megfogva, segített a lépcsőkön. A ficzkó szinte meg volt indulva.

— Ma este korán elhagyta ŏt, asszonyom! — mondá.

Kiéreztem szaváből, hogy csodálkozik rajta, hogy még csak nem is zokogok. De még sem mertem hangos zokogást tettetni, nehogy a hang árulóm legyen. A kettős kapuhoz értünk. A kapus kinyitotta előttünk előbb a vas-, azután a fa-kaput — és kibocsátott.

Kívül voltunk! . . .

A börtön előtti térségről tizenkét lépcső vezetett az utcza szintjére, a hol a kocsi várt reánk. Egy szakasz csendőr állott a téren, épen a lépcsők aljánál. Húsz ember, egy tiszttel élükön. A tiszt kiállt az útra, épen elénk, hogy láthassa Lavalette grófnét.

Szerencsésen feljutottunk a lépcsőkön. A kocsi valóban ott állott de se a kocsis, se az inas nem voltak sehol se láthatók.

Senki csak az ŏr, egy hat láb magas ember, alig két lépésnyire tőlem és erősen bámulva reám. Szótlanul beültem a kocsiba és várakoztam.

Néhány szörnyű perez telt el . . .

Egyszerre Bonneville hangja üté meg fülemet.

— Bocsánat, asszonyom, de alig tudtam megtalálni ezt a gazember kocsist!

A kocsis felkapaszkodott a bakra és a kocsi elindult . . .

Zig-zag utczákon haladtunk át. Oda künn már egészen sötét volt, azt se tudhattam, merre járunk.

A kocsi egyszerre megállt, kinéztem és egy férfit láttam előlépni az árnyból. Baudus volt.

— Asszonyom, — mondá emelt hangon, — ön tudja, hogy még az elnökhöz kell mennie.

Szótlanul elfogadtam a felém nyujtott kart. Néhány száz lépésnyire gyalog haladtunk. Egy szűk sötét mellékutczában egy kis könnyű bricskához értünk. Megszorítottam Baudus kezét és beugrottam a bricskába. A kocsis a lovak közé csapott, a melyek ágaskodva indultak neki. Alig inthettem búcsút szegény leányomnak, a sötétség elnyelte az ŏ és a Baudus alakját szemeim elől. Gyors vágtatásban haladtunk.

Az éjszakai hűvös szél csapkodta arczomat. A szabadság szellője! Tele tüdővel szívtam be e szabad levegőt.

E pillanatban a kocsis hátra fordult és — — De Charrenon grófra ismertem benne.

— Hogyan, ön az!? — kiáltám.

— Ne törődjék vele, hanem gyorsan vesse le magáról azt a női ruhát. A kocsi-ülés alatt egy inas-köpenyt és kalapot talál, hamar öltözzék megint át!

Úgy tettem.

A Grenelle-utczában, a St.-Germain külváros egyik kis utczácskájában álltunk meg. Itt megint Baudus várakozott reánk.

Búcsút mondottam a grófnak és szótlanúl követtem Baudust, a ki a Rue du Bac hosszában vezetett és a külügyminiszter palotája előtt állt meg.

A kapus nagy álmosan ajtót nyitott és rám bámulva, azt kérdezte, hogy ki vagyok?

— Az inasom, — mondá Baudus, — sohase törődjék vele.

S azzal előre ment. Én tapogatózva követtem, sötét lépcsőkön, folyosókon át. Egyszerre kinyitott egy ajtót s engem gyöngéden betolva rajta, ismét becsukta mögöttem.

Két szál gyertyától világított barátságos szobában találtam magamat.

A kandallóban vígan lobogott a tűz, a szoba egyik sarkában frissen vetett ágy, a szoba közepén asztal, melyen egy papirlap feküdt.

Fölvettem és ezt olvastam róla:

«Legyen csöndben és nyugton. Az ablakokat csak éjjelente nyissa ki. Várjon türelemmel!»

Az asztalon fel volt terítve. Hideg étkek és egy üveg bordeauxi bor vártak — és csemegéül: Molière néhány kötete! . . .

Hozzá ültem a pompás lakomához . . .

*

Hosszu volna a gróf elbeszélését végig követnünk. Tizenkilencz napot töltött ebben a szobában, a mely Bresson külügyi titkár szobája volt. Barátainak sikerült végre kivinni, hogy Wilson tábornok társaságában, angol tisztnek öltözve, hamis útlevéllel Belgiumba szökhetett . . .

És mi történt a grófnéval, a kit a Conciergerie fegyházban hagytunk el? . . .

Alig lépett ki a megszökött fogoly a fegyház kapuján, midőn a börtönŏr a szobába lépett. A függöny mögül zajt hallva, visszavonult, de alig öt percz mulva megint visszajött. Félre hajtotta kissé a függönyt és ott látta — Lavalette grófnét! . . .

Elordította magát és az ajtó felé rohant. A grófné utána sietett és teljes erejéből megragadta az ŏr ruháját.

— Még csak egy perczig! még csak egy perczig! — kiáltá, — egy perczig még, hogy férjem megmenekülhessen! . . .

Elkezdtek dulakodni: a gyönge grófné és a durva börtönŏr!

Néhány pillanat mulva az asszony ott hevert a börtön-zárka padlóján, az ŏr pedig künn a folyosón torkaszakadtából üvölté:

— A fogoly megszökött! A grófot megszökették!

Egy szempillantás alatt mindenki talpon volt. Börtönŏrök és csendőrök futkostak szét minden irányban.

Hiába, a grófot nem sikerült kézrekeríteniök.

A grófné pedig ott maradt férje börtönében, mely azután az ŏ börtöne lett. Hat hét mulva azonban szabadon bocsátották. Volt rá ok. A grófné meg volt őrülve . . .

Hat hosszú év mulva férj és feleség ismét találkoztak. Minő találkozás! A grófné nem ösmerte meg férjét, és a gróf — — nem ösmert rá feleségére . . .

Közli: Sz. B.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VERNE GYULA ŐSSZES MUNKÁI

ÚJ OLCSÓBB KÉPES DISZKIADÁS.

20 krajczáros füzetekben. — Kéthetenként egy füzet.

Az I. füzet készséggel küldetik mutatványul.

Nem szorul dicséretre Verne Gyula a közönség előtt. Nem egy munkája kedves ismerőse neki. Elragadtatással barangol a Verne mesélte kalandok világában s rajong e nagy festő káprázatos leirásaiért. Feszült érdeklődéssel követi ŏt fel a csillagok titokzatos világába, le a tenger néma mélységébe, hogy bámulója legyen a természet csodáinak; vele megy az északi és déli sark jégsivatagai közé és Brazilia ezer- és ezer éves rengeteg ŏserdőibe; körülutazza a földet, lehatol annak központja felé és bekalandozza a felhők világát; az afrikai sivatagok kietlensége, a tropikus vidékek bujasága, mint egy ŏriás panoráma vonulnak el szemeink előtt ezer meg ezer képeivel, föld felett és víz alatt. S a természet nagyságát tarkítja a bámulatos kalandok számtalansága, az emberi ész legtökéletesebb, legcsodálatosabb találmányainak sokasága. S a merre megyünk vele, a hová követjük ŏt, lépten nyomon a mulatság mellett ott a tanuság. A fizika törvényei, a földrajz, a természettudományok, a technika eredményei, a történelem tanulságai, mind-mind mulatva lesznek a mieink. Nincs író, ki méltó versenytársa lehetne ebben Verne Gyulának.

Megjelent eddig 19 füzet (1—9. A rejtelmes sziget, 10—15 Utazás a Holdba, 17—23. Utazás a Hold körül.)

*

Verne Gyula munkái ez új és tegyük hozzá, rendkivül gazdagon illusztrált kiadásában, az író összes dolgozatai meg fognak jelenni. Legközelebb a következők:

1. köt. A rejtelmes sziget.
2. « Utazás a Holdba.
3. « Utazás a Hold körül.
4. « A Jangada. 800 mértföld az Amazon folyamon.
5. « Öt hét léghajón. Utazás Afrikában.
6. « Servadac Hector kalandos utazása a Naprendszeren át.
7. « Dél csillaga. A gyémántok hazája
8. « A Robinsonok iskolája.
9. köt. Utazás a föld központja felé.
10. « Hatteras kapitány, vagy az angolok az északi sarkon.
11. « A bundák hazája.
12. « Dr. Ox eszméje; Zakariás mester; Dráma a levegőben; Egy tél a jégben; A Mont Blanc megmászása.
13. « Keraban a vasfejű.
14. « Utazás a tenger alatt.
15. « A Begum 500 milliója.

Ezeket követni fogják Verne többi regényei.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Vörösmarty M. összes munkái. Díszkiadás *nyolcz kötetben*. A költő arczképével és életrajzával *Gyulai Páltól*.
Ára fűzve 40 kor. Pompás díszkötésben 60 kor.

Vörösmarty M. összes kisebb, elbeszélő, drámai költeményei és epigrammai. *Hat kötetben*, kis 8-adrétű kiadás. A költő arczképével és életrajzával. Ára igen díszes angol vászonkötésben 24 kor.

Vörösmarty: Zalán futása. Díszkiadás 12 képpel, rajzolta *Gyulai L.*
Ára fűzve 2 kor., díszkötésben aranymetszéssel 3 kor. 20 fillér.

Vörösmarty: Lyrai költeményei. 2 kötet. A költő arczképével és életrajzával. Ára fűzve 4 kor. 80 fill., pompás díszkötésben 8 kor. 40 fill.

Vörösmarty: Epikai költeményei. 2 kötet.
Ára pompás díszkötésben, aranymetszéssel 8 kor.

Tompa Mihály összes költeményei, nagy díszkiadás, 4 kötetben. A költő arczképével és életrajzával *Szász Károlytól*. Sajtó alá rendezte Lévay József. — Ára fűzve 20 kor. Pompás díszkötésben 30 kor.

Tompa Mihály összes költeményei, 16-odrét, 4 kötetben — a *Virágregékkel együtt* — a költő arczképével és életrajzával, pompás díszkötésben aranymetszéssel. Ára 20 kor.

Tompa Mihály összes költeményei, 4 kötet, kis 8-adrét, teljes kiadás a költő arczképével és életrajzával. Ára angol vászonkötésben 12 kor.

Garay János összes munkái. Díszkiadás *öt kötetben*. A költő arczképével és életrajzával. Ára fűzve 20 kor., pompás díszkötésben 32 kor.

Költők Lugasa, az ujabb magyar költészet termékeinek képekkel díszitett gyüjteménye. *Száz* művészi kivitelü és gyönyörü illusztrácziókkal és aquarell czimképpel.
Ára pompás díszkötésben, aranymetszéssel 8 kor.

Költők Lugasa. Ugyanazon tartalommal és illusztrácziókkal mint a díszkiadásé. Díszes kötésben (aranymetszés nélkül). Ára 4 kor. 80 fill.

Rózsák könyve hazai és külföldi irók müveiből. — Tizenkét szinezett rózsaképpel. Összeállitotta *G. Büttner Julia*.
Ára pompás díszkötésben, aranymetszéssel 10 kor.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet
a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta:
DELI.

Pécs a XVII. században. Dörre T. rajza.

II.

(Folytatás.)

Kívül a városon van egy halom, melyen régi épületek fölhasználásával díszes hajlékot emeltek magoknak a jámbor Mewlewi-dervisek. Nagyon tisztes és tagokban bövelkedő vala ekkoron e jámbor szerzet, mely a többi török baráttól abban különbözék, hogy szép házakba telepedett és eleibe tette az egészséges táplálkozást, állandó lakást a koldulásnak és barangoló életnek. A pécsi tekkie valóságos kis káptalant képezett. Ott is megtarták a próféta parancsolatait, sőt a Gema-Kháne, a Khalka nevű istendicsérő táncoló kör terme igen csinosan vala ékesítve. Ott is felzendült a kisérteties Jahu és Ja-Hakk, megcsendült az isteni táneczra hivogató tárogató, melynek hallatára égi testeknek képzelék magokat s forogtak rogyásig szüntelen.

Mindegyikök értett valami mesterséghez; egyik szépen irt, a másik ismerte a gyógyfüveket s a különféle balzsamok hatását, olyan is volt köztük, a ki amuleteket faragcsált, a ki pedig kézi mesterségben nem volt járatos, mint nagy világot látott ember, nyelvével mulattatá társait. Szép nyári estéken ki-ki üldögéltek a nyárfák elé, körben szürcsölgetvén a hüsítőket s hallgatva egymás hallgatását, melyet csak olykor szakita félbe valamelyiknek meséje vagy kalandos elbeszélése. Ilyeténkép foglalatoskodék a tisztes gyülekezet ez estén is, mikor Behrám bég csapatával a tekkie előtt termett. Valamennyien leszálltak a fölfelé ügetésben fáradt lovakról. Szegény párák megrázkódtak a hüvös légáramlatban s rögtön legelészni kezdtek. Jakab pedig gyakorlott szemmel vizsgálgatni kezdé, vajjon melyik válnék be legjobban, ha szerit ejthetné a menekülésnek?

Behrám üdvözölvén a tisztes derviseket, meghajolt a tudós sejk előtt s előadá kérését, mely abból állott, hogy a böles férfiak adják tudtúl neki a csillagok járásából, mi jövendője lészen újdonszülött fiának? A bőkezű úrnak látása s kérelme nagy hatást gyakorolt a jámbor férfiakra. Az ajándék előérzete bizonyos kellemes zsibongást varázsolt elő, annál inkább, mert tudományok s szentségök mérhetetlen volta hat ifjú Behrámnak is megmondta volna jövendő sorsát. A sejk méltóságteljesen felelt, de beszédének alig ért a derekára, távolról lódobogás hallatszott, s a kisérők egyike hangosan elkiáltá magát:

— Szökik a gaz gyaur, bég! Legjobb lovadra kapott, bottal üthetjük már a nyomát!

— Hát ti léhütő semmirekellők! Így vigyáztok a jószágra, — ordítá Behrám s megfeledkezvén a komolyságról s a helyről, melyen állott, olyat ütött hozzá legközelebb álló Dzsáfer szolgájára, hogy szegény megtántorodék.

— Lóra fel mind, ebek! — s ezzel faképnél hagyá a sejket jámbor derviseivel egyetemben.

Egy percz alatt nyeregben ült valamennyi, s élükön urokkal, a még mindig hallatszó lódobogás irányában elvágtattak.

Behrám bég szörnyű fölgerjedésének oka nem annyira a Jakab megszökése vala, hanem az a körülmény, hogy a szemes lantos épen az ő kedvencz lovát: az igazi arab fajtájú «Tátos» ményt választá ki. Röpült is rajta, mint a villám. Az üldözői csapat nem kimélte az ostort, ló és lovas egyaránt lihegett a sebes hajszában, de hiába, Jakab mindinkább távolodott. Előbb még csak látták valahogy a csillagfénytől világos éjszakában, de a mint Meszes felé lekerült az ország útjáról s toronyirányban erős vágtatásra fogta lovát, Behrám kétségbeesetten emberei ellen fordúlt s éktelen káromkodással verni kezdte őket, majd szablyáját kivonva, őrülten hadonászott össze-vissza. Most meg a kiséret féltette életét, s megfordítván lovaikat, a város felé futottak, Behrám mindenütt nyomukban.

Éjfél felé járt az idő, mikor a nagy kergetésben kifáradt csapat a pécsi nagy mecset elé visszaért.

Már messziről roppant dulakodás, kardcsattogás, lódobogás, szaggatott kiáltás zaja fogadá őket. Közelébb érvén, a földön néhány élettelennek látszó testre bukkantak, a mi Ramadan idején épenséggel nem tünt volna fel, ha a verekedést nem látják.

De mi is történt hát voltaképen?

A mint Behrám a tekkiére való menetel előtt megszólítgatá jó martalóczait, a két csapatvezér csak megvolt egymás mellett, de alig lovagolt el tőlük, Gejván csupa jóindulatból elkezdé ingerelni társát, a ki, mint a kivert bika, magában üldögélt s csak fürte a csipkedést. Később meg akarván mutatni, hogy mégis csak ő a legkülönb martalócz, bort kéritetett valamely roszúl őrzött pinczéből, s feltámadt a kedve. Ivott, tombolt, nagyokat kurjongatott, s hogy más ember fia se szomorkodjék, maga mellé ülteté magyar rab hajdúit, ékes kinálattal emigy szólván: — Igyatok, pogányok, voltam már én is az ebek harminczadján!

A hajdúk nosza neki ültek, s nem telt fél órába sem, a tűz mellett égő fáklya csak víg arczokra veté fényét.

Ahmed egyszer széles jó kedvében odakiáltott a Gejván csapatjának:

— Szép hajnalra virradjatok kötélre való Gejvánnak méltó szolgái!

Nem álmodá szegény, hogy e mondása oly felindulást okozzon. Mint a nagy mélységbe dobott kő csak perczek múlva csattan föl, Gejván is egy ideig szótlanúl ült, de aztán bömbölésre fogta a hangját.

— Meghalsz, kafir! sertésbe ojtott eb! — s lóra pattanván, rátámadt a még mindig üldögélő Ahmedre.

Az utczák és sikátorok immár sötétek, vakok s néptelenek valának. Az igazhivők már álomra hajták fejeiket, a keresztet vallók közül meg ki merne ilyenkor kilépni, mikor az uraságok mulatoznak? Különben az idő már hajnal felé járt, s a Mecsek felől a hűs levegő oszlatni kezdé az éj pára-leplét. Annál izzóbb vala a két vezér belső indulatja. Ahmed eszébe vévén ellensége támadását, felpattan s megered az atyafiak vívása. A csapatok is beléelegyednek, Gejvánt nem hagyják emberei, Ahmedet védik az övéi. Nagyokat koppan a csákány egy-egy tar fejen, majd szablya-suhintástól bukik földre a támadó,

Hajdúk a tűz mellett. Túry Gyula rajza.

csak a hajdúk állnak csöndben, fegyvertelenül. Egyedül Ahmed látja, — a ki Gejvánt erősen megüté, — hogy a mint valaki leesik a lováról, a hajdúk közül azonnal akad gazdája. Tetszék neki a dolog, gondolván, ezek az ő hívei, tehát őt segélik. Épen szólani akara nékik, mikor Behrám bég s a delik feléjök vágtatnak. Szólni akarának megannyian, a küzdő felek önkénytelenül is megpihenének, mert lohadóban volt a vitézi gerjedelem. Ahmedék derekasan állták a támadást, Gejván elesett, jobb lesz tisztességesen megbékélni, gondolák.

Nem úgy történt. A tíz magyar hajdú — Isten s Ahmed tudják — honnan, honnan nem, villámként rácsap Behrámra. Egy szálas hajdú haláltékát töri be buzogánynyal, a bég szörnyet hal. Mire a törökök meggondolkozhattak volna, hajdúék áttörnek soraikon s mint a zivatar, elszáguldanak.

— Sírj, Fatime, sírj együtt csecsemőddel, piros vér boritja sólymodat; fegyver veszté el, ki istenének született. De ne sírj, ím megboszúlják a nagykegyelmű padisah oszlopát hű vitézi. Százával hal a hitetlen érte, árva csecsemődért halomra metélik álomból fölriadt anyáknak bűnre született gyermekeit.

Mire ismét feljött a nap égi útjára, Pécs sikátoraiban s a mecset előtt tócsákba gyülemlett az embervér, a gyilkosok pedig kifáradva nagy munkájokban, pihenésre tértek.

Rosz csillagok jártak . . .

III.

A nagy riadalomban a jó pécsi török urak teljesen fejöket veszték. Behrám bég annyira hozzászoktatta tisztjeit az ő eszejárásához, hogy most, mikor a világvédő szultán oszlopa kidőlt, a pécsi szandzsák is bomlásnak indult. Khalil alajbég, a ki helyettesítője volt, ugyancsak vértanúvá lett, hiányát azonban nem érezék sem emberei, sem honnmaradt két derék neje, kik már életében is vértanúvá avatták a vitéz férfiút. A kájmakám jámbor eminből (kincstári bérletfelügyelőből) lett hivatalnokká, a ki bujuruldi (felsőbb parancs) nélkül csak a geberek (nem mohamedánok) adóját merte kétszeresen behajtani. A jó Mahmud ily kényes helyzetben csak sohajtozott és siratta Behrámot, a ki, míg élt, napjában kétszer is bőre megnyúzatásával fenyegette. Végre is a város dellálja (dobosa) találta ki, hogy mit is kell voltakép cselekezni.

— Adjatok pénzt Ahmednek, a martalóczkapitánynak! Majd visszahozza az az átkozott hitetlen ebeket!

Ahmed uramat, kinek csak az orrán támadt egy kis egyenetlensége, előczipelték s Mahmudnak sikerült 50 arany igérete, 25-nek pedig lefizetése mellett (80-at írt be a Defterbe) rávenni a jellemes martalóczot, hogy Behrámot megboszúlja s a tiz hajdút előteremti. A hajdúk kivégzésének válogatott módja felett a két elszánt ember külön-külön gondolkozott. Ahmed csak azt kötötte ki még feltételül, hogy mindaz, a mit ő mostani üldöző útjában *gazdátlan* jószágnak tart, legyen az övé. A törvény ugyan azt mondotta, hogy az efféle vagyon a kincses házé, Mahmud tudta és tisztelte a regulát, de a rendkívüli esetre való tekintetből — bár nehéz szívvel — ráállott, hogy megosztozkodnak.

Mialatt az igaz hitnek védői ekkép egyezkedtek, a mi hajdúink jó lovaikon túl voltak érenberken. Mohács felé igyekeztek, hogy majd átkelve a Dunán, valami paraszt-gúnyában Bethlen Gábor hadaihoz csatlakozzanak. A császárhoz nem mehettek, mert féltek, hogy Tolnában s Fehérben már tudják az ő esetöket.

Hanem hát tervez a hajdú, de végez a török. Mohács felé nagy csapatokról hallottak, s egy heti barangolás után — folyton éjjel lovagolva — a nagy-harsányi hegy alá tértek, Villányhoz közel.

Hej, be sok nagy dolgot is élt át az a vén nagy-harsányi hegy. Mintha őrszemnek állította volna oda a természet. Ott a mocsaras környékű Dráva s a vén Duna között, hányszor volt alkalma elsiratni jó magyar vitézek halálát; kékes ködfátyolba burkolt alakján törhetett meg II. Lajos szemének utolsó pillantása.

Ha van lelke a hegynek, lehetetlen, hogy meg ne örült volna a vén strázsa, mikor a mi kilencz hajdúnk holtra fáradtan, kipányvázva lovaikat s egyet magok közül őrnek rendelve, pázsitos oldalára lepihentek. Öreg éjszaka volt, a harsányi kis faluból csak az ordas kutyák vakogása hallatszott, máskülönben tökéletes csendesség uralkodott a tájon. A hajdúék éles fülökkel csak a gyanús mozgást neszelték, de nem vevén észre semmit, tüzhelyet kerestek, a hol egy hozzájok tévedt birkát elkészíthessenek.

Egy nagy viharokon szerencsésen átlábolt vén hajdú szótlanúl hozzáfogott a tábortűz rakásához s műértően metélte föl a birkát. Azalatt a többiek körben heverésztek s szó nélkül melengették meggémberedett tagjaikat. Nem voltak ugyan szószaporító népség, de végre mégis csak megszólalt Markó Gábor, egy vén hajdú, kit törökösen oda-basinak nevezgettek társai.

— Már azt mondom, emberek, hogy minékünk nem jó sorunk vagyon.

Általános ümmögéssel helybenhagyák a helyzetnek e tiszta jellemzését.

— Olyanformán vónánk, — viszonzá kis vártatra a szakácskodó hajdú, — mint a kutya a kútban.

Kis vártatva ezt a hasonlatot is helyesnek találták vitéz uraimék.

A bográcsnem sokára forrni kezdett, a láng erősen nyaldosta a rézibrik oldalait, éhes vitézeink alig várták azt a pillanatot, mikor a drága eledelhez hozzá láthassanak. S már előre ott kotorászott mindenik a vászon-övében, hogy hamar kéznél legyen a kepeceslik (merítő kanál). Végre ennek is elkövetkezett a sorja s csakhamar nyolcz jó étvágyú ember ábrázatát világítá be a vérvörös láng. Egy intésre fölkelt egy fiatalabb legény s fölváltá a lovakra ügyelő őrszemet, ki fáradt mozdulattal vágta magát a földre s hozzálátott a kanalazáshoz.

— No, láttál-e valamit? — kérdék Samutól, mert így hívták.

— Csöndes a világ, csak azt vettem észbe, mintha a sarengrádi bég szakála bútt vóna abba a derék felhőbe, úgy-e Gábor bácsi?

— Hm, úgy biz az!

Ennek a beszédnek az értelmét csak ők ketten tudták. De megmagyarázta Gábor mindjárt a többinek is.

— Húsz esztendeje — úgy-e Samu — Sarengrádon, a Duna mentén, Izsák bég volt a kapitány. (Ördög emészsze el a csontjait, sziszegé Samu, a mit a többiek is jóváhagytak.) Nem irtotta senki a hajdút úgy, mint ő. Testvéröcsémet megnyúzatta, a Samu apját felnégyeltette, de legcsúfabbúl bánt szegény Jakab apjával. (Vajjon merre lehet? szóltak közbe. Ne féltsétek azt, nem fog ki azon a pogány!) Szegés hordóba dugta s addig hengergettette, a míg belehalt.

A hajdúk közönyösen hallgatták Izsák bég ezölési remeklését.

— No, de ütött az óra neki is. Györgyi János urammal (nyugosztalja meg az Isten; az a kutya pécsi Behrám akasztatta fel harmadéve) rajta üténk Sarengrádon s elfogtuk a jó bégét.

— Hát mi történt véle? — kérdék fokozódó érdeklődéssel.

— De azt jobban tudja Samu. Mondd el te.

Samu nagy kedvvel részletezte azután, hogy a bégnek minden fogát kihuzták.

— Hosszú szakála volt neki, — olyan ni, mint az a busa felhő, — azt aztán szálanként téptük ki, — ordított belé, mint a farkas a nádason.

— Hát aztán?

— Hát aztán összetörtük minden tagját.

Tiszta öröm tükröződött vissza a hajdúk arczáról, mikor a megtorlásról értesültek, bár nem helyeselték, hogy az elevenen való megnyúzatás elmaradt.

Hozzátette azonban Samu, hogyha a bég szakálához hasonló formájú felhőt lát, az nem jót jelent. Erre elhallgattak mindannyian s hallgatva tüzelgettek tovább. Majd elkezdtek mesélni is. Elmondták, hogy az Isten a földet voltakép egy nagy istállónak teremtette, melyben az egyes népek csak kocsisok. Mikor a magyaron volt a sor, e jeles nemzet szószólója egy olyan ostornyelet kért, mely erős legyen adjon hozzá jó szíjat is. Meg is kapta, mert az ostor nyele a Duna, a szíjai meg a Tisza, Dráva meg a Száva.

— Két szíj elszakadt, de az ostor nyele meg a Tisza jó darabja még a mienk, — mondá bölcsen a vén Gábor, miközben e szép hasonlat moráljának kifejezésekép nagyott köpött a hamvadni kezdő parázsba.

Éjfél is elmúlt már, mire elkezdtek álmosodni, végre mély szuszogásban tört ki a pusztai had s a hajnal első szintelen fénye egy csomó kopott dolmányhalmazt ért, melyből imitt-amott bukkant ki egy-egy viharedzette, mogorva ábrázat. Csak a lovak legelésztek vigan s éber volt az őr.

Fél óra telhetett el ekkép. A helységből kolompszó hallszott fel, egy-egy szemeit dörzsölő jámbor «kmet», — a hogy a jobbágyot ráczosan nevezni szokta török földesura, — nagy lustán készült a napi munkára. Egyszerre farkasüvöltéshez hasonló ordítás hangzott a távolból; a hajdú őr, mintha villámcsapás érte volna, összerezzent, de aztán hirtelen összepányvázta a lovakat s társainak egy éles fütytyel jelt adott. A hajdúk egymás után ugráltak föl, csak a vén Samut kellett oldalba rúgni. Néhány percz alatt nyeregben ült valamennyi, várván a történendőket. Farkas-üvöltés volt a hajdúk közös jele, míg a török martalóczok elnyújtott Ó-ao-ó kiáltásukról ismerték meg egymást. Rövid vártatra a láthatáron óvatosan ügető alak tűnt föl, a melyben nagy örömükre hív társukat: Bácsy Jakabot ismerték föl.

(Folytatása következik.)

EGY ORVOS NAPLÓJÁBÓL.

Elbeszélés. — Angolból **S. V.**

Tanulmányaim befejezése után két évig egy hírneves londoni orvos mellett segédeskedtem. Főnököm divatos ideggyógyász volt s miután alig van jómódú ember, kit idegei állitólag többé-kevésbbé ne bántanának, nem csoda, ha betegei nagy számmal voltak, a kiknek egy részét magánál fogadott a doktor, mig többhöz azonban maga járt el, olykor a vidékre is.

Dr. Penn közreműködésemet csakis oly esetekben kivánta, mikor majdnem biztosra vehette, hogy a gyógykezelés lefolyása minden nehézség nélkül meg fog történni. Ilyenkor a diecsőségből nekem is kijutott, de már az anyagi haszonban nem igen részeltetett.

Egy alkalommal, midőn dr. Penn a West-End-ben lakó betegeinek látogatására indult, s csakis magam képviseltem a híres czéget, a szolga egy uri nőt jelentett be, ki Penn úr holléte iránt minden áron beszélni akart velem.

— Sajnálom, asszonyom, — felelém az elő-

kelő kinézésü koros hölgy türelmetlen kérdéseire, — de dr. Penn valószinüleg csak este felé tér vissza és akkor látogatásokat többé nem fogad . . .

— Nem fogad? — kiáltá a hölgy, — ezt csakugyan szeretném látni; megvárom itt e helyen s kiváncsi vagyok reá, vajjon nem fogad-e?...

A hölgy modorán és arczkifejezésén meglátszott, hogy nagymérvű idegességben szenved, miért is arra kértem, hogy foglaljon helyet s dr. Penn urat várja meg. Ő pedig így szólott hozzám:

— Ön valószinüleg tudja, hol jár ilyenkor dr. Penn, de nem akarja megmondani. Vigyázzon magára, hogy pórul ne járjon! Én ellentmondást vagy alattomosságot nem türök, viszont soha sem szoktam elfelejteni, ha valaki iránt jóakaratot vagy készséget mutat. Ezt jegyezze meg magának, fiatal ember! . . .

Most már biztosra vehettem, hogy a hölgy csakugyan komolyan beteg és nem annyira dr. Penn segitségére, mint inkább szigorú felügyeletre, sőt tán kényszerzubbonyra fog szorulni. Jól tudva azt, hogy az efféle betegekkel kemény szóval nem igen lehet boldogulni, rábeszélésre szántam el magamat s elhatároztam, hogy simán fogok vele bánni.

— Bocsánat, asszonyom, — kezdém udvarias hangon, — de én nem vagyok az, a kinek néz. Én dr. Penn segédje, nem pedig szolgája vagyok. A doktor úr távollétében a betegeket vagy látogatókat én fogadom, miért is arra kérem, hogy velem más hangon beszélni szíveskedjék.

Megszólításom kissé zavarba hozta az idegent, de mintha hallgatását megbánta volna, ismét reám rivalt:

— Várni fogok és mihelyt dr. Penn visszajő, rajta leszek, hogy önt azonnal távolitsa el.

E perczben egy kocsi állott meg a ház előtt és nagy ámulatomra főnököm lépett a szobába. Az idegen hölgy láttára összerezzent, de azért elég udvarias hangon, feléje menve, felkérte, hogy a rendelő-szobába lépjen, hová a hölgy csakugyan gyors lépésekkel besietett. A látogatás sokáig tartott, sőt több beteg nem akarván várni, eltávozott, a nélkül, hogy dr. Penn-nel beszélhetett volna. Midőn végre az ajtó kinyilt, a titokzatos idegen színéből kikelve, kisirt szemekkel a kijárás felé indult.

Dr. Penn nem a legjobb hangulatban azt kérdezte tőlem: ismerem-e az imént távozott hölgyet, mire tagadólag válaszoltam.

— Már pedig, — mondá főnököm, — panaszt emelt ön ellen, hogy megsértette s durván bánt vele. Egyszer s mindenkorra azt ajánlanám, hogy betegeimmel udvariasan bánjék!

— Bocsánatot kérek, doktor úr, de a hölgy legalább is nem mondott igazat. Nem szokásom, hogy hölgyek irányában durván viseljem magamat. — Erre aztán elmondtam az imént leirt jelenetet.

— A szegény asszony beteg, nagyon beteg, — jegyzé meg dr. Penn.

— Sajnálom, de nem tehetek róla, és jobb szeretném, ha ide nem jönne többet.

— Már pedig távollétemben önre fogom bizni. Néhány hétre Párisba kell mennem s ezen idő alatt Samagnac asszony valószinüleg többször el fog jönni. Ha pedig önt hivatná, okvetlenül menjen hozzá. Nem lesz kárára. Samagnac asszony nagyon gazdag különcz és — köztünk maradjon — nincs egészen helyén az esze. Ezzel nem azt akarom mondani, mintha bolond volna, de hát közel áll hozzá. Nagy kiterjedésű birtokait és tőkéit maga kezeli ugyan, de van olyan idő, mikor hetekig senkivel sem beszél és szobáját el nem hagyja. Ilyenkor azt a hatást teszi rám, mintha lelki állapotát valami nagy csapás vagy pedig testi betegség idézte volna elő. Részemről nem akarom a baj eredetét kutatni, már csak azért sem, mivel Samagnac asszony ezt rosz néven vehetné, nekem pedig eszem ágában sincsen, hogy bármivel is boszantsam.

Annak oka, a miért dr. Penn a betegség okát és eredetét nem kereste, abban rejlett, hogy a jeles férfiu gyógykezelés czimén Samagnac asszonytól évenkint 4—5 ezer font sterlinget kapott, mely jövedelemtől okvetlenül elesik, ha betegét meggyógyitotta volna. Ez utóbbi körülményt dr. Penn főkönyvéből tudtam meg, mely egy alkalommal néhány perczre kezembe került. A könyvből még azt is láttam, hogy Samagnac asszony a segéd számára kétszáz font sterlinget fizetett, s ezen összeget dr. Penn annak idején ép oly kevéssé adta át elődömnek, mint utóbb nekem.

Néhány nap mulva dr. Penn csakugyan Párisba utazott, hol — mint mondá — egyik előkelő betegének állapota váratlanúl roszra fordult.

— A házat önre bizom, Kelly úr! — mondá főnököm, mielőtt a kocsi előállott volna, — sürgönyök, levelek utánam küldendők. A házhoz járó, valamint otthon meglátogatandó betegek névsora ügyis önnél van. Erre nézve újabb utasitás szüksége nem forog fönn. Ha Samagnac asszony el találna jönni — mit alig hiszek — fogadja szívesen.

Dr. Penn elutazása után eleinte nagyon kevés beteg jelent meg a rendelési teremben, sőt néhányan rögtön elmentek, mihelyt Penn távollétéről értesültek. Miután a rendelési órák alatt többnyire dr. Penn könyvtárában szoktam üldögélni, a házhoz járó betegeket alig ismertem, s igy nagyon furcsán esett, hogy oly emberek, kik soha se láttak és velem nem beszéltek, tőlem idegenkednek. A többek közt egy kopott külsejű férfiu tünt fel előttem, ki nagyon zokon vette, hogy dr. Penn őt Párisba való elutazásáról nem értesitette. Az előszobában levő inasok egyike azzal biztatta az idegent, hogy dr. Penn őt valószinüleg levélben fogja értesiteni. Minthogy azonban ezen kijelentés az idegent nem elégitette ki, azzal fordultam hozzá, hogy talán én is segitségére lehetnék.

— Tehát önre bizta Penn a pénzt? — kérdé az idegen.

— Miféle pénzt?

— A nekem járó tiz fontot, — felelé az idegen, száját fülemhez tartva.

— Sajnálom, de dr. Penn nekem semmit sem adott át. Nekem csak a betegekhez van közöm. Ha önnek valami követelni valója van, forduljon magához dr. Pennhez. Íme, itt van párisi lakásának czime.

Az idegen, kin a pálinka büzét nagyon is megéreztem, azzal távozott, hogy velem semmi dolga.

A magában véve nem valami különös eset csak azért tünt fel, mivel dr. Penn fukarságát ismerve, sehogy sem birtam megérteni, mily czimen és mily módon lehetne ő egy oly elzüllött külsejü ember adósa?

A két inas csak annyit tudott a rejtélyes idegenről, hogy az évek óta rendesen minden nap meg szokott a rendelő-teremben jelenni. Némelykor morfium-befecskendezéseket kap, máskor pedig dr. Penn a villamos készüléket alkalmazza nála, miből azt következtetik, hogy csakugyan beteg és gyógykezelés alatt áll. A pénzt illetőleg azt hiszik, hogy az idegen elmebeteg.

Harmadnapra a rejtélyes eset után a Piccadillyn sétálva, az idegent vettem észre, ki egy ékszerész kirakata előtt az ott felhalmozott drágaságokat nézegette. Öltözete jobb volt, sőt részben elegánsnak volt mondható. A jámbor tehát csakugyan elmebeteg — gondoltam magamban — és valószinüleg az a rögeszméje, hogy neki dr. Penn pénzzel tartozik. Ebéd ideje lévén, a Quadrant sarkán lévő franczia étterembe mentem, mely helyiséget leginkább azért kedvelem, mivel abban csakis úri embereket lehet látni, azon kivül pedig magános fülkéiben az ember kényelmesen ehetik, a nélkül, hogy mások zavarnák.

A kihivott, udvarias franczia főpinczér, kinek kiváló kegyeit azért nyertem el, mivel a menu összeállitását mindenkor föltétlenül reá biztam, azzal fogadott, hogy legnagyobb sajnálatára, csak egy kettős fülkével szolgálhat. A másik vendég ma már nehezen fog eljönni s igy egyedül lehetek. A fülkében csakugyan egy teriték volt készitve, miért is elégedetten helyet foglaltam. A Quadrant kitünő szakácsa most is kitett magáért, és épen egy spékelt fogoly szeldelésével voltam elfoglalva, midőn az ajtó kinyilt és azon nagy ámulatomra az idegen lépett be, kit ezelőtt alig egy félórával a Piccadillyben láttam. Az őt nyomban követő pinczér hajlongásai után itélve, az idegent itt mint előkelő s valószinüleg bőkezü vendéget ismerhették.

— Az ebéd kész, s ha parancsolja, rögtön feltálalhatom, — mondá a franczia főpinczér.

— Helyes, — felelé az idegen, ki úgy tett, mintha nem is látott volna, — de legyen gondja rá, hogy a tengeri pisztráng mártása valamivel hidegebb legyen, mint tegnap; a földi eper közt tegnap két málnát is találtam. Ez nagy gondatlanság. A Chambertin pedig jéghideg volt, holott tudhatják, hogy ezt a bort hidegen inni annyit tesz, mint az Isten jó adományát meg nem becsülni. És most, ha úgy tetszik, a levest kérem.

Ezen hosszú és elsőrangú inyenczhez illő tárgyalás után az idegen gondosan szemügyre vette a teritéken ezüst étszereit és poharait, mint a ki ahhoz van szokva, hogy felületesen vagy épen hanyagúl teritett asztalhoz ne üljön.

— Jó napot, Kelly úr! — kezdé az idegen, keztyüs jobb kezét felém nyujtva, — jó napot! Mily váratlan szerencse, hogy önt itt találhatom. Ön, tudtommal csak ritkán szokott ide járni, én pedig tiz év óta nem igen voltam másutt Londonban, mint itt.

— Jó napot! — felelém kissé habozva. — Bocsásson meg, hogy nevét nem mondom, de . . .

— Igen, igen, most jut eszembe, hogy kegyed nevemet nem tudja. Nos, nevem Rochester, Rochester Ede . . . Ha jól emlékszem, dr. Penn úr rendelő-szobájában találkoztunk, hol ön . . .

— Mint az orvos úr segédje, — egészitém ki az idegen mondását.

— Igen, mint az orvos úr segédje működik. Lássa, kérem, én naponta sok emberrel jövök össze s igy nem csoda, ha egynek-másnak nevét elfelejtem. De már az arczot vagy a hallott beszédet, azt sokáig eszemben tartom.

— Úgy-e bár nem veszi rosz néven Rochester úr, ha azt kérdem, mi czimen vár ön pénzt dr. Penntől? A kérdést leginkább tulajdon érdekében intézem önhöz, mert azon esetre, ha tán főnököm a dolgot elfelejtette volna, alkalmilag eszébe juttatnám . . .

— Pénz? Dr. Penn? én? — bocsásson meg, Kelly úr, de nem értem, mit akar mondani.

Az idegen úri ember szavai annyira zavarba hoztak, hogy egy darab ideig semmit sem voltam képes válaszolni. Végre eszembe jutott, hogy Rochester úr is olyféle beteg lehet, mint akár Samagnac asszony. Igen, okvetlenül féleszü emberrel van dolgom, hiszen másképen mit is keresett volna Penn rendelési szobájában.

Nevezetes dolog, hogy a doktor úr előkelő bolond betegjei csakis velem akarnak beszélni, holott társaságuk után épen nem vágyódom.

— Nagyon helyes, tisztelt Rochester úr, ön az egészről semmit sem tudhat még pedig azon egyszerű okból, mivel tévedtem. Igen, tévedtem, a mennyire becses személyét egy más úri emberrel tévesztettem össze, ki e napokban dr. Pennél járt és azzal állt elő, hogy a doktortól valami pénzt vár. Eleinte azt hittem, hogy kegyed volt, de most látom, hogy tévedtem.

— Se baj, felelé Rochester ur, ki már a második üveg pezsgőt is megkezdte, — ilyesmi nagyon gyakran szokott megesni; igy például ezelőtt két vagy három nappal valaki azzal állitott be hozzám, hogy menjek vele sétakocsizásra. Nem ismerem önt, felelém az uri embernek, mit mennék önnel kocsizni. Nos, mit gondol, mi lett ebből?

— Nem tudom; valószinüleg semmi . . .

— Semmi?— kiáltá Rochester úr oly hangon melyhez hasonlót csak az őrjöngőktől hallottam. — Semmi? Hohó! De nagyon is sok; képzelje csak, a hozzám betolakodott idegen egyszerüen aczél békókat akart kezeimre rakni. És mit gondol Kelly úr, csakugyan mit gondol, mit tettem én!? . . .

— Nem tudom . . .

— Nem tudja? Nem? Nos, én a gazficzkót egyszerüen fejbe löttem. Ha, ha, ha! — Sőt a mi több, nehogy valamiképen újra reám jöhessen, hasba is löttem. Erre aztán szépen felöltözködtem és elmentem. A gazficzkó pedig valószinüleg most is ott hever szobámban . . .

Megvallom, hogy e pillanatban jobb szeretettem volna künn lenni. Veszélyes bolonddal volt dolgom, kin a dühöngés minden pillanatban kitörhet. Egyelőre a tányérom mellett levő kést feltünés nélkül az abrosz alá dugva, a pinczérnek csengettem, kitől fekete kávét, szivart s a számlát kértem. Mihelyt Rochester hallotta, hogy a számlát kérem, hangos hahotára fakadva azt kiáltotta: — Ön itt fog maradni uram, nem engedem meg, hogy számláját kifizesse; most és mindenkorra vendégem!

E szavak után poharamat szinig borral töltötte meg. «Éljenek a jó barátok, a vig emberek!» Mit volt mit tennem, kocczintanom kellett, nehogy jó kedvét elrontsam.

— Igyunk, igyunk, világos kiviradtig, ki tudja mi lesz holnap!

Rochester úr mondhatom, nagyon sokat ivott, még pedig többfélét egymás után, anélkül, hogy meglátszott volna rajta. Végre azonban mégis csak levette lábáról az erős franczia cognac.

— Menjünk Kelly! — dadogá alig érthető hangon, — menjünk, s tudja hova? Nem? nos megmondom én. Nézzük meg azt a gazficzkót, szeretném tudni, egészségére vált-e a két golyó, melyet utálatos hullájába löttem. Hátha még is elmenekült?

Menjünk, menjünk....

Azon hiedelemben és reményben, hogy az utczán a veszedelmes embertől könnyen meg fogok szabadulni, — magam is azon voltam, hogy minél előbb elinduljunk.

Rochester mindkettőnk számláját kiegyenlítvén, ez alkalommal úgy tetszett, hogy nem részeg, sőt nagyon is eszén van, amennyiben még azt is tudta, hogy bordeaux-i bor helyett spanyol Xeres-t ittunk, mi figyelmemet teljesen elkerülte.

A Quadrant sarkán álló bérkocsisok Rochestert régóta ismerhették, mert mindannyian kalapot emeltek előtte, mit ő mosolyogva viszonzott.

— Jobb lesz gyalog menni, — mondá Rochester, — majd visszafelé kocsira ülhetünk. Ha egyébiránt Kelly úr kocsin akarja az eléggé hosszú utat megtenni, azt sem bánom...

Szándékom lévén minél előbb valamely átjáró ház udvarán keresztül elillanni, a gyaloglás mellett maradtam, mi látszólag Rochester inyére lehetett, mivel karomba kapaszkodva nagyon jó kedvet mutatott. Különben egész viselkedéséből azt láttam, hogy csakugyan elmebeteg emberrel van dolgom. Legroszabb esetben egy rendőr segitségét akartam igénybe venni, mert most már biztosra vehettem, hogy a szerencsétlen embertől könnyen meg nem szabadulok.

Ha valamely kirakat előtt megálltam, folyton szemmel tartott, mintha azt akarná mondani: hiába, minden iparkodásod daczára nem hagylak el! A Cockspine-utcza elején egy terhes szekér rudja eltörvén, a lovak kissé megbokrosodtak, minek folytán a szekér után haladó mindenféle fogatok nem mehetek előre. A széles utcza közepén álló lovas rendőr sem volt képes az össze-vissza keveredett járműveket elinditani. Az ilyformán támadt zavarban Rochestert elhagyva egy ügyes fordulattal az utcza tulsó részére jutottam. Ámde alig hogy nehány lépést tehettem, Rochester egy rendőr kiséretében útamat állta.

— Menjünk csendesen és békével, — mondá Rochester, hátamat végig simogatva, — lássa, ez az ur, — s ekkor a rendőrre mutatott — szintén velünk tart. Kocsiba fogunk ülni s akkor hamar haza érünk...

— Hagyjon fel izetlen élczeivel Rochester úr, — kiáltám, — menjen isten hirével a merre akar, engem pedig hagyjon békével!...

— Lassan, fiatal ember, — kezdé most a rendőr, — békés uton minden elintézhető a világon, lármával és feleseléssel semmi.

— En is azt mondom, — veté közbe Rochester, szemeivel a rendőrnek intve, — mindenütt jó, de legjobb otthon. Menjünk szépen haza, holnap ismét mulathatunk.

— Rendőr! — kezdém most határozott hangon, — nevem dr. Kelly Artur, lakásom Kingstreet, 37. sz., foglalkozásra nézve dr. Penn ideggyógyász segédje vagyok. Ezt az urat itt, a doktor ur rendelő-szobájából ismerem. Ezelőtt pedig két órával véletlenül a Quadrantban ebédelve, ugyanott vele találkoztam. Kicsoda, micsoda és hol lakik, nem tudom, annyi bizonyos, hogy legalább is nagyon furcsa ember, — ekkor homlokomra mutattam, — és most hagyjon békével...

Ámde a rendőr, kinek Rochester az egész idő alatt szemeivel integetett, szavamra semmit sem látszott adni.

(Vége következik.)

56818/1895 számhoz.

Versenytárgyalási hirdetmény.

A szegedi vasuti hid alatti Tisza folyó szakaszon létesitendő mederrendezési munkálatok keretében végrehajtandó, mintegy 49684,74 m^3 köhányási és mintegy 13500 m^3-t tevő földmunkálatokra vonatkozólag a földmivelésügyi m. kir. ministerium palotájának tanácstermében folyó évi szeptember hó 10-én délelőtt 12 órakor zárt ajánlati nyilvános versenytárgyalás fog tartatni.

A szóban forgó munkálatok tervezete, valamint a kötendő szerződés mintája és az annak kiegészitő részét képező általános és részletes épitési feltételek, nem különben az ajánlati feltételek a szegedi m. kir. folyammérnöki hivatalnál, a hivatalos órák alatt megtekinthetők, hol egyszersmind az ajánlati minta is megszerezhető.

Budapesten, 1895. évi augusztus 26-án.

Földmivelésügyi m. kir. minister.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban, Budapest, IV. ker., Egyetem-utcza 4. sz.

1895. szept. **225.** sz. 1895. szept.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbizásából szerkeszti

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

A legfőbb kegyúri jogról. (I.) — A. G.
Kazinczy Ferencz iskolai inspektorsága (II. — Imre Sándortől.
A nemzeti elem gymnasiumaink tantervében és utasításaiban (I.) — Waldapfel Jánostól.
Szibériai vázlatok. Elbeszélés. — Korokenko Vladimir után, orszból.
Költemények: Kölcsönös babér. — Kozma Andortól. — A menny arái. Heine után, németből Vargha Gyulától.
Lorelei. — Heinrich Gusztávtól.
Reviczky Gyula költeményei. — a.
Értesitő. Csengeri János és Pasteiner Gyula: Görög földön. — av. — Endrődi Sándor: A magyar költészet kincses háza. — p. — Muthev R.: Geschichte der Malerei im XIX. Jahrhundert. — f. — Uj könyvek.

Megjelen évenkint 12-szer, 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat
magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapesten.

A főváros legszebb látványossága
az Andrássy-út végén
Feszty Árpád óriási körképe:
a
magyarok bejövetele

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □méternyi, e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. 5875
5. A nőrablás.
6. A pogány magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 8 óráig.
Este villamvilágitásnál.
Belépő dij 50 krajczár.

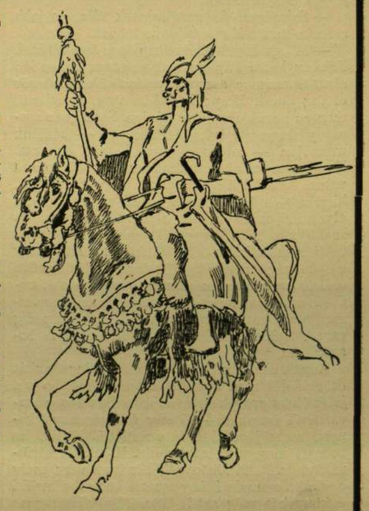

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet
a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta:
DELI.

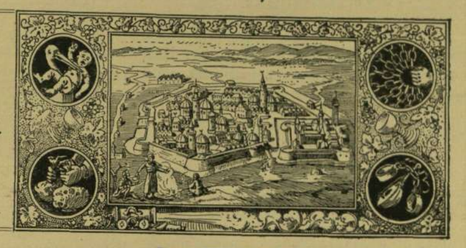

Pécs a XVII. században. Dörre T. rajza.

IV.

(Folytatás.)

Hajdúink nem voltak érzelgős emberek. Néhány szemenszedett káromkodással fejezték ki belső örömüket, s a mennyire a kurta alvás után való hangulat megengedte, lelkesen kérdezték hogylétét.

Jakab rövidre fogta a szót s csak annyit mondott, hogy háromfelé is próbált kitörni, de nem sikerült. Nagy martalóczjárás van a végeken. Tegnap egy jólelkü magyar korcsmárostól hallá, hogy éjjel látta a csapatot errefelé ügetésben, gondolta mindjárt, hogy a Gábor bácsi lesén hálnak.

— Olyan okos, akár csak az apja, — mondá Gábor bácsi örömmel, — nem fogja ezt a vas, a mellett még egy csomó ész is szorult belé.

— De baj van, testvérek, — mondá Jakab. — Ahmed nyomunkban jár. Csauszok a Duna felé vágtattak s vitték a parancsot a dizdároknak (várparancsnokoknak), hogy minket élve-halva megkerítsenek. Árva fejünkre száz jó szikkét tűzének ki; mindezt az iflák kutyák (rácz és oláh kegyelt jobbágyok a török birtokon) jól tudják, a geránok Száván és Dunán alig várják, hogy kötélre keriiljünk, a budai khatib imádságot rendelt a templomokban, a budai pasa meg azt mondja, hogy megeszi a Gurz-Iljászt (Gellérthegy), ha Behrám gyilkosainak le nem húzhatja a bőrét.

— Fuljon belé a kutya, — mormogta Samu.

— Biz ez baj, — mondták megannyian. — No, mit csináljunk, Gábor bácsi? kendnek legtöbb esze van köztünk.

— Hisz vóna itt ész, fiaim, — mondá a vén hajdú, de nem nagy bizalmat látszék mutatni e közelismerésnek örvendő tulajdonságához. — Beszéljen Jakab, ő messzibbről jött. Hát mit mondasz Jakab öcsém?

— Én csak amondó vónék, Gábor bácsi, hogy be vagyunk kerítve, s vagy kivágjuk magunkat, vagy ott veszünk, a mit is nem valami nagyon kivánságos dolognak tartok.

— Ennyit mi is tudunk, öcs; ismered-e a vidéket?

— Már hogy ne ismerném, mikor ismerem. Errefelé jártam szegény anyámmal, mikor apámék a Vadháton meghúzták magukat. Ott a zsombikban csak megéltünk, mig egy kicsit csihadt a martalóczjárás, azután parasztmódra átloptuk magunkat a császár földjére. Ha ketek összetartanak, legjobb volna itt a harsányi barlangba bekötni a lovakat, azalatt Samu bácsi csak harácsol egy kis eleséget s éjjel neki kerekedünk. Jó menéssel reggelre elérhetjük Daróczot, onnan csónyikkal elvezetem én a csetát (csapatot) ép bőrrel. Daróczon van egy jó embe-rem, a ki eladja lovainkat és szerez parasztruhát.

— Ez már beszéd, — mondá Gábor bácsi.

A többiek is hajtottak a szóra, csak a lovaikat sajnálták. Hosszas beszédre azonban nem volt idő, ráállottak hát. Jakab azután elvezette őket a barlanghoz, a hová eltért az egész had, mely estig jóizűen aludt, csak egy őr figyelt minden neszre. Samu bácsi megfelelt a benne helyezett bizodalomnak és egy kövér malaczczal került elő.

Neki feküdtek istenesen a jó vacsorának, a jóltevő felé hálás pillantásokat vetvén. Szegény Jakab, a ki legfáradtabb volt köztük, legkésőbb ébredt föl. Társainak gúnyos mosolya közben a közelben folydogáló érben megmosakodott s előbb keresztet vetett magára, úgy ült az ételhez.

A vén Gábor restellé nagyon ezt a hajdú-áhitatot, de nem szólt semmit. Csak Samu nem állhatta meg, hogy oda ne szóljon neki:

— Hiába hányod a keresztet, öcsém, ágra kerülsz te is.

— Igen ám, csirágra, — szólt közbe egy tréfás legény, Jakab ájtatos voltára czélozván.

— Bánom is én, akármit beszéltek, vallom az Istent, imádkozni anyám tanított, nyugodjék a haló porában is, csak úgy nevelhetett föl, hogy a keresztben bizott. Igya vérem a föld, vagy kössenek a bitóhoz, az én lelkemből nem tépitek ki a hitet.

A hajdúk nem szólottak többet, csak az öreg Gábor vágott közbe, de már nem olyan hetykén. Majdnem szomorúan csupán annyit mondott:

— Ocsém, nem istenes életre szült minket az anyánk. Az én bölcsőmet nem imádságos asszony ringatta; ha meghalok, fegyver pusztítson el. Ha van másvilág, ötven török lesz a szolgám oda által!

— Fele is elég lesz, — morogta Samu.

Gábor mérgesen nézett a kételkedő bajtársra, de nem felelt rá semmit.

A beszélgetés megszakadt, de elfogyott az étel is. Bor hiányában vizet ittak, erre azután ki ide, ki amoda hevere-dett s nézték a csillagos eget; nem sokára összefolyt szemök előtt a látóhatár, szemök pillája lezáródott, elszunditottak.

Nagy rend volt a hajdúk között, de egy dologról mégis megfeledkeztek. Nem rendeltek új őrszemet, a régi meg azt hitte, hogy Samu bácsi amúgy is felváltatja s eltörődött tagjait megpihentetve, jóizüen elaludt. Az a jó hajnali meleg napsugár édes álomba ringatta a jó vitézeket. Tündérekkel, aranynyal teli zacskóval, szép dolmánynyal álmodtak, már a szerint, ki micsodásat szeretett. Csak Bácsy Jakab nyugtalankodott, a nagy fáradtság nem engedte rászállatni szemére az álmot. Tudta, hogy nem alszik, de szempillája lecsukódott, nem bírt a sulyával. Apró karikákat, kicsi csillagokat látott, majd meg zürzavaros hangokat, a fü zizegését s lábdobogást hallott. Fél éber állapotában a nevető arczú martalóczot, Mujót hallá, mintha veszekednék, majd Ahmed szeme villogását vélte látni. Egyszerre hirtelen nyomást érzett a keze csuklóján, mire föliradt, összekötözve hevert a földön, körülötte élettelen társai.

A derék martalóczok nyomukra akadtak; egy jóraváló keresztény jobbágyember, kézzelfogható jutalom s néhány, helyes időben alkalmazott talpütés segedelmével oda vezette Ahmedet, a vitéz üldözőt, az alvó táborhoz. Mint a sakálok a pusztában, oly nesztelenül keriték be a hajdúkat s aztán egy darabig haboztak, megöljék-e őket, vagy elevenül hozzák vissza? Mujo döntött, mondván, hogy még egyszer elszöknek és sza-

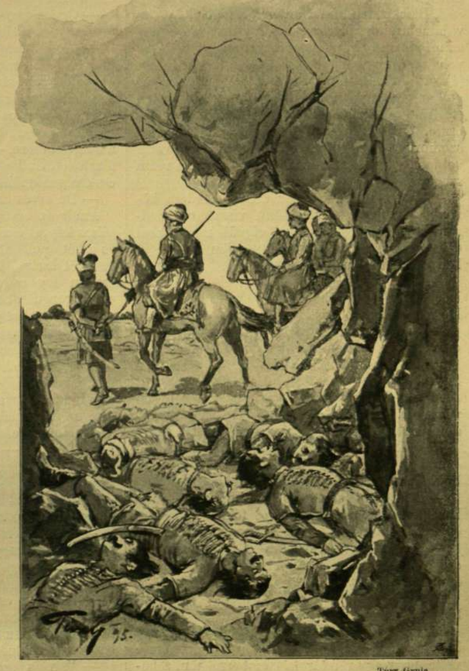

Tury Gyula

Ott feküdt a kilencz hulla a harsányi hegy körül.

már az, a ki az alvó farkast felkölti. Kivált ez a hasonlat tetszett meg a jó embereknek. Ahmed Jakabot kimélte, s ezt az egyet megmentette a maga erszényének.

Rövid vártatra meztelenül, összerútítva ott feküdt a kilencz hulla a harsányi hegy körül. Valamelyik szemesebb holló csakhamar észrevette a jó prédát, s a madárvilág martalóczai vígan károgtak egymásnak jó étvágyat.

Ahmedünk Mujónak két lovat adott, ennek fejében azután tartozott Bácsi Jakabra ügyelni. A megkötözött hajdú keze oda volt pányvázva a Mujó vezeték-lovához, így mendegéltek elől, Ahmed meg hátúl vígan biztatta a bosnyákot, hogy csak a fejét üsse a hajdúnak, mikor lankadni kezd. Szerinte ez jó rabsiettető szer hírében állott. Ahmed a dicső szultán pécsi szandzsákját megboszúlta, csak úgy rengett az örömtől szakála, magyar nótákat dudolgatott, vezérnek látta magát, s akkorákat rikkantott, hogy Mujó is megijedt tőle.

Negyednapra Eszékre értek, mert rabvásár esett azon a héten. Ahmed és Mujo útközben még egy pár pásztorgyermeket is összeszedtek, ha nem csordul, cseppen s 8—10 aranyat mindig megadnak egy egészséges gyermekért.

(Folytatása következik.)

EGY ORVOS NAPLÓJÁBÓL.

Elbeszélés. — Angolból **S. V.**

(Vége.)

— Mindezekről majd otthon beszélünk tisztelt uram, — mondá a rendőr, — addig is legyen szíves velem jönni. Hé kocsis, ide! Erre egy üres bérkocsisnak intett, melyben mind a hárman helyet foglaltunk. A rendőr valamit a kocsis fülébe sugván, az erős vágtatással Blackfriars Inn felé hajtott. Most már tisztában voltam az iránt, hogy Rochester, ki valószínüleg egy tébolydából szökött meg, az elmebetegeknél gyakran előforduló sajátságos eszmelánczolat folytán, maga helyett engem akar a tébolydába juttatni, mely czélból a rendőrrel elhitette, hogy bolond vagyok.

A Blackfriarsban lévő nagy országos tébolyda valamennyi orvosai részint egykori tanulótársaim, részint pedig ismerőseim lévén, biztosra vehettem, hogy helyettem Rochester urat fogják ott tartani, miért is szivarra gyujtva nyugodtan vártam a furcsa kaland végét. Utközben Rochester arczán különös változást vettem észre. Gúnyos arczkifejezése helyett vonásai szomoruságot árultak el. Mintha azt várta volna, hogy megszólítsam, szemeit folyton reám szegezte.

— Tudja mit Rochester úr, — kezdém közönbös hangon, — menjünk vissza a Quadrant-be egy üveg pezsgőre, vigyük magunkkal ezt az urat is, akkor tán megjön az ön jó kedve... Nos, mit gondol?...

— Nem bánom, — felelé egy kis idő mulva Rochester, — de előbb még is jó lesz haza nézni. De meg pénz sincs nálam...

— Van nálam akár mennyi, — mondám, tárczámat kihúzva, — tessék; ötven, hetven, kilenczvenöt font. Ebből két napig is mulathatunk.

A pénz láttára Rochester habozása teljesen véget ért. — Hé, kocsis, — kiáltá, fejét a kocsiablakon kidugva, — vissza a Quadrant felé!

Most azonban a rendőr szólalt meg, ki valószínüleg azt hitte, hogy nem egy, hanem két bolonddal van dolga.

— Egy szót sem! kocsis hajtson tovább Blackfriarsbe, a nagy épület főkapujához! — és ezzel Rochestert ülésébe visszanyomta.

— De uram, — kezdém a rendőrhöz fordulva, — eszünk ágában sincsen, hogy a nagy épületbe menjünk...

A rendőr válasz helyett úgy oldalba lökött, hogy lélekzetem is elállott.

Tiz percz mulva a kocsi a tébolyda nagy kapuja előtt állt meg, s midőn a kapus észre vette, hogy egy rendőr két emberrel jön, a kocsisnak intve, a kapu mindkét szárnyát kinyitotta, melyen aztán egyenesen a felvételi iroda elé hajtottunk.

A magunkféle vendégekhez szokott irodaszolga a kocsi ajtaját mindaddig nem nyitotta ki, mig négy izmos betegápoló elő nem állott. Ezek aztán bennünket közre vevén, az irodába vezettek, hova a rendőr is eljött.

Mit jelenthetett a rendőr, nem tudom, de az alig őt perczig tartott értekezésnek az lett a vége, hogy engemet és Rochestert minden további teketória nélkül az emeletre akartak kiserni.

— A felügyelő orvossal akarok beszélni, — suttogám az egyik betegápoló felé fordulva.

— Majd holnap barátocskám, — felelé egykedvüleg az efféle jelenetekhez szokott ápoló, — ma nem érünk rá.

Rövid idő mulva egy, nem a legbarátságosabb zárkába jutottam, melynek vas pántos, belül pedig szalmával bélelt ajtaját gondosan rám zárták.

Igy tehát annak rendje és módja szerint a bolondok házába jutottam. A szokásos motozás, fürösztés, nyirás és több effélék rendszerint a beteg felvételét követő napon történvén meg, a nap izgalmai után hamar elaludtam, de előbb föltettem magamban, hogy adandó alkalommal az orvosi kollegium legelső nyilvános ülésén szóba hozandom azon visszaéléseket, melyek a tébolydába való szállításnál előfordulhatnak, s miután e részben a magam esetét hozhatom fel, biztos voltam benne, hogy a bajnak elejét veendik s jövőre nem fognak mindenkit szó nélkül elzárni. Annak pedig előre örültem, hogy mint ütöm majd nyakon a szemtelen betegápolót, a miért oly durván bánt velem, midőn a felügyelő orvos után tudakozódtam.

A reggeli orvosi látogatás alkalmával senki sem jött zárkámba, sőt még egy falat kenyeret vagy ital vizet sem hoztak. A folyosón járó őr, kit kérdőre vontam, öklével fenyegetett s a falon lógó korbácsra mutatva a zárka-ajtó négyszögü kis ablakát becsapta.

Dél felé valami alorvosféle egyéniség két ápoló kiséretében zárkámba jött. — Ezt a beteget — jelenté az egyik ápoló — a 76-os számu beteggel együtt tegnap estve hozták. Rendőrségi intézkedés. Megmotozva nem lett. Éjjel csendesen aludt. Reggel az orvos után tudakozódott. Enni valót még nem kapott. — Mialatt az ápoló jelentését elmondta, az orvos szivarra gyujtott s úgy tett mintha ilyesmi őt nem igen érdekelné.

— Orvos úr, — mondám ekkor, — nevem dr. Kelly, ez ideig dr. Penn segédje, arra kérem...

— Jó, jó barátom, — veté közbe az orvos, — nagyon örülök, többször is lesz szerencsém, s ekkor életleirását tüzetesen elmondhatja. Most azonban nem érek rá. Majd máskor. Philips, — folytatá az orvos az ápolóhoz fordulva, — ezen egyénnek adjon hideg zuhanyt — egyelőre csak a hátgerinczére, — aztán tiszta levest, zsirtalan főzeléket. Szóba nem kell vele állni. Zubbonyt csak végső esetben.

— De orvos úr, minek néz ön?

Ámde az orvos úr imént elmondott utasításához képest csakugyan nem állt velem szóba és a két ápolóval együtt tüstént eltávozott.

Attól tartva, hogy a szokásos motozás még ezután fog megtörténni, tárczámat a padló egyik repedésében elrejtettem. Az emberek jó szóra ritkán hallgatnak, de a pénz varázserejének ritkán állnak ellent.

A levest, valamint a zsir nélkül főtt főzeléket nem sokára elhozták. Az edényt, valamint a hozzá való fakanalat egy otromba kinézésü egyén rakta az asztalra, kin a pálinka hatása nagyon is meglátszott.

— Mondja csak barátom, — kezdém közömbös hangon, — nem lenne-e kedve egy szép ötfontos bankjegyet megkeresni? Ezen sok, nagyon sok és jó gin-t lehetne venni...

— Tán azért kinálgatja a pénzt, hogy a zuhanyt elkerülje? — hebegé az egyén.

— Nem azért. Egy ropogós új bankjegyet adok, ha ma vagy holnap egy levelet a postára vinne. Ez az egész...

— Hol a pénz?

— A pénzt csak akkor adom át, ha a postatértivényt elhozza. A levél tartalmát elolvashatja. Nem lesz abban semmi, a mi önt esetleg bajba keverhetné.

— Van is magának pénze! — folytatá az ember.

Észrevettem, hogy a pénz fölemlítésével nagy ügyetlenséget követtem el.

Ha megmotoznak, a tárczát könnyen megtalálhatják, s akkor végem van.

— Ha a levelet ma feladja, holnap értem jönnek és öt font helyett huszonöt fontot fizetek önnek.

— Irja meg a levelet, délután elviszem. Három órakor zuhany alá kerül, akkorára a levél készen legyen, mert utóbb alig irhatja meg.

Véletlenül nehány üres levelezőlap volt tárczámban, ezek egyikére dr. Penn sógorának, Ampthill őrnagynak azt irtam, hogy engem azonnal keressen fel, szóval többet. Az ápolósegéd kevéssel három óra előtt csakugyan el is jött és a levelezőlapot átolvasván, megigérte, hogy azt tüstént postára fogja adni.

Alig hogy emberem eltávozott, két ápoló a zuhanyterembe kisért, hol a jéghideg vizsugárt nehány perczig hátgerinczemre bocsájtották. Ideges vagy elmebeteg embereknél az ily módon alkalmazott zuhanyozás többnyire erős görcsöket idéz elő, de miután nálam ilyesmiről szó sem lehetett, a hideg viz nagyon jól esett.

Reggel felé ép azt álmodtam, hogy a Quadrant éttermében ülök, midőn valaki kezemet megszoritotta. Ampthill őrnagy volt.

— Hogyan jutott ön ide Kelly ur? — kérdé a kedélyes aggastyán.

— Ezt majd csak akkor mondom el, ha künn leszünk. Addig is arra kérem, hogy rögtöni elbocsájtatásomat kieszközölni sziveskedjék.

— Hiszen azért jöttem! Uraim, — folytatá Ampthill őrnagy a jelenlevő két orvoshoz fordulva, — dr. Kelly urat, sógorom első segédjét személyesen ismerem és az iránt kezeskedem, hogy csakis valami tévedés vagy gaztett folytán kerülhetett ide.

Egy fél óra mulva a tébolydának hátat fordítottam. Távoztom előtt az intézet igazgatója megigérte, hogy Rochesterrel, ki akkor beteg volt, beszélhetek, föltéve, hogy ezt állapota megengedi.

— Épen ma halt meg egy érdekes betegünk, — folytatá az igazgató, kivel Rochester séta közben gyakran beszélgetett. A nőt Samagnacnak hivták...

A név hallatára különös gondolatok merültek fel agyamban. Mily összeköttetés lehetett Rochester, Penn és Samagnac asszony között?

Dr. Pennt a rajtam megesett dologról értesitvén, azt válaszolta, hogy az egészet rosz tréfának tartja, melyet valaki magának széles jó kedvében megengedett. Rochestert nem ismeri és nevét soha sem halotta. Ennél többet dr. Penntől nem tudhattam meg.

Két hét mulva a Blackfriars tébolyda nagy kapuja előtt álltam. A kapus, kinél az igazgató után tudakozódtam, rögtön felismert.

— Nagy baj van uram, — kezdé a kihivott kapus, — Rochester ur az éjjel meghalt. Még pedig — s ezt suttogva mondá — úgy tudom maga magát ölte meg. Reggel halva találták zárkájában.

A szomorú hir hallatára látogatásom czélját fölöslegesnek tartván, hazafelé indultam.

A titok kulcsát Rochester és Samagnac asszony magukkal vitték a sirba.

III. NAPOLEON ÉS EUGENIA.*

I.

A hami börtön.

1840-ben történt, hogy Napoleon Lajos herczeg, a későbbi III. Napoleon császár, Boulogneban egy kis csapattal partra szállt, hogy a trónt *elfoglalja*. A nagy Napoleon unokaöcscse és örököse volt. Bizott a nagy név varázsában és azt hitte, hogy majd a nép fel fog kelni mellette, mert hallotta, hogy a francziákat Lajos Fülöp és kormánya egészen elkeseritették.

* A franczia sajtó újabban igen sürün foglalkozik a Napoleonokra vonatkozó adatok fölemlegetésével. Feltünő figyelemmel és gonddal foglalkoznak a franczia hírlapok kivált I. Napoleon emlékével, de elég gyakran emlegetik III. Napoleont és nejét, a már aggkorát élő Eugeniát. Ezt a jelenséget a «Vasárnapi Ujság» sem hagyhatja tekinteten kivül. Már eddig is közölt nehány ide vágó czikket. Mai számunknak ilyen tárgyú közleményét szintén egy legujabban megjelent munkából veszszük át.

A merénylet azonban kudarczczal végződött, és Napoleon herczeget ötvenkét társával együtt elfogták s törvényszék elé állitották. Nehányat számüztek közülök, másokat hosszabbrövidebb idei börtönre itéltek, magát a herczeget pedig életfogytiglani fogságra.

— «Legalább franczia földön halok meg», — mondá, a mikor az itéletet kihirdették előtte. De azután később hozzá tette: — «Örökös fogságra itéltek? Eh! a földön semmi sem örökös...»

A foglyot a hami erődbe szállitották, mely Páristól éjszakkeletre kilenczven mérföldnyire van, terjedelmes, barátságtalan lapály közepén.

Az államfoglyok czellái szükek és nedvesek. Egy ilyen czellát kapott Napoleon Lajos herczeg is, úgy szintén orvosa dr. Conneau, a ki ugyanabban a betörésben való részességért öt évi *államfogházra* volt itélve, valamint Montholon gróf és grófné. A gróf egyike volt a vezetőknek és húsz évet kapott. Nejének pedig különös kegy gyanánt megengedték, hogy a rabságot férjével megoszthassa. A herczeg inasát, Thelint, a törvényszék fölmentette ugyan, de a hű szolga nem akart megválni urától és követte őt a börtönbe. A társaságot egy hatalmas dogg egészité ki, a herczeg kedvencz ebe, melyet a fogház nevéről, *Ham*-nak neveztek el.

A herczegre nagyon jól vigyáztak. Ajtaja előtt éjjel-nappal fegyveres őr állt, más négy pedig künn a folyosón. Mikor a szabadban rendes napi sétáját végezte, egy szakasz katona kisérte.

A felügyeletben csak egy hiba volt, és pedig az, hogy Thelinnek, a szolgának, meg volt engedve tetszése szerint jönni-menni, az erődben ép úgy, mint azon kivül.

Lajos Fülöpnek volt oka félni Napoleontól. Hire járt ugyanis, hogy a párisi munkások, más nagyvárosok munkásaival szövetkezve, ki akarják szabaditani a herczeget fogságából, a hami helyőrséget tehát megkétszerezték.

Maga a herczeg azonban nem szolgáltatott okot a legcsekélyebb gyanúra sem. Korán kelt, sétát tett a várudvarban, aztán könyveibe mélyedt, vagy levelet irt barátainak. Természetesen úgy ezek, mint a herczeg czimére érkezett levelek, a fogházfelügyelő kezén mentek keresztül, a levelek azonban mindig nagyon ártatlanoknak találtattak.

Hét és nyolcz óra között volt az ebéd, ebéd után pedig a herczeg a felügyelővel kártyázott, whistezett, egész lefekvésig.

Igy telt év év után. Napoleon Lajos nagyon csendesen viselte magát, és a világ már kezdte egészen elfeledni. Hiába! csak a nagyhangú szenvedőkről szoktak az emberek megemlékezni.

Eltelt hát év és Napoleon Lajosnak ép oly kevés kilátása volt a szabadulásra, mint a trónra.

Egyszerre hirt vett róla, hogy apja halálos ágyon fekszik. A fogoly mindent elkövetett, hogy engedélyt nyerjen a haldoklót meglátogatni. Kérvényezett a miniszternél, kérvényezett a királynál. Becsületszavát ajánlotta fel arra, hogy ha apja ágyánál megjelent, magát ismét átszolgáltatja a kormánynak. Hiába, a kérelmet nem teljesitették. A herczeg tehát elhatározta, hogy — megszökik s a többi fogolylyal a szökés módozatairól kezdett tanácskozni.

Az első dolog volt Demarle urat, a felügyelőt, tévútra vezetni. Levelek érkeztek Párisból a herczeg számára, tele azzal a hirrel, hogy az összes államfoglyok amnestiát fognak kapni. Tényleg ilyesmi eszeágában sem volt a kormánynak, a leveleknek — melyek Demarle kezén mentek keresztül — czélja tisztán csak az volt, hogy a felügyelőt távol tartsák leghalványabb képzeletétől is annak, hogy a fogoly szökni készül. «Hiú reménység! — gondolta magában Demarle, mikor a leveleket olvasta, — én jól tudom, hogy az amnestiából semmi sem lesz, de hát hagyjuk meg a szegény herczeget ebben az édes reménységben!»

Igy gondolkodott a felügyelő és engedte magát szépen rászedetni.

E közben egy oly körülmény adta elő magát, a mely a foglyok eddig csak a sötétben tapogatózó tervezgetéseinek határozott irányt és alakot adott.

Egy este, a mikor a foglyok épen kártyázás mellett ültek, a felügyelő lépett a szobába és igy szólt: «Ujságot mondok. A dohos, nedves szobáknak, sötét folyosóknak vége van. Épen most jött a rendelet, hogy a szobákat újra kell vakoltatni és festetni, az ablakokat pedig nagyobbra vágatni. Nehány nap múlva már itt lesznek a mesteremberek.»

A herczeg, a nélkül, hogy arczán egyetlenegy

A deszka, melyet a herczeg vitt, a katona feje felé csapódott.

vonás elárulná a belső, titkos örömet, nyugodtan keverte tovább a kártyát.

Ettől a percztől kezdve azonban az a határozat érlelődött meg a foglyokban, hogy a herczeg kőművesnek öltözve szökik meg.

Thelin, a herczeg angol szolgája, gondoskodott a szükséges ruha beszerzéséről.

A kőművesek néhány nap mulva csakugyan megérkeztek és a herczeg megragadott minden alkalmat, hogy viselkedésüket, mozdulataikat tanulmányozhassa. Jól tudta, mily elővigyázónak kell lennie, hogy az örök éberségét és vizsga szemét megcsalhassa.

A szökés napjául május 25-ikét, egy hétfői napot, állapitották meg. A vasárnapot a legnagyobb fokú izgatottságban töltötték. A legkisebb tévedés reményeiket örökre eltemette volna!

Hamis útlevél szerzésével is Thelin bizatott meg. Ez azonban nem sikerült neki, és a foglyok már mindent veszve kezdtek látni.

Másnap este a herczeget egy angol ismerőse látogatta meg a börtönben. A herczeg szóba hozta, hogy Thelinnek, hű szolgájának, a ki már hat éve osztja meg vele önként a rabság sanyarú kenyerét, szeretné megszerezni azt az örömet, hogy egynehány hétre meglátogathassa őr állott, a kik mind a ketten ismerték a herczeget; úgy volt tehát kieszelve, hogy az egyiknek figyelmét Thelin kösse le valami bohókás beszéddel, míg a másik elől a deszka, a mely vállán volt, eltakarja a herczeg arczát.

A herczeg alacsony ember volt, alacsonyabb mint bármelyik a kőművesek közül. Termete rövidségét tehát magas sarkú czipőkkel toldotta meg, melyek fölébe durva fa sarút húzott, mint a milyent a kőművesek is viseltek. Utolsó pillanatban vette észre, hogy a kőművesek, szép meleg idő lévén, mezitláb jöttek. De már nem volt idő sarut, czipőt levetni. A mint a folyosón végig haladt, látta, hogy egy kőműves, a ki visszautasította a Thelin meghivását, szorgalmasan dolgozik a folyosó egyik ablakánál. A herczeg egy pillanatra meghökkenve állt meg. De nem volt idő a tétovázásra. Elszántan haladt el a ficzkó mellett, a ki munkájába egészen elmerülve, ügyet sem vetett reá.

Egyszerre lépteket hallott háta mögött. Thelin volt, a ki gyorsan eléje került, hogy előbb érjen az őrökhöz.

— «Ah! Thelin! jó reggelt», — szólt az egyik őr, bizonyos Dupin.

A mig Thelin beszédbe ereszkedett Dupinnel,

a herczeg szép csendesen elhaladt a két őr között, s ment tovább a börtön udvarán keresztül.

Az udvarból a külső várba volt a kijárás. A kapunál kevésbe múlt, hogy a herczeg el nem árulta magát. Bodor füstöket eregetett pipájából, egy közönséges cserép pipából. Egyszerre csak a pipa kiesett a herczeg szájából. Az egyik őr lehajolt és fölemelte, s a mint oda adta a herczegnek, erősen szeme közé nézett. A herczeg azonban nem jött zavarba, ismét foga közé vette a pipát, s azzal egyenesen a vár külső kapuja felé tartott. A kapu közelében az egyik katona megint erősen szemügyre találta venni, mire a herczeg hirtelen elfordult, miközben a deszka egy nagy ivet irt le a levegőben, épen a katona feje felé csapódva, úgy hogy ha ez hirtelen le nem bukik, a csákót leütötte volna a fejéről.

— «Ördög bújják az otromba bolondba!» — szitkozódott a katona, de már ekkor a herczeg kivül volt a kapun. Szabad volt!

De azért egyforma rendes lépéssel haladt mindaddig, mig kivül nem volt a hamiek látkörén. Ekkor megállt és visszanézett. Mikor meggyőződött róla, hogy Hamból már nem láthatják, a deszkát és a munkás-zubbonyt az útszéli árokba vetette. A zubbony alatt kocsisruhát viselt. Sietve folytatta útját a szent Szulpiczius temetőig. Itt megállt s leült a temető árka mellett a gyepre és várt. Nem sokára megérkezett Thelin is, egy könnyü bricskával. A herczeg fölült a bakra, kezébe vette a gyeplőt és jól megostorozta a lovakat. Egy hajtásban mentek egészen St.-Quentinig. A város szélén a herczeg leszállott, mig Thelin a bricskával a posta-állomásra ment, hogy postakocsit fogadjon Valenciennesig.

Sokáig oda járt, s a herczeg már nyugtalankodni kezdett. Nem állhatta meg, hogy be ne menjen a városba, azon az úton, a melyen Thelinnek kellett jönnie a postakocsival. Utközben egy kis öreg ember jött vele szemben. Megkérdezte tőle, nem látott-e egy postakocsit. A kis öreg tagadólag felelt. E pillanatban a herczeg jobban megnézte emberét és abban az államügyészre ismert.

A postakocsi végre megérkezett, és a szökevények délután két órakor már Valenciennesben voltak. Itt két órát kellett várniok a brüsszeli vonatra. A vasúti étteremben üldögéltek, beszélgetve a nap eseményeiről, mikor egyszerre Thelin azt vette észre, hogy valaki hátulról a vállára teszi a kezét. Ijedten fordult hátra és magát — egy hami csendőrrel találta szemben.

— Jó napot, Thelin barátom! Hogy van, hogy van? Ugy-e, nem is gondolt rá, hogy itt találkozzunk!?

Thelin nem volt képes egy szót sem szólani.

— Hová utazik? — kérdezte tovább a csendőr.

— Belgiumba szegődtem el, — mondá végre a szegény inas.

— Ugy? És hogy van a jó herczeg?

— Köszönöm, elég jól volt, mikor utoljára láttam. De hiszen talán tetszik tudni, hogy már nem szolgálok nála.

— Nem hallottam róla . . . Hát ez a másik úr itt Hamból való?

— Dehogy, dehogy. Egy barátom, a ki velem utazik.

— Ah, úgy!? No hát, szerencsés útat. Az én vonatom már indúl. Sajnálom, hogy nem beszélgethetünk egy kicsit. Szerencsés utat, uram! (Ez utóbbi szavak a herczeghez voltak intézve.)

A herczeg fejével bólintott és elsietett.

Végre megérkezett a vonat, a mely minden további baj nélkül Brüsszelbe vitte a szökevényeket, a honnan Ostendébe utaztak, onnan pedig Londonba. Itt a herczeg levelet irt Aberdeen lordhoz, az első miniszterhez, a melyben elbeszélve szerencsés menekülését, abbeli szándékát fejezte ki, hogy mint közönséges magán-ember ohajt Angliában letelepedni, fölhagyva minden tervezgetéssel a franczia kormány ellen. A miniszter udvariasan válaszolá, hogy a herczeget Angliában mindig szívesen látják, a meddig csak neki tetszik . . .

Napoleon Lajos herczeg tizenkét órai előnyt nyert üldözői előtt. Tizenkét óra hosszáig tudta Conneau orvos, különböző fogásokkal, a herczeg szökését titokban tartani. Azt mondta, hogy a herczeg beteg, azután belefeküdt a herczeg ágyába, a fal felé fordult, a takarót a fülére húzta és keservesen nyögött. Az őr hűségesen jelentette a felügyelőnek, hogy a herczeget ágyában fekve találta.

Este felé azonban maga Demarle úr jött le a beteg szobájába.

Oda ment az ágyhoz és abban a beteg helyett az orvost találta.

A csíny fel volt fedezve.

— Mikor szökött meg a herczeg?! — kérdé dühösen a felügyelő.

— Reggel hat órakor, — felelte az orvos nyugodtan . . .

(Vége következik.)

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely ez évben immár 29-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága alapossága és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerüvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról** a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hü tudósítást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az «Egyetértés» olvasói. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1895 január 1-én **29-ik évfolyamába** lépett s igy egyike a legrégibb napilapoknak.

ELŐFIZETÉSI ÁRAI: *Egy hóra ... 1 frt 80 kr.* *Félévre ... 10 frt.* *Három hóra ... 5 frt.* *Egész évre ... 20 frt.*

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos. Főmunkatárs: Kossuth Ferencz.

A szerkesztőség: **Szerecsen-utcza 35. sz.** ★ A kiadóhivatal: **Dalszinház-utcza 1. sz.**

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta: **DELI.**

V.

(Folytatás.)

A nap erősen oda tüzött az eszéki vár piaczára. A szabálytalan négyszögben épült vásártér közepén sátrakat vertek az élelmes kereskedők, fenhangon szólogatva a kiváncsi nézőket. Legnagyobbat rikoltottak a pattogatott kukoriczát kináló rácz gyerekek, a minek meg is volt a maga oka, mert a kinek telt az erszényéből, inkább tyebabot (nyárson sültet) evett, mint ezt az izetlen csemegét. Felhajtott bárányok, juhok versenyt bégettek, egy megijedt kos fellökte a sátor aljában ögyelgő féllábú koldust, s a tisztelt közönség természetesen jóizűt nevetett ezen a kedves jeleneten. Hát még, mikor egy tolvaj czigányt megcsipett a zaptié (rendőr)! Valamennyien nekiestek s a jólelkű rendvédő hálás pillantásokkal jutalmazta a nagyreményű mozlim ifjuságot, látván, mily derekasan ütlegeli a rumát (czigányt).

Nagy zsivaj volt a lóvásár emberei között. A pécsi martalóczok hatszor megesküdtek, hogy lovuk a híres Abdullah arábiai méneséből való. Minden esküdözésnél lehuzogatták a sarujokat, odavágták a földhöz s imigyen szólának: «aképen menjek én széjjel, miként ez a saru». — De a saru épen maradt, mert vigyáztak ám, hogy baja ne essék. A lovak mellett hosszú, födött karámot hevenyészett a jancsárőrségnek egy élelmes altisztje, a ki a vásári rendőrség ügyeit igazgatta. Azelőtt csak úgy a szabad ég alatt árulgatták a kétlábú igavonót, a rabembert, mert hamarosan kelt a portéka. De most nagy volt a kinálat, «erős felhajtása esett a fogoly magyaroknak», s igy jobban kellett válogatni, mert hát csak ajándék-lónak nem illik a fogát nézni.

— Hej, Mujo, nincs nehezebb dolog a világon, mint jó rabot venni, — sopánkodék egy kövér szpahi a mi ravasz bosnyákunknak, a ki Bácsy Jakabot oda ültette a karám szögletébe.

— Az bizony úgy van, — felelé Mujo, s egy darab kenyeret tett oda Jakab elé.

A hajdú, azt hinnéd talán, hogy szomorúan nézett? dehogy: mohón nyúlt a falat után.

— De éhes a rabod! — mondá a föntebb dicsért kövér úr.

— Hja, derék ember ez, erős munkájú, nézd csak a fogát meg a mellét; ha nem lenne gyaur, testvéremnek sem kivánnék derekabb embert.

— Ejnye, Mujo, úgy dicséred, mintha csakugyan a véred lenne.

— Már miért is ne dicsérné, — szólt közbe Ahmed, ki szokása ellenére gyorsan odalépett az alkudozókhoz.

Mujo és Ahmed ezzel elvégezték a mondókát, vagyis inkább nem juthattak többé szóhoz, mert a szpahi részletesen felsorolta összes gazdasági bajait, s hosszú szónoklatának az lett a vége, hogy ő ugyan vesz rabot, de csak hitelben. Erre Mujo azt kérdezte tőle:

— Hallod-e, vitéz szpahi, soha se legyen mocsoktalan a szád, láttál-e már tevét, a mint hasist eszik?

— Nem én, derék Mujo.

— No látod, én igen, mert te olyan vagy s ha odább nem mégy, nem eszel több kenyeret!

— Ejnye, ejnye, de keserves világot élünk, — fordult Ahmedhez panaszával, — hát már ti sem hisztek az igaz embernek.

Ahmed egy szóval sem felelt, csak odább lökte az üres zsebű vevőt.

Delelőre fordult már a nap. A karámból lassanként elhordták már a rabokat, a kereskedők nem nagy örömmel emlegették a vásárt, «nincs ára az embernek»!

Mujo már épen indítványához készült, melynek értelmében hajdújokat be kell elevenen Pécsre szállítani, feje díját amúgy is megkapják érte vagy pedig adják el együtt a lóval. Ebben a perczben szállt le lováról Hasszán bég, a gazdag bosnyák földesúr s megpillantván Mujót, hazai nyelvén jó napot kivánt neki.

Hasszán bég a leghíresebb ember volt a délvidéken. A bosnyák alföld őt uralta, sok földje volt a Száván túl, Pozsegamegyében, temérdek lova, marhája, juha, jobbágyainak a számát maga sem tudta. Magas, nagyszakállú, sasorrú, kerek fekete szemű alak volt, már a személyei is parancsolt. Még az irigyei is megvallották, hogy úrnak született. A mellett nem hagyta a jószágát szolgái kezén, mindenre ügyelt, a szegénységet kimélte, a daczost eltiporta. A mikor kellett, hallgatott a szivére is, a mikor pedig az erőnek volt szólása, nem irgalmazott. Nem ismerte a fösvénységet, de nem szórta a pénzét drága köntösökre, asszonyos czifraságokra. Egy jó lóért vagy fegyverért szó nélkül fizetett, ha kitanitott sólymot hoztak neki, rendesen megadta a kétszeres árát is, annyira szerette a vadászatot. Vallását megtartotta, a korán parancsai ellen nem vétett, irigyei ugyan azt mondották, hogy bort iszik, de barátai erősen tagadták. Csak egy tulajdonságát nem szerették igazhitü földijei. Minek vette el egy keresztény jobbágyának a leányát? Hát nem talált volna derék, szép és gazdag leányt miközöttünk!

Túry Gyula rajza.

Az eszéki vásáron.

Mind ennek a beszédnek megértésére szolgál az a körülmény, hogy a mi Hasszán bégünk jó török foglaló családból eredett, a ki Mahomet szultánnak nagy szolgálatokat tett, s ősei is mindig kitüntek a «hitetlenek» ellen való hadakozásokban. Ezért nagy birtokokra tett szert a család, de meg anyai ágon a legelőkelőbb bosnyák családokkal állott rokonságban. Esze a szultánhoz kapcsolta, szive a föld népéhez vonzotta, melynek a vére az ő ereiben is folyt. Nem üldözte őket a hitökért, sőt egy-két franczi skánus barátot, mert jól tudtak mesélni, gyakran meg is ajándékozott. Kortársai szemében erős hibát követett el, mikor a kamicsáki kovácsnak a leányát, a szép Annát megkérte az apjától, s miután megigérte, hogy tőle s miatta ugyan imádkozhatik a keresztes Istenhez is, megtette feleségének. Senki sem tudta, hogy van-e még több felesége, csak azon kaczagott török és keresztény egyaránt, hogy milyen bolond az a bég, hogy a Kovács Ancsa szemeiért lemondott a többiről. Ha egyébképen nem lett volna olyan derék ember, ez a mai nyelven szerelemnek mondott állapota veszett hirét költötte volna.

Azt is beszélték a szolgái, hogy mikor a nagyasszony beteg volt, a bég Olovóba* lovagolt a csodatévő Máriához, s mikor jobban lett a felesége, három tolvajnak kegyelmezett meg, pedig azt még nem tette soha. Mindamellett, hogy mindent tudtak róla, egyet még sem sejtettek fizetett ellenségei, t. i. cselédei sem. Jelesül azt a dolgot, hogy Hasszán bégnek ugyancsak Hasszán nevű fián kivül még egy leánykája is született, azt ugyan hallották, a kik érdeklődtek a belső dolgok iránt, de hogy a nagyasszony Franjo baráttal titokban megkereszteltette az «igaz hitnek ezt a csodálatos virágát», arról még maga a bég sem tudott. A mit a nagyasszony a háremben tett, az ellen a kemény bég nem szólott, de ezt, ha tudja, már a nagy szeretet daczára sem türte volna meg. Franjo tisztelendő úr ugyan gyakran szólott be a várba, de ha a háremi felé tekintett volna, a hátából szabnak övet a csuhájára.

A béget csak egy szomorúság érte hosszú idő óta, kedves lovásza és istállóinak a gondozója, Mehmed, egy derék, jóraváló arab, kimult az

* Olovóban, Bosznia érczvidékén őrzik a csodatevő szűznek egy képét, melyet keresztények és törökök egyaránt tisztelnek.

árnyékvilágból. Olyan okos és mívelt lóművész nem volt a széles nagy birodalomban. Még a hodzsa (pap) is azt mondta, ha a prófétának kocsis kell a paradicsomban, a Hasszán bég Mehmedjét választa. Ez azonban nem vigasztalta meg a béget. Hiába keresett helyébe embert, nem akadt párja. Végre azután elszánta magát s egyet gondolt, hátha valamelyik magyar vásáron akad jó emberre; amúgy is szerette a magyar lovas embereket, csak utálta a sok ivásokat meg az éktelen káromlásokat.

Úgy látszik, hogy bégünk jó szerencsével járt. Mujo uramat jól ismerte, tudta, hogy a legügyesebb martalócz a padisah országában, s a kötelet csak azért nem tartotta méltónak földije nyakához, mert sajnálta a zsineget az ilyen nyaktól. Ahmed gazdát, mint szakavatott lótolvajt, ugyancsak szemmel tartotta, de sohasem tudta megcsípni. Ezek a jogos aggodalmai azonban megszüntek, mikor Mujo embert kinált neki ló helyett. Ahmed kétszázhúsz aranyat kért érette s röviden elmondta a történteket, azt természetesen elhallgatta, hogy a rab a szultánt illetné. Hasszán egy darabig nézte a fiút, ki teljes egykedvűséggel hallgatta, mint alkudják ki a bőre árát, aztán kérdezte, tud-e a bosnyákok nyelvén vagy törökül?

— Értek mind a kettőn, — dörmögte.

— Hát aztán gondját viseled-e a lónak, ha rád bízom? — kérdé.

— Nem, — volt a felelet.

— Ugyan miért nem?

— Mert rab vagyok. Rab vagy megszökik, vagy meghal.

— Emberek, csak tartsátok meg magatoknak ezt a legényt, — mondá boszúsan Hasszán, s épen inteni akart embereinek, mikor Ahmed dühösen kirántja a törét s neki akar menni a gúzsba kötött Jakabnak. Ennek még a szeme sem villantott, nyugodtan várta a dőfést.

A bég azonnal megértette a nagy felindulás okát. Odaugrott Ahmedhez, megszorítá csuklóját s büszkén csak annyit mondott: — Megadom a rab árát; még sem tyúk az ember, hogy a szeme előtt vágják le! — A két martalócz arcza szomorúvá vált, majdnem könyeztek, hallván, hogy íme, megadják az árát drága rabjoknak.

— Miért is nem kértél többet, ostoba! — szíszegte Mujo.

— Lám, én mindig olyan szerencsétlen vagyok. Elhagyott Állah, nem érdemes már becsületes martalócznak szolgálni, egyszer éri egy kis szerencse, akkor *is megesalják*.

Hasszán bég meghagyta két szolgájának, hogy a rab lábáról vegyék le a gúzst, adjanak neki ételt s vigyék a «Mindigjól» hánba (csárda), de ügyeljenek rá, nehogy megszökjék. Azután kifizette Ahmedéket, de üdvözlésöket nem viszonozta, csak Mujónak mondá:

— Szép öcsém, aztán ha közel találsz jutni az ághoz, melyre bizton felkötnek, ne mondd, hogy nem figyelmeztettek.

— Köszönöm, bég, az iránt való jóindulatot, de hát nem lehet mindenki király, — ezzel a báni rokonságra célzott, — aztán olyik ember szereti, ha patkót vernek a lábára, olyik meg nem. — Aztán Jakab lelkem, — szólt most már a Hasszán emberéhez, — ne feledd el, hogy én jó embered voltam, ha én nem vagyok, régen hollók pecsenyéje lett volna belőled! Adja Isten, hogy mentől előbb hurokra kerülj!

Ezekre a kenetteljes szavakra Jakabunk nem felelt egy szóval sem. Odalépett Hasszán béghez s így szólott hozzá:

— Uram, jóért jóval fizetek. Kilencz vér járnekem tőletek, kilencz török fejjel tartozik nekem a fajtád, de neked, uram, híven szolgálok. Hajdúbecsületre mondom, úgy segéljen engem az én Istenem! Nincs is már, a miért őriztess.

A bég hosszan nézett a legény arczába, a lelkébe akart pillantani, de nem látott azon egyebet, kemény becsületes nézésnél. Végre így felelt:

— Hajdú-, martalócz-, zsiványbecsületben nem hiszek ugyan, de a miért az Istenedre hivatkoztál, bizom benned, úgy legyen. Lovaimra ezentúl te ügyelsz, ha bánni tudsz velök. Holnap indulunk a várba, majd aztán meglássuk a többit.

Este nagy vigasság esett a «Mindigjól» hánban. Ahmed és Mujo mulatoztak, a guzlárok erősen iparkodtak a kedvökben járni, a handzsi (koresmáros) hizelgett nekik, hajnalig rikoltoztak; Mujo, szokása ellenére, kapatos lett, Ahmedet szíve gyöngyének nevezte, s az az ősrégi történeti mondás lebbent el ajkairól: ha nem lenne Mujo, szeretne Ahmed lenni. Mi történt a két martalócczal hajnal után, nem tudja senki. Annyi bizonyos, hogy Mujót, a víg tolvajt többé nem látták s Jovo, a dárdai görög úgy beszélte, hogy Ahmed egy vezeték lóval a budai országúton ügetett, tán épen Buda felé.

Hasszán bég másnap még nagy vásárlásokat tett s temérdek vásárfiával megrakodva, egész táborral indult hazafelé. Jakab, az új istállóhadnagy, szótlanúl, mint rendesen, végezte a dolgát. Hajdú gunyáját, — rongyos is volt, nem sajnálta, — levettették s törökös szabású ruhát adtak rá, csak a süvegét nem engedte; adtak egy handzsárt is az övébe s nem sok idő telt belé, már is megkedvelték. Útközben rendet tartott, ha szóltak hozzá, felelt, egyébként folyton hátra nézett s mikor átléptek a Száván, hosszan bámult a látóhatárra. Hasszán bég engedte, ismerte az embereket, tudta, ha közbeszólana, «csak azért is»-sal felelne. Olyan már a magyar, ha szabadjára engedik, akár a hajnalcsillag is lehullhat miatta az égről, nem bánja, de tilts meg neki bármi csekélységet, nem engedi a vélt vagy igaz jussát.

Jakab csak nézte a rónát, majd belékapaszkodott egy vén füzfába, aztán térdre borult, keresztet vetett s követte a bég hadát. Nem értette senki ezt a viselkedést, a bosnyákok csóválták a fejöket, ilyen istenességet magyarban még nem láttak, tán nem is volt ez hajdú, bizonyosan barátból lett ez zsiványnyá!

Nem is volt az olyan ritka dolog. A híres Zukics is barátból lett haramiavezér s mielőtt rablásra indult, mindig buzgón imádkozott és ha ölt s az áldozatban még volt egy kis élet, az utolsó kenetet is feladta neki.

Egy heti keserves utazás után végre kürtszóval jelezték a kamicsáki vár ormáról, hogy közeleg a gazda. Sok nép ment eléjök, fényesen öltözött urak, jobbágyok, török papok, barátok, kiket egy csausz (futár) értesített előre. Hazatért a bég s a mint túlesett a viszontlátás örömein meg a hivatalos fogadásokon, Jakabnak a várban egy kisebb házat rendelt s keze alá adta az istállót.

(Folytatása következik.)

EZREDES ÉS BANKÁR.

Nyaralói kaland.

Irta **Zöldi Márton.**

Bonáth Titusz huszárezredes ötven éves korában, tiszttársainak általános meglepetésére, nyugalmaztatásáért folyamodott. Az egész ezredben nem volt edzettebb, egészségesebb ember nála. A gyakorló-téren mindenki kidőlt mellette, s ő maga nem egyszer mondotta, hogy fiatalabbnak érezi magát, mint kadétkorában. Azonfelül pedig a szolgálat lelkéhez forrott. Igazi katona volt, ki olybá tekinti a reglamát, mint a pap a katekhizmust.

— Pajtások, — mondá az ezredes szokatlan érzékenységgel, — ennek meg kellett lenni, mint az egy halálnak. Tavaly meghalt a hugom, özvegy asszony volt s egy kis leánykája maradt, ki azóta a bátyámnál nevelkedett. Tudjátok, hogy a bátyám is meghalt. Most már nyakamba szakadt a nagy vagyon, azonfelül pedig a kötelesség, hogy a kis leányt neveljem s vagyonát gondozzam. Gouvernante leszek, ennyi az egész.

Az említett nagy vagyon tömérdek bérházból és néhány nyaralóból állott, minthogy az elhunyt fivér szerencsés kezű építési vállalkozó volt. Egy regényes fekvésű dunamenti üdülőhelyen két nyaralót is építtetett nyereségre. A két nyaraló szakasztottan egyformára épült s alig egy kilométernyi távolságban állottak egymástól, ugyanegy hegy oldalában, a Dunára tekintő homlokzattal és kőtalapzatú vasrácsozattal. Mind a kettőhöz teljesen egyforma fiatal jegenyefasor vezetett.

Nyár lévén, az ezredes úr azonnal el is foglalta az egyik villát a kis Elzával s annak nevelőnőjével, Amália kisasszonynyal. Ez utóbbi már négy év óta vezette a kis, szöszke árva leányka nevelését odaadó buzgósággal és példás sikerrel. Erélyes, de nem pedáns, csinos, de nem szép leány volt. Élénk aczélszürke szemeiből magasabb értelem sugárzott. A harminczon már jóval felül lehetett, de arczának üde rózsái semmi hajlandóságot sem tanusítottak a hervadásra. Felesleges szót ritkán ejtett.

Az ezredes nagy tiszteletttel viselkedett iránta. Nyelvi és egyéb ismereteinek alaposságával roppantul imponált neki, s akárhányszor mondotta félhalkan maga előtt:

— Ez a leány három hét alatt le tudná tenni a törzstiszti vizsgát.

A kik a hadgyakorlatokon valaha az ezredes recsegő vezényszavait hallották, azok soha sem lettek volna képesek elhinni, hogy hangjának lágyabb skálái is vannak. Pedig voltak. A kis Elza benne nemcsak apát, gyámot nyert, hanem gyermekes kedélyű játszótársat is. S ha Elzácska azt mondotta: papuska, te most medve leszel, — akkor az öreg hadfi négykézlábra állott a szőnyegen s viharos morgásokkal kergette akár fél óra hosszat is kis hugocskáját, nyilvánvaló veszedelmére az egész szoba butorzatának.

Az ezredes ilyenkor csak azt restelte, hogy Amália kisasszony kissé szigorú arczczal nézi ezt a pompás mulatságot, de hát azért nagy kedvvel s nem minden tehetség nélkül játszotta a medvét. A kis Elza nem fogyott ki a kacagásból. Az ezredes is vele kacagott. Csak a nevelőnő mosolya maradt hidegen bágyadt s szigoruan kimért.

Néhány nap mulva Manuel úr, a házi ügynök jelentette, hogy a másik villát is kiadta.

— Ki vette ki?

— Martini bankár. Már bele is hurczolkodott a felesége. Ő csak egy negyed órát töltött itt. Nem ér rá nyaralni. A börzén őrült hausse van s ő erősen angazsálta magát. Hanem a felesége gyönyörű szép asszony. Szavamra mondom, többet ér, mint valamennyi villamos vasuti részvény.

— Ismerem, — mondá Amália kisasszony, — tanítványom volt az angol nyelvben.

A szép bankárné kimondhatatlanul örvendett, hogy viszontláthatta egykori nevelőnőjét. A Dunaparton hosszú sétákat tettek a kis Elzával együtt, miközben a bankárné elmondotta, hogy milyen boldog s mennyire szereti férjét, azt a nyugtalan szellemű, síma modorú kalmárt.

Martini úr ez időtájt nagy pénzügyi művele-

tekkel volt elfoglalva, s mikor egy este néhány fontos ügyletet szerencsésen lebonyolított, mint afféle szalmaözvegy, vendéglőbe tért vacsorázni. De biz a vacsora rosz volt, a hal bágyadt színű, a sült kiszáradt, a tészta meg avas vajra emlékeztetett.

A rosz vacsora néha merész gondolatokat szül. Martini úr kiállhatatlannak kezdte találni szalmaözvegységét s elgondolta, hogy még csak tíz óra van, s ha ő most kocsira ülne, még éjfél előtt künt lehetne a villában.

Ennek a gondolatnak nem tudott ellentállni. Haza ment, befogatott s egy fél óra mulva kocsija már ott robogott a mészkőporos országúton.

A jegenyefa-sorról könnyű volt ráismerni a villára. A bankár vigan ugrott le a kocsiról és óvatos léptekkel közeledett neje hálószobájának ablakához. Halkan zörgetett... semmi válasz. Ismétli a zörgetést erősebben. Türelmetlen volt. Végre hatalmasan megkopogtatja az ablakot. Egy erős férfihang szólal meg:

— Ki az?

Martini úrban meghűlt a vér. Akármilyen érzéketlen legyen is egy bankár lelke, az ilyesmi megzavarja. Meghökkent s önkénytelenül lefutott a terrasz lépcsőin. A jövő pillanatban egy erős férfit lát megjelenni az ajtóban, teljes pongyolában, fején tiszti sapkával, kezében nagy lovassági pisztolylyal.

Felesleges mondanunk, hogy az ezredes volt, a bankár eltévesztette a villát.

— Pusztulj innen csavargó! — förmedt reá az ezredes, — mert lelőlek, mint a kutyát.

Martini úr a homály ellenére tisztán látta a közeledő férfit, látta a pisztolyt, kiszámította az esbetőségeket s ehhez képest végzetes mulasztásnak tartotta volna, ha el nem illan. Hihetetlen gyorsasággal utólérte kocsiját és visszahajtatott.

Az ezredes nyugodtan aludni tért.

Másnap déltájt a szép bankárné dúlt arczczal és kisirt szemekkel rohant az ezredesék szalonjába.

— Mi történt önnel? — kérdé Amália.

A szép asszony alig tudott szólani a zokogástól.

— Borzasztó... a férjem...

— Nos, nos?

— A férjem... oh Istenem... valami borzasztó tévedés... Levelet kaptam tőle... Oh. Amália, meghalok.

Egész teste vonaglott a felindulástól. Az ezredes lihegett, Elzácska pityergett, csak Amália kisasszony őrizte meg hidegvérét.

— Mutassa a levelet.

— Itt... itt van.

Amália olvasni kezdte: «Az éjjel ablakán zörgettem, s ön helyett egy férfi, ha jól láttam, katona, nyitott ajtót, töltött pisztolylyal kezében. Átláthatja, hogy köztünk mindennek vége van. Legjobb, ha ön értesíti szüleit...»

— A szamárrr! — kiáltá az ezredes. — Pardon, hölgyeim...

— De hát kit illet e czím? — kérdé Amália.

— Ő nagysága kegyes engedelmével a kedves férje urát. Haha! Most értem már. Tehát ő volt. Haha! Alaposan ráijesztettem!

Azzal elbeszélte az éjjeli kalandot.

— Világos! eltévesztette a villát. Csepp hija volt, hogy le nem puffantottam.

A szép asszony arcza derülni kezdett.

— Mitől se tartson, nagyság, — vigasztalá az ezredes, — rögtön felkeresem s idehozom. Ha egy szót merészel ellenvetni, összeapritom.

— De ezredes úr...

— Ne féljen, asszonyom, rendes párbajban, segédek és doktorok jelenlétében vagdosom széjjel!

— Ezredes úr, — mondá Amália az ő előkelő nyugalmával, — remélem, hogy ön teljes hidegvérrel fog eljárni. Ne felejtse, hogy egy nő boldogságáról van szó.

— Hidegvér? Ezer ördög, megpróbálom.

Két óra mulva az ezredes már Martini bankházában volt. A bankár nem volt otthon, a prokura-vezető fogadta.

— Mit ohajt Martini úrral?

— Mit ohajtok? Semmit... csekélység... a nyakát kitekerni.

A hivatalnok sietett megjegyezni, hogy ilyesmit nem lehet per prokura elvégezni, legjobb lesz tehát őt magát megvárni.

— «A császárné» — kiáltá egy inas.

Épen jött a bankár. Az ezredes katonás fesztességgel viszonozta üdvözlését.

— Négyszemközt ohajtok önnel beszélni.

— Kihez van szerencsém?

— Már találkoztunk.

— Valóban, nem emlékezem.

— Pedig nem régen volt — az éjjel.

A bankár izgatottan ugrott fel.

— Hidegvér, uram, csak hidegvér!

— De uram...

— Hidegvér, ha mondom! — S akkorát ütött az asztalra, hogy a rajta levő poharak majd összetörtek.

A bankár újra leült.

— Így la. Most beszélhetünk tovább. Azaz nem is kell sokat beszélnünk. Ön nejét gyanusította. Nos hát az gyávaság.

— De kérem...

— Igen, igen, gyávaság. Punktum. Mindig utáltam a féltékeny férjeket. Hitvány emberek. A nyakukat szerettem volna kitekerni.

— Már engedjen meg, de olyan csattanós bizonyitékokkal szemben.

— Süsse meg a bizonyitékait. Gyönyörű bizonyitékok. Eltéveszti a két villát, felzörget legcsendesebb álmomból...

— Micsoda? Hihetek szavának?!

— Az én szavamnak? Ezer ördög! Ön, úgy látszik, nem tudja, hogy kivel beszél. Én Bonáth Titusz, huszárezredes vagyok. Lent a kocsim győződjék meg saját szemeivel. Punktum.

A bankár meggyőződött.

*

Egy évre rá az ezredes és bankár ismét találkozott. Időközben az ezredes feleségül vette Amália kisasszonyt.

— Uram, — mondá a nyugalmazott hadfi, — én önt tavaly sulyosan megsértettem.

— Engem?

— Úgy van. Azt mondtam, hogy a féltékeny férjek hitvány fráterek. Bocsánatot kérek, uram.

— De hisz önnek igaza volt.

— Nem volt igazam! Teljességgel nem. Érti? Azóta magam is megnősültem. Alászolgája.

III. NAPOLEON ÉS EUGENIA.

II.

A Tuileriák. (Vége.)

Napoleon Lajos herczegből császár lett és azután — megint megbukott. A híres államcsinyre épített alkotmány nagy reccseneéssel összeomlott. A sedani katasztrófa beütött és Páris minden pillanatban várta, hogy az ellenség mikor veszi be.

1870 szeptember 4-ikén Eugénia császárné Palikao gróf utolsó hivatalos jelentéseit fogadta. A gróf nagyon szomorú hireket hozott. Egész Páris felkelőben volt. A tömeg szétkergette a minisztereket és az egész parliamentet. A szélső baloldal, a lázongóktól támogatva, a Hôtel de Villeben a köztársaságot készült kikiáltani, saját tagjai sorából miniszteriumot nevezni és Trochu tábornokot elnökké és fővezérré tenni. Trochu volt minden. Ő akarta megmenteni Párist és Franczia országot, és a nép — hitt neki.

A gróf mindezeket könyezve mondotta el a császárnénak, és késznek nyilatkoztatta magát, ha csak egyetlen ezredet kaphatna, a mely hű a császári családhoz, annak élére állani és meghalni a császárné szolgálatában. De a császárné visszautasította a hőslelkű ajánlatot.

— Nem, — mondá, — egyetlen egy csepp vér se folyjék miattam és családom miatt.

Mert a császárné a mélyen bátor, ép oly gyengéd szívű is volt. Belátta, hogy a játszma elveszett s el volt határozva — távozni.

De hogyan?! Az idő még csak délutáni három óra felé járt, s Páris utczái a felkelők kezében voltak. A csőcselék, égve a vágytól, hogy árulóin (a mint őket nevezte) boszút álljon, körülvette a császári palotát és elözönlötte a Tuileriák kertjét, mint tengeráradat ostromolja minden oldalról a süllyedő hajót. A tömeg zúgó, fenyegető moraja felhallatszott a palota termeibe. És a tömeg egyre nőtt, és viselkedése egyre fenyegetőbb, egyre ijesztőbb lett.

Ha Eugénia császárné nem akart a Mária Antoinette királyné sorsára jutni, úgy nem volt veszteni való ideje.

A császárné Breton asszony, Metternich herczeg és Nigra úr társaságában hagyta el lakosztályát.

A palotából azonban a főkijáróin nem juthat-

tak ki, mert azt a tömeg egészen elállotta. Sietve, majdnem szaladva haladtak végig a Louvre hosszú csarnokain, a míg annak a St.-Germain Auxerrois térre nyiló hátsó kis ajtajáig értek. Alacsony, vasrácsos ajtócska ez, a mely egyenesen az utczára vezet. A császárné és barátai, nehogy észrevétessenek, tekintgettek ki a vasrácsokon keresztül az utczára.

Az utcza tele volt néppel, a mely hangosan orditozta, hogy: «Éljen a köztársaság!» és hozzá a Marseillaiset énekelte.

Ez orditozó vad tömegen való áthaladás cseppet sem látszott biztatónak. Menekülőink valóban egy pillanatra visszaijedtek az előttük feltáruló képtől.

De hát egyéb választás nem volt. Valahogyan ki kellett jutni az utczára és keresztül kellett hatolni ez embertengeren át. Metternich herczeg csendesen kinyitotta az ajtót és a nők kisurrantak. A tömeg észre sem vette őket. S mikor már benne voltak, nem ismerték őket fel. Alig haladtak azonban néhány lépésnyire, mikor egyszerre egy utczagyerek elkiáltotta magát:

— A császárné!

Szerencsére azonban a gyerek kiáltása elveszett a tömeg fülsiketitő orditozásában, s egy pillanat mulva a hömpölygő áradat már messze sodorta menekülőinket attól a helytől.

De a veszély mind a mellett sem szünt meg, mert a császárné arczát nagyon jól ismerték Párisban. De a Gondviselés segitségére jött menekülőinknek — egy üres bérkocsi képében. Rákiáltottak a kocsisra, a kocsi megállott és a következő pillanatban a császárné és Breton asszony már a kocsiban ültek. Metternich herczeg valami hamis czímet mondott a kocsisnak és a kocsi elrobogott.

Az első veszélyen túl voltak, de azért még nem mindenen. A császárné most vette csak észre, hogy a nagy izgatottság között elfeledett pénzt venni magához. Breton asszony erszényében sem volt több, mint három frank. Ez pedig egy fél órai útért is alig elegendő.

Ha a kocsis nem lesz megelégedve a fuvardíjjal s e miatt veszekedni kell vele, okvetlenül reájok ismernek. A császárné tehát megállitá a kocsit, odaadta a kocsisnak a három frankot és azzal kiszálltak a kocsiból, a mely tovább ment.

A Hausmann-boulevard közelében voltak. Az utczák erre meglehetősen néptelenek voltak, mivel mindenki, a ki csak tehette, a Tuileriák vagy a Hôtel de Ville körül csoportosult. A császárné és kisérője tehát észrevétlenül juthattak el dr. Evans, egy híres amerikai fogorvos lakásáig. Itt, több másokkal, a fogadó-teremben várakoztak, a míg a sor reájuk került. Akkor Breton asszony előre menve a doktor szobájába, figyelmeztette azt, nehogy csodálkozásának nagyon hangos kifejezést adjon, s azután bevezette a császárnét.

Csodálatos, de való, hogy dr. Evansnak, a ki egyedül és kizárólag hivatásának élt, fogalma sem volt arról, hogy Párisban lázadás van. A hír tehát villámcsapásként hatott rá...

Nem volt mit tenni mást, mint ott maradni a doktor házában, a míg jó alkalom nem mutatkozik Párist és Franczia országot elhagyhatni.

De hogyan maradjanak esetleg napokig a doktornál, a nélkül, hogy ez a házban feltünést vagy épen gyanút ne keltsen. Az amerikai azonban nem jött zavarba. Azt mondotta a háznépének, hogy a nők rokonai, a kik látogatására jöttek. Szerencsére a házbeliek közül senki sem ismerte a császárnét...

Eddig tehát minden elég jól ment, de a dolognak legnehezebb része még hátra volt, és pedig az, hogy Párisból, melynek minden kijárását a legszigorubban őrizték, valahogyan kijuthassanak. A doktor teljes buzgalommal állt neki a szökési tervek kifőzéséhez. Végre sikerült neki egy pompás tervet kieszelni, melynek kiviteléhez a legnagyobb körültekintéssel fogott hozzá.

Befogatott, mint rendesen, ha betegeit ment látogatni, és a Pont de Neuilly-i vámhoz hajtatott. Természetesen itt feltartóztatták és kikérdezték. Miután azonban megmondta nevét és foglalkozását és előadta, hogy egy nagy betegéhez kell mennie a városon kívül, és miután az egyik őr ismerte a doktort, útlevél nélkül tovább bocsátották. A doktor egyet kocsikázott a városon kívül, s aztán ugyanazon az úton szépen visszajött Párisba.

Egy hétig mindennap kétszer tette meg ezt az utat. Kezdetben meg-megállították a sorompónál, de néhány nap mulva mind maga, mind kocsija annyira ismerősök lettek az őrök előtt, hogy szó nélkül hagyták kimenni és visszajönni.

Egy szép napon a doktor, kocsijában két nővel érkezett a sorompóhoz. Az őr megállította a kocsit, barátságosan üdvözölte a doktort és egész tisztelettel kérdezte, hogy kik azok a nők, a kiket magával visz. A doktor egészen közel hajolva, suttogva mondotta az őrnek, hogy az egyik nő nagyon beteg (s e közben mutató-újjával ütögette), a másik pedig az ápolónő, és hogy a szegény beteget egy a városon kívül fekvő ideg-gyógyintézetbe kell vinnie, de hát persze a betegnek nem szabad tudnia, hogy hová viszik.

Az őr szánakozó pillantást vetett — a szegény betegre s intett a kocsisnak, hogy csak hajtson tovább.

A császárné, mert ő volt az állitólagos szegény beteg és kiséri gyors hajtásban jutottak St.-Germainig...

Több apró-cseprő kaland után elérkeztek a tengerhez, Déanvillenél, a hol épen a «Gazella», Sir John Burgoyne yachtja, horgonyozott. Az angol, egy kis tétovázás után ráállott, hogy a császárnét Angliába csempéssze. Menekülőink tehát a hajóra szálltak, a mely éjnek idején szépen felszedte horgonyát és szeptember 8-án, hajnali három órakor Rydenél kötött ki...

A császárné meg volt mentve...

A **Franklin-Társulat** kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR TÖRTÉNELMI ÉLETRAJZOK.

A M. T. Akadémia történelmi bizottságának segélyével

kiadja a Magyar Történelmi Társulat.

Szerkeszti

SZILÁGYI SÁNDOR.

Mária, Magyarország királynéja. Irta: *Márki Sándor.* Kilencz önálló képpel, melyek közt 3 szinnyomatu kép, egy szinezett térkép, s egy okiratfacsimile van s 36 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Csömöry Zay Ferencz. Irta: *Thallóczi Lajos.* Tizenkét önálló képpel ezek közt egy rézkarcz és egy szinnyomat és 36 a szövegbe nyomott képpel s egykoru mesterek reproductióival. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Széchy Mária. Irta: *Acsády Ignácz.* Tiz önálló képpel, ezek közt öt szinnyomattal s 35 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 3 frt 50 kr.

Forgách Zsuzsanna. Irta: *Deák Farkas.* Négy önálló képpel, egy levélfacsimile (Forgách Zs. levele P. Soós Klárához a csavn cskai levéltárban levő eredetiről 1600 jul. 15) és 18 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 1 frt 80 kr.

Pázmány Péter. Irta: *Fraknói Vilmos.* 25 önálló képpel, ezek közt egy rézkarcz és 4 szinnyomattal és 74 a szövegbe nyomott képpel, mely Miskovszky, Dörre, Nagy stb. eredeti rajzai vagy egykoru mesterek reproductiói. Ára füzve 5 frt.

Kun László. Irta: *Szabó Károly.* Hat önálló képpel, ezek közt egy nagy szinnyomatu kép (az iglói codex első lapja) és 29 a szövegbe nyomott képpel, melyek Kimnach, Dörre, Haske stb. eredeti rajzai vagy egykoru mesterek müveinek reproductiói. Ára füzve 2 frt 40 kr.

Rákóczy Zsigmond. Irta: *Szilágyi Sándor.* Hét önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel és 41 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Békés Gáspár. Irta: *Szádeczky Lajos.* Tizenkét önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel s 28 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 1 frt 80 kr.

Béldi Pál. Irta: *Deák Farkas.* Tizenöt önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel és 41 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 3 frt.

Bedegi Nyári Krisztina. Irta: *Ipolyi Arnold,* Kilencz önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel s 37 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt.

Gróf Thurzó Imre. Irta: *Kubinyi Miklós.* Tizenhárom önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel és 53 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Thököly Imre. Irta: *Angyal Dávid.* Első kötet. Tizenkilencz önálló képpel, melyek közt több szinnyomat és facsimile és 95 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 4 frt.

Thököly Imre. Irta: *Angyal Dávid.* Második kötet. Tizennyolcz önálló és 94 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 5 frt.

Csák Máté. Irta: *Pór Antal.* Hat önálló képpel (egy pompás szinnyomattal) s 39 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Bakócz Tamás. Irta: *Fraknói Vilmos.* Öt pompás szinnyomatu, 18 önálló képmelléklettel és 62 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 3 frt.

Majlád István. Irta: *Majláth Béla.* Öt önálló képpel és 50 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

MAGYARORSZÁG

BUDAVÁR VISSZAFOGLALÁSA KORÁBAN.

A magyar történelmi társulat által koszorúzott pályamunka.

Irta

DR ACSÁDY IGNÁCZ.

Ára 1 frt 80 kr.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Dörre T. rajza.

Kamicsák vára.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta: **DELI.**

VI. (Folyt.)

Kamicsák vára a mostani Boszniának abban a részében fekszik, mely régen Horvátországhoz tartozott. A podovi mély völgy közepén egy domb emelkedik, melyre a várat épiték régi urai, a hajdan híres Utjesenovicsok. A vár alatt folyik a szeszélyes Szana folyó, mely a szomszédos magas hegységen áttörve, a Száva sikja felé siet. Itt még csak megbirkózik vele az ember, a hegyes vidéken nagy ritkán rendetlenkedik, de a mint a sikot éri, ki-kitör medréből s mintha fiatal legény volna, néha mérföldnyi területen is elkalandozik.

Maga a vár négyszögletet képez, sarkain egy-egy bástyatorony, a vár közepén pedig magas őrtorony uralkodik a vidéken. Aljában épült a nagy udvarház, kőből természetesen. Török birtokosai meghagyták a régi házat, csak átidomitották a magok kényelmére. Az első emeleten van a nagy pamlagos, szőnyegborította nappali szoba, melyben az úr fogadja vendégét, tárgyal főcselédeivel, ebédel, hál s ha nagyon ki akar tenni magáért, rágyújt illatos dohányára. Mert akkoron még nem járta a nagy pipázás, kávét meg nem ittak még, csak nagy ritkaságképen dicsekedett valamely Arabisztant megjárt igazhivő a fekete levessel. A nappali mellett oldalt két-két vendégszoba állott. A földszinten lakott a cselédség, egy kis istállóban pedig folyton felszerszámozva állott a paripa. Az istálló mellett egy kis oduban vala nyugovóhelye a várőrség napos tisztjének.

Az udvarház hátsó falához épült az asszonyház, fenn a hárem, alul az asszonycselédek szobái. Köröskörül kert övedzé a lakot, bazsilikom, szegfű, jázmin s orgonavirágbokrok illatával töltvén be a ház környékét. A kert végében kis mecset állott, karcsú műnarettel, mellette piczi kőház, szegény félszemű hodzsának (pap) a laka, a kiről csak gunyolódva emlékeztek a várban, mert mindig ugyanazt a mondást idézte a koránból s azt sem tudta jól.

A négy bástya fokán két-két mozsár állott s mindegyik alatt tiz fegyveresre berendezett üreg szolgált kaszárnyaképp. A főtiszt, a dizdár-aga az őrtorony aljában lakott, egy mogorva, de hű prizreni albán, a ki soha se szólt többet két szónál. Ha nem volt megelégedve, azt mondta: *disznó* (domuz); ha meg jól és tetszésére cselekedtek emberei, azzal dicsérte meg őket, hogy *embereknek* (adam) nevezte. Az életet nem sokra becsülte, törzséből ő maradt meg utolsónak, mert a többit a szomszéd nemzetségbeliek vérboszúból kiöldösték. Ő is csak úgy menekült meg, hogy a jancsárokhoz beállott kuktának s végig barangolván a világot, végre itt talált nyugovó helyre. A negyven szál legény alkotta őrség elég jóravaló ázsiai fiukból állott, a kiket külön engedelemmel tarthatott Hasszán bég a maga költségén. Jól éltek, ettek, ittak, aludtak, fát vágtak, ha kellett, hajtották a vadat.

A várat köröskörül még egy szolgafal környezte, a Szana felé a folyó védte, a védetlen helyeken sánczok övedzék. Lenn a folyó partján hársfák és nagy füzesek állottak, ezek tövében terjedelmes cselédlak és istálló. Veszedelem idején az emberek és állatok egy titkos földalatti folyosón behuzódtak a várba, hol nagy pinczékben tele éléskamarák állottak. A vizet a Szanából vitték a várba, de ezenfelül két nagy viztartóba is gyüjtötték az innivalót.

Így élt a török várúr e várban, melyet századokkal előtte erőskarú, keményfejű horvát vitézek építettek e vadonban. Ennek a várnak az udvarházában született a legnagyobb magyar államférfi: Utjesenovics György, a mi Fráterünk, ennek a bástyájáról látta nyolcz nemzedék a Mules hegyet, innen hallgatta a vadgalamb-búgást, a hársfák titkos zúgását. Szegény Utjesenovicsok védték magokat mind halálig, levágatták magokat, de törökké egy sem lett. Aztán üressé lett a fészek, más hazába szállott a kemény faj, örökükbe «pogányok» léptek, letépték a keresztet s a harangszót felváltá az emberszó. De a régi fajnak s a nagy Fráter Györgynek az emléke még élt akkoron s az új hódító sohasem mulasztotta el, hogy dicsekedjék a régi birtokosokkal: «Lám, milyen vitézek voltak, de mi mégis meggyőztük őket.»*

Jó messze a hegyben, a Kozica partján állott még a keresztények lakta kis Kamicsák falu. Mindössze egy pár vityilló volt az egész helység, nyárfák közé eldugva állott a rozzant templom, mellette remete-lak, abban tanyázott a falu bölcse, orvosa, jótevője, Franjo, a vén barát. Hogy honnan került ide, azt nem tudta senki. Az öregek beszélték, hogy az Isten varázsló erővel ruházta fel a szent atyát, a mint széltében nevezték. Messze földről jöttek el hozzá beteg asszonyok, férjhez menni akaró leányok; ki lovával, ki tehenével állitott be, némelyik nagy pénzzel kinálta, ha megmondja neki, hol lelhetné meg a Tamás István király kincsét, hiszen ki tudja, ha ő nem?

Az öreg azután végig hallgatott mindenkit. Ránézett jóságos, nagy, fekete szemével a panaszkodóra s kezdte vigasztalni szelid, szivhez szóló, hangon. Ha beteg volt, gyógyfüvet adott neki, ha sebes tagja fájt, megkente balzsammal, kificzamodott tagokat és lelketet nagy ügyességgel igazított helyre. Kivált a leányok szerették; türelmesen várta mindig, ha az ólomöntésből kikerült Jovo jeles tulajdonságait emlegette valamelyik falu szépe s aztán riva fakadt, s kivallotta, hogy hiába szereti. Rendesen egy igen szép történetet mondott el neki, melyből kiderült, hogy várt leány várat nyert. Ebben azután Zora is megnyugodott, megcsókolta a kezét s a szegények javára felajánlotta keze legszebb munkáját.

Fél ország élt az öreg bölcseségéből. Nyomort és szenvedést csak ő tudott igazán enyhiteni, mert mindig a maga idejében lépett közbe. Még a török földesurak is hozzájártak tanácsért, hála fejében aztán megtűrték, hogy a kereszténeket megtartsa a magok valhásában. Gyakran megesett, hogy haldokló muzulmánhoz hivták, s a

Türy Gyula rajza.

A bégné hallgatta, a kis Milka áhitattal nézte a szent embert.

* Verancsics A. tudósitása szerint az Utjesenovicsok ősi vára Dalmáczióban volt, Skardona közelében; egy 1489. oklevél szerint (Zsélyi levéltár) azonban valószinübb, hogy innen eredt e vitéz faj.

hodzsa maga kérte föl a «fratar»-t (barátot), talán a Jézus neve használ majd, ha a próféta nem könyörül meg rajta.

Ilyeténképen két ura volt a vidéknek: a várban Hasszán bég, a szegénység lelkét meg a barát igazgatta. Nagyon jól megférték egymással, mi több, ha Hasszán bégnek épen politikai beszélgetésre támadt kedve, a barátért küldött. Neki aztán szidta a valit (a helytartót), a nagyvezért s megmagyarázta, hogy a keresztények ugyan mind kutyák, s bizony jobb lenne, ha egyet sem hordana az anyaföld egyebütt, mint a méhében, de azért az isztambuli urak még ezeknél is gyalázatosabbak.

Franjo barát mindezt nagy türelemmel hallgatta, a miért azután jutalom fejében jó rizskásás ürüvel kinálták, ámbár hiába, mert a vén szerzetes csak tejet, turót és kenyeret evett. Néha a bég erősen tüzelt és sorompóba hívta a félvilágot. Ilyenkor csak annyit szólott az öreg:

— Tán bizony a kamicsáki tüznél akarod megpörzsölni a félholdat?

Erre a bég is elnevette magát, s mire az öreg odujába tért, már egy kosár szilva vagy egyéb jóféle gyümölcs várta. A bég kiadta a parancsot, hogy a barátról ne feledkezzenek meg, de a nagyasszony titokban megkétszerezte az ajándékot.

Egy ízben, midőn a bég épen vadászaton járt, estefelé elfátyolozva egy női alak suhant le a várból, kezénél fogva egy kis leányt vezetvén, s bizonyos jellel megkopogtatta a barát ajtaját. Az ajtó kinyílt, s a vén barát valóságos rajongással nézett lelki gyermekeire: a bég feleségére és serdülő fiatal leányára, a kedves beszédű Milkára, a kit atyja Zulejkának szólított. Leültek a hársfa alá s az öreg beszélt nekik majd lágyan, majd fokozott rajongással «a mi lelkünk üdvösségéről» s elmondta, hogy a régi keresztény asszonyok különben derék, de pogány férjeiket, épen mert szerették őket, csak jóra vezették, s az Isten jobb szereti azokat, a kik nagy akadályokat győznek le, mint a kik semmi megpróbáltatásnak sem a részesei.

A bégné hallgatta, a kis Milka áhítattal nézte a szent embert, s mikor végét szakasztá a beszédnek, a bégné megköszönte, hogy megerősítette a lelkét, elmondta apró-cseprő bajait, egyebek közt jó pirositót kért, mert Hasszán a multkor gúnyolta, a miért a homloka is piroslott.

— Igazság, Franjo bácsika, miféle új embert hozott ide Hasszán? A cselédek mind csak róla beszélnek, hogy milyen kitünő lovas, milyen jól bánik az állatokkal, de nem beszél, csak akkor, ha kérdik. Hasszán nagyra van vele, sokat emlegeti, multkor is azt mondta, kár, hogy nem a mi vérünkből való.

— Az az ember az, a ki olyan szépen és szomoruan énekelget este? — szólott közbe a leányka.

— Hát neked nincs okosabb dolgod, mint az éneket hallgatni? olyankor aludnod kéne, te kis szöcske te! — korholá az anyja.

— Igen, anyácskám, — felelt a leány s pirulva az anyja ruhájába takarta az orczáját, — de mikor olyan szép a hangja. Aztán olyan csönd es az éjszaka, meg a kicsi csillagok bekukkannak a rácson, hát hallgatódzom. Be szeretném látni azt az embert, nem tudom magam sem, hogy miért!

— Ugyan, mi lelte ezt a lányt, hiszen még nem jön emberszámba, kurban-bajramkor lesz tizenötödik éve, hogy megszületett? — kérdé a bégné törökül a baráttól, hogy a kis leány meg ne értse.

— Bimbózik, jó asszony, nincs annak egyéb baja. Ismerem a lovászt, istenes ember. Hozzám van bizodalma, meggyónt s mondhatom derék ember. De vigyázz a leányra, mert ha ezek öszekerülnek, abból baj lesz. Annak a magyarnak mély a pillantása, hangja meg olyan, mint az énekes madáré, mely a párját szólítja, — szólt a barát s istenhozzádot mondott az asszonyoknak, kik sietve a várba libbentek.

— Látod, édes Milkám, — szólott útközben az anya, — neked nem szabad férfit látnod, csak azt, a ki a te urad lesz.

— Mi az anyácskám, hogy az uram lesz?

— Hát olyan ember, a ki neked ruhát, meg ékes szerszámokat vesz a füledbe, meg a karodra, a ki neked enned ád, s a ki téged majd szeret.

— Be szépen szólsz anyám, de hát az az énekes ember nem lehet az én uram? Mert én azt szeretném.

— Nem lehet az soha, édes leányom.

— Miért, kedves?

— Mert ő eseléd, mert nem közülünk való s mert keresztény.

— Hiszen én is a keresztre feszített urat csókolom veled együtt.

— Jól van édes leányom, de tudod, hogy apád nem tud róla; nekem megengedte, de nálad nem tűri. Nekünk szenvednünk kell, úgy rendelte azt a jó Isten.

— Hát nem ad az Isten örömöt is? Hiszen egyformán mindenkié a világ.

— Honnan szeded te leány mindezt? erre én nem tanitottalak!

— Tudod, jó anyácskám, a mint hímezek, eszembe jutnak az effélék. Látod a múltkor is elnéztem, hogyan csókolództak a galambok a münaret peremén; úgy-e azok közt nincs török és keresztény?

— Hagyd el az ilyen beszédet, ezentúl ne gondolj egyébre, mint az imádságra, meg a hímzésre. Szeresd apádat, mert az jó ember, és engedelmeskedjél nekem, mert az én leányom vagy.

— Megteszem, anyácskám, — de azért riva fakadt a leányzó, s a mint haza értek, zokogva az anyja ölébe omlott. Kis vártatva csak egy-egy kis neszelése hallatszott már a sirásnak s a kis tündér elaludt. Anyja megcsókolta, letakarta s hosszan nézte a kedves arczot, azután keresztet vetett rá, s a szomszéd kerevetre feküdt.

Épen el akart szunditani, mikor távolból erős kürtölés hallatszott.

Nem sokára nagy robajjal megnyílt a várkapu, megérkezett a vadászcsapat, de Hasszán béget két ember hozta a vállán, mellette cseléd s hátul Jakab lóháton, a ki a mint leszállott, rögtön hanyatt vágódott a földön.

— Vigyetek a hárembe, — parancsolta a bég, — Jakabot meg az én házamba. Hivjátok azonnal Franjo barátot!

A zajra ijedten rohant elő leányával a bégné, s a mint a sebesült béget megpillantották, kétségbeesve, siránkozva borultak nyakába.

— Hagyjátok el, — szólott a bég, — nem történt nagyobb bajom, csak a medve sebezte meg a lábamat, de a derék Jakabból nem tudom mi lesz. Ő mentett meg a haláltól, de magát nagyon megcsúfolta a fenevad. Derék, hű és bátor legény Jakab, de gondom is lesz rá. Most pedig míg a barát megjön, állítsátok el a vért, látjátok nagyon foly, Zulejka is segitsen, hadd szokjék a vérhez!

— Csakhogy nem halálos a sebed, hála légyen a magasságbeli Istennek, — szólt az asszony, miközben mosta a sebet. A leánynak egy izma sem rándult a nagy vérzés láttára, úgy, hogy az apja is megdicsérte.

— Örömöm van benned s a fiamban is, kit nagyon dicsér a rumili basa.

Rövid vártatva megérkezett a barát, hátán nagy szatyorral, abban tartogatta a gyógyszereit.

A vén pap aztán nagy műértően összeillesztè a seb szegélyét, bekente balzsammal, bekötötte, s végre az aggódó asszonyoknak vígan odaszólt: Két hét mulva akár meg is verhet benneteket!

— De most menj át Jakabhoz, a ki nálam fekszik odaát s ízend meg miképen találtad.

Nem sokára jött is az izenet, hogy bizony Jakab nagyon roszúl van s félrebeszél, a barátnak meg nagyon szomoru a nézése.

A bég azonban a nagy vérvesztéstől elgyengülve, már elszenderedett, neje és leánya pedig letették a földre a mécset s oda ültek a sebesült lábához.

Később elszenderedett a bégné is, csak a Milka szemére nem jött álom.

Ügyelt minden neszre, egyszer úgy rémlett előtte, mintha tompa lármát hallott volna. Felriad, beköti az arczát s mint a macska kinyitja az ablak rácsát. A falból apró kis ormók szögelltek kifelé, egy pillanatig sem habozott s lekuszott. Az apja udvarháza elé ért.

A férfi cselédség is mélyen aludt, nyitva állott a kapu. A leány besurrant s maga előtt látta a kinjában eltorzult szegény vitézt.

(Folytatása következik.)

PUSZTASÁG.

Regény a kaukázusi életből.

Irta: **GNYEVICS P. P.**

Oroszból forditotta **Ambrozovics Dezső.**

I.

Ott ballagtak a kis kozák falu széles utczáján. Az asszony 25—30 éves volt. Sötét szemeinek friss és tiszta volt a tekintetök. Szemei és ajkai körül még nyoma sem volt a ránczoknak. Arczát, nyakát és kezeit aranyos barna zománczczal vonta be a forró napsugár; városi szabó izlése szerint készült könnyű ruha volt rajta; a keblére skarlátvörös virágot tűzött, mely élénken piroslott le a halvány áttetsző szövetről. Kecses, könnyedén imbolygó léptekkel ment, a minővel az ő korabeli asszonyok szoktak járni, a kik még nem nehézkesedtek nagyon el, de már elvesztették az első fiatalság fürge mozgékonyságát. Arcza, melyet beárnyalt a napernyő könnyű félhomálya, boldogságtól és egészségtől sugárzott.

A férfi fiatalabb volt nála. Fekete bajusza és szakálla még nem borították el egészen az arczát, és csak dúsan sarjadzó szemöldökei mutatták, hogy a keleti typus majd csak ezután fog még benne teljes erővel kifejlődni. Hosszúkás arcza, finom orra, hosszú, hajlott pillákkal beárnyalt gesztenyebarna szemei, rövidre nyirott haja, bárányból sapkája és sötét cserkesz-kabátja, mellének mindenik oldalán egy-egy ezüst tölténytartóval, — mind elárulták a hegylakót. Lágyan lépkedett szattyán csizmáiban, s csak olykor vetett útitársnőjére egy-egy mély, szikrázó tekintetet.

Az utcza tele volt forró, juliusi napsugárral.

A fák délvidéki rövid árnyékai mint valami tarka rajz feküdtek rajta a poros úton, mely a járdát helyettesitette. A forró kaukázusi dél mindenkit árnyékba kergetett — az udvarok széles ereszei alá, a fehér viskók hüvös pitvaraiba. Olykor a távolban, az utcza végén felkavarodott egy porfelhő és egy napbarnított kabardai döczögött végig az uton, magasan tartva barna kis lova fejét és gyöngéden legyezgetve azt az ostorral. Sovány, hegyesorrú kutyák kiöltött nyelvvel, mozdulatlanúl hevertek szanaszét, odalapulva a házak falaihoz. Csak a csibék bandukoltak idestova, egykedvüen kapdosva a legyek után, a forró sugarak izzó hevében.

— Mondja csak, Mihajlovna Antonina, — szólalt meg a férfi, tisztán ejtve az orosz szót, miközben két sor apró, de erős fehér fogat engedett látni, — embereknek tart maga minket, kaukázusi hegylakókat? Vajjon mi vagyok én a maga szemeiben? Egyszerüen egy elmaradt orosz tiszt, a ki lovakkal kereskedik. Én a maga szemeiben valami moszkvai kocsisféle lehetek.

— Miért mond nekem ilyet, Kolya! — felelt a nő félig szemrehányó hangon, érezve, hogy hogy futja el arczát a vér és hogy huzódik megint vissza belőle. — Hát engedtem én meg tán magamnak valaha magával szemben...

Felhuzta a szemöldökét.

— Emlékszem rá, — úgymond idegesen megigazítva a sapkáját, — mikor először adtam maguknak az orvosa kérésére hátas lovakat, hogy nézett reám. Szinte látszott rajta, hogy ezt gondolja magában: «Nos hát, mi lesz, ültess fel, vagy mi, nem tudod a kötelességedet!» Hogy most méltat rá, hogy szóba álljon velem, ez csak azért van, mert Lermontovot olvasta és Pecsorin híjában az első jött-ment hegylakóra vetette rá a szemét.

— Maga impertinenciákat kezd nekem mondogatni, Kolya! — kiáltott fel az asszony, toppantott a lábával és megállt. — Mi jogosítja fel erre... Nem megyek tovább magával.

Vissza akart fordulni, de Kolya megfogta a kezét.

— Ne tegye, az istenért! — szólt hozzá halkan és hangjából kiérzett a könyörgés. — Az istenért, ne menjen vissza. Megigérte, hogy benéz hozzám. Ne forduljon vissza. Gyerünk csak előre. Boldogítsa az én kis zugomat, vigyen bele világosságot, ha csak egy perczre, egy rövid perczecskére is. Ettől a naptól fogva én egész életemet...

Nem fejezte be, a mit mondani akart, fennakadt; annak a rendkivüli ragaszkodásnak és együttal poltronságnak a kifejezése, melyet már harmadik hete hogy megfigyel ennek az erőteljes és szép kabardnak a szemeiben, most, hogy vele beszélgetett, újra előbukkant benne. Ilyenkor a szive mélyéből megsajnálta őt. Habozott. Az orczimpái reszkettek és valami sötét árnyék suhant át a homlokán. Végre elhatározta magát és szilárdan, de egy szót sem szólva, ment előre. Ő is hallgatott, csak a fogait csikorgatta mind erősebben és erősebben.

— Itt vagyunk, — szólalt meg Kolya, megállva egy fehérre meszelt viskó udvarának széles kapuja előtt. — Nos hát! Bejön, vagy még mindig nem határozta el magát? A férjétől fél tán?

Az asszony éles tekintettel mérte őt végig, s azután elsőnek lépett be az udvarba. Kolya sietve utólérte, és magába fojtva a boldogságát, odaugrott a viskóhoz és kitárta az ócska, alacsony ajtót, a honnan frissen sült kenyér illata áradt kifelé. Egy öreg kozák-asszony babrált benn valami vödörrel. Hátrább mély sötétségbe volt burkolva minden.

— Íme, itt az én palotám, — szólt erőltetett mosolylyal, kinyitva a szoba ajtaját, a hol már

kissé világosabb és tisztább volt. Az ágyra egy köpeny volt odadobva. A szegletben pedig garmadában hevert nyereg, szerszám... mindenféle. — Íme, itt van minden jószágom!

II.

Minden áron erőt akart venni a lelkében ébredező undor érzésén és önkénytelenül eszébe jutott az a hasonlat, a melyet Kolya mondott neki, s a melynek révén elgondolta: milyen szép és tiszta náluk otthon, Moszkvában a kocsisok lakása. Nem is eresztette el a kezéből könnyedén felfogott ruháját, valósággal félt, hogy bepiszkítja magát ebben a rondaságban.

— Itt nagy a meleg és sok a légy, — szólalt meg Kolya hirtelen, a mint észrevette a zavarodottságát. — Menjünk inkább az istállóba. Ott szebb minden!

A lovai ott álltak egy fonott fedelű pajtában, hangosan ropogtatva a zabot és csóválva a farkaikat. Egy fiatal lovászgyerek valami pej kanczát tisztogatott, mely önelégülten tartotta poros hátát a vakaró alá. A pajta mellett, hol boglyába volt rakva az illatos széna, s a hol hűs árnyék kinálkozott, megállapodtak.

— Nem restel leülni a szénára? — kérdezte Kolya, lehajolva és a fal mellett kényelmes ülőhelyet igazítva össze a szénában.

— Inni szeretnék, adjon egy kis vizet, Kolya, — szólt az asszony, becsukva a napernyőjét és nehezen zihálva.

Kolya megint bement a házba; az asszony ruháját megigazitva, leült a szénára. Itt csakugyan kellemesebb volt lenni; nem volt meleg, minden csendes és kényelmes. Most először kapta rajta magát azon, hogy őt Kolyának szólitotta. Így hivták őt mind a vendégek, a kik ott laktak a fogadóban és tőle vásároltak vagy béreltek lovakat. Most egyszerre furcsának találta ezt a kicsinyítő, ezt a beczézgető «Kolyát»-t. Csak ma értette meg teljesen, hogy ő is csak olyan férfi, mint azok a többi vendégek, — miért enged hát meg magának vele szemben ilyen bizalmasságot? — Annyira a mennyire müvelt ugyan, volt Péterváron csapatszolgálatban, sőt kissé beszélt francziául is, de a szolgálatban valami ügyeskedés akadt és kilépett az ezredből. Most már második hónapja, hogy ismeri őt, a ki az utóbbi időben folyton a sarkában van s lopva kacsintgat rá szomoru, nagy szemeivel. Nincs meg benne se a kaukázusi vadság, se elszántság, se igazi fiatalság; csak mikor lóra ül, akkor... valóságos lovag. Csaknem mindig szomorú és szótalan. Soha semmit sem engedett meg magának ő vele szemben, de azért ő tudja és érzi magáról, hogy tetszik neki.

Előkerült egy theás-kanna vizzel.

— Bocsásson meg, de poharam nincs, — szólt térdre ereszkedve előtte.

Az asszony mindkét kezével megfogta a kannát. Fedele nem volt; benne tiszta és hideg viz kotyogott.

— De hát hogy igyam? — kérdezte csodálkozva.

Kolya elmosolyodott naivságán.

— Hát a töltő nyilásából, Mihajlovna Antonina, hogy lehetne másként?

Ő is elmosolyodott. Egy kabardnál vendégségben, szénán ülve, theás-kannából inni vizet, ez egy cseppet sem moszkvai dolog, — és mindenesetre eredeti. A viz olyan friss, olyan jóizü volt,

— Mondja csak, Kolya, — kérdezte tőle, miután ivott, — vannak magának rokonai?

— Van egy bátyám.

— Hol?

— Ott messzebb lakik a hegyek közt, vagy száz versztnyire ide. Nagyon gazdag. Majd megmutatom az arczképét. Vaszja, — kiáltott oda a lovászgyereknek, — hozd el azt az arczképet, mely ott lóg a kemenczén. Szaporán! — De nem érintkezünk, — tette hozzá.

Vaszja elhozta az arczképet.

Egy magas, fekete szakállú, erőteljes typusú férfi ült egy széken. Mellette, valami kőre támaszkodva, állt egy szép, vagy negyven éves asszony, amazonruhában, lovaglópálczával a kezében és csiptetővel az orrán.

— Milyen ismerős arcz. Ki ez? — kérdezte Mihajlovna Antonina.

— Ez a bátyám felesége. Mit csodálkozik? Moszkvai nő, Chochrjakova... Gazdag. Van vagy háromszázezer rubelje. De itt szerényen és háziasan él. Egyébiránt nincsenek megeskűdve, csak úgy élnek... Ott hagyta Moszkvában az urát. Tán nem hiszi? Nálunk Kabardában sok ilyen asszony van. Öt, hat évig élnek együtt. Ott hagyják a férjüket, elfelejtik a gyermekeiket. Itt a faluban is van két ilyen. Moszkvában azt hiszik róluk, hogy meghaltak. Leráncultak ide és itt maradtak.

— Kolya, lehetséges az, a mit maga itt beszél?

— Ha kivánja, még ma bemutatom őket! Egyébiránt kerülik a vendégeket, csak őszszel kezdenek kijárni az utczára, különben mindig a kis kertjükben üldögélnek. — Lássa, milyenek nálunk az asszonyok! — tette hozzá szinte kérkedve.

— És azután — boldogan élnek? — kérdezte, gondolatokba merülve.

— Némelyek boldogan, mások nem. Az én bátyám veri szegényt... Ez bizony nem szép.

Antonina összerezzent.

— Hogyan, a szerencsétlen! Hát nem szökhetik el tőle?

— Dehogy is nem, hiszen még ő kergeti. «Eredj, pusztulj a pénzeddel együtt!» Hányszor elkergette már. De mindig visszatér.

Kiitta a mi viz még volt a kannában, azután az utolsó csöppeket kiöntve, keletiesen, keresztbefont lábakkal leült.

— De szép asszony, azt meg kell adni. A bátyám, az részeges zsivány, — ugyan mit is szerethetett meg úgy rajta? Ezt kellene hogy megbecsülje! Kellene, hogy a lába nyomát is megcsókolja... Rettenetes dolog ám ez, a mi csakis nálunk lehetséges.

III.

Egy Kolyánál jóval idősebb lovas ugratott be a kapun, egyszerü cserkesz-ruhában, pazarul kirakott övvel. Erőteljes pejlovacska volt alatta, rózsaszinű csillaggal a homlokán és fehér kis szakállal az állán. Egyenesen Kolyának tartott és oly közel ment hozzá, hogy a ló patái csaknem ráléptek a vendége ruhájára.

Kolya felugrott és azzal az ügyetlen ázsiai

előzékenységgel üdvözölte, mely jelezte, hogy a jövevény idősebb nála és a látogatása megtisztelő reá.

— Ne nyugtalankodjál, — szólt oda a jövevény az asszonynak, — csendes ám ez a ló, csak maradj békével. — Azért jöttem, Kolya, hogy megmondjam, — folytatta, alkalmasint az asszony iránt való tiszteletből, oroszúl, a mi nem csekély megerőltetésébe került, — hogy ma éjjel Karmovba megyek, dolgom van Uzsipsznál. Eljösz velem, — hiszen úgyis szándékodban volt!?

— El. Megmondtam, tehát elmegyek, — felelt Kolya fontoskodó komolysággal.

— Sok nép lesz ott. Mindenfelől jönnek. Lesz buza* is. Lovasjátékok is lesznek. Egyenesen Uzsipszhez megyünk. Tehát együtt indulunk? A mint pirkad, megyünk.

— Jó.

— A «Rakétán» jöjj, ha te is részt akarsz venni a játékokban.

Könnyedén megemelte a sapkáját, azután csaknem egy helyben megfordította lovát; az udvaron ödöngő malaczok ijedten vonultak félre s valahol egy kőrakás mögött meghuzódtak,

— Hová fog menni, Kolya? — kérdezte az asszony. — Miféle faluba?

— Vagy hetven versztnyire ide. Nem volna kedve velem jönni? — tette hozzá sietve. — De csak lóháton lehet menni, kocsin nem. De hiszen maga pompásan lovagol, egyszeriben ott leszünk.

— Ki megy még? . . . magam nem megyek. . .

— Majd akad még valami vállalkozó, . . Önre nézve nagyon érdekes lesz . . . Vasárnap ünnep van ott. Lezginkát és szandarakot** is fognak táncolni. Buzát még soha sem kóstolt, úgy-e? Egy valóságos, igazi kaukázusi falu, sziklákon áll és alatta zúg a hegyi patak . . . Hát még az út oda, micsoda gyönyörűség . . . Elmegyünk, úgy-e?

Gyöngéden kérdő pillantással nézett a szemébe.

— Nos hát?

— Jól van. Majd megfontolom. Estére majd adok választ.

— No, ez pompás lesz.

Megfogta a kezét és ajkaihoz szoritotta.

— Bocsásson el! — szólt halkan, elrántva a kezét. — Mire való ez?

— Jaj, mennyire szeretem én magát! — tört ki belőle hirtelen.

Odadőlt egy czölöphöz és eltakarta az arczát.

— Mi lelte, Kolya! Elég az ostobaságból, hagyja már abba, — szólt az asszony azzal az önelégültséggel, a mely az asszonyokat egy előttük tett szerelmi vallomás után el szokta tölteni.

— Verje ki a fejéből azt a bolondságot . . . Ha így marad, nem megyek ám magával!

Levette kezeit az arczáról. A szemei tele voltak könnyel.

— Hát csak menjen vissza megint az urához, a rokonaihoz, én meg majd itt maradok egyedül.

Lerogyott mellé a szénára és keservesen, görcsösen elkezdett zokogni.

Antonina hirtelen fölkelt és kinyitotta a napernyőjét.

— Nyugodjék meg, — szólt izgatottan s vagy két lépést tett előre, hogy az öreg kozák asszony a házból láthassa őt. — Ha tudtam volna, hogy ilyen vége lesz a sétánknak, bizony nem jöttem volna el. Kérem, ne kisérjen engem, — fölösleges.

Szaggatottan zihálva keresztülment az udvaron és kilépett az utczára.

Mindez oly gyorsan, oly váratlanúl történt.

Nem, az ilyen jelenetektől óvakodni kell ezentúl. Ezek a kaukázusi szenvedélyek nem olyanok, mint nálunk ott éjszakon. Itt óvatosnak kell lenni.

És gondolatai önkénytelenül rátévedtek arra, a mit Kolya azokról az asszonyokról mondott, a kik itt maradtak Kabardában. De hát jogos-e ez? Otthagyni mindent, családot házat . . . s eljönni a hegyek közé! Örökre lemondani mindenről, a mi addig volt és élni ilyen ázsiai életet, — theás-kannából inni vizet, vagy azt a buzát, a miről az imént beszélt neki. Hiszen jól esik beszélgetni, kaczérkodni egy ilyen szép kabardaival, de örökké itt élni ezek közt a kék hegyek közt, melyek ott tarkálnak a szemhatár szélén, s a melyek csak a távolból szépek, — ez rettenetes! . . .

De újra, önkénytelenül elkezdett gondolkodni. Tisztán ott áll előtte az ura, a kinek oly biztos állása van a társadalomban, s a ki úgy el van merülve elfoglaltságába. Huszonnyolcz napra szabadságot vesz és eljön ide, hogy kissé pihenjen és fürödjek a Narzanban. Még fiatal, — alig van negyven éves és szereti őt, — elereszteti őt ide a Kaukázusba egy megbizható komornával, azonkívül a háziorvosuk, Csibiszov örködik az egészsége fölött, a ki egy emelettel feljebb ugyanabban a fogadóban lakik. Hetenként kétszer ir neki; minden levele igy kezdődik: «Drága Tonyám!» — és igy végződik: «Sokszor csókol szerető férjed, Viktor.» Tiz nap múlva pontosan itt lesz és esténként ott fog kószálni ismerőseivel a sétányon és fog kocsikázni, eldicsekedvén vele, hogy ő is résztvett a lovagjátékokban. Doktor Csibiszov mindig azt mondja róla: «léha férjecske». És csakugyan olyan léhaforma: ez kitünően illik rá.

És Kolya . . . Azzal teljesen tisztába jött, hogy a férjét vele elcserélni képtelen volna és hogy Kabardában nem tudna élni. De mindegy, azért miért ne rándulna ki vele abba a faluba? Legfeljebb még vagy kétszer, háromszor megcsókolja a kezét. Azután ő elutazik, Kolya pedig szenved tovább. De hiszen ezeknél a kaukázusiaknál tán még a szenvedés is csak olyan gyorsan múló dolog . . .

(Folytatása következik.)

* Rozs- és zablisztből készült ital. *A fordító.*

** Két orosz, illetve kaukázusi tánez. *A fordító.*

Hirdetések elfogadtatnak a Vasárnapi Ujság kiadóhivatalában,

Budapest, Egyetem-utcza 4. szám.

A főváros legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

Feszty Árpád óriási körképe:

a

magyarok bejövetele

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □méternyi, e czélra szött vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. 5875
5. A nórablás.
6. A pogány magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 8 óráig.

Este villamvilágitásnál.

Belépő díj 50 krajczár.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Dörre T. rajza.

Kamicsák vára.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta: **DELI.**

VII. (Folyt.)

Erős láz gyötörte a sebesültmagyar lovászt. Kezével hadonázott, fel akart ugrani, de nem birt, melle zihált. Koronként vadúl felkiáltott s a fejéhez kapott. A leány ösztönszerüleg eltalálta, hogy borogatnia kell a sebet. A vizes tálat oda tette volt Franjo barát, azt hívén, hogy majd elvégzik az ápolók. A beteg mindeddig becsukott szemmel feküdt, a hüsitő érzés fölkeltė s bámuló tekintetet vetett a hajadonra.

Egy szót sem szólt, csak nézte hosszan. Aztán kinyújtotta a kezét s a hajához nyúlt.

— Nem tündér, asszony, — mondá magyarúl.

— Mit mondasz jó ember, — kérdé szeliden a leány. — Roszúl vagy?

— Akárki küldött, az Isten áldja meg érte.

— Nem küldött engem senki. Én magamtól jöttem, mert hallottam, hogy szenvedsz. Vágytalak látni, milyen vagy, mert én régen ismerlek. De ne felelj, mert az megárt.

Jakab bámult, de nem szólott. Az égen már hajnalhasadtát jelentette a csillagok halvány fénye. A leány keresztbe vetett lábakkal oda guggolt s leste Jakabot, a ki behúnyta szemét, mert újra elfogta a fájdalom. A leányka meg, mikor érezte, hogy ideje a borogatásnak, felkelt s megigazította a kötést. Egy szót sem váltottak többé. Hajnalra fordult már az idő, mikor a leány észrevette, hogy elaludt a beteg, s nesztelenül kisurrant, és úgy a hogy jött, vissza búját a hárembe. Anyja, mikor a zörgést hallá, felriadt s kérdé: — Mit csinálsz leányom?

— Leeresztettem a rácsot, a hajnali szellő jót tesz majd apácskának.

— Jó, jó, de feküdj le, nem neked való a virrasztás, hisz le sem hunytad a szemedet.

— Nem tudtam aludni, — felelt a leány, nem sokára az anyjához simult s menten mély álom szállott rája.

Reggel már ott termett panaszolva a barát, nagy gerjedelemmel kérdezve, hogy ugyancsak megfogadták a szavát, mert a két vitéz, a kiket őrizőkül oda állitottak, semmi áron sem akarja őt a beteg Jakabhoz ereszteni.

Mire Hasszán bég felébredt, a félreértés kiderült, a parancsnok teljesen helyesnek találta az örök eljárását s eskövel is bizonyitotta, hogy a két legszemesebb s legmarkosabb legényt rendelte annak a gyaurnak az őrzésére.

— Nem is tudom, hogy a bég mit talál azon a disznón őrizni valót?! — nem volt ezeknél elszántabb rabló Selanik (Salonichi) környékén; én megszelidittem őket, most kezesek, szelidek, szóval emberek, — mondá büszkén a különben kevés beszédű harczos.

Franjo barát ily alapos indokolással szemben elhallgatott, bement a beteghez, s nagy meglepetésére állapotát nem találta kétségbeejtőnek. Jakab felébredt, megcsókolta a barát kezét s annyit mondott:

— Angyalt küldtél, köszönöm.

A vén pap nem talált ebben semmi különöset, mert egyrészt erősen hitt a maga gyógyító erejében, másrészt meg mindent elhitt, a mi csodának látszott. Levette a köteléket s annyit válaszolt nagy dörmögve:

— Most érd be fiam a vén baráttal s légy nyugton. Kihevered te még a maczkó körme csapását.

A természet a leghallgatagabb orvos a világon. Nem kér semmit, nem rendel orvosságot, türi, hogy ellene dolgozzanak s ha lehet, megmenti a rokkantat is. Hasszán bég, szegény, roszabbúl járt Jakabnál. Mert alig hogy a várbeli hodzsa megtudta baját, már ott volt a gyógymondásaival, kis fia pedig elfutott a hegyek közé egy bolond dervisért, a ki nagy tekintélyre tett szert halálos bajoknak a siettetésével. Azt mondják, hogy betegei fájdalom nélkül vonúltak át a paradicsomba. Szerencséjére a bégnek, a bolond orvos ügyeiben utazott, s igy csak a hodzsa másodrangú mondókáival kellett a barátnak megküzdenie.

A barátot el sem eresztették a várból, mig a két beteg talpra nem állott. A mikor a háremben feküdt Hasszán, leánya folyton nagy érdekkel kérdezte Franjo bácsikát a «másik» állapota felől. A vén pap elértette a dolgot, szivesen felelt. Arra nem vitte rá a lelke, hogy Hasszánnal közölje tapasztalatait.

Jakab gyorsan javult. Sőt baja mintha megváltoztatta volna szótalan természetét, beszédessé lett. A barátnak el-elmondogatott egyet mást az életéből, kérdezgette tőle, hogy megfér-e a becsülettel, hogy ő most szolgál a török úrnak s boszúlatlan hagyja társait.

— Látod papom, ez a bég jót tett velem, nem engedett meghalnom. Akkor azt hittem, hogy csak becsületből kell meghálálnom a jóakaratát, mert az életemre nem adtam semmit. Most látom, hogy jó az élet.

— Bölcsen mondod fiam Jakab. Kár azt a halált úgy kívánni, hisz nem olyan sokáig él az ember amúgy sem. Csak azt kérdem én tőled, hogy miért javallod te épen és csak most az életet?

Erre Jakab elmondá a Milka-Zulejkával való esetet, s hogy azóta kétszer is látta, hogy folyton maga előtt látja, s hogy milyen jó teremtés az a leány. Azt persze nem tudta, hogy az a bég leánya, a barát pedig azt nem tudta, hogyan férkőzhetett be ide a leány.

De biz az beférkőzött s hűséges nőcselédje segélyével túljárt valamennyi őrnek az eszén.

Egy ilyen alkalommal igy szólt Jakabhoz:

— Jó, hogy meg nem haltál!

Jakab aztán kérdezte, hogy miért volna az jó, hogy ő éljen?

— Mert akkor büsúltam volna!

— Hiszen nem ismersz, nincs ok a szomorúságra.

— Nem tudom én az okát, de úgy érezem. Mikor énekelsz ismét?

— Majd ha a dolgom után láthatok.

Túry Gyula rajza.

A csausz átadja a levelet.

Efféle beszédért tette koczkára a kis leány szülei szeretetét. Először egy piros almát adott a lábbadozónak, azután bazsilikomot hozott neki.

A barát csóválta a fejét, de nem szólott semmit. Egy hét múlva Hasszán talpra állott, nem sokára Jakab is fölépült. A bég nem tette ki az udvarházból, ott adott neki helyet. Megbecsülte s bár nem feledte el soha a természet alkotta különbséget, hogy ő az úr, a bég, az igazhitű, de Jakabbal úgy bánt, mint a fiával. Jakab azzal szolgálta meg a becsülést, hogy olyan ménest állitott össze, melynek látására a padisah messze országaiból jöttek vendégek. Talán csak a fiára volt büszkébb a nagyúr, mint a lovaira, meg a sólymaira. Jakab lett a mindenes, az ő szava döntött mindenben. Befolyását csak jóra használta, úgy hogy nem is vetettek egyebet a szemére, mint azt, hogy keresztény, még a várparancsnok is azt mondotta róla:

— Ha nem tudnám róla, hogy disznó, emberszámba menne!

Két év telt el ily módon. A bég magával vitte kedves Jakabját mindenüvé, vele vadászott, dicsérte, meg akarta mindenkép jutalmazni, de sehogy sem ejthette módját. Hogy hü hozzája, azt tudta, csak az bántotta, hogy a büszke legény szerényen bár, de mindent visszautasit. Azt sem igen érthette a bég, hogy a fiatal ember soha sem néz nyiltan a szeme, közé s ha róla volt szó, nem adott választ.

Bezzeg tudta Franjo barát, mi nyomja a Jakab lelkét. Mióta a várban lakott az új kedvencz, sokkal keservesebben, sokkal szebben szólt esténként a nóta, s a koboz hangja egy kis galamb szívében talált viszont hangra. Lehüllt a a titokzatos fátyol a tündérről.

A kis Milkából virágzó hajadon lett. A maga módja szerint megalkotta urának a képét. Akárhogyan forgatta is a dolgot, csak az lett a vége, hogy az Isten Jakabot rendelte férjének. Ha fölkelt, rágondolt, mikor este imára kulcsolta kezeit, érte imádkozott, képével álmodott. Hogy miért? azt nem tudta. Meg is kérdezte bizodalmas cselédjétől, hogy miért van ez?

— Mert szereted édesem, — volt a válasz.

— Mi az, hogy szeretem?

— Lelkem bálványa, az úgy van. Galamb keresi a párját; én egyebet nem tudok. Hát azután nem tudnál ellenni nélküle?

— Az enyém lesz, azt érzem, ha nem, én sem leszek a másé!

Mindamellett nem volt bús a leány, apját, anyját ő derité kedvre víg csevegéssel. Jakabot csak nehányszor látta titokban, akkor is közönséges dolgokról beszélt, mindössze arra kérte, hogy énekeljen.

Jakab tudta már, hogy a gazdája leányával szólott. A jó barát elmondta neki a ház belső dolgait s óvta a következményektől. A legény küzködött magával, ő sem tudta, hogy miért. Órákig elhallgatta Franjo istenes elbeszéléseit, eszébe jutott szegény édes anyja, zsiványélete, de mégis az volt a küzködés vége, hogy dalra fakadt s pengette a kobzot. Nyereg alá való csikót, ha vad volt, nem engedett át senkinek, haramiák elébe ő ment, a hol veszedelem fenyegetett, ösztönszerüleg kereste.

Aztán neki adta magát az olvasásnak. A barát, a mint tőle telt, oktatta, miséjénél szolgálatába vette, s folyton azt hangoztatta, hogy az istenes élet megöli a gerjedelmet.

Egy szép nyári estén különösen lágy hangon szólott hozzá a barát.

— Látod, fiam, én csak Istennek szólottam erről, de néked elmondom, hogy az én életem nem élet, hanem csak a lelkem éber állapota ebben a nyomorult testben. Én is voltam fiatal, nekem is kard volt a kezemben, én is szerettem még pedig szerencsétlenül, mert nem szerettek. Aztán haramia lett belőlem, mig el nem fogott egy derék raguzai vezér. Ott azután Istenhez tértem, s nyugodtan várom végemet. Nem kell egyéb, mint egy kis erő, csak önmagadat győzd le!

— Az édes anyám is azt mondta mindig, de mikor oly nehezemre esik, szent atyám!

— Nehezedre esik fiam egy darabig, aztán segitségedre jön a legjobb barát, az idő. Homlokodra ránczot vet, megszokod, hogy karod sújtása gyöngébb lesz, a nóta már csak hang, de nem érzés dolga, vénülsz, hull a hajad s a lelked megtisztül.

— Szent atyám, ha ez a bég nem volna oly jó hozzám, ha nem tudnám, hogy szeret, azt a leányt megszöktetném és szembeszállnék érte az eleven ördöggel is! — kiáltott fel Jakab.

— Fiam, ha az ember bolondságot akar elkövetni, azon ne gondolkozzék, mert észszel nem lehet ilyenre csak gondolni is.

A beszélgetést egy fáradt lovas ember megjelenése zavarta meg, kiről csurgott az izzadság. Rekedt hangon kérdé:

— Itthon van-e Hasszán, az öreg bég?

— Már miért volna a bég öreg, jó csausz; eljárt a szád a nagy sietségben? — kérdezte viszont a barát.

— Azért, tisztes pap, mert a fiától, az ifjabbik Hasszántól hozok levelet az apjának; nagy vendégek jönnek!

Erre már Jakab is figyelmessé lett, elbúcsúzott a paptól s a csausz lovát beköttetvén a váraljai istállóba, a csauszt felvezette a béghez.

A szokásos mély leborulás után a csausz szóval jelentette, hogy a banjalukai helytartó, a híres Baltadzsi Mehmed basa (sokáig éljen!), meg Ibrahim rumili basa és ennek a fia és a bég urnak erkölcsökben és vitézi erényekben gazdag fia, harmadnap reggel nagy kisérettel a várban lesznek. Most Jajczában vannak, s nem akartak holmi kóborló, éhes tatárok módjára a bégre törni, azért őt küldték előre az izenettel, meg az ifjú bégnek a levelével.

Hasszán bég nagyon megörült az izenetnek, bár jobb szerette volna, ha fiát, kit esztendők óta nem látott, magában láthatja; igy majd a vendégek lesznek az urak. Felbontotta a levelet, mely ekképen hangzott:

«Nemes tisztelt bég, a kamicsáki oszlop erős tartója, a jótévő istentől nékem rendelt apám, kinek szolgája hivséges szeretettel hódol!

«Tetszett az egyetlen Istennek engem hitvány szolgáját abban a szerencsében részesiteni, hogy a padisah (éltesse az Isten) vértezett karjának, Ibrahimnak, a pogányok ostorának kegyét megérdemeljem s az én apámnak becsületére legyek. Nemkülönben az ő jeles fia Omer, kinek ábrázata az éjjeli ragyogó holdénál nem sokkal kisebb fényességű, vélem vérbeli testvéri barátságba jutott, és hallván az én nemzőm híréről, apja és ő vélünk színről színre, vérről vérre meg akarnak ismerkedni, hogy ezentúl egymáshoz ne vendégképp jöjjünk, azért elhatározák Kamicsák felkeresését. Megértvén ezt az épen Travnikban időző bosnyák basa, velünk jön, mit is megirni és megizenni kötelességnek tartottam.»

Ebből a levélből a bég joggal következtette, hogy Omer és az ő fia nagyon összebarátkozván, a Zulejka sorsa is szóba került. Nagy lévén a távolság, hosszas közvetitést nem akartak, s igy a két dalia rávette az öreg Ibrahimot s háztűznézőbe jöttek.

Az ajánlat tetszett is neki, meg nem is. Tetszett, mert Ibrahim gazdag, befolyásos ember volt, de viszont nem volt inyére, mert jobb szerette volna, ha leánya az országban marad. A bosnyák muzulmánok közt még élt a régi családi érzés, a Mohamed vallásának az asszonyokra vonatkozó anyagias felfogása még nem tört magának annyira utat, s ugyancsak megválogatták a vőt. Nem ismerték ugyan a nemzet fogalmát, de arra nagy sulyt fektettek, hogy az illető a «miéink» (naški) közül való legyen. A távol földről beszakadt ázsiai török is hamar beleélte magát ebbe a nézetbe, s igy a mi Hasszánunk is «bosnyákúl» gondolkozott. Feleségét, a ki iránt való szeretete pedig nagy volt, ebben a dologban meg nem kérdezte, elég, hogy a leányt felnevelte, hogy aztán ki légyen az ura, azt az úr, az apa dönti el. Hasszánnak különben sem volt inyére, hogy a leány már anyányi volt s még mindig otthon ült, bármint kedvelte is eleven szemét, piros ajka kedves mondásait.

Eléhivatta Jakabot, s meghagyta, hogy holnap estére minden rendben legyen, holnapután estére a kertet diszitsék fel, parancsoljon fel a várba embereket, az ágyukat tisztogassák, a legszebb juhokat válogassák ki, a legjobb lovakat hajtsák fel, küldjön egy pár lovaslegényt Banjalukába, a ki füszert s egyebet — a mi hiányzik — beszerezzen a bazárból, «mert — s ezzel végezte — derék Jakab, nagy megtisztelés éri a családunkat!»

Ennyit mondott a háremben is, még csak azt tette hozzá: «Asszony nem sokára elrepül a galamb, sólyom jön», s elbeszélte Hasszán levele tartalmát.

(Folytatása következik.)

PUSZTASÁG.

Regény a kaukázusi életből.

Irta: **GNYEVICS P. P.**

Oroszból forditotta **Ambrozovics Dezső.**

IV. (Folytatás.)

Már alkonyodni kezdett, mikor Mihajlovna Antonina szobaleánya jelentette, hogy Csibiszov, a ki után már több izben tudakozódott, haza jött és kéreti őt magához. Felment hát a második emeletre és kopogtatott azon az ajtón, a melyen egy táblácskára lakonikus rövidséggel ez volt felirva: «Csibiszov, rendel reggel hét órától kezdve.»

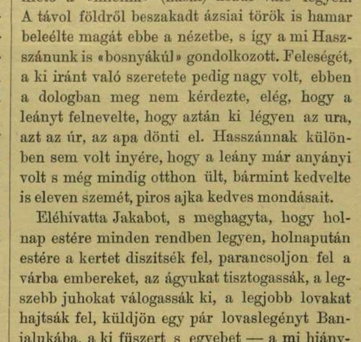

A doktor törökösen ült egy divánon. Kis, gömbölyü fejét fez takarta, szájában a nargileh borostyán szopókáját tartotta, időnként egyet szippantva belőle. Simára borotvált álla és egyenletesen nyirott deresedő pofaszakálla után itélve, inkább németnek, mint keleti embernek látszott. Egyébiránt nem is akart ő keleti embernek látszani, és csak úgy szokott hozzá a divánhoz, a nargileh-hez és a fezhez, hogy húsz év óta állandóan a Kaukázusban lakott.

Mikor az asszony belépett, Csibiszov leereszte rövidke lábait, két három aprót lépett, sőt még Antonina kezét is megcsókolta.

— Tanácsot jöttem kérni öntől. Nem zavarom?

Tagadólag rázta a fejét, megigazitotta a lámpa zöld ernyőjét és újra leült vele szemben a divánra, az előbbi módon.

— Bocsásson meg, — szólt a tisztesség okáért, — de már megszoktam.

— Oh csak tessék, hát először látom így, vagy mi? . . .

Rámereszlette a szemét és várta hogy beszéljen.

— Egész nap nem volt itt? Úgy untam magamat egyedül.

— A faluban voltam. Egy öreg asszonyt operáltam. Valami nagy daganata támadt. Le kellett vágni az egészet.

— És sikerült?

Igenlőleg intett a szemeivel.

— Andrejevics Andrej, — unom magamat. Nincs kihez szólnom csak egy szót is. A tábornokok és a moszkvai kereskedők nem érdekelnek, pedig rajtuk kívül nincs itt senki . . .

— Legyen egy kis türelemmel: nem sokára eljön az ura.

— Rettenetesen boldog vagyok!

Az orvos szemei összehuzódtak és mosolyogtak, bár arcza teljesen komoly maradt.

— No persze, természetes, — úgymond. — Isten segitségével ötödik esztendeje, hogy házasok. Itt az ideje . . . Csak az a baj, hogy én itt senkit sem ajánlhatok magának . . .

— Micsoda gyalázatosságokat beszél itt ön nekem, hogy merészeli!? — kiáltott fel Antonina.

A doktor az asztalon keresztül áthajolt és így szólt:

— Mutassa csak az üterét! Ohó! . . . Rendetlenül ver. Mi lelte?

— Miért?

— Csak úgy. Mit tehetek én róla, hogy fiatal. Pezseg benn az élet és mohón tör kifelé. Ez ellen nincs orvosság.

— Doktor, én önt pólyásgyermek korom óta ismerem, de mindeddig nem tudtam rájönni, hogy gondolkodik ön az életről, rólam, az uramról . . . Látszólag szereti őt, valójában pedig . . .

A doktor kékes füstfelhőbe merült, úgy hogy pár pillanatig az arczát sem lehetett látni. Mire a füst eloszlott, az arcza újra nyugodt és közömbös volt.

— Én szemlélődöm, betegeket gyógyitok, de filozofiával nem foglalkozom, — szólalt meg.

— Helyesnek tartja ön a házasságot?

Vállat vont.

— Miért ne? A törvényes házi tűzhely körül rendesen többé-kevésbbé jó konyha szokott lenni.

Antonina türelmetlenül fészkelődött. Dühös volt, mert a doktor egészen másról beszélt, mint ő szerette volna.

— Már megint olyan kiállhatatlan!?

— Ugyan már miért!? Az olyan vén agglegénynél, mint én, a fődolog a jó konyha.

Antonina rákönyökölt az asztalra és fürkésző-leg nézett reá.

— Hát miért maradt agglegény? Miért nem nősült?

Csibiszov kivette szájából a borostyánt, tünődve nézett fel a plafonra és így szólt:

— Azért, mert soha eszem ágába se jutott.

— Nem, ilyen könnyen nem szabadul meg tőlem. Mondja meg, miért nem nősült?

— Azért, mert nem akartam, hogy a feleségem úgy unja magát, mint ön mostan.

Egyszerre felbuzdult és úgy hadonászott vaskcs kezeivel, mintha el akart volna kapni valamit a levegőben.

— Azért, mert én önérzetes, önző és az ördög tudja még, miféle ember vagyok. Ha megnősültem volna, azt kivántam volna, hogy a feleségem imádjon, mert nálamnál jobb teremtés nincs a föld hátán. De miután nincs olyan bolond, a ki ezt elhinné, ezért ülök így egyedül ezen a világon . . . Íme, ezért nem nősültem. Gazdaasszonyt tartani a házamban, erre még kész vagyok, de ezt is csak azért, mert így olcsóbban kapom a halat, — de már olyasvalakit, mint ön . . . merci!

Mélyen felsóhajtott, kifáradva és boszankodva rajta, hogy fáradságot vett magának teljesen fölösleges dolgokat kotyogni.

— Jaj, de milyen maga ma! — kiáltott fel Antonina duzzogva.

— Keveset láttam önt, hát hogyisne! — mormogta, most már jóval halkabban. — Lássa, mikor fiatalabb voltam, sokszor fordultak hozzám: «Jaj nekem, félreértett, szegény boldogtalannak!»

— És ön?

— Megvigasztaltam, a hogy tudtam. — Lássa, az állatoknak nincs szükségük vigasztalásra. Ez csak a mi nemünknek a kiváltsága. A magasabbrendü agyműködés révén eljutunk oda, hogy feltétlenül szükségesnek tartjuk gyalázatosságokat elkövetni. Egyébiránt ki tudja — gyalázatosság-e ez. Lássa, minden a felfogástól függ . . .

— Nos, és az ön felfogása? — kérdezte Antonina, a zsebkendőjét harapdálva.

— Lássa, furcsa egy jószág ám az ember. Ha úgy végignéz az ember a férfiakon, elgondolja magában: no ti ugyan megérdemlitek a szarvakat, mert, — tisztesség nem esik szólván — barmok vagytok . . .

— Micsoda hangulatban van maga ma!

— Én mindig ilyen vagyok.

Elhallgattak.

— Tudja-e maga, hogy itt a falvakban igen sokan élnek a mi asszonyaink közül, ezekkel a kabardaiakkal?

— Tudom. Kezeltem is őket. De mit akar ezzel? Talán bizony megkedvelte a falusi életet?

Mélységesen elpirult.

— Nem. Csak el akarnék menni valahova az ünnepekre. Tanácsot akartam kérni öntől, — menjek-e?

— Más szóval, — szólt Csibiszov, szemöldökeit felhúzva, — azt akarja, hogy én ne szóljak semmit az urának erről a kis kirándulásról.

Antonina egy pillanatig sem gondolt erre. De a doktor megelőzte őt ebben a messze távolban derengő, még önmaga előtt is homályos, titkos gondolatban.

— Én soha sem szoktam senkinek fölösleges dolgokat mondani, — folytatta. — De meg hogyan is tudná meg valaki? Minek kellene dobra ütni, hogy mi czélból és hova ment el ön!?

— Andrejevics Andrej, — szólt Antonina szigorúan és felkelt, — ön hozzá van szokva, hogy igy beszéljen az itteni hölgyekkel, de én nem vagyok szokva az ilyen modorhoz. Az ön czélzásai nagyon szemtelenek, érti . . . szemtelenek. Többé nem óhajtok önnel érintkezni.

Csibiszov megint odahajolt hozzá:

— Mutassa csak az üterét.

De Antonina elfordult és gyorsan kiment.

Lassan ment le a fényesen kivilágitott és piros szőnyeggel borított lépcsőn a szobájába, s az ingerültségnek még nyoma is eltünt az arczáról. Lenn megállt a tükör előtt és fürkésző pillantással nézte végig magát. A pir még ott reszketett az arczán, szemei a szokottnál jobban csillogtak. Vállára vetett orenburgi kendője alól kikandikáltak kövér, hófehér karjai és gondosan ápolt rózsaszinü körmökkel ékes kezei. A haja kissé össze volt kuszálva, de ez a hanyagság is jól állt neki. Nagyon jól tudta, hogy épen így szép és méltán tetszhetik a férfiaknak. Érezte, hogy az ő szépsége nem a viruló leány üde friss-eségében, hanem az öt év óta férjes, de gyermektelen asszony pazar virágzásában van. És szépségének tudatában, önérzetes és elszánt lépteklel ment a szobája felé.

Az ajtóban találkozott Kolyával. Hirtelen összeszorult a szive. Érezte, hogy ez a találkozás nem fog ismétlődni s hogy utána tüstént el kell utaznia és rajta lennie, hogy soha többé ne találkozzék evvel a kabardaival. Egész teste tele volt szenvedélylyel. Annak a szánalmas, kutyaszerű ragaszkodásnak, mely reggel elömlött a kifejezésén, nyoma sem volt többé. Elszántan és önérzetesen állt ott előtte. Ez nem volt az a léha Viktor, a ki olyanformán kérte meg a kezét, mintha valami üzletet akart volna megkötni. Egy, a városi élet minden béklyójától független ember állott előtte, egy olyan ember, a kinek egész léte abban az egy gondolatban összpontosult: bírni azt az asszonyt, a kiről nem tudta levenni a szemét. Ha az ő férje elé akadályok gördültek volna, — vagy megkerülte volna azokat az európai ember ravaszságával, vagy lemondott volna arról, a minek az elérése ilyen megerőltetésbe kerül. De ez a kabardai elmegy a végletekig, kész gyilkolni, meghalni is — ha rákerül a sor, és nem igen fog kimélni egy a kormány előtt annyira becses életet sem, mint a Viktoré.

Ilyen és ezekhez hasonló gondolatok viharzottak keresztül-kasul a fején, mikor ott állt előtte, egész testében reszketve és behuzódva a kendője alá. Várta, hogy megszólaljon. És meg is szólalt.

— Azt igérte, hogy ma este felel nekem, jön-e velem vagy sem. Tudnom kell előre; jól meg kell abrakolnom a lovakat . . . nagy út ám ez.

— Hol van Szasa? — kérdezte a szobaleánytól, a ki épen arra ment. — Hivja ide Szasát; szüksége van reá.

— Szasa elment a szabóhoz, — felelt a szobaleány, — azt mondta, hogy kegyed küldte oda.

Csakugyan, elküldötte volt a szabóhoz, hogy felfeslett amazonkáját megvarrassa. A sors is ellene volt.

— Fütsön be nálam. Itt a kulcs.

Ott maradt a folyosón és várta, míg a szobaleány tüzet rak. Kolya sápadtan, a szemeiben elmerülve állt mellette.

— Méltóztassék, — szólt a szobaleány, — már ég a tűz.

Antonina reszketve lépett a szobába. Kolyát nem hívta, hogy jöjjön be vele. De hallotta, hogy ő is bejött. Azt is hallotta, a mint a kulcs kétszer megfordult utána a zárban. Kiáltani akart, de képtelen volt reá. Megállt a szoba közepén.

— Ön azt kérdi tőlem, elmegyek-e önnel? — kérdezte, érezve, hogy mily megerőltetéssel nyögi ki a szavakat. — Nem, nem megyek!

— Nem jön, nem? — kérdezte Kolya elképpedve, s megint valami szenvedő kifejezés ömlött el az arcán. De ez csak pillanatnyi gyöngeség volt. A szemöldökei megmozdultak s a fogai összeszorulva csikorogtak.

— És miért nem jösz? Miért nem jösz? — suttogta, közelebb lépve hozzá. — El kell jönnöd, — hallod? — mert különben . . .

Antonina halk sikoltással meghuzódott a szögletben. De Kolya oda is követte.

— Ah! Tehát nem jösz!!

Átölelte a vállait és megrázta; az asszony érezte magán erőteljes, férfias karjait. Közvetlen közelében érezte az arcát.

— Hát akkor miért jöttél el hozzám . . . és miért hajszoltam én agyon ma két lovat is a pusztán, mint valami őrült!?

A karjai alatt átfogta és erőteljesen magához ölelte őt. Nem birt tovább megállni a lábain. Csak forró leheletét érezte az arcán, izzó ajkainak érintését az ajkán . . . érezte a mint felemelkedett a földről, ott feküdt a karjaiban . . . érezte, hogy az a két kar csendesen és óvatosan viszi őt keresztül a szobán, édesen, gyöngéden suttogva füleibe, és ő odasimul hozzá, mint a hogy hajdanában odasimult öreg dajkájához, a ki álmosan befektette őt kis ágyacskájába . . .

(Folytatása következik.)

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

KAIN.
MYSTERIUM
Irta
LORD BYRON.
Forditotta
GYORI ILONA.

A Kisfaludy-társaság Lukács Krisztina pályázatán megdicsért műfordítás.

kiadja a Kisfaludy-társaság.

Ára füzve 1 frt.
Vászonkötésben 1 frt 60 kr.

Kielland L. Sándor.
*
MÉREG.
REGÉNY.
Norvégből ford. **Ritóok Emma**

Vászonkötésben 1 frt 50 kr.
Ára füzve 1 frt 20 kr.

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Legolcsóbb népszerű kiadás!

VÖRÖSMARTY MIHÁLY
ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

Sajtó alá rendezte
GYULAI PÁL.
Két kötet.
Ára díszes vászonkötésben 5 frt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

OLCSÓ KÖNYVTÁR

Szerkeszti
GYULAI PÁL.

Legujabban megjelent füzetek:

346. szám. **Balzac Honoré elbeszéléseiből.** Franciából forditották *Béri Géza* és *Béri Gyula*. Bevezette *Béri Géza*. Füzve 50 kr.
347. « **La Rochefoucauld gondolatai.** Franciából forditotta és bevezette *Béri Gyula*. Füzve 40 kr.
348. « **A democratia Franczia-országban.** Irta *Guizot*, franciából forditotta *Kohlbauer Ferencz*. Füzve 20 kr.
349. « **Szigeti veszedelem.** Irta *gróf Zrínyi Miklós*. Az első 1651-iki kiadás után. 6. kiadás. Füzve 60 kr.
350. « **Mozart prágai utazása.** Beszély. Irta *Mörike Ede*. Németből ford. *B. J.* Füzve 20 kr.
351. « **Scott Walter.** Irta *Carlyle*. Angolból forditotta *Baráth Ferencz*. Füzve 20 kr.
352. « **A történelem tanulmányozásának módszerei.** Irta *Freeman A. Edward*. Angolból forditotta *Hegedüs Pál*. Füzve 60 kr.
353. « **Lescaut Manon és des Grieux lovag története.** Irta *Prevost abbé*. Sainte-Beuve bevezetésével. Franciából forditotta *Visi Imre*. Füzve 50 kr.
354 « **Kazinczy Ferencz versei.** Kiadta *Kazinczy Gábor*. Harmadik kiadás. Füzve 30 kr.

Jósika Miklós regényei 92., 93. füzet.

Uj olcsó kiadás.

ÉLET ÉS TÜNDÉRHON.

Kisebb regények.

NEGYEDIK KIADÁS.

Ára füzve 1 frt. ***Ára füzve 1 frt.***

A főváros legszebb látványossága (az Andrássy- út végén)
Feszty Árpád óriási körképe:
a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □méterni e czélra szőtt vásznon s a hozzá épített köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek. 6410
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. — 5. A nőrablás.
6. A pogány magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, tánczos leányok, boncznok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 7 óráig. Este villamvilágításnál.

Belépő díj 50 krajczár.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Dőrre T. rajza.

Kamicsák vára.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta: **DELI.**

VIII. (Folyt.)

— Édes leányom, gyöngyvirágom, — szólt a bégné, — hallgass ide a beszédemre.

Szép verőfényes nap volt, Milka hímezett s vigan dudolgatott melléje. Feldúzta a száját s kissé engedetlen hangon válaszolt:

—Ugyan édes anyám, mikor nem fogadtam én szót tenéked?

— Nem is azért mondom, csak kérdem, hogyan esik majd, ha a te anyád messze lesz tőled, ha többé nem látod ezt a várat, ha sok cseléd fogja lesni parancsodat és garmadával hull az aranyos, gyémántos ékszer az öledbe. Azután meg karcsú, bogárszemü vitéz odaáll eléd s azt mondja: én vagyok a te urad, és minden a tiéd, a mit kivánsz. Hát akkor az én kis Milkám fog-e sirni?

— De különösen beszélsz, én kedves anyám. Megvagyok én itt is, aztán minek innen elmenni, a hol annyi jó ember van.

— Majd világosabban beszélek. Sólyom érkezik, testvér bátyádnak a barátja, a szép Omer képében, a ki leszakaszt téged, én legkedvesebb virágszálom, olvasómnak legdrágább gyöngyszeme. Úgy van az elhatározva annál, a ki nekünk urunk, te néked apád. Szeresd te is az uradat, mint én, s vedd rá, hogy az anyád hitét vallhassad, nem ártasz te azzal néki. Soha se légy szomorú, ha ő vig, mert a kedvét rontod; mikor meglátod, hogy arczán bánat ül, s homlokát ránczba szedi, ne ingereld játékoddal, vigasztald s lassan deritsd kedvre. Mert olyan a férfi, mint az asszony, csak épen megfordított sorban. De ő az úr, azt rendelte az Isten meg az apád.

— Anyám, sok és érthetetlen ez nekem; tehát asszony leszek?

— Igen, leányom.

— És mikor?

— Hasszán bátyád hatalmas vendégekkel holnap érkezik Jajcza felől. Már erősen készülnek a kedves fiú és a nagy urak méltó fogadtatására. Holnap este tündérek lesznek a várban, olyan szép lesz minden.

— Hát én nem láthatom őket? — kérdé kivánesian a leány.

— Bátyádat természetesen; nem is fog rád ismerni, a kis békára, — de uradat, a deli Omert, majd csak akkor, ha az övé léssz.

Ezzel kiment az anya.

Alig ment el a bégné, a leány kedvencz cselédjéhez sietett s megparancsolta neki, hogy még ma eszelje ki, hogy Jakabbal találkozzék.

— De Zulejkám, tele van a vár idegenekkel, nagyban dolgoznak; meglásd, rajta csípnek. Ha én halált halok, az nem baj, de érted, legszebb virágom, kár, kár . . .

— Ne sopánkodjál, de tedd, a mit parancsolok. Micsoda kibeszélés ez ma? értsd meg, hogy meg kell lenni!

A cseléd morgott egyet, Isten irgalmába ajánlotta az ő házsártos testvérkéjét s valami ürügyet keresvén, kisomfordált a kertbe. A várbeli cselédség ismerte már egymást s így az asszony cseléd keresgélése fel sem tünt. Nagy ravaszúl kandikált mindenfelé az arczakötője alól, hol láthatná meg Jakabot. Végre megpillantá, a mint sátrakat veretett s a málhás lovakat vette számba. Csak hosszú idő mulva adhatott neki jelt, mit Jakab meg is értett, s módját ejtette, hogy közeledjék a szinleg virágot szedő cseléd felé.

— Te magyar, — így szólt az asszony a virág fölé hajolva, mintha azzal beszélne, — van egy virág, mely még ma akar veled beszélni, de még ma, úgy értsd meg!

— Estére várjuk az előcsapatot, nem lehet, — felelé Jakab.

— A virág elhervad; ne habozz.

— Ha kell, hát legyen. Ha a virágnak lába kel s ma, a mikor a nap delet elhagyta, a barátihoz tud menni, a magyar ott lesz.

Mindez halk hangon volt mondva, nem hallotta senki, csak a dizdár látta, mikor Jakab közelebb ment a némberhez. Nem igen hederitett rá, de aztán mégis csak felébredt benne a gyanu, s elhatározta, hogy szemmel tartja a lovak hadnagyát, a mint Jakabot barátai nevezték.

A cseléd tudatta a leánynyal Jakab izenetét. Fényes nappal nehéz volt a kilopódzás, azt tudták, hogy most a várban nagy sürgés-forgás van, s a kapu egész nap nyitva áll, de asszonyszemélyt nem engednek észrevétlen kimenni, mert a bégné asszonycelédeinek tudták minden szokását. Dél múltán lepihent a bég egy kis alvásra, mert a rekkenő hőség álomra hajtá az embert s állatot egyaránt.

A forró nap először a bőrt melegíti meg, aztán izzadni kezd a szemed, ösztönszerűleg árnyékot keressz, tagjaid elernyednek, s rád száll a mély álom, mely édesebb az éjjelinél is. Agyad még nem fáradt el a napi munkában, s ilyenkor álmodol azzal s arról, a mit ébren kivánsz magadnak.

Erre számított a leány, csak a köntös kérdése zavarta. A cselédnek támadt az az ötlete, hogy van itt még Hasszán bátyjának egy ruhája, tán illik rá, a fejét meg beköti turbánnal, arczát nem ismeri senki, így nincs rá mód, hogy meglepjék. Aztán a szerencse is vele lesz.

A leánynak tetszett a gondolat s menten kikeresték a ruhát. Jó szerencséjökre az anya el volt foglalva a fia dolgaival s napközben hosszan tanácskozott az urával.

A mint felöltötte Zulejka a ruhát, a cseléd tapsolt örömében s nekiesett csókjával.

— Ugyan délczeg sólyom, vigyél el messze földre.

— Én hű hollóm, maradj te csak itt.

Így évődtek, mikor szép szöghaját összeszorítva bekötötte a cseléd.

— Csak a hajam ne bántsd, az egyetlen ékességem, *nincs ennél egyebem* úgysem, — szólt a leány.

Végre kilopódzott a házból. Mély nyugalom ült a völgyön, a fehér sziklafalból tüzet csiholt a nap, a szem belé fájdult, ha ránéztek. Égett a fa, a füszál, a föld, minden. A Szana lomhán folyt medrében, egy-egy vízbodor verődött fel a meder kövén megtörve, még a füzek is mintha izzadtak volna. Minden aludt, a várban felgyült málhás lovak ott heverésztek, mellettök a hajcsárok aludtak. A szomszéd szikla füves lejtőjén aludt a nyáj, csak olykor mozdult meg a vezérkos nyakán a kolomp, ha a bögöly már erősen környékezte. A várőrség is az igazak álmát aludta, csak a dizdár volt ébren kivételképen. Észrevette ugyanis, hogy Jakab most, mikor olyan nagyon sürgeti a munkát, kiment a várból. Utána nem ment, de megleste, hogy a barát kunyhójába igyekezett. Nem sokára meg azt látta, hogy a barát eltávozik s az erdő felé megy. Őrtornyából mindezt kényelmesen észlelhette. Hát még mikor azt látta, hogy egy teljesen ismeretlen férfialak, kissé bátortalan léptekkel, jobbra-balra tekintve, siet ki a várkapun, melynek éber őrét épen most rugta meg az egyik légykinozta ló, de hiába, mert a jámbor igazhivő álmát szereti az Isten. Az a

Túry Gyula rajza.

Jakab és Zulejka.

férfi bement a barát kunyhójába, tehát valaminek kell történnie. A jó dizdár tudta, hogy emberei mind «disznók» — erre magában többféle eskütt tett, — hiába költögette volna őket, úgy sem használhatott volna egyet is közülök arra a diplomácziai küldetésre, hogy Jakabot kikémleljék. Végre az egyiket nehány botütéssel felriasztotta, a helyettese volt, s rárivallt, hogy most ő menjen a toronyba s ügyeljen, mert neki meg kell fürdeni. Szegény vitéz nagyban csodálkozott, hogy a dizdár úrnak miért kell fürödni, de megnyugodott a sors rendelésében s odaállt az őrtoronyba, hol természetesen újból elaludt. Az istennek angyalai megtartották ennek az igazhivőnek is az életét, bár órákig hajszálon függött.

Míg a dizdár leért s a barát kunyhója közelébe lopódzott, rövid jelenet játszodott le a szerény remete-lakban. Jakab voltaképen soha sem félt életében, ezt az érzést nem ismerte. Most az egyszer aggodalmaskodott, nem tudta, hogy ki lesz az ellensége. Láthatatlan féreggel nehezebb a küzdés, mint látható farkassal. Mintha a torkát fojtogatná valami, azonkép érezte magát, melle zihált erősen. Mit akar az a leány? Mit vétett ellene? Ezerféle gondolat járta meg az agyát, csak épen a valót nem találta el. A barátnak annyit mondott, hogy nehéz ügye lesz, engedje itt lenni darab ideig. A barátnak valami betege akadt a hegyben, magára hagyta, s csak arra figyelmeztette, hogy az agyát, ha ugyan van, akkor használja, a mikor kell.

Ezen tünődése közben Jakab előtt egyszer csak ott terem Milka, hetyke pitykés zekével, fiatalos, bár kissé kopott bugyogóban, turbánnal a fején, bár az erőszakkal leszorított hajnak egy pár tincse hamiskásan a szemébe hajlott.

— Ki vagy ifjú? — kérdé Jakab, hirtelenében nem ismervén meg a leányt.

— Én vagyok Milka, a bég leánya, a bátyám ruhájában. Beszélni akarok veled jó ember. Máskép nem jöhettem. Engedj meg nékem.

— Isten hozott, — felelte Jakab, s megfogta a leány kezét.

— Sok érkezésem nincs. Tudod, hogy várjuk Hasszánt s az ő barátjait. Apám úgy rendelte, hogy én innen messze menjek, s hogy a bátyám barátja legyen az én uram. De én azt nem teszem, mert nekem csak te lehetsz az én uram, akarod, hogy néked szolgáljak?

Mindezt természetesen, felindulás nélkül mondá a leány, csak abba pirult bele, hogy Jakab a kezét szoritotta. Az ember, a «jó ember» annál inkább bámult. Azt felelte:

— Hát tudod te, hogy én pénzen vett rab vagyok, a ki addig nem lehet szabad ember, a míg ki nem váltják, vagy maga le nem fizeti a váltságát? Hát tudod te azt, hogy én keresztény és magyar vagyok? Aztán tudod-e, hogy én egy ágról szakadt földönfutó voltam szabad koromban is, roszabb sorsban az üldözött madárnál? Ha te, én egyetlen, tündérem mégis szolgálni akarsz nékem, beszélj, miért teszed te ezt; talán tréfálsz?

— Nem, Jakab. Én azt nem tudom, hogy miért teszem, csak most látom, mikor el kellene távoznom, hogy nem birok magammal. Én veled akarok lenni, s ha tiéd nem leszek, a másé sem leszek.

A vér elöntötte Jakab arczát. A hosszú ideig elfojtott indulat kitört belőle.

— Édes lelkem, csak az Istennek vallottam meg eddig, most mondom néked szemtől szembe, hogy az vagy nékem, a mi a napsugár a földnek. Mindig veled vagyok, a hol állok, a hol járok, örökké rád gondolok.

— No, látod, — felelte a leány. — Vigyél engem magaddal, követlek a világ végéig is. Mehetünk rögtön!

— Rögtön nem lehet. Estefelé apád elébe lovagol a vendégeknek, az alatt én fogom a várat feldiszíteni. Este meg nagy ebéd lesz. Holnap kora hajnalban két lóval várlak itt.

— Úgy lesz, egy életem, egy halálom!

Ezzel rövidesen elbúcsuztak egymástól.

Jakab halántékán lüktetett a vér. Két tündér verekedett a lelkéért: a hála, meg a szerelem tündérei, ezek rendszerint nem ismerik egymást.

(Folytatása következik.)

PUSZTASÁG.

Regény a kaukázusi életből.

Irta: **GNYEVICS P. P.**

Oroszból fordította **Ambrozovics Dezső.**

VI. (Folytatás.)

Ezen az éjszakán tizenkettőtől kettőig megint ott ült a doktornál. Csibiszov szeretett volna aludni, de erőt vett magán, szopogatta a nargileht, időnként a szokottnál jobban kitárta a szemeit és nézte az asszony újjongóan izgatott arczát. Antonina minden áron azt akarta, hogy menjen vele, de Csibiszov megtagadta.

— Ugyan miért mennék? Hogy abból a komisz buzából igyam? Azért vágtassak száz vjersztet lóháton? Inkább alszom, semhogy oda menjek. Már kegyed, az más; kegyed még fiatal, aztán meg alig fér ma a bőrébe.

— Én nem félek . . . elmegyek akár a világ végére!

Mialatt ott ült, Csibiszov folyton bólogatott az álomtól. De mikor egyedül maradt és ágyba feküdt, mindenféle gondolatok egész raja kavargott a fejében. Nyomasztó volt az éjszaka. Az ablakok függönyein keresztül bekandikáltak a szobába a nagy délvidéki csillagok. Majd elkezdtek sáppadni, közeledtek nyugat felé, és Csibiszov még mindig nem aludt. Egyszerre lódobogást hallott a fogadó előtt és Kolya hangja ütötte meg a fülét, a ki parancsokat osztogatott valakinek. Erre teljesen kiment szeme

miből az álom. Beburkolózott a plaid-jébe és kiment az erkélyre. Ott távol, a puszta gomolygó ködében már pirkadni kezdett. A Besta nyúlványain már látszottak a hajnal sárgás és rózsaszínű előhirnökei. A lovak haragosan harapdálták a zablát a félhomályban és dobogtak a lábaikkal. Csibiszov látta a lovakon köpenybe burkoltan ülők homályos, lilaszínű körvonalait. Azután észrevette, félhomályhoz szokott szemeivel, a mint Mihajlovna Antonina kilépett a pitvarra, és a mint felültették egy nagy, sötét lóra. Kolya ráborított egy köpenyt és Csibiszovnak úgy tetszett, mintha tegezte volna. Azután a patkók odacsapódtak a kőhöz és Kolya hangosan így szólt:

— A míg hűvös van, vágtatva megyünk; hamarosan eljutunk Kiszlovodszkba s ott megpihenünk.

A körvonalak elmosódtak a park zöldjében. A hűvös hajnali levegő megborzongatta a doktor hátát. Becsukta az erkély ajtaját és újra lefeküdt.

Öklével megigazította össze-vissza gyűrött párnáit és iparkodott elaludni.

— Vén agglegény, — gondolta magában, — vén ördög, a ki nem tud egyebet, mint puszta altruizmusból daganatokat operálni . . . Hogy az ember soha ne jusson hozzá egy törvényesen ő hozzá tartozó asszonyhoz . . . Pedig lám, hányszor lett volna alkalom! . . . Nem, persze a vén agglegénynek meg kellett őriznie a szabadságát! Nos hát, megőriztem, — mim van belőle? Boldog vagyok? Elégedett vagyok?

Homályosan kezdődő álomlátások közt valami érkező fogatnak csörgőit hallotta az ablak alatt.

— A nap nem eléggé hosszú nekik! — gondolta magában, — még éjszaka is mászkálnak a gazemberek.

Fülig magára huzta a takaróját és folytatta zavart tépelődését, miközben önkénytelenül figyelni kezdett az előcsarnokból felhangzó zajra.

Azután elcsendesült minden. Elaludt. Tisztán lerajzolódott előtte az a családi tűzhely, melyet olyan szépen tudnak leírni az angol regényírók: a katlanban vidáman forr a viz, az ódon falióra egyhangú kakukolással jelzi az idők folyását; a tűzhelynél fiatal dada ül kis babával a karján. A ház asszonya, szintén fiatal, szép és egészséges, ott babrál a vacsorával. Az ajtóban megjelenik a ház ura, teljesen fehéren a karácsonyi hótól, de vidáman, életvidoran és forrón szeretve a feleségét. Csókok hangos czuppanásától visszhangzik a tágas, homályos szoba . . . menynyi vidámság, mennyi boldogság, melegség és öröm van egy ilyen családi tűzhelynél! . . .

Egyszerre váratlan kopogás hallatszik az ajtón. Ez megzavarja a szép álmot, a minek Csibiszov lassan tudatára ébred. Kergeti azt a kopogást és azt mondja, hogy nem akarja hallani, hanem, mint azelőtt, folytatni akarja álmainak sorozatát. De a kopogás még hangosabban, még tolakodóbban ismétlődik.

Felnyitja a szemeit. Kopognak az ajtón. Az óra négyet mutat. Kivülről valakinek a hangja hallszik.

— Ki az?

— Nyisd ki Andrej, én vagyok!

A hang ismerős, de félálomban nem tudja megkülönböztetni kié. Valamelyik betege, de hát ki van ezek közt, a ki tegezi őt?

Kinyitotta az ajtót. Előtte állt Viktor, izgatottan, révedező szemekkel.

— Szabad? . . . most felzavartalak. Az istenért, hol a feleségem? Szasa nem tudja. Azt mondják, pár perczczel előbb mentek el lóháton, mint a hogy én megérkeztem. Mit jelent ez? Kivel? Hová? Lekéstem a vonatról. Négy órát időztem a pusztán — összetörött a kocsim . . .

Csibiszov iparkodott magához térni és azon tünődött, mi ebből álom és mi valóság? Elbújt a spanyol fal mögé és kezdte huzni a nadrágját.

— Andrej, hát ez mit jelentsen! De lehet, hogy mindez, a mit én cselekszem, nagy ostobaság. Lehet, hogy ismerőseihez ment valahová . . . Az isten szerelméért . . . Azt mondják, hogy valami Kolya nevű tiszttel . . .

— Mifélé tiszttel, — szólt Csibiszov boszúsan, — egy közönséges ficzkóval! . . . Mindenekelőtt csillapodjál. Ti férjek, ti vagytok ám a legostobább vadállatok. Hát mi van abban, hogy a feleséged éjszakának idején elment valami kisérőjével? Ha meg akarna csalni, azt tán este is megtehetné avagy mi . . . . Maradtál volna Moszkvában, akkor mindez nem történt volna . . .

Viktor felfogott egy kezeügyébe eső széket és úgy vágta a padlóhoz, hogy két lába letörött.

— No, tán megőrültél! — kiáltott rá a doktor. — Alattam egy beteg tábornokné lakik, te meg itt székeket vagdosol a földhöz. Nos, mi történt? De nagy dolog, hogy a feleséged elment valami piknikre! Lesz ott vele még vagy harmincz úriasszony!

A harmincz úriasszonyt Csibiszov már csak pillanatnyi felhevülésében tette hozzá, mert azt hitte, hogy ezzel lecsillapítja Viktort.

— Nézd csak, hogy lüktet a vér a halántékaidon! — szólt oda vendégének, leültetve őt a divánra. Ugyancsak meghíztál ám a te helyettes igazgatói székedben! Vigyázz, mert még megüt a guta. No, de elég az ostobaságból. Akarsz egy pohár kahetinit? Pompás bor. Igyál.

Viktor felkapta a palaczkot, s be sem várva a poharat, jó néhány kortyot ivott belőle.

VII.

Fél óra alatt kissé lecsillapodott. Lassanként beletörődött abba, a mit Csibiszov mondott, hogy hasztalan izgatta fel magát annyira s hogy ha minden áron akar most találkozni a feleségével, úgy gyorskocsira kell ülnie és utól kell érnie őt. Átküldtek a postára. De azért valami homályos, nyomasztó érzés még mindig szorongatta a szivét. Meglepetést akart csinálni a feleségének, szándékosan nem értesitette őt, hogy hamarabb kapott szabadságot és éjszakának idején, toronyirányt sietett hozzá. Vagy kilencz vjersztnyire ide, a kocsijának eltörött a tengelye, s így várnia kellett, a míg nem akadt útjába valami faczér szekér. Türelmetlensége folyton fokozódott és mikor hajnalban ide ért a fogadó elé, úgy érezte, hogy annyira szereti a feleségét, a mint tán soha sem szerette, még házasságuk első napjaiban sem; az a gondolat, hogy az éjszaka hátralevő részét vele fogja tölthetni, nagy és ujjongó öröm érzésével töltötte el a szivét. Szerette volna kitalálni, hogy a leeresztett rollák melyike mögött alszik a felesége és mennyire fog örülni megérkezésének. Arra a kérdésére, hogy hol lakik a felesége, az álmos kapus közönyösen felelte: «Ott lakik valahol a 4-es szám alatt, de épen az imént, alig egy órája, elutazott.» Erre felrohant szobájába. Szasa, a ki benfeküdt úrnője ágyában, megijedt és azon kivül, hogy úrnője két napra elment egy katonatiszttel, egy árva szót sem lehetett belőle kicsikarni. Csibiszov szavai kissé lecsillapították. Régóta nem volt ilyen féltékenységi rohama. Valami ösztönszerű, semmivel meg nem okolható féltékenység gyötörte. Sem az átvirrasztott éjszaka fáradalmait nem érezte, sem valami meleg ital után nem áhítozott, pedig ugyancsak átfázott ott künn a pusztán, mikor törött kocsija mellett álldogált. Csak egy gondolata volt: mielőbb kocsit kapni, hogy repülhessen tovább, előre, — ott azután, történjék bármi, az mindegy!

Elővette úti revolverét és titokban, a doktor háta mögött megvizsgálta. Teljesen

rendben volt. Nem gondolt semmit, nem találgatta a jövendőt, de gépiesen zsebretette a revolvert, azzal a biztos tudattal, hogy ennek igy kell lenni. Azután újra lement a felesége szobájába.

Ott eleven és illatos volt minden ő töle. Ím, itt van a reggeli ruhája, illatszerei, és utitáskája ott az asztalon a tükör mellett; itt van az ő arczképe

is az asztalon, abban a jól ismert keretben. És ott azon a mályvaszinű plüss portefeuillen egy megkezdett levél — mindössze négy szó . . . alkalmasint nem volt rá szükség: «Jöjj háromkor, amazonkám kész . . .»

Szasa, még mindig azzal a rémült ábrázattal, jelentette, hogy a lovak készen állanak. A doktor, délvidékiesen, fehér sipkában és fehér köpenyben, már várt reá a kapuban. A trojka elindult, a fogadó lassan elmaradt és eltünt szemeik elől.

— Látod, látod, boldogtalan! — gondolta magában Csibiszov s lopva rápislogott útitársára. — Helyettes-igazgató lettél! Vajjon fogod-e máskor is egyedül hagyni a feleségedet? . . . Az ördögbe is, nem hagytak aludni; először az az asszony, azután meg ez. Ugyan miféle pofát fognak egymásra vágni, — a helyettes-igazgató meg az a kabardai!?

A nap már feljött és aranyos biborral árasztotta el a hegyeket. A fák és a házak felett még nyirkos, kékes köd borongott. A távoli havas ormok, mint tüzes kisértetek, mozdulatlanul meredtek ki a gomolygó párából. A hegyláncz első dombjai, zöld lejtőkkel övezték az útat. Még minden szendergett, csak a folyócska csörgedezett, vígan törtetve előre sáscsomók és kövek közt.

— Te először vagy ezen a vidéken? — kérdezte a doktor.

— Először, — felelt Viktor úgy immel-ámmal, és többet egész úton nem is beszéltek egymással.

Viktor folyton az előtte elterülő kanyargó útat fürkészte.

Egyik vjersztkő a másik után maradt el mellettük, oly gyorsan, a mint csak orosz gyorstrojka mellett szokott elmaradni. Végre egy dombtetőn feltünt előttük Kiszlovodszk, az ő jegenyéseivel, melyek oly szép sorban állottak, mintha inválidusok lettek volna.

— Nos hát, hol vannak? — kérdezte Viktor nyugtalanul, méregetve a még előttük levő útat.

— Majd mindjárt megkeressük őket, — felelt Csibiszov.

Kiszlovodszk előtt közvetlenül, mely inkább csinos, mint festői volt, valami kerthelyiséghez értek, melyen a következő felirás volt olvasható: «Európai és ázsiai reggeli, kivánatra házhoz is szállítva.» Csibiszov tudta, hogy ez kedvencz helye a kirándulóknak, mert itt olcsón lehet enni és inni. Leszálltak a kocsiról és egy habzó kis patakon át épült hidacskán keresztül beléptek a kertbe.

A kertben még nem volt senki. A fák közt kifeszített drótokon papir-lampionok himbálóztak. Egyik fa tövében egy kötélre kötött kecske heverészett. Az üres székek és asztalok közt szomorúan bandukolt egy kis kutya. A doktor egyenesen a buffetbe ment, hogy ott kérdezősködjék.

— Alig fél órával ezelőtt volt itt egy hölgy két kabardaival. Az egyikök Kolya volt. Itt ültek ennél az asztalnál a lugasban, teáztak és vajas kenyeret ettek. Kolya sört ivott.

Ivanovics Viktor furcsán csóválta a fejét, a mint meghallotta a pinczér szavait.

— Nos hát akkor csak gyerünk tovább! — úgymond.

— Kocsin tovább nem mehetünk, — felelt a doktor.

— Akkor megyek lóháton, — szólott Viktor.

— De hiszen nem tudsz lovagolni.

— Dehogy is nem, valamikor igen jól lovagoltam.

— Az ám, csakhogy tudod-e mi van arra? — s ezzel a doktor a hegyek felé mutatott. —

A nagy, nagy pusztaság! Olyan pusztaságon kell keresztül mennünk, a hol hat óra járásra egy lélekkel sem találkozunk.

— Ha a feleségem járhat azon, úgy én is járhatok. Téged nem is kérlek, hogy jöjj velem. Csak szerezz nekem vezetőt és lovakat, én fizetek, — mit akarsz többet? Csak szaporán ám, mert minden perczem drága.

Csibiszov ránézett a homlokán támadt ránczokra és belepillantott zavaros szemeibe.

— Én csak azt tanácslom neked, maradj és várj itt. Én majd elküldök értük a faluba — s tüstént visszajönnek.

— Én megyek, értetted?

A doktor valamit mormogott a fogai közt, azután elment lovakat keresni.

VIII.

Mikor visszatért a vezetővel és két lóval, barátját egy üveg cognac mellett találta. Némán és buzgón ivott, olykor-olykor odakapva a fejéhez.

— Viktor, még van idő, — szólt Csibiszov, — gondold meg, hogy útközben már aligha érjük utól őket... mert ez bizony vagy hetven vjersztes út. És elvégre is, minket nem hivtak meg oda, az ázsiai ember pedig

nem sok teketóriát csinál ám a hivatlan vendéggel. Nézd csak, mennyire fel kellene másznunk?

Ezzel odamutatott az előttük ég felé tornyosuló hegyek gerinczére.

— De hát miért is jönnél te? Csak maradj, — szólt Ivanovics Viktor hanyagul odavetve s elindult arra felé, a hol a lovak álltak.

— No, csak azt lesd, hogy magadra hagyjalak, — mormogta Csibiszov boszúsan és egy bankót nyomva a piczér markába, elindult barátja után.

Sem ő, sem Viktor nem voltak elkészülve a lóháton való utazásra, — még csizmáik sem voltak. Még hozzá Ivánovics Viktor most ült először kemény ázsiai nyeregben, mely mögött az összegöngyölt köpeny volt elhelyezve. A kengyelek is hosszúak és kényelmetlenek voltak.

— Vigy magaddal ostort, — tanácsolta a doktor, — itt úgy vannak szoktatva a lovak, hogy ostor nélkül nem igen mennek.

Viktor gépiesen vette magához az ostort. — Csak szaporán, induljunk már!

— Ne engedd, uram, ügetni! — kiáltott rá a vezető, — kifárad a ló s majd az útfélen maradunk. Majd ügetünk még eleget, — tán sok is lesz belőle!

Máskor tán feltünt volna neki az ázsiai ember durva modora, de most nem törődött egyébbel, mint avval, hogy minél gyorsabban jussanak előre.

Elindultak s átgázolva egy patakon, kezdtek felfelé mászni a hegyekre. Egyszerre magas sziklák vették körül őket minden oldalról és elzárták előlük a kilátást. A lovak szokott poroszkáló lépésükben mentek. A vezető elől lovagolt egy sovány gebén, mely félénken rakosgatta göthös lábait egymás után.

— Veszed észre, — szólalt meg a doktor, utólérve barátját, — veszed észre azt az egyenletes ütemet, a melylyel ez a mérsékelt poroszkálás együttjár? — Halljad csak, valósággal a lezginka üteme. Meg vagyok róla győződve, hogy a lezginka ebből a kaukázusi poroszkálásból eredt. Hallod: tára-táta—tára-táta!

Ivanovics Viktor feszült figyelemmel hallgatózott, de nem tudta, de meg nem is igen akarta kivenni a lezginka motivumait, — s épen azért a poroszkálásban sem látott semmit, kivéve, hogy a lovak egyenletesen rázták a füleiket és csörgették a zablát.

— Hallod-e, — szólalt meg. — Ugyan mit csinálnál te az én helyemben, ha a feleséged megcsalna?

— Azt mondanám, hogy bolond vagyok, — felelt Csibiszov nyugodtan.

— Hogy-hogy?

— Ha öt választottam feleségül, tudnom kellett, hogy kit választok. Ha nem olyan volt, a milyennek lennie kellett volna, ez annyit tesz, hogy én tévedtem. Itt két eset lehet: vagy érdemes vagyok rá, hogy megcsaljon, vagy pedig a feleségem haszontalan teremtés. Mindkét esetben én vagyok a hibás: a miért ilyen hitvány teremtést elvettem, vagy a miért magam hitvány vagyok.

Ivanovics Viktor elkomorodott.

— Tudod mit tanácsolok neked? — folytatta a doktor. — Ha akár útközben, akár a faluban utólérjük őket, csak ne othellóskodjál: igazán ez nem illik a rangodhoz. Hiszen már az is nagyon furcsa, hogy egy moszkvai direktor úr hegyen-völgyön át lót-fut a felesége után.

— Mi van ebben furcsa? — kérdezte Viktor.

— Furcsa, ha mondom, hidd el, hogy furcsa. Nálunk ez egyáltalában nem szokás. Én nagyon jól tudom, hogy a te lelkedben most benne van egy drámának a csirája és a háttér is nagyszerű hozzá, de azért még se engedd kitörni. Nekünk oroszoknak nines ez a vérünkben, mint a külföldieknek vagy azitteni kabardaiaknak: tör, fogcsikorgatás, és: «Hah, te hitvány, most pusztulj!» Nálunk ez mind úgy valahogy magától megy. Egy

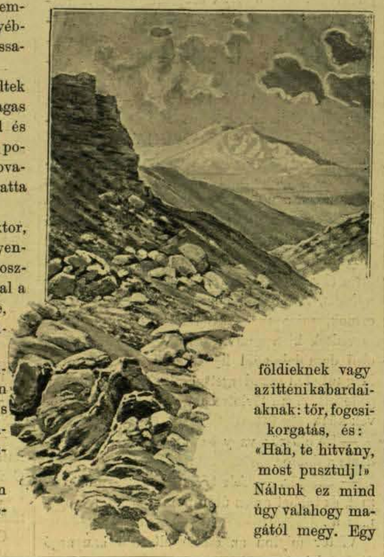

késsel az oldalába, aztán térden állva: «Kössetek meg engem, boldogtalant, ti jó emberek!» — ime az egész dráma.

— De hát mire hozod te fel mindezt? — kérdezte Ivanovics Viktor.

— Hát arra, kedves barátom, hogy nem jobb volna-e az egészet vidámra fordítani? Ugyan nézz csak végig magadon: úti csajka, kalap és a kengyelben felcsúszott pantallon, — vajjon hát ilyen egy hősnek a képe? — Én nem tudom, hogy te mit akarsz ott művelni, de azt az egyet tudom, hogy minden esetre rosz úton jársz . . .

Az út egyszerre annyira keskeny lett, hogy a doktor kénytelen volt előre ereszteni a barátját. Jobbra mélységes szakadékok tátongtak, balra pedig sárgásbarna sziklafal meredt az égnek. Itt-ott a sziklák bástya-, kapu-, vagy háztetőformájuak voltak. Mélyen lenn a völgyben mint színes pontocskák tarkállottak a nyájak. Az utasok lassan-lassan mind magasabbra jutottak. Az Elbrusz havas tömege kétágú gyöngyház sapkájával, mint valami czári korona övezte az előttük elnyuló hegygerinczet. A levegő élesebb lett, a szivök erősebben dobogott és gyorsabban kezdtek lélekzeni. A hegyi virágok hol sárga, hol rózsaszínű színpompájukban magasra emelték fej ecskéiket és belekapaszkodtak az utasok vállaiba és lábaiba. A nap mind magasabbra hágott s az árnyékok folyton kisebbek lettek. Itt-ott magányos fehér-ökrös szekerek jöttek velük szemben. Egy-egy szürke lovon ülő pusztai lakos utólérte őket és pár szót váltva a vezetővel, eltünt valahol s sziklák mögött.

Időnkint gyepszőnyeggel bevont árnyas berkek üditették fel az utasokat, itt-ott tavacskává szélesedő, vidáman csörgedező patakokkal. A lovak megsejtve a vizet, meg-megindultak, felhorkanva és füleiket hegyezve. A nyereg, melyet Ivanovics Viktor eleinte kényelmesnek talált, egyszerre nagyon is szűknek bizonyult. A lejtőkön tűrhetetlenül kezdte nyomni a derekát a hátsó kápa. Egész idő alatt nem bírt a kengyelben állani, mert a lábai a nélkül is már reszkettek. A doktor, a ki szokva volt a lovagláshoz, úgy ült a nyeregben, mint a karosszékben s időnkint maga alá szedte a lábait, vagy pedig az egyiket átvetve a nyereg kápáján, asszonymódra ülve, folytatta az utat. A vezető folyton komor és szótlan volt. Mindig elől járt s csak ritkán pillantott hátra, hogy megnézze, merre könnyebb a járása a lónak, és merengve bámult bele a távolban kéklő hegyek imbolygó ködébe.

(Folytatása következik.)

A főváros legszebb látványossága (az Andrássy- út végén)

Feszty Árpád óriási körképe:

a magyarok bejövetele.

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □méternyi e czélra szőtt vásznon s a hozzá épített köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek. 6410
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. — 5. A nőrablás.
6. A pogány magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 7 óráig. Este villamvilágításnál.

Belépő díj 50 krajczár.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta: **DELI.**

(Folytatás.)

A leány nyugodt volt, ő győzött, az lesz az ura, a kit akart. Visszatértét nem vette észre senki, csak a dizdár, a ki a beszéd végét megértette, hogy két lóval hajnalban viszik azt, a ki most a várba megy. Nagy loppal követte az ifjút, s valósággal elhült, a mikor az asszonyházban látta eltünni. A jó albánnak rendőri ész nem adott az isten, azt azonban mégis megértette, hogy valami fontos dolognak kell itt lenni. A mennyire az ő felfogása ért, sejtette, hogy az ügyet meg kell a bégnek jelenteni.

S akképen cselekedett, a mint gondolta.

Jelentkezett Hasszán bégnél, a ki épen az álmot dörzsölte ki szeméből. Csak félfüllel hallgatott dizdárja beszédjére, mindössze azt találta különösnek, hogy a tisztelt parancsnok úr egyátalában jelent valamit. A mig Jakabról s a nőcselédről volt szó, csak mosolygott, azon sem talált megjegyezni valót, hogy Jakab a barát kunyhójába ment. Csak arra ugrott fel, a mikor azt hallotta, hogy a fiatal ember az asszonyházba ment.

— Jól láttad-e, mustrája az öszvéreknek, mert, ha hazudtál, tudod, hogy megkeserülöd!

Dizdárunk megijedt a fenyegetésre, égreföldre esküdözött s váltig bizonyította, hogy igazat mondott.

— Jól van, — mondá a bég, — elmehetsz, de jaj neked, ha árulkodtál. Ha igazat szóltál is, akkor sem leszek iránt tad nagy háladatossággal, mert megrontottad a mai örömnapot.

Szegény dizdár nagy búsan távozott, mint az olyan ember, a ki bármint iparkodik is szolgálni, még sem tudja az ura kedvét lelni.

Alig csoszogott ki a derék várnagy, Hasszán parancsot adott szolgáinak, hogy Jakabot hívják elő; ő meg átment a hárembe. Voltaképen nem gyanított semmi roszat, sőt ellenkezőleg azt hitte, hogy az egész furcsa történet a fia jövetelével függ össze, de aztán az a kiirthatlan «hátha mégis» furakodott be az agyába.

Felesége, szegény, nagyban igyekezett, alig győzte szövéssel, himzéssel, egy ujdonatúj kaftánt varrt ki szép rózsákkal az ő kedves Hasszánjának s örömmel mutogatta a már majdnem elkészült darabot.

— Mi bajod, édes sólymom? — pattant fel, mikor férje komor arczczal, szótlanúl nézte a munkát.

— Hol a leány? — felelt a bég.

— Oda lenn van a cselédekkel, mindjárt felhívom; s úgy tett, a mint szólott.

Rövid vártatra megjelent a leány, de magán felejtette a Hasszán dolmányát. Apja azonnal ráismert, s rárivallt:

— Hát hogy kerül rád ez a ruha?

— Csak úgy apám, hogy örömömben rámvettem, — felelte a leány, de nem mert az apja fürkésző szemébe nézni.

— Hallod-e édes leányom, — szólott a bég szeliden, — te most nem mondottál igazat. Itt az anyád előtt mondom, ki vakságáért büntetést érdemel, hogy halálra méltó dolgot cselekedtél ma, mikor Jakabbal beszéltél. A dizdár látott s hallotta is, a mit beszéltetek. Asszony, a leányod meg akar szökni a vőlegénye elől. Így van-e leányom?

— Így, apám, — szólt a leány, most már szikrázó szemmel, de csak egy perczig, mert az anya, mint a farkas neki rohant s fojtogatni kezdé.

— Én édes férjem, miért nem ölsz meg engem, mit tehetek én arról, hogy vércsét hoztam e világra.

— Bocsásd el a leányt! Neked, lányom, egyet mondok: Jakab nem fog véled megszökni, azt apáimnak a csontjára mondom néked. Mióta az én nemzetségemet tetszett az egyetlen élő igaz Istennek e világon nyomorúsága daczára felemelni, az történt, a mit a legidősebb mondott. Csak az Isten és prófétája, a kiknek én engedelmeskedem, meg a felséges padisahnak (tartsa meg az Isten) az ő földjén, meg a csatájában. Ha Omer azzal a szándékkal jön, hogy elvisz s nékem tetsző lészen, úgy fog történni. És most, asszony, csillapodjál, vigadj; te pedig leány, hajolj meg anyád előtt.

Hasszán erős indulatba jött s ha a vendégek miatt nem kellett volna nyergeltetni, leányát bizonyára erősebb fékre fogta volna. Arczának sötétes pírja halványabb lett, szinte fakó szint öltött, így lépett be a termébe, a hol Jakab már várta.

A bég először erősen rá nézett a legényre, de annak egy izma sem rándult meg. Azt hitte nyilván, hogy valami váratlan dolog történt, a sok előkészület közben félreértés támadt, s most azért tör ki belőle a harag. Majd leült Hasszán s komolyan így szólott:

— Ide hallgass, magyar rab. Megtetszettél nekem az első pillantástól kezdve, a mióta ismerlek. Nem is engedtelek odaveszni azoknak a gaz lopóknak a kezén. Megszolgáltál érte becsülettel, szenvedtél miattam, jó tettért jóval fizettél. Nem tartozol nékem semmivel. De hát én mivel szolgáltam rá, hogy a leányomat, egy bég családja virágját, te, keresztény létedre, te, a földönfutó hajdú, ki még csak paraszt sem vagy, a tulajdon urad házából meg akarod söktetni? Most veted ki a hálót, mikor tele lesz a vár emberekkel, pellengérre állítasz az egész világ előtt, te, a rab, te, a hitetlen. Nem pazarolnék rád ennyi szót, ha hívségedért eddig nem szerettelek volna. Talán el sem hiszem a vádat, de most már tudom a dolgot, nincs miért tagadnod. Mi a válaszod?

— Uram, ölj meg. A haláltól nem félek, ha vétettem, hulljon a vérem.

— Nem szokásom, hogy a szolgáimat öldössem, azért tartok bakót. A handzsárt azért adattam ide, mert a szolga néha lázadni szokott, — felelte éles hangon.

— Uram, ne ingerelj, ne bántsd a magyart. Kilencz társam vére rajtatok, elfeledtem eddig, hogy csak én vagyok, a kire a boszú munkája vár; én is híved voltam, s vagyok, de ne sértegess. A gőgöd visszapattan én rólam, kicsi az szolga korában, a ki lóhátról beszél úr létére. Vigyázz . . . .

A hajdú felébredt Jakabban, szeme kidülledt, ökölbe szorult a marka, mint a hiúz várta az újabb sértést. Minden elfojtott érzése fellázadt, a puszta féktelen fiáról lepattant az önkovácsolta láncz, nem látott egyebet, mint ezt a gőgös kövi királyt, a kinek a fajtáját már ősei is lenézték, egy szó, s megindúl a harcz életre-halálra.

A bég észretért, nem mintha megijedt volna, hiszen behívhatja szolgáit s egy szavára összevagdalják, de a nemes vad ereje tetszett neki, felérte ésszel, hogy ez az ember nem akar szándékkal roszat cselekedni.

— Ember, elszóltam magamat, — mondá szelidebb hangon. — Ha meg akarnál szökni, mi értelme annak? Hisz egy szavadba kerül, nyitva az útad, a ki életem kimélte s megóvta, azt csak elengedem, de mi bajod neked a leányommal? Akarsz-e törökké lenni? — kérdé hirtelen.

— Soha, a mig én élek. Ha nem lennék keresztény, azt hiszed, hogy hű lettem volna iránt tad?

— Akkor *fiam*, Jakab . . . . szabad vagy!

Dörre T. rajza.

Kljucs vára.

A legény nagyot bámult, két kezével fejéhez kapott s a földre végta magát. A lelkében forrongás támadt, férfiassága fellázadt e nagylelkűség ellen, egyfelől a leányhoz való szeretete küzdött a hálával, másfelől pedig az a kínos tudat, hogy miért dúlja fel ennek az embernek az életét, a ki neki javát akarja?

A bég jól számított, ha ugyan nem jó ösztöne súgta neki ez elhatározást. Jakab felkelt s hálásapadtan csak annyit mondott:

— Köszönöm uram, a szabadságot elfogadom s a leányodat meghagyom néked. Tudom, hogy meggyalázom magamat véle szemben, de teszek róla, hogy Istennél rendbe hozzam a dolgot. Engedd meg, hogy a baráthoz menjek, s adj egy lovat, visszaküldöm.

— Allah legyen néked irgalmas. Lovat vihetsz, azután mehetsz, a merre akarsz!

A legény egyenesen a baráthoz sietett s minden czikornya nélkül elmondotta néki a történteket, nem hallgatott el egy részletet sem, még a leánynyal való megállapodást is bevallotta s nagyot sóhajtva, elhallgatott.

— Hát aztán fiam tudod-e, hogy mit kelljen cselekedned? Mert a leány, ha szerelmes, nem hagyja ám az elüldözött párját, s mert repülni nem tud, utánad szalad a világ végéig. Meggondoltad-e fiam jól, hogy mitévő léssz, ezt kérdezem én tőled?

— Meg. Szent atyám, én bennem egy vad hajdú lakozik, a kiben szegény anyám istenes lelke él. A hajdút megölöm magamban és az Istennek szentelem életemet. Sok bűnöm van, azokat akarom levezekelni. Segíts rajtam, barát akarok lenni!

Az öreg nem felelt jó darabig, aztán vállára tette a kezét s megcsókolta a legény homlokát.

— Fiam, Istennek tetsző, nagy munkát művelsz. Nincs az a véres csata, nincs az a seb, mely jobban sajogjon, mint a mikor fészkelődni érzed majd a lelkedet. Akkor aztán végy erőt magadon, mert olyan kertbe mégy, melyben nem terem semmi, csak lelki virág, de abból azután kiútad nincs. S hívjon bárki, ne csábíttasd el magadat, mert akkor elveszett lelked is, tested is. Segítségedre leszek. A szutjeszkai gvardián, Marián atya jó emberem, az befogad, álld ki ott a próbaévet, azután menj Raguzába, onnan eljuthatsz a világ bármely tájába, mert Szent Ferenczet mindenütt tisztelik. Csak eleinte tartsd magadat, hidd el az ördögnek nincs sok türelme, az állhatatosságot hamar megunja. No, de mit beszélek, az idő siet.

Azzal leült, elővett egy darab papirost, aztán öreg betűkkel, rosz latinsággal, de nagy jóindulattal melegen ajánlotta a levél átadóját régi barátjának.

A búcsú rövid volt. Jakab, mint erős idegű legény, csakhamar magához tért s megcsókolta az öregnek mind a két kezét.

— Annak a leánynak meg annyit mondj, hogy nem lehetett az enyém, de én sem leszek a másé.

IX.

Hasszán bég és kísérete erős ügetésben haladtak a köves úton. Fölfelé ugyan lassabban kapaszkodtak a vig lovak, de a mint a kljucsi völgy kaptatójára értek, megindúlt a csengők bongása. A lovak negédesen felkapták fejöket s tüzes szemeikkel egymásra pillantottak, alig tudták a jó vérű állatokat visszatartani, hogy a bég elé ne kerüljenek. Legelől Hasszán ügetett szépen felkantározott pej lován, mögötte Jakab s a dizdár, azután a várőrség és a csatlósok. Egy futár jóval előttük neki eredt, hogy jelezze a vendégek érkeztét.

Az út mentén nagy számmal lézengtek ügyesbajos emberek, hiszen a padisah helytartója ritkaság volt ezen a vidéken. Szegénynek tíz holló életével kellett volna rendelkezni, ha mindazt végig hallgatja, a mit ezek el akartak neki mondani. Vakok és sánták is eljöttek: ki tudja mire jó, gondolták magokban. Hasszán béget mindenki tiszteletteljesen üdvözölte, kivált a gyémántos forgója keltett nagy bámulatot, s ha a tisztelt útszéli közönségen múlik, Hasszán gyalog és igen furcsa mezben fogadta volna vendégeit, mert minden ruháját elszedik.

A kljucsi völgy elég széles, messziről kékellik a Ljubinszka-hegység, melynek egyik hegytaraján emelkedik a híres kljucsi vár. Mint valami erősnyakú bika, a mint hátraszegi a bozontos fejét, azonkép látszik a távolból ez a mesés erősség. Fölötte egy még meredekebb hegyormon épült a babakáji őrtorony, melyet az egész völgy ural. A régi bosnyák királyoknak volt itt a mentsvárok. Azt beszéli a rege, hogy az utolsó uralkodó, kinek fejét vétette a szultán, itt van eltemetve. A tájkép folyton változik, majd szirtes, cserjés a vidék, majd fenyvesek borítják a hegy oldalát, s a mint a Szana medréhez ér az út, lankás, dombos talajra jut.

A bég az út folytán egy szót sem váltott, emberei versenyt hallgattak véle. Ha nem fényes öltözetben jelennek meg, azt hihetné az ember, hogy vesztett csatából indúlnak haza felé. Végre távolból kürtszó s rivalgás hallatszik, a bég arcza felderül s jelt adván kürtösének, az ő kiséretéből is felhangzik a zúgás. Sebesebben haladnak, a lovak rövid vágtatásban neki eredtek s csakhamar megpillantja egymást a két csapat.

Elől a banjalukai basa ősz szakállával, oldalán Ibrahim, «a pogányverő», sujtásos, arany paszomántos piros zekében, égszín bugyogóban, hátul a két fiatal bég s egy csomó kurjongató poros, éhes szolga meg lovas.

A mint szemben állottak, Hasszán bég leszállott, valamint kisérete is, túlnan is mindnyájan, csak a padisah képviselője fogadta lóháton az üdvözletet, de csak egy perczig, azt is a módjáért, azután ő is leszállott s a büszke bég elé ment, nehogy megsértse.

A kölcsönös üdvözlés után Hasszán a fiához fordult, ki leborúlt előtte. Hasszán gyönyörködve nézett a maga fiatal képmására. Aztán Omerre esett a tekintete, egy karcsú, fekete hajú daliára, a ki jókedvvel nézte a szokatlan arczokat. Fiának fogadta őt is, s nem sokára a kiséret is összeelegyedett.

Vigabban, mint a hogy jöttek, kerültek hazafelé. A bégben úrrá lett a házi gazda, s nagy büszkeséggel mutogatta a basának a hegyormokon kigyuló örtüzeket. Az útszéli nép elkeseredett kisérleteket tett, hogy a vidéken történt fontosabb juh-lopásokról s a padisah embereinek nyúzásáról értesítse a basát, de bizony hiába. Hanem a szultán emberének is volt lelkiismerete, tudta, hogy mit kell ilyenkor tenni. Ezüstpénzt szóratott a jó emberek közé. Ez a cselekedet közelkesedést keltett s csakhamar erőteljes verekedésben látták a népet, melynek izmai fejlesztését ekképen mozdítá elő a magas látogatás.

Az esthajnali csillag rég feltűnt már, mikor a vár ágyúi megdördültek s a nagy kiséret bevonúlt a várnak mécsekkel, fáklyákkal fényesen kivilágított udvarára. A vár alatt nagy tüzek mellett nyárson sült a bárány, nagy üstökben főzték a pilávot, benn a vár ura lakásán meg minden készen várta a vendégeket, a kik szokás szerint bocsánatot kértek azért, hogy a világon vannak s ennyi alkalmatlanságot okoznak, de ugyancsak megszólták volna Hasszánt, ha csak egy parányi kis hibát vesznek is észre.

A két ifjú alig találta helyét, az egyik, mert otthon volt, a másik, mert minden oly új, oly szokatlan volt neki. Alig hogy az öregek megtelepedtek, Ibrahim bég elküldte a fiát, hogy nézzen az emberek után, a mi azt jelenti, hogy hozza be az ajándékokat. Kis vártatva megjelent Omer, s egy remek ébenfa-szekrényt vitetett maga előtt, szép selyemkendő, rózsaolaj, gyöngyfüzér volt benne. Ugyan, kinek hozta? Majd egy gyönyörű kardot adott át Hasszánnak s egy sárga képű kurd nehéz szőnyegeket czipelt a várúr elé. Hasszán örömében és bámultában majdnem szótlanúl köszönte meg ezt a figyelmet s udvariasságában felajánlá neki birtokait, mit az természetesen nem fogadott el, de bocsánatot kért, hogy az ő szerény módjához képest csak ilyen hitványságokkal állhatott elő. Azok a hítvány kozákok most sok bajt adnak, a szegény ember odalenn Rumiliban évekig dolgozhatik, míg egynehány rabot összeszed, azután mi a becsületes munka eredménye? Megszöknek, vagy potom áron kell őket elvesztegetni.

(Folytatása következik.)

PUSZTASÁG.

Regény a kaukázusi életből.

Irta: **GNYEVICS P. P.**

Oroszból fordította **Ambrozovics Dezső.**

IX. (Folytatás.)

Az út csak egyre emelkedett. Nem messze tőlük hatalmas saskeselyű lebeg a szakadék felett. Fehér felhő uszkál felettük, odatapadva a

szirtek ormához. A virágok mind erősebben illatoznak, mind jobban aláhagy a szél és mind égetőbbek lesznek a nap sugarai.

Viktor érzi, a mint erősebben lüktet a vér ereiben és vadul száguld a fejébe. Gépiesen meghúzza a kantárt és mind gyakrabban ösztökéli a lovat, mely már korán sem lép oly biztosan, mint kezdetben. Sárgás legyek és dongók egész rajai lepik el őket és elgyötrik a lovakat, melyek egész testükben remegnek, kapkodják a fejüket és fogaikkal harapdálják a lábaikat meg az oldalukat. Itt-ott vér is serked a sebeikből, az ostorok is mind véresek.

— Hallod-e, Viktor, — szólalt meg ismét a doktor, közeledve hozzá. — Útközben már utól nem érjük őket. Az ő lovaik erősebbek: tegnap istállóban voltak, és egész nap jól tartották őket. A mieink pedig tegnap a Bermamuton voltak: és így nem kívánhatunk tőlük lehetetlenséget. Mi, ha jól megyünk, három óra mulva érünk a faluba, ők meg két órával előbb. Ott minket nem várnak. Ne feledd, hogy ez tiszta mohamedán falu és alig hiszem, hogy bennünket ott szívesen látnának. Nehogy eszedbe jusson kiabálni vagy parancsolgatni. Ott a vendégek szent oltalom alatt állanak — és sem a feleségedhez, sem Kolyához még csak egy szót sem fogsz szólhatni. Ne feledd, hogy Ázsiában vagyunk.

Ha azt hiszed, hogy ez itt Európa, úgy alapos tévedésben vagy. Ismétlem, légy résen... Visszatérnünk most már nem lehet, tehát csak előre. Hat vjerszt mulva forrásra akadunk, ott megitatjuk a lovakat, — s elkezdődik a pusztaság.

Ivanovics Viktor mélyen lehorgasztotta a fejét. A vér fel s alá száguldott benne. Olykor azt hitte, hogy alszik és mindezek a hegyek, virágok és felhők csak puszta álomképek. Hogy még mindig útban van oda a Kaukázus felé, a feleségéhez... megérkezik hozzá, a ki újjong neki és a nyakába borul. És mindez itt köröskörül, mindez csak valami démon homályos álma, a ki zavarba akarja őt hozni és el akarja rontani a viszontlátás örömét.

A vezető a két mosolygó virágfal közt vezető ösvényen vágtatásnak eresztette a lovát és útközben visszanézve, elkiáltotta magát:

— Víz!

Egy szakadékban a sziklák alól kristálytiszta patak friss vize csörgedezett elő. A lovakat megállították és egymáshoz kötötték. Viktor nagynehezen egyet-kettőt lépett, — a hosszú lovaglástól egészen elszibadtak a lábai — s alig tudott mozogni, úgy fájtak a bokái és térdei.

— Ez semmi, mindjárt elmulik, — nyugtatta meg a doktor és segített neki lejutni. A forrásnál lefeküdtek a földre. A vezető egyenesen neki feküdt a víznek.

— No most igyunk, mint Gedeon harczosai, — szólt Csibiszov, — ki a markából, ki nekihasalva.

Még a vezető is nagy gyönyörűséggel látott az iváshoz, maga alá terítve a köpenyét. A nap már közeledett delelőpontja felé. Az árnyékok teljesen megrövidültek és az egész vidék belejutott abba a fehéres, perzselő káprázatba, mely a délvidéki delet jellemzi. A kerek felhők, mint «a szunnyadozó természet őrszemei», csendesen uszkáltak a nagy fénytől színehagyott égen. Erőt vett mindenikükön a kimerülés, a mozdulatlanság és a némaság, a szótlan heverés és zihálás után való vágyakozás.

Ivanovics Viktor már nem tudta, hogy mi, miért és hogyan történik körülötte. Be sem húnyta a szemeit, csak bámult az égre és a hegyekre s nem volt egy árva gondolata sem. Egy pillanatra azt hitte, hogy meghalt és nyitva maradtak a szemei, melyekbe belevésődött és belefagyott az ég és a hegyek képe. «Van-e feleségem vagy nincsen?» — kérdezte egyszerre magától és elkezdett fészkelődni, a válasz után való izgatottságában. Tovább kellett mennie, keresztül-kasul a hegyeken és még sem kapott választ. A kékes ormok részvétlenül bámultak rá. Hiszen már elég sok férfit láttak, a ki ugyanazt a kérdést intézte hozzájuk, de soha egyiktől sem kapott rá feleletet.

— A pusztaság! — morogta hirtelen úgy magában. — Ez a «pusztaság» olyan puszták és hangtalanul visszhangzott körülötte.

A vezető felállt, megnézte, helyükön vannak-e a lovak, körülpillantott és felment egy zöld dombocska tetejére. Ott előpiszkált valamit a kövek közül, azután visszatért valami rongydarabbal a kezében.

— Ép most előttünk jártak itt, — úgymond, — itt van még a tüzrakás zsarátnoka. Alkalmasint birkaczombot sütöttek.

— Kik voltak itt? — kérdezte Viktor akadozva.

— Asszonyok voltak itt. Íme itt van egy darab asszonyi ruha.

Átadta neki egy battisztkendő leszakított sarkát. Ismerős volt a hímzés a koronával, ismerős az illatszer, mely még erősebben érzett attól, hogy a kendő egészen nedves volt...

— Ha épen most voltak itt, akkor nem lehetnek messze?

— Alkalmasint soká időztek itt. Az asszony elfáradt, pihentek. Íme, ott a köpenyeik nyoma a fűvön.

— Előre! — kiáltott Ivanovics Viktor, — előre! Ha hamarosan utólérjük őket, adok száz rubelt és ezenkívül megfizetek minden tönkrement lovat.

A kabardai komoran megcsóválta a fejét s felszaladt a hegyre a lovakért. Viktor felrázta a doktort, a ki elaludt.

A lovakat megitatták. A következő pillanatban vágtatva rohantak előre. Mikor felértek a gerinczre, egy pillanatra megállították a lovakat, mielőtt nekiindultak volna lefelé.

A doktor rámutatott az előttük elterülő völgyre és felkiáltott:

— Íme a pusztaság!

X.

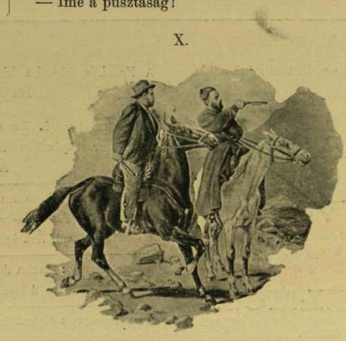

Virágos völgy tárult fel szemeik előtt. A közepét tiszta folyócska szelte át, melynek partjain virágok nyiltak és mint valami tarka szőnyeg kúsztak fel a sziklákra. A sziklák mind magasabbak lettek, majd szakadozott szirtekké váltak és hatalmas csúcsokban meredtek az ég felé. A mennyire csak a szem ellátott, az egész vidék olyan volt, mint illatos medre valami özönvíz előtti folyónak, mely valamikor ott hömpölygette habjait az óriási partok közt. A sziklák oldalán még megmaradtak a vízmosás nyomai, s látszott, a hol az ár egész tömegeket sodort magával a fenékre. A virágok kábító illatárban úsztak. Mindenfelé a természet ujjongása. És sok-sok vjerszt nyire sehol egy ház, sehol egy lélek. Csak ott a kéklő távolban, a völgyet övező hegyeken csillogott keresztül a ködön valami, — ott volt az a falu, a hova iparkodtak.

Az út egy fordulójánál, a honnan sok vjerszt nyire látni, lehetett az utat, a vezető egyszerre megállította a lovát:

— Ott mennek! — kiáltott fel. — Ott mennek!

Viktor megsarkalta a lovát és odavágtatott mellé. Egész testében remegve, felállt a kengyelbe és arra bámult, a hová a kabardai mutatott.

Egy távoli hegyoldalon, hol valami nagy ritka zöld és lila tömegként feküdt át az úton, lassan mint a hangya, mászott három lovas. Ketten, a mennyire kivehető volt, a hegylakók öltözetét viselték, a harmadik az amazonkás hölgy volt. Ez egy sorban lovagolt utitársai egyikével, a másik vagy fél vjerszt nyire elől volt.

— Ezek ők, ők! — kiáltott fel Viktor.

Kivette zsebéből a revolverét és egymásután kétszer belelőtt a levegőbe. A vezető hitetlenül csóválta a fejét.

— Messze vannak, nem hallják meg! — szólott.

Viktor még egyszer lőtt. A kékes füst felszállott a levegőbe, de nem oszlott szét. A lovasok csak mentek szépen lassan tovább. A legelső már el is tünt egy kanyarulat mögött.

— No most előre! — szólt Viktor zihálva és teljes erejéből sarkalni kezdte a lovát.

És valamennyien siettek előre. A kövek mint a zápor hullottak szét a vágtatók lábai alól. Senki sem nézte, felfelé vagy lefelé viszen-e az út. Bármibe kerüljön is, utól kellett érni azokat a csúszó hangyákat ott elől. Ők bizonyára csak úgy kényelmesen poroszkálnak. Ki tudja, hátha mégis kibírják ezek a mokány kaukázusi lovak! Most már a vezető is így szólt:

— Utólérjük őket, ha a lovaimat megfizeti az úr, utólérjük!

Már egy teljes órán át tartott a vágtatás. De alkalmasint azok ott elől is ügetve mentek, hogy mielőbb oda érjenek és lássák, hogy vágják le az áldozati bárányt. A lovak tele voltak tajtékzó habbal, már gyakrabban botorkáltak és tehetetlenül illegették a füleiket.

Egyszerre az út egy újabb kanyarulatánál az egész társaságot megpillantották vagy egy vjerszt nyire előttük. Most már tisztán látszott, hogy a hölgy együtt ment a fahéjszínű újjasba öltözött kabardaival, a ki odahajolva hozzá, valamit suttogott a fülébe.

Viktor újra lőtt. Ott meghallották. Az első lovas figyelni kezdett. Megállt, hátranézett és bevárta társait.

— Megállj! — kiáltott Csibiszov, utólérve Viktort. — Megállj, hiszen már a sarkukban vagyunk, ne siess.

— Pusztaság, pusztaság! — felelt Viktor fuldoklóan, hörgő hangon, még mindig hajszolva a lovát, mely rövid vágtában imbolygott előre.

— Add ide a revolveredet, — szólt rá a doktor erélyesen s megfogta a lova kantárját.

— Pusztaság! — felelt Viktor, görcsösen felkaczagva. — Mindenfelé pusztaság: se fa, se cserje, se ember... senki, senki!

A doktor leugrott a nyeregből és megfogta a kezét, látta, a mint az arcza elsötétült a beléje

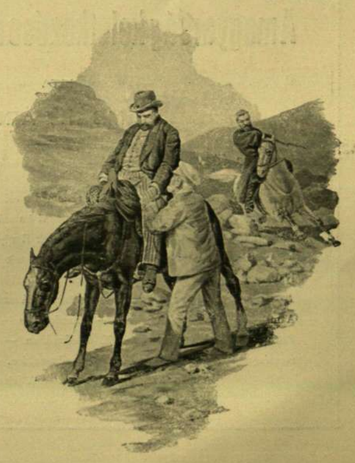

tódult vértől. Intett a vezetőnek. Megfogták; ő nem ellenkezett és lassan rácsúszott a vállaikra. Valami kínosan hörgő hang tört elő a kebléből. Leemelték őt a nyeregből.

— Van késed? — kérdezte Csibiszov a vezetőtől. — Add ide és siess előre, hívd ide őket szaporán.

Lehajolt a földön heverő barátjához.

— No, itt van, most tessék vele boldogulni, — mormogta fogai közt, feltürte az ingüjját és az éles késsel belevágott duzzadó erébe.

XI.

Mikor a lövés elhangzott, Mihajlovna Antonina önkénytelenül felemelte a fejét. Kolya is hátranézett. Utitársuk odaugratott hozzájuk és felállva a kengyelben, összehúzott szemekkel nézett a hegytetőre, a hol a levegő ragyogó kékjébe élesen rajzolódtak bele a három lovas alakjának sötét körvonalai.

— Megállj, hadd nézzem meg, mi az, várjatok itt, — szólott és óvatosan poroszkálva, jobbrabalra pislogva, visszalovagolt.

Mihajlovna Antonina lelkét egyszerre valami homályos sejtelem szállotta meg. Egész tisztán érezte, hogy őt hajszolják. Megfordította a lovát és lassan elindult a kabardai után.

— Hova? Várjunk itt, — szólott rá Kolya.

De Antonina rá se nézett boldogságtól sugárzó arczára. Érezte, hogy gyorsabban dobog a szíve és tudta, hogy van miért. Körülötte egyszerre minden megváltozott. A színek ünnepi pompájából minden vészt jósló képpé torlódott össze. Mintha pókháló vont volna be mindent, az eleven, tündéries világ mindenfelől összeomlott.

A kabardai eltünt a vadvirágok cserjéi mögött. Nincs sehol, sehol. De ime, újra előbukkan a lovának a feje — egyenesen feléjük tart.

— Gyere szaporán, — kiáltott vissza, — ott vár rád a férjed. És annak megerősítéseül, hogy csakugyan szükség van a sietségre, teljes erejéből vagdosni kezdte a lovát.

Antonina megingott a nyeregben a ló hirtelen ugrásától, elvesztette a kengyelt és lóhalálában vágtatott fel a hegytetőre.

Viktor ott hevert a fűvön. Csibiszov volt mellette. A mint megpillantotta az ura piros, valósággal megperzselt arczát, minden segítség nélkül leugrott a nyeregből. Mikor odaért Csibiszovhoz, ez felemelte a fejét. Máskor oly nyugodt tekintetéből most szikrák pattogtak és szemöldökei idegesen rángatóztak; egy szót sem szólt, csak tovább figyelte a beteg érverését és lélekzetvételét.

Antonina mozdulatlanúl nézett maga elé. A háló mind sűrűbb és sűrűbb lett körülötte. Az ég, a hegyek, az emberek mind eltüntek előle, csak egyetlen egy helyen volt egy nyílás, a melyen keresztül látott. És ezen keresztül csak egyet látott: az ura bíborvörös arczát és a mellette térdelő doktor széles hátát.

Kolya és a kabardaiak suttogtak, valamit mondtak Csibiszovnak, nyeregbe kaptak és elvágtattak. A fiatal boldogság elragadtatásának kifejezése eltünt Kolya arczáról, megint félénken bámult maga elé. Mikor Antonina mellett elment, mintha akart volna neki valamit mondani, de az asszony rá se hederített, ő pedig lesütött szemekkel és zavartan haladt el mellette. Csibiszov vezetője leoldotta a nyeregekről a köpenyeket és rávetette őket a szomszédos árnyas cserjékre. Ilyenformán valami sátorféle

lett belőle. Viktort áttették ide a hűs árnyékba. A felesége is oda jött és leült mellé.

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Az államgazdaságtan kézikönyve.

Irta

Dr. MARISKA VILMOS.

Budapesti egyetemi ny. r. tanár.

Harmadik, teljesen átdolgozott kiadás.

Ára füzve 5 frt.

A magyarság keletkezése és gyarapodása.

IRTA

VÁMBÉRY ÁRMIN.

Ára füzve 3 forint. Ára füzve 3 forint.

Tartalom. Bevezetés. Ethnologia és nemzeti előítéletek. — Műveltségi momentumok bizonyító ereje. — A magyar őstörténelmi kutatás eddigi módszerei. — A törökök legrégibb költözködő mozdulatai. — A hunnok Európában. — Az avarok Pannoniában. — Az avarok hatalmának pusztulása. — Az avarok maradványai. — Az alakulás folyamának kezdete. — Az alakulás folyamának további menete. — Avarok és szlávok. — A magyarok mielőtt nyugat felé vonultak. — A magyarok költözése Pannoniába. — A magyarok, ethnografiai leirása. — A honfoglalás. — A magyarok betörései és háborui Európában. — Magyarország a X. évszázadban. — A magyarság megtérése a kereszténységre. — A magyar ethnos kristályosodása. — A magyar elem növekvése. — A magyarság további sorsa. — A jelen kor magyarsága.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Vörösmarty M. összes munkái. Díszkiadás *nyolcz kötetben*. A költő arczképével és életrajzával *Gyulai Páltól*.
Ára füzve 40 kor. Pompás díszkötésben 60 kor.

Vörösmarty M. összes kisebb, elbeszélő, drámai költeményei és epigrammai. *Hat kötetben*, kis 8-adrétű kiadás. A költő arczképével és életrajzával. Ára igen díszes angol vászonkötésben 24 kor.

Vörösmarty: Zalán futása. Díszkiadás 12 képpel, rajzolta *Gyulai L.*
Ára füzve 2 kor., díszkötésben aranymetszéssel 3 kor. 20 fillér.

Vörösmarty: Lyrai költeményei. 2 kötet. A költő arczképével és életrajzával. Ára füzve 4 kor. 80 fill., pompás díszkötésben 8 kor. 40 fill.

Vörösmarty: Epikai költeményei. 2 kötet.
Ára pompás díszkötésben, aranymetszéssel 8 kor.

Tompa Mihály összes költeményei, nagy díszkiadás, 4 kötetben. A költő arczképével és életrajzával *Szász Károlytól*. Sajtó alá rendezte Lévay József. — Ára füzve 20 kor. Pompás díszkötésben 30 kor.

Tompa Mihály összes költeményei, 16-odrét, 4 kötetben — a *Virágregékkel együtt* — a költő arczképével és életrajzával, pompás díszkötésben aranymetszéssel. Ára 20 kor.

Tompa Mihály összes költeményei, 4 kötet, kis 8-adrét, teljes kiadás a költő arczképével és életrajzával. Ára angol vászonkötésben 12 kor.

Garay János összes munkái. Díszkiadás *öt kötetben*. A költő arczképével és életrajzával. Ára füzve 20 kor., pompás díszkötésben 32 kor.

Költők Lugasa, az ujabb magyar költészet termékeinek képekkel díszitett gyüjteménye. *Száz* művészi kivitelü és gyönyörü illusztráczióval és aquarell czimképpel.
Ára pompás díszkötésben, aranymetszéssel 8 kor.

Költők Lugasa. Ugyanazon tartalommal és illusztrácziókkal mint a díszkiadásé. Díszes kötésben (aranymetszés nélkül). Ára 4 kor. 80 fill.

Rózsák könyve hazai és külföldi irók müveiből. — Tizenkét szinezett rózsaképpel. Összeállitotta *G. Büttner Julia*.
Ára pompás diszkötésben, aranymetszéssel 10 kor.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Túry Gyula rajza.

Jakab és Zulejka.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta: **DELI.**

(Folytatás.)

Míg az öregek udvariaskodtak s egymást dicsérték, az ifjú Hasszán beszökött az anyjához, ki szivszakadva várta. Az üdvözlés anya s fia között úgy ment végbe, a mint az minden fajtájú s hitbéli népnél, mely szeretni tud — pedig azt az egyet tudja mindegyik — végbe szokott menni. A fiú, mint kicsi korában tette, odaborult az édes anyjához, a ki csókjával árasztotta el a maga kedves sólymát, már t. i. az ifjabbat, a kedvesebbiket, mert hisz ez az ő testéből való test. A sok válasz nélkül maradt kérdés egymást érte, az anya nem győzte a fia szépséges szemét nézni, — olyan, mint az édes apjáé, — ejnye, mekkora bajusza nőtt, be kár, hogy azt a szép fekete haját le kellett borotválni.

— Hát aztán gondoltál-e néha az anyádra?

— Hogyne gondoltam volna én tápláló és védelmező szülém! De hol van Zulejka, csodálom eddig is, hogy nem láttam, — kérdé Hasszán.

— Itt állok már régen, — felelt Zulejka, — de nem esett rám a pillantásod, kedves Hasszánom.

— Te rosz leány, most kell szólanod, — dorgálta az anyja.

A jó asszony nagyon megbánta keménységét s alig hogy a bég vendégei elé lovagolt, szerét ejtette, hogy a baráttal beszélhessen. A mint megtudta a Jakab esetét és szándékát, megsiratta a «két galambot» s még ő vigasztalta a leányát. Mint a pólyás gyermeket ölelgette, beczézte, kirakta összes ékszereit, biztatta, hogy válaszszon belőlök s igérte, hogy Rumiliban sem fogja elhagyni. Zulejka komolyan hallgatta az anyja szavát, ha kettejök közül valaki az asszonyt akarta volna kiválasztani, szeme s arcza kifejezése után bizton a leányt véli az asszonynak. Anyja biztatásaira váltig azt hajtotta, hogy mennyire szeretné már Hasszánt látni, szívére ölelni. — «Ha vétettem, nem az én hibám, én nem tudom, mi bűnöm van.»

A két testvér hosszasan nézett egymás szemébe s egyszerre mondották: — Be szép vagy, igazán te vagy az Hasszán? — s oda borult a kezére.

— Lelkem, én vagyok, de ébren vagyok-e én, hogy ilyen virágot látok magam előtt?

Sehogysem akart megindúlni a beszéd sora, mint az hosszas távollét után érthető is. Egyik sem tudta, hogy hol is kezdje csak az emlékeit, Hasszán a maga keserves rumili utjával, mikor elhagyta az apai házat, Zulejka meg azon, hogy mi is bántja most?

Anyjok azalatt magokra hagyta őket. Zulejka aztán hirtelen odafordúlt bátyjához.

— Itt maradsz-e Hasszánom?

— Ha Isten és uramapám úgy akarják, itt maradok, csak az bántana, ha egy galamb nemsokára elszállana innen, — felelé az ifjú.

— De ha az a galamb nem akarna oda szállani, a hová szánták?

— Máskép fog az majd turbékolni, ha a párját látja, mert nincs olyan sólyom a szultán birodalmában! — kiálta fel lelkesülten az ifjú.

A képes beszédnek csakhamar vége szakadt. A vár udvarán megszólaltak a taraczkok, vig dudaszó, rikoltozás hangzott mindenfelé. A konyhamesterek elvégzék munkájokat. Hasszánt maga az anyja küldötte apjához, mert ügyelni kellett a nagy vendégek kényelmére. Nem is búcsúztak egymástól, a mint Hasszán elsietett, Zulejka hirtelenséggel annyit mondott a bátyjának:

— Sose hagyjon el a jó szerencse!

— Én is azt kivánom neked, de hisz te már meg is találtad, — válaszolt az ifjú nevetve.

Odabenn az uraknál Omer szívszakadva várta már a barátját. Az öregek beszédét tiszteletteljes figyelemmel kellett hallgatnia, de nincs mit csodálkoznunk, ha a fiatal ember halálig megunta a basának immár tizenhetedszer ismételt azt a mondását, hogy a szultánnak jobb nagyvezére nálánál alig lenne, s abban az esetben Hasszán béget küldené Budára, a hová ember kell. Ibrahim a dolog lényegére nézve egyetértett a basával, a mennyiben magát jelölte nagyvezérnek, de ezt nem mondotta ki nyiltan, mert vendég volt. A bég, mint gazda mindent helyeselt. A világért sem mozdúlt volna helyéről, csak az bántotta, hogy a fia annyit ül az asszonyoknál. A mint megjelent Hasszán, apja oda intette s kiadta a parancsot, hogy az ebédet felszolgálják.

— Ne feledd el megmondani a dizdárnak, hogy négy legényt állitson a bástyákra, azok maradjanak józanon, kettő meg a kapu előtt vigyázzon. A mint valami gyanúsat látnak, a dizdár jelentse azonnal. Sok nép van a várban, az embernek legjobb szolgája az éberség.

A fiatal bég teljesiteni akarta a parancsot, de közben a konyhamester büszkén lépdelve kuktá előtt behozta a rizszsel megtöltött ürüt, melynek jó illata azonnal elfeledteté a vendégurakkal nagyralátó terveiket. A gazda bőven osztá a falatokat, de soha annyit, a mennyit a kiéhezett urak — most az egyszer nem udvariasságból — el nem fogyasztottak. Azután a válogatott kitünő ételek egész sora következett, megannyi remeke az igaz jó török konyhának. Majd töltött tököt hordtak fel, aztán nyársonsültet, felváltva keleti ínynek tetsző édességekkel, melyeknek édes nevet adott kelet szakácsa, Kadun budunak (aszszony könyökének) nevezvén el a legizesebbet. Rétesek, paprikafőzelék, a «párja nincs» piláv, gyümölcsök váltakoztak. Nagy ritkaságképp fekete levest is hoztak. Közben sörbet s a pálinkák királya, az ó-szilvorium járta. Evés közben jó török szokás szerint is hallgattak, olyankor különben is az a rendeltetése a szájnak s a nyelvnek, hogy az ételekkel megküzdjön, mire való volna tehát a beszéd?

Ebéd után kimentek az urak a kertbe, hol egy rókafarkas kucsmájú bolondmester tréfáinak özönével borítá el a hálás hallgatóságot. Mekkorát nevetett a basa, mikor a deli basi (a mint ezt az ezermestert hívták) eleven taglejtésekkel magyarázta mit csinálna ő a *temesvári* basával, milyeneket ütne annak a hasára, a mellett elfintorította az arczát, utánozván a basa kinlódását. Azt persze nem gondolta a jó öreg, hogy az ő hasa minő tekintélyes s a deli basi ő rá érti a mondókát. Majd nótára került a sor, bús török, halk bosnyák és albán énekek vegyest járták, kiki úgy énekelt és tánczolt, a hogy tudott.

Az ifjak egy terebélyes fa alól nézték a jelenetet. A fiatal Hasszánnak eszébe jutott az atyja parancsolata s megkereste a dizdárt, közölvén vele a rendelkezést. A várnagy úr kissé élénk szemekkel, de azért engedelmes arczczal vette tudásúl a meghagyást s ennyit mondott:

— Ember vagyok, meglesz.

A fiatal bég kételkedett ugyan a dizdár emberi voltában, de neki mások járt az esze s megnyugodott az igéretben. Alig hogy eltávozott a dizdár tőlük, elkezdett töprengeni magában:

— Hát nem disznó dolog az, ma azt kivánni az embertől, hogy józan maradjon. Hol vegyek én ma hat józan legényt? Hisz nem kérhetem meg a dzsinek (a manók) basáját, hogy engem hat részre szakitson, hol marad akkor a dizdár? Aztán mire való az a nagy éberség, hiszen azt az ügyefogyott magyart ki strázsálta, ha nem én? s nagyot ütött a mellére. És azután mi volt érte a jutalom? az, hogy majdnem megnyuztak engem, az embert! újból nagyot ütött a mellére. Mindamellett neki indúlt s négy ébren álmodó legényt kiparancsolt a bástyákra, a kik nagyon örültek a megbizatásnak, mert menten elaludtak. Kettőt a kapu elé állittatott s meghagyta nekik, hogy ha gyanúsat látnak, menten szóljanak.

Alig telt belé egy negyed órába, már szólottak is, mondván, hogy a Mules hegye a tetejével lefelé fordúlt s ott forog a szemök láttára. A várnagy egy darabig maga is azt hitte, hogy a jelentés való, de azután orrba ütötte hű emberét s ott hagyta. Fájdalmában a vitéz nem tehetett egyebet, mint azt, hogy társaival közölte szomorú tapasztalatait. De vissza már nem ment, künn maradt társa meg addig nézte a hegy forgását, mig maga is a földön pergett s egy jóindulatú kőben megakadt.

Elmúlt éjfél. A tüzek mind halványabb lángot vetettek, újabb rőzsét már nem raktak a parázsra. A szolgák bevonúltak a sátrakba, a lovakat kipányvázták, itt-ott már hallatszott az alvók mély lélegzése; a tűz körül ülő csoportok mind kevesebb szót váltottak, a duda csak olykor szólott, a deli basi meg annyira berekedett, hogy már nem győzte hanggal. Az urak is be-

mentek a házba, a fiatalok meg eltörődve az úttól s a fáradságtól, bevonúltak nyughelyökre. Nem sokára minden csöndes lett, a tüzek elaludtak, itt-ott fellángolt még a parázs, aztán elhamvadt az is. Egy-két kutya vonitott a hegyek között s a mezei tücskök versenyre keltek a Szana folyó békáival. A nyári éjszaka a maga fenséges nyugalmával átvette az uralmat, fenn az égen a csillagok világitottak, de nem birtak a sötétséggel, csak a hegyek körvonalai váltak ki élesen a tájképből.

A háremben is csend lett. A nagyasszony elaludt mélyen, mint rendesen. A cselédek ugyancsak elfáradtak a kandikálásban, még Zulejka kedves cselédje is elszunditott. Csak a leány bámult a sötétbe, majd hátrafordúlt s az anyjára pillantott. Arcza olyan kifejezést öltött, mint az erdei viláké, (tündér), kemény és elszánt akaraterő nyilatkozott meg benne. Lábújjhegyen odament az anyjához s megcsókolta a haját; — szépet álmodhatott a jó asszony, mert mosolyra derűlt. Aztán kifordult Zulejka a szobából, le a cselédje kamarájába, kiszedte a Hasszán ruháját, megkereste a szép velenczei ollót (apja hozta az eszéki vásárból) és szó nélkül töből lemetszette a haját. A mint a dús haj kezében maradt, sokáig nézte ezt az «ő egyetlen kincsét», azután oda tette hív tejtestvére mellé. Minden habozás nélkül felölté a ruhát, a turbánt, egy kést tűzött az övébe és szó nélkül kiment a házból.

A dizdár ébersége könnyüvé tette a várból való távozást. Nem mozdúlt ott egy lélek sem. A lány reménykedett, hogy Jakabot megtalálja. Lehetetlennek tartotta, hogy az ő választottja, adott ígéretét be ne váltsa. Végigment a Szana partján, látott is ott legelésző lovat eleget, csak ember nem volt se közel, se távol.

Neki indúlt a barát lakának, de zárva találta. Nem kellett erősen zörgetni, a barát felriadt, s mécsével — mely folyton égett szobájának egyetlen ékessége: a feszület alatt — kivilágitott.

— Mit akarsz ilyen jókor te ember? — kérdé erős hangon.

— Ne beszélj sokat atyácskám, hanem ereszsz be, — szólt a leány. — Én vagyok Zulejka, a te Milkád.

A barát ritkán ijedt meg életében, de most az egyszer elállott a szava. Makogva kérdé:

— Micsoda, hol jársz te itt nálam? Csakugyan te vagy az?

— Igen, s addig nem mozdúlok egy tapodtat sem, a míg meg nem mondod, hogy hová lett Jakab, s miért szegte meg igéretét.

A barát betette az ajtót, de zavarából nem tudott felocsudni, végig nézett a fiatal deli alakon, soha ilyen kínban még nem volt. A leány megunta a várást s türelmetlenül kérdé:

— No, hát felelj már!

— Lelkem, nagy baj van. Hát miért nem fogadtál szót az anyádnak, hiszen Jakab soha sem lehet a tiéd. Ha megtudja az apád, hogy itt jártál, karóba húzatja a híveimet. Értem nem kár, de azok mit vétettek néked?

— Arra felelj, atya, hogy mért nem lehet Jakab az én uram? Ha pedig félsz az apámtól, jer velem, s keressük meg Jakabot.

— Jakab az Istené! — felelt a barát, azután elmondta az egész dolgot, azt azonban elhallgatta, hogy Jakabnak ő adott ajánló levelet, valamint azt is, hogy merre vette útját a legény.

— Ha Jakab az Istené, miért ne lehetne az enyém? — kérdé a leány. — Hisz én is az Istené vagyok.

— Sehogy sem fért a fejébe, hogy miért hagyta el őt Jakab, hisz megigérte.

A barát csitítani iparkodott a leányt s végül megvallotta, hogy Jakabnak soha sem lehet a felesége, mert pap lesz. (Folytatása következik.)

PUSZTASÁG.

Regény a kaukázusi életből.

Irta: **GNYEVICS P. P.**

Oroszból forditotta **Ambrozovics Dezső.**

(Folytatás.)

Utólszor a moszkvai pályaházban, a kocsi ablakából látta őt. Délczegen állt a perronon új őszi felöltőjében, vidáman, mintha csak örült volna az elutazásának. A válás perczében megcsókolta őt, és először a zsebkendőjét, hosszú ideig integetett utána sárgakeztyűs kezével. Mellette ott állt szikár és sovány unokaöcscse, s Antonina tudta, hogy a pályaházból egyenesen az Eremitage-ba mennek reggelizni, este pedig végignéznek valami operettet. Antonina örült, hogy egyedül mehet. Önkéntelenül is érezte a szabaságot, és mikor a vonat kirobogott az előváros tarka és igénytelen házsorai közül és az őszi szellő besuhant a kupé ablakán, teli tüdővel fellélekzett. Csibiszov azt táviratozta neki: «minden készen van» — és ő abban a tudatban indult útnak, hogy a lehető legnagyobb kényelemmel fogják körülvenni. «Minden készen van!» — ismételte hirtelen.

Csibiszov ránézett és félre állva, rágyújtott egy cigarette-re. És így egy árva szót sem váltottak egymással.

— Mi lesz most? — gondolta magában, a mint elnézte az ura mozdulatlan, szélütött testét. — Talán bizony — «minden készen van?» Honnan ez a hirtelen vég? Talán a halál? De hol van ... jön-e valahonnan? Hol van most Viktor? Az a mi ott hever, az egy hatalmas piros darab hús. De hol van a lelke?

Körülnézett. Körülötte kéklettek a hegyek, sárgállottak a mezők és ragyogott az ég. De a halál, az nem volt sehol. Úgyszintén Viktor lelke sem. Valami rejtély, valami borzalmas, titokzatos rejtély előtt állott. Az az integetés a sárgakeztyűs kézzel, megérkezésének találkozása ezzel a végzetes kirándulással és az a biborvörös test. A halált mint kaszás csontvázat szokták ábrázolni. Hol van hát ez a csontváz, hol van a kasza? Ti mélázó, gondtalan és hatalmas hegyek! Ti foszladozó, szép, de hideg felhők! Hol van hát a válasz? Minden rejtély ... a hegyek, az ég ... minden!

A lovak egykedvűen legelnek és farkukkal legyezik magukat. A vezető elnyújtózva alszik a hűvösön. A doktor buzgón szivja a cigarettéjét, valami diadalmas nyugalommal az arczán.

Tovább nem birta el a hallgatást. Felkelt és odament Csibiszovhoz.

— Mi ez? — kérdezte tőle. — Mondja meg őszintén.

— Apoplexia cerebri, — felelt emez, egykedvűen eregetve a füstöt.

— Apoplexia! — ismételte Antonina. — Mikor fog magához térni?

Csibiszov vállat vont.

— Nem tudom. Lehet, hogy csak «ott».

— A faluban?

— Nem. «Ott!» — és ezzel felfelé pillantott a szemeivel. — Azt mondják, hogy mi a halál után *oda* költözünk, a hol «nem lészen sem nyavalya, sem sohajtozás» ...

Ingerültség és roszakarat érzett ki a hangjából. Gyűlölte ezt az előtte álló szép fiatal asszonyt, mert ő volt az oka annak, hogy barátja szervezetében «megszűnt az élet folyamata». Üde, életteljes alakja, — mely typusa volt a szép és egészséges gyermekek létrehozására kész nősténynek, — ellenszenves volt előtte. «A nőstény pók mindig megöli a hímet, miután az anyává tette őt», — jutott az eszébe, és a hímek és nőstények örökös harcza iránt való gyűlölet a legmagasabb fokra hágott benne.

— Ha ön hisz a viszontlátásban «ott fenn» — úgy a dolog kellemetlenül végződhetik önre nézve, — tette hozzá az ajkát harapdálva. — Egyébiránt, a manó tudja, lehet hogy valamennyien részesülünk a mindent megbocsátás szellemének kegyeiben ...

Elhajitotta a cigarette csutkáját és felkelt.

— Az érvágás nem használt, — szólott. — Elküldtem szekérért a faluba. Hogy mi lesz, majd meglássuk, de én semmiről sem állhatok jót.

XII.

Az árnyékok megnyúltak és a nap már nem perzselt oly erősen, mikor egy távoli szikla mögül előbukkant egy nagy szekér és egy lovas; a fehér ökrök otromba ügetéssel ereszkedtek le a lejtőn; a lovas különvált és előre vágtatott. Mihajlovna Antonina tudta, hogy ez Kolya és közelgése kellemetlen volt reá nézve. Tudta, hogy az ő kedvéért lovagolt el még vagy harmincz vjersztnyire és hogy a Rakétá-ja — ez az izmos, mokány kis lovacska — azóta tán már agyon is van hajszolva, de azért úgy tetszett neki, hogy az vajmi keveset változtat mindazon, a mi történt.

Viktort befektették a szekérbe, a köpenyére. Csibiszov írt a kiszlovodszki patikába, s a vezetőjük kantáron fogva a szabaddá lett lovat, visszalovagolt a levéllel, azt igérvén, hogy éjszakára elhoz a faluba mindent, a mi csak kell. Kolya átnyergelte a Rakétát, mely még mindig a női nyerget vitte a hátán. Mihajlovna Antonina odaült az ura mellé a szekérre, a doktor pedig újra feltápászkodott a lovára és ott koczogott hátúl, ki nem véve szájából a cigarettet.

A szekér rázós és kényelmetlen volt. A keskeny hegyi ösvény csak az egyik keréknek volt elég, a másik ott forgott a cserjék közt s mindunta-

lan nagyokat zökkent a köveken. Az ökrök egyforma, büskomor ügetésben mentek. Az öreg kabardai odaült a szekér elejére és szokása

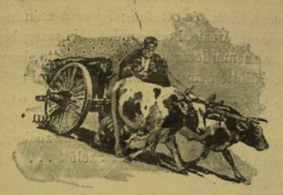

szerint beszélgetett az állatjaival; selyem újjas és új bárányból sapka volt rajta. Időnkint hátrafordult és megnézte a nehezen ziháló beteget, majd egy pillantást vetett Mihajlovna Antoninára és fürkésző szemrehányással nézett végig rajta. Benn a szekérben nagyon kényelmetlen ülés esett. A lábai minduntalan lecsúsztak és odaértek az urához. De ő nem hallott semmit s hörögve, nyugodtan feküdt ott a hátán. Olykor a szekér mellett lódobogás hallatszott, hol a doktor, hol Kolya utólérte őket. A forróság csökkent, a virágok illata mind erősebb lett. Az egyik kerék csikorgott és minden fordulatnál valami madár módjára vijjogott, éles hangjával belebele nyilallva az agyvelejébe. A hegyek pedig folyton csak sorakoztak egymás mellé s úgy tetszett, hogy soha sem lesz már vége ennek a pusztaságnak.

Egyszerre Antonina elrántotta a kezét, melyet a szekér oldalára támasztott volt s ott a hol az újjai pihentek, egy piros, nedves foltot pillantott meg. Az öreg észrevette a rémületét és kimutatta fehér, szinte csiszolt fogsorát.

— Tegnap — szólalt meg — Kiszlovodszkba szállítottunk egy szép, gyönyörű kozák asszonyt. Egészen fiatal volt. Megszökött hazulról: azt mondta, hogy az ura agyon akarja szúrni. Elrejtettük. Azután valahogy kiment, az ura pedig odaugrott és a késével egyenesen ide.

A melle baloldalára mutatott.

— A késével ide ...

— Miért? — kérdezte Antonina elsáppadva.

— Nem akart az urával élni. Nem akarok, — úgymond, — te versz engem. És elment. Az ura pedig — egy szemenszedett zsivány — meg akarta ölni. De nem ölte meg. Mi gyógyitunk is, a magunk módja szerint. És sikerrel gyógyitunk. Vettünk egy bárányt, lenyúztuk és nedves, meleg bőrét erősen odaszoritottuk, a hol vérzett. Az urának pedig lánczot tettünk a nyakára és egész éjjelre kikötöttük egy oszlophoz — hadd üljön ott. Reggel pedig elvittük őket ... Mind a kettőt. Őt őrizet alá tették, az asszonyt pedig az orvos gyógykezelés alá vette. Mondják, hogy életben marad.

— De hát hogyan? — egy szekérre ültették őket?

— Igen. Erre a szekérre. Az asszony feküdt, ő pedig ült. Egész úton szidta a feleségét. — Várj csak, — úgymond, — a börtönből majd csak kieresztenek és akkor összeaprítlak ám. — Ilyen zsivány volt ám!

Azután rávetette a szemét Viktorra és újra elgondolkozott. Folyton csak a véletlennek csodálatos találkozása lebegett előtte. Tegnap szintén egy házaspár utazott erre; ugyanaz a féltékenység, közülök az egyiknél ugyanaz a se eleven, se holt ábrázat, a másik pedig, ott mellette — gyilkos!

A bűnösség érzete óráról órára nőtt a lelkében. A csapások oly gyorsasággal követték egymást, hogy szinte beleszédült a feje. Tegnap ebben az időtájban ott ült Kolyánál a széna közt — és minden rendben volt: a házuk Moszkvában, az urához való viszonya ... minden úgy volt, mint azelőtt. Kolya esteli látogatása lényegében szintén nem változtatott semmit a dolgokon. Ez egy pillanatnyi felindulás volt, egy pillanatnyi, mely nem hagyhatott maradandó nyomot a jövőre. De leszáll az éj és újra feltámadt benne az átkozott érzés, az a vágy, hogy ha többre nem is, hát két három napra elmenjen messzire a hegyek közé, evvel a fiatal, délczeg katonatiszttel, — hogy életében legalább egyszer fellélekezhessék és élvezhesse szabadon, korlátlanúl az élet örömét.

Feltámadt lelki szemei előtt az anyósa képe: éles római profil, szépen metszett ajkak, ívezett szemöldökök. Őt szigorú erkölcsű aszonynak tart-

ják, a ki féltékenyen őrködik szanaszét szórt családja felett s nagyon ellene volt, hogy Antonina egyedül menjen a Kaukazusba. Hátha most megtudna mindent, a mi történt, ha megtudná, hogy ki az oka annak, hogy a fiú haldokolva fekszik egy ázsiai szekéren s mint viszik valahova a hegyek közé, mint messzebb és messzebb pusztaság mélyébe! Megátkozná őt, és az arczába kiáltaná, hogy elvetemült asszony, hogy megölte a fiát ...

A mint inkább érzi, mint látja, hogy Kolya a nyomában van, úgy iránta, mint maga iránt elfogja a lelkét az iszonyat, az utálat érzése. Nem sír, a szemei szárazak, az ajkai zárvák. És az ökrök csak mennek, mendegélnek folyton előre ...

XIII.

— Mindjárt ott leszünk a faluban, — szólt Csibiszov, behajolva hozzá a kocsiba.

Magához tért és körülnézett. A kerekek sárban forogtak. Egy, az Elbruszról leolvadt hótól zavaros, gyors hegyi patak habzó futással rohant mellettük, meredek partjai közt. A sárgás sziklákon apró házak tapadtak s az út még mindig felfelé ment. Az ökrök csak nagy nehezen vonszolták fölfelé a nehéz szekeret, s csak a széles utczán indúltak újra neki, mely lókoponyákkal diszitett sövényekkel volt szegélyezve. A falu roppant kiterjedésű volt s minden oldalról a házak szalmafedelei szürkéllettek. A téren hatalmas mecset állott, de a falu egész területén sehol egy árva fácska, sehol egy kertecske.

Az egyik utcza torkolatánál lovas kabardiak várták őket. A mint a doktort megpillantották,

odajöttek hozzá, kezet szoritottak vele és üdvözölték az asszonyt.

— A Charun há-

zába, — szólt oda egy szikár szőke legény a vezetőnek, — s az ökrök balra befordúltak egy sövényekkel elszegélyzett közbe. A sövény alján tarka csoportokban kis leányok álltak és bámulták az érkezőket. Egy tágas, kerek udvaron a szekér megállt.

Charun, a ház ura, lilaszin selyem újjasban, szürke bárányborsipkában és pipával a szájában, komolyan odajött a szekérhez és belepillantott.

— Hát roszúl van! — szólt kezet fogva a doktorral, — nagyon rosszúl!

Kivették a beteget a szekérből és lefektették a fűre. A pirosság eltűnt az arczáról. Sápadt volt, a gégéjében folyton hörgött, a szemei le voltak zárva s csak néha huzódtak össze reszkető pillái.

— A szobába vigyük? — kérdezte Charun.

— Nem, jobb lesz a sátorba, — tanácsolta a doktor.

Hárman felemelték Viktort és vitték. A két udvart egymástól elválasztó alacsony sövényen, mely be volt növe cserjékkel, egy keskeny átjárót csináltak. Ezen keresztül ügyesen átvitték a beteget, és egy alacsony, de tágas sátorban letették a szőnyeggel letakart szénára. Csibizov elkezdett forgolódni körülötte s újból megvizsgálta az érverését és a szive működését; jeget kért, de jég persze nem volt sehol. A kabardainak kellett Kiszlovodszkból zacskót hozni a jéghez, de minek is lett volna zacskó, mikor jég nem volt. Csak most érkezhetett oda, hajnal előtt nem is lehetett visszavárni.

Kolya félénken odalépett Mihajlovna Antoninához és megkérdezte, nem-e akar valamit enni? De Antonina nem is felelt, hanem elfordúlt tőle. Kolya vállat vont s mély fájdalom tükröződött vissza az arczán; megértette, hogy

ennek az Isten tudja hova költözött embernek a halálával Antoninának iránta való érzése is meghalt, ha ugyan egyáltaljában volt valaminek meghalnia.

— De azért mégis kell hogy egyék valamit, — jegyezte meg Csibiszov. — Charun rendelt sült kappant. Ne utasitsa el, mert mergsérti őt vele.

— Inni szeretnék, — szólott Antonina.

Egyszeriben ott termett mellettük Charun egy korsó szürkés, sürű folyadékkal.

— Buzát hoztam az asszonynak, — úgymond.

— Igyál asszonyom a mi buzánkból. Ha fáradt vagy, egyszeriben magadhoz térsz.

Antonina ránézett a doktorra és megizlelte az italt. A folyadékot rosznak, lisztesnek találta, melynek olyan szaga volt, mint valami pépnek. De friss és hideg volt, a gégéje pedig már rég kiszáradt. Ajkaihoz emelte a korsót és elkezdett inni. Hallotta, hogy a buza elkábitja az embert, és most szerette volna, ha ez az ital elzsibbasztaná a fejét, hogy, hacsak egy pillanatra is, más szemekkel nézné mindazt, a mi körülötte van. Charun gyöngéden nézett rá. Csendes részvét mosolya ömlött el napbarnitott arczán.

— Doktor, iszol buzát? — kérdezte, átvéve a korsót.

A doktor némán fogta a korsót, kiitta fenékig és újra ráhajolt barátjára.

— Hát csakugyan vége van? — kérdezte Antonina.

— Nagyon komoly az állapota. Ha idejében megjön a segitség a patikából . . . egyébiránt alkalmasint minden hiába. Csak ne izgassa magát, üljön le ide, s legjobb lesz, ha kissé elszundikál; szüksége lesz az erőire. Mindjárt adunk ebédet, azután feküdjék le.

A sátor másik végén felállitottak egy alacsony asztalt és párnákat raktak körüle. Nagy korsóban hoztak pálinkát. Charun ünnepi vendégei suttogva álltak és ültek körülötte. Charun maga vezette az asztalhoz Mihajlovna Antoninát és maga tett a tányérjára egy darab kappant és egy karaj fehér kenyeret.

— Maguk késsel, villával esznek, — úgymond, — mi csak a kezünkkel.

Töltött egy pohárba pálinkát és odanyújtotta annak az öregnek, a ki vezette őket és most elsőnek érkezett a vendégek közül.

— Az urad egészségére, — szólott, egyik szemével a pohárra, a másikkal az asszonyra kacsintva, és apró kortyokban kiitta fenékig.

A kappan kissé kozmás volt, de remekül volt megsütve. Csak mikor az első falatot lenyeelt, akkor érezte, hogy éhes és hogy az étel csudálatosan jól esik. Charun pompás, illatos teát töltött a kannából. Antonina kábultan fogta a poharat, kiitta, és ott félig fekve a szénán és a párnákon, érezte, hogy gondolatai összegabajodnak, a szemei lezáródnak, és úgy látta, hogy az ott körülötte nem a falu, hanem valami egészen más, első sorban az a fogadóbeli szoba és hogy a férjével, bár megérkezett, semmi sem történt, hanem ott alszik valahol a szomszédban, és minden úgy van, mint volt azelőtt . . . jól és boldogan . . .

(Folytatása következik.)

A **Franklin-Társulat** kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR TÖRTÉNELMI ÉLETRAJZOK.

A M. T. Akadémia történelmi bizottságának segélyével

kiadja a Magyar Történelmi Társulat.

Szerkeszti

SZILÁGYI SÁNDOR.

Mária, Magyarország királynéja. Irta: *Márki Sándor.* Kilencz önálló képpel, melyek közt 3 szinnyomatu kép, egy szinezett térkép, s egy okiratfacsimile van s 36 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Csömöry Zay Ferencz. Irta: *Thallóczy Lajos.* Tizenkét önálló képpel ezek közt egy rézkarcz és egy szinnyomat és 36 a szövegbe nyomott képpel s egykoru mesterek reproductióival. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Széchy Mária. Irta: *Acsády Ignácz.* Tiz önálló képpel, ezek közt öt szinnyomattal s 35 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 3 frt 50 kr.

Forgách Zsuzsanna. Irta: *Deák Farkas.* Négy önálló képpel, egy levélfacsimile (Forgách Zs. levele P. Soós Klárához a csavnicskai levéltárban levő eredetiről 1600 jul. 15) és 18 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 1 frt 80 kr.

Pázmány Péter. Irta: *Fraknói Vilmos.* 25 önálló képpel, ezek közt egy rézkarcz és 4 szinnyomattal és 74 a szövegbe nyomott képpel, mely Miskovszky, Dörre, Nagy stb. eredeti rajzai vagy egykoru mesterek reproductiói. Ára füzve 5 frt.

Kun László. Irta: *Szabó Károly.* Hat önálló képpel, ezek közt egy nagy szinnyomatu kép (az iglói codex első lapja) és 29 a szövegbe nyomott képpel, melyek Kimnach, Dörre, Haske stb. eredeti rajzai vagy egykoru mesterek müveinek reproductiói. Ára füzve 2 frt 40 kr.

Rákóczy Zsigmond. Irta: *Szilágyi Sándor.* Hét önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel és 41 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Békés Gáspár. Irta: *Szádeczky Lajos.* Tizenkét önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel s 28 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 1 frt 80 kr.

Béldi Pál. Irta: *Deák Farkas.* Tizenöt önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel és 41 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 3 frt.

Bedegi Nyári Krisztina. Irta: *Ipolyi Arnold.* Kilencz önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel s 37 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt.

Gróf Thurzó Imre. Irta: *Kubinyi Miklós.* Tizenhárom önálló (részben szinnyomatu) műmelléklettel és 53 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Thököly Imre. Irta: *Angyal Dávid.* Első kötet. Tizenkilencz önálló képpel, melyek közt több szinnyomat és facsimile és 95 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 4 frt.

Thököly Imre. Irta: *Angyal Dávid.* Második kötet. Tizennyolcz önálló és 94 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 5 frt.

Csák Máté. Irta: *Pór Antal.* Hat önálló képpel (egy pompás szinnyomattal) s 39 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

Bakócz Tamás. Irta: *Fraknói Vilmos.* Öt pompás szinnyomatu, 18 önálló képmellékletlettel és 62 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 3 frt.

Majlád István. Irta: *Majláth Béla.* Öt önálló képpel és 50 a szövegbe nyomott képpel. Ára füzve 2 frt 80 kr.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

VERNE GYULA

A REJTELMES SZIGET.

ÁTDOLGOZTA

SZÁSZ KÁROLY.

134 képpel.

HARMADIK EGYEDÜL JOGOSITOTT KIADÁS.

Ára füzve 1 frt 80 kr.

VERNE GYULA

UTAZÁS A HOLDBA

kilenczvenhét óra és húsz percz alatt.

FORDITOTTA

GAÁL MÓZES.

43 képpel.

Harmadik egyedül jogositott kiadás.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

A magyarság keletkezése és gyarapodása.

IRTA

VÁMBÉRY ÁRMIN.

Ára füzve 3 forint. Ára füzve 3 forint.

Tartalom. Bevezetés. Ethnologia és nemzeti előitéletek. — Miveltségi momentumok bizonyító ereje. — A magyar őstörténelmi kutatás eddigi módszerei. — A törökök legrégibb költözködő mozdulatai. — A hunnok Európában. — Az avarok Pannoniában. — Az avarok hatalmának pusztulása. — Az avarok maradványai. — Az alakulás folyamának kezdete. — Az alakulás folyamának további menete. — Avarok és szlávok. — A magyarok mielőtt nyugat felé vonultak. — A magyarok költözése Pannoniába. — A magyarok, ethnografiai leirása. — A honfoglalás. — A magyarok betörései és háborui Európában. — Magyarország a X. évszázadban. — A magyarság megtérése a kereszténységre. — A magyar ethnos kristályosodása. — A magyar elem növekvése. — A magyarság további sorsa. — A jelen kor magyarsága.

Tanitók könyvtára.

EMIL VAGY A NEVELÉSRŐL.

Irta: ROUSSEAU J. J.

A franczia eredetiből magyarra forditotta

FÜREDI IGNÁCZ.

Második javitott kiadás.

A szerző arczképével.

Ára fuzve 3 forint. *Ára füzve 3 forint.*

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Tiry Gyula rajza.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta: **DELI.**

(Folytatás)

Jakab megfogadta a szót. Az éjet a monostor istállójában töltė s kora hajnalban megáldozván, a gvárdián utasitása szerint Travnik felé ment, még pedig, ösztöne sugallatára, sebes koczogásra nógatva lovát. Travnikban az egyik csárdában éjjeli szálláson akart maradni, de jó sorsa nem engedte, hogy ezt a csárdásnak szóval is megmondja.

Este híre terjedt, hogy a basa visszatérőben van Kamicsákról és Travnikba jő, valaminek kellett történni, sebes futára már itt is van. Jakabra rá sem hederitettek, a ki azonnal tovább vágtatott. Tudni semmit sem tudott, csak sejtette, hogy Kamicsákról ily hamarosan ok nélkül nem indúlhatott vissza a basa.

Lova, a szegény pára, alig győzte a futást, csak két órai erős menet után engedte lépésbe. Fél-fél órát pihentette, majd figyelt minden zajra s hajnal előtt kiért a Boszna völgyébe, a hol egy kis pihenést engedett meg magának.

Azalatt a gvárdián is, egy pár hiv embere kiséretében felkészült. Elindulása előtt már Jajczéban is tudták, hogy Kamicsákon furcsa dolgok történtek.

Rémhírek keringtek, a bazár bölcsei tudni vélték, hogy Hasszán bég meg akarta öletni a basát, mert helyébe akar jutni, egy legényt bérelt fel erre a czélra, de a merénylet nem sikerült. Ezt a legényt látták is Jajczéban. Mások szerint Ibrahim basa beteg lett. A hány akkori «távbeszélő» volt, annyi változat keringett.

Marián barát sejtette, hogy az ő új emberéről van szó, s halálos aggodalomban volt, vajjon nem fogták-e el a legényt? Hát ha az rávall, s gyónása daczára is gazember? Soha sem lehet azt tudni, hogy ki csalja meg az embert. Jajczei társainak nem szólhatott, kötötte a gyónás titka, az emberektől sem kérdezősködhetett, mert különben gyanússá lesz. Az Istenre bizta hát az egész dolgot, s ez volt a legbölcsebb, a mit tehetett. Travnikba érkezvén, megszállott a plébánosnál, kit ugyancsak kinos vergődésben talált. Az sem tudott ugyan egyebet annál, mint hogy basáék jönnek, de a csausz azt mondotta, hogy a basának rossz kedve van. Pedig az mindig rosszat jelent, ha a nagy urak elkezdik a komolyságot. Olyankor veretnek s a legcsekélyebb ok elegendő három-négy esztendei tömlöczre. Mindenki fél, a kereskedő, hogy elveszik a portékáját, az iparos, hogy a hitelezett holmiknak nem kapja meg az árát, a jobbágy, hogy a hitéért kinozzák.

Mariánnak kellett vigasztalni a barátot, pedig ő félt leginkább. A basa környezetében nem egy jó embere volt, az egyiket véletlenül meglátta s a vásári konyhán egy szép ürüfejet adatott neki. Csak azt akarta kitudni belőle, hogy nem fogtak-e valami gazembert tegnap, mert Jajczében mindenfélét hallott. A benfentes úr — a mint igaz is volt — megmondta, hogy tudtával nem fogtak el senkit egy tolvaj czigányon kivül, de azt is elereszteték, mert a tömlöcz kell a jüzbasi (a kisbiró) tyúkjainak.

Így már biztos volt a felől, hogy Jakab túl van a veszedelmen s másnap korán elsietett, nehogy basáék itt érjék.

Jakab eközben valahogy eligazodott s elért Kakanj-Dobojba. Nem mert kérdezősködni senkitől sem, hanem kora hajnalban a Boszna kanyargása mentén elindúlt. Sürü pára lepte el a vidéket, sárgás volt a látóhatár. Egy-két fűzfa, cserjék és kövek födték a talajt, melyen csak nehezen lépdelt a lovával. Egyszerre harsány «Háó!» kiáltással állit elébe egy ölnyi magas alak, kérdezvén: «Ki vagy?»

— Hol járok?

— Zgostya közelében, a pogány temetőben.

— Itt a király sírja?

— Itt van, mi bajod vele? Nem a te királyod az!

A ködoszlófélben volt s másfél öl magasságban egy ház alakú nagy sirkővel állott szemben. Csodálatos egy alkotmányra esett a tekintete. A sirkő hat lapja tele volt faragványnyal, elől palotáik, majd kert, vadászat, nyerges lovak, rózsák, lombozatos diszek felváltva, egyik felén pánczélos, lobogós kopjás daliák, sárkányok, mintha kőbe faragtak volna ki valami mesét régi vitézek kalandos tetteiről.

Alig száz éve még, hatalmas urak laktak itt, kiknek nem parancsolt senki, különös egy hitet vallottak,* melyről azt tartották, hogy az a «jó keresztény» hit. A pápa meg a ráczok hite nem kellett nekik. Nem szorúltak templomra, az volt a papjok, a kit akartak, s ha meghaltak, a saját földjükbe tétették holttestüket, rá meg nagy követ hengeríttettek, mely késő unokáiknak is hirdesse, hogy itt úr fekszik.

Jakab a köre bámúlt, meg az ősz emberre. Most vette csak észre, hogy a vén pásztorral áll szemben.

— Tán bizony te is el akarod vinni a követ? Ne tedd mert rosszúl jársz. Apám beszélte, hogy egy török idejött az apja sirja kövéért, mert tudod, ezek az istentelen eretnekek törökökké lettek — bocsásd meg uram a zokszót, csak úgy hibbant ki a fogam közül — s elvitette. De a kő harmadnap visszajött — magától.

— Jó ember, nem a követ kérdem én, de te vagy-e a szutjeszkai monostor pásztora?

— Igen, jó uram, Simon a nevem.

— No hát ha az vagy, vezess el a gunyhódba, mert a gvárdiánt itt nálad kell bevárnom.

— Az más; tán bizony nem is vagy török? — szólt az öreg örvendezve, mert ő volt a különféle kémek kalauza. Jól tudta, hogy a gvárdián a római császárral komázik, de hallgatott, mint a sir.

— Nem én, csak vezess, mert a lovam oda lesz.

A gunyhót hamar elérték s a fáradságtól meg-

A királyi Sutjeska. Dabisa Sándor hg. rajza

* 1463-ig a bosnyák urak a bogumil hitet vallották, a manichäismusnak egy külön fajtáját.

tört legény rögtön elaludt. Így találta a gvárdián, ki örömében háromszor vetett magára keresztet. Kiséretét előre küldte, ezen a vidéken biztonságban érezte magát, itt már az ő emberei laktak. Az öreget megkínálta egy kis eleséggel s elküldte valami írással jó messzire, mondván, hogy ha kell valami, majd szól a fiának. Jó időbe került, mig Jakabot életre hozta, mikor aztán sikerült, megölelte.

— No — mondá — látom nem hazudtál. Le a török gunyával, itt a kámzsa!

Jakab felöltözködött barátnak. Sehogy sem találta bele magát, ekkor érezte, hogy megszünt kardos ember lenni.

— Majd belészokom, — szóla búsan.

Marián barát azalatt a török gunyát berakta a Jakab iszákja másik felébe s egy kis erszényt pillantott meg benne.

— A monostornak adom a pénzt is, a lovat is, — mondá Jakab.

A gvárdián az önkéntes adományokat különben is szívesen fogadta, de ez a bőkezűség különösen tetszett neki. Legalább nem ingyen él az új tag s a rendnek még haszna is van belőle. Soha sem lehet tudni, nem fog-e többet lenditeni a rend dolgán ez a jó ló, mint Jakab, a kiből tán nem is válik barát.

A szutjeszkai monostorba még aznap eljutott a másfél barát. Mellékutakon mentek s észrevétlenül értek el a várszerű klastromhoz, melynek kapuja felett kőből faragott kakuk madár őrködött.

A monostorbeli barátok este felé a fák alatt sétáltak, várván a kedves esti hivogató kereplőt, — mert még csöngetniök sem volt szabad. Ilyenkor van a társalgás ideje. Az öregek a multról beszélnek, az ifjak a jövőről, mindkét korosztály pedig az evésről. A mostani főnököt szerették, mert nem sajnálta tőlük az ételt.

Nagy örömmel fogadták, mikor Miriánt meglátták, ki az idősebbekkel csókot váltott, mig a fiatalok kezet csókoltak neki. Azután bemutatta az új társat.

— Hoztam egy fratert, egyelőre mindenes lesz, ha beválik, majd leczkére fogjuk. Bánjatok vele jól, mielőtt ebédre mennénk, adjatok neki czellát.

Elég szívesen látták az engedelmes modorú társat, nem találtak rajta kivetni valót, csak a szeme járása volt még kissé világias, nem tudott még alulról fölfelé nézni, a mint igaz baráthoz illik. A legfiatalabb növendék megfogta s egy üresen álló kamarába vezette. Nagy jó indulattal ajánlotta neki ezt a csöndes helyet, melyben hat év óta nem lakik senki, mert eddig még mindenki csúzt kapott benne. Jakab nem szólt semmit, iszákját — azt odaadta neki a gvárdián, de a török ruhát megtartá magánál jobb alkalomra — levetette s azt felelte:

— Jó lesz az nekem úgy is.

A fiatal embernek e válasz nagyon megtetszett s a mindenest azonnal megnyirta, elemi módon ugyan, de a szabályoknak teljesen megfelelően.

Az estebédet vigan költötték el, utána Jakabnak s néhány társának a konyhán jutott ki a maradékból. A gvárdián szavának állott. A legelső éjjel Jakabot állitá ki kapuőrnek. Ki kell próbálni, ha elalszik ott a másik, ha pedig megunja a kinzást s megszökik, akkor még nem kár érte. Csalódott. Jakab fáradt testtel, de megfeszített idegeivel ébren állott virradatig. Még mosolygott is, mikor önkéntelenül a kamicsáki dizdárra gondolt. Hogy fordúl a sors kereke: előbb Haszszán bégnek úri rabja, most az Isten szolgáinak a dizdárja.

Kezdetben nehezen teltek napjai. Az új testvér utolsó volt, tehát mindenki parancsolt neki. Jó, de nehéz iskolája volt. Néha felforrott benne a vér, mikor a legpiszkosabb munkát válogatott tapintattal rábizták s mint az már franciscanus szokás volt, a Megváltó paripájához hasonlitották. A sertések őrzése, a lovak etetése, a gvardián úr kisérése voltak fontosabb teendői. Ez utóbbit még legjobban szerette, a gvárdián biztonság okáért mindig magával vitte. Nem egyszer történt, hogy a lóról le kellett szállani, s Jakab a meredek sziklafal mentén a háján vitte át főnökét, a ló meg utánok baktatott.

(Folytatása következik.)

PUSZTASÁG.

Regény a kaukázusi életből.

Irta: **GNYEVICS P. P.**

Oroszból fordította **Ambrozovics Dezső.**

(Vége.)

Kolya kiitta a második korsót is, azután kiment az udvarra, a hol javában recsegett a harmonika.

— Ne úgy táncolj, — szólt oda egy hórihorgas, szép kabardainak; — ide nézz, hogy kell táncolni, mint kell csinálni!

Belépett a körbe és apró lépésekkel elkezdte

körültáncolni a térséget, egyik kezével eltakarva az arczát, a másikkal, a bekötöttel, fennen hadonászva.

— Jöszte velem! — kiáltott rá a harmonikázó leányra, — jöszte!

A leány előlépett, kezében a harmonikával, és szabályos ütemben lassan elkezdett előtte körben táncolni. Köröskörül, ázsiai szokás szerint, elkezdtek tapsolni.

— Tüzet ide, még tüzet, világosságot! — szorgoskodott Charun. — Lámpákat ide, kérjetek lámpákat Nagnától. Gyertyát ide, hadd legyen világosság!

O maga is elkezdett tapsolni, ugrált, táncolt és kaczagott, mialatt Kolya belekurjogatott a táncozsnője fülébe. Hoztak egy hatalmas lámpát, olyasformát, mint a mi utczai lámpáink, azután, csak úgy tartó nélkül, hoztak vagy két-három gyertyát és valóságos kivilágitást rögtönöztek. Kolya mind ügyesebben és körmönfontabban vetette szét a térdeit: valóságos gyürüt csinált magából, különösen mikor a tőrével játszott s hol beledöfte a földbe, hol pedig egyik kezéből a másikba hajigálta. Egy utolsó kétségbeesett rikkantással megállt és nagyot fújva igy szólt:

— Buzát ide, buzát!

— Buza kell neki, adsza neki buzát, Charun! — kiabáltak köröskörül! Kétségbeesett ficzkó, hogy táncol!

— Az én egészségemre, — hurrah! — kiáltott fel, megkapva a korsót, és előszedve a zsebéből a revolvert, kilőtte a levegőbe. A leányok vihogtak s a tömeg roppantul meg volt elégedve.

— Jó kedve van, — mondogatták róla, — kutya jó kedve van!

Ingadozva kilépett a körből és át akart ugrani a szomszéd udvarba, de meggondolta magát.

— Hasszán, — szólt oda egy ott settenkedő kamasznak. — Eredj, kerítsd elő Rakétát, — de meg ne lásson senki, hallod? Adok mézeskalácsra valót. De a nyerget majd csak magam igazitom össze. De ne szólj ám senkinek, hogy én elmentem, — senkinek, az Istenért.

Hasszán elsurrant a sötétben. Kolya megállt, körülnézett, azután elment oda, a hol a nyergeit hagyta.

XVIII.

A meleg ruhákba való begöngyölés nem használt. Viktor csak ott feküdt, érzéketlenül és folyton hidegülve. A közeli lövés zajára az arcza meg se moczczant. De helyette Mihajlovna Antonina elkezdett nyugtalankodni. Megismerte Kolya revolverének éles, átható hangját. De erőt vett magán és meg sem kérdezte, ki lövöldöz. Ebben a perczben félt Kolyától és elhatározta, hogy egész éjjel nem fog aludni. Azt képzelte, hogy most meg fogja ölni őt, hogy éjszaka majd megtámadja, betömi a száját és elviszi valahova messzire, be a hegyek közé, a hova nem juthat el senki más. Megnézte az ura revolverét — minden töltése ki volt lőve. Elhatározta, hogy megkéri Nagnát, hogy engedje be őt éjszakára a konyhába. Szerette volna, ha ott a szomszédban egész éjjel folyt volna a táncz és ott lebegtek volna a fák közt a mulatozók körvonalai, — ebben a zajban és lármában könnyebben érezte magát. Mikor a tánczaknak vége lett, szinte örült, látva, hogy a férfi vendégek átjöttek a szomszéd sátorba és ott készültek folytatni a még befejezetlen ünnepet.

— Hegedűt ide, — hegedűt! — kiabált egy dereshajú öreg, a ki hatalmasan felöntött a garatra. — Küldjetek el hegedűsért!

A báránybőr sapkákat elhelyezték az asztal körül s elkezdtek társalogni kabardai nyelven. Egy egész bárányoldalt raktak fel az asztalra, s valamennyien belenyúlkáltak a tálba, mohón nyeldesve a párolgó falatokat. Előhozták a hegedűst is, egy öreg, sovány embert, a ki inkább finnországinak látszott, mint kabardainak. Leültették az asztalhoz, megitatták pálinkával és felkérték, hogy énekeljen. A térdei közé fogta három húros hegedűjét és elkezdte rajta ide s tova húzogatni íjhoz hasonló görbe vonóját, úgy mint a gordonkázók szokták. Azután vontatott, rikácsoló hangon elkezdett énekelni, csodálatosan eltalálva mindig a hegedűje hangját. Ez az ének valami harsogó, végtelen s egyhangú dallam volt. Kiérzett belőle a szekerek csikorgása, a birkák bőgése, a hegylakók egyhangú élete. Mintha nem is élő lényből, hanem valami ócska, sutbadobott orgonából jöttek volna azok a hangok, a melynek mindössze csak két-három sípja maradt meg, a többi pedig összetörött. Kiállhatatlanúl reszelték az idegeket, de a hallgatók, szemmel láthatólag élveztek, boldog mosoly ömlött el az arczukon, és a fejüket csóválva, igy szóltak:

— Szépen énekel!

— Nézzetek oda, — szólt a doktor, — ott az a szikár, szőke ember, az Nágna bátyja, — az volt az, a ki rágyújtotta a házat Charunra és sebet is kapott tőle, most pedig legjobb barátja,

legalázatosabb szolgája Charunnak. Lám, mit tesz az erő!

Két nagy lánggal égő gyertya fényénél élesen kidomborodott Charun feje. Ivezett szemöldökeiben és a köztük levő ránczban csakugyan volt valami erős jellemre való. Ő nem bukik le szélütötten a lóról és nem fogja magát bánatában leinni, mint Kolya. De kérdés, vajjon egyáltaljában le tudná-e ő magát inni: már hányadik pohár pálinkát iszsza és a hangja époly tiszta és egyenletes, az arcza époly vidám és nyugodt, mint azelőtt.

Mihajlovna Antonina egy magas párnára támaszkodva bámult egy világító pontra, — a gyertya lángjába, mely Charun válla mögött lobogott. Mikor Charun előrehajolt egy falat bárányhúsért, a láng egészen láthatóvá lett, és mikor visszatért előbbi helyére, a láng olyannak látszott, mint valami kis csillag. A hegedű zengő hangjai, melyek eleinte bántották, lassankint halkabbak, égyenletesebbek lettek. A kabardai társalgás összeolvadt vele egy homályos, de harmonikus akkorddá. De volt valami, a mi nem engedte, hogy ez az akkord békéltető, megnyugtató legyen. Antonina szerette volna ezt az akadályt eltávolítani. Eszébe jutott, hogy az ura haldoklik. És azt nem lehet eltávolítani. Egyszerre úgy képzelte, hogy az ura sem fog meghalni, hanem felgyógyúl. Majd elviszi őt Kiszlovodszkba, onnan pedig elutazik haza, Moszkvába. Elborzadt ettől a gondolattól. Nem tudta elképzelni, hogy mindazok után, a mik történtek, még egyszer ugy lehessen élni, mint azelőtt. De azért a halál is nem kevésbé borzalmasnak tetszett előtte. Nem tudta, hogy mi kell neki és hogy mit kivánjon inkább. És a hegedű csak folyton szólt és folyton emlékeztette őt valami szánalmasra, valami gyötrelmesre. Az alakok folyton váltakoztak és szökdeltek ott a tüzek közt. Valaki elkezdett táncolni azon a szük helyen ott az asztal és a bejáró közt, összegörnyedve, mert annyira alacsony volt a sátor. Antonina még jobban beburkolózott a köpenyébe, s felhúzta a szeméig.

Valami belső sugallat késztette, hogy felkeljen. A bejárat körül ácsorgók közt megpillantotta Kolyát. De ez még sem volt ő, sőt nem is hasonlított reá. Alkalmasint valami éber álom ejtette meg az érzékeit. A vendégek már kevesebben voltak. A hegedűs teli torokból kaczagott és gépiesen ránczigálta a vonóját. Viktor ott feküdt egy köpenynyel letakarva. a doktor füstölt. A csillagok ép úgy ragyogtak, mint azelőtt, csak a helyüket változtatták meg. «Holnap meghal» — jutott eszébe Antoninának, — és csodálkozott rajta, hogy olyan nyugodt, sőt még aludni is tudott. «Alkalmasint én nagyon rosz asszony vagyok, vagy már kimerültem, egyik a kettő közül; annyi vjerszt útat lovagolni . . . meg azután mindaz, a mi történt.» — Azután valami fekete, de nyugodt homály borult reá s elvitte őt egy más világba, a hol senki sem dalolt, senki sem tánczolt és senki sem halt meg. a hol csak homályosan és egyformán gondolkoztak és éltek.

XIX.

Valakinek a lehelletét érezte az arczán és felébredt. A ragyogó nap széle kiemelkedett a szomszéd ház teteje mögül. Valami fekete és prémes jószág állt mellette. Hirtelen visszahúzódott.

Az a fekete alak is félreugrott és akkor látta, hogy egy kos. Egyszerre eszébe jutott minden és körülnézett. A doktor, háttal felé ott ült az ura mellett, és a füst csakúgy gomolygott a pipájából. Azután felkelt és odament hozzá. Viktor arcza sápadt és hideg volt. Ránézett a doktorra.

— Még él, — szólt Csibiszov.

A nap biboros fényt szórt az arczára. Az ő számára ma kelt fel utóljára. Holnap már az a kis lélekzés sem lesz meg benne, a melytől most még ugy hullámzik a melle. Holnapra egy darab hideg, mozdulatlan márvány lesz belőle. Hiszen az enyelgő aranyos sugarak már ma is nyomtalanúl suhantak végig az arczán és nem tudták többé visszadni az életnek, a mi visszadhatatlan volt.

A távoli házakból rózsaszinű füst gomolygott fölfelé. Egy öreg ember, a kit eddig még nem láttak, átugrott hozzájuk a sövényen, hátulról két kezével megfogta azt az ott legelésző kost és átvonszolta a sövényen valahova. A mélységből. hol a patak csörgedezett, sürű pára szállt fel és tömörülve, szétfoszolva gomolygott előttük. A távolból lódobogás hallatszott és a kerítés mögül előbukkant a kabardai vezető, egy erőteljes, magas szürkén, de nem azon, a melyen tegnap elment.

— Elhoztam mindent, — szólalt meg, fogait mutogatva és leugrott a lóról.

Csibiszov boszúsan kezdte előszedni az útitáskában gondosan elhelyezett gyógyszereket. De mindez már késő volt, az éther is, a fecskendő is.

— Fogja csak, — szólt, felé nyújtva egy csomagot, — most magának van szüksége izgató szerekre; ő nála már a szivet is, a tüdőt is szél ütötte . . .

Lassú mozgás támadt az udvaron. Charun előállt teát kinálgatni, de mindenki visszautasította. Antonina mozdulatlanúl állt egy helyen, mintha csak kővé vált volna. A tegnap esti ünnepség visszhangja és a kimerültség elzsibbasztották minden érzékét. Ma már szemtől-szemben állott a halállal.

— Vége! — szólt a doktor.

Antonina megragadta az ura kezét, ránézett az arczára, görcs kezdte fojtogatni a torkát és régóta elfojtott, hysterikus zokogásban tört ki, ráborulva annak a testére, a ki életének utolsó öt esztendejét megosztotta vele, és a ki ebben a pillanatban drágább volt előtte mindennél a világon.

A doktor sürgette az elutazást. A test számára már el volt készitve a tegnapi szekér, kitöltve szénával és letakarva szőnyegekkel. Mihajlovna Antonina számára előkeritettek valami ócska hintót, melyet véletlenségből vett meg egy gazdag kabardai, beteg felesége számára. A doktor sietett az indulással, azt remélte, hogy még aznap visszajuthatnak Kiszlovodszkba. A reggeli mély hallgatás közt folyt le, senki sem szólt egy árva szót sem. Charun előkelő és méltóságteljes volt, s csak egyet jegyzett meg:

— Csodálatos, hova lett Kolya, — híre-hamva sincs sehol.

A vezető elmondta, hogy még tizenkét vjerszt nyire a falutól találkozott vele. Elvágtatott mellette Kiszlovodszk felé, nem is felelve a kiáltásaira. Csak a lováról ismert rá, mert még sötét volt, napkelte előtt.

Mikor Antonina kilépett az udvarra, megpillantotta azt az öreget, a ki az imént azt a fekete kost, a melytől úgy megijedt, elvonszolta. Feltúrt újjakkal ott ált egy czölöp mellett és egy rákasztott hüsdarabból apró falatokat vágott. A lábainál ott hevert a fekete kos, felmetszett hassal és hosszú pillái alatt még meg nem üvegesedett szemekkel. Vérnek nyoma sem volt sehol, úgy látszik értett a mesterségéhez, a ki levágta.

Antoninának hirtelen megvillant a fejében: lehet, hogy egy és ugyanazon pillanatban vágták le ezt a kost, a mikor Viktor meghalt. Az egyiket meg fogják enni, a másikról nekrológokat írnak a lapokban . . . De maga is rájött, hogy badar gondolatok kisértik és kiűzte őket a fejéből.

Megindúlt a menet. A doktor Mihajlovna Antoninával beült a hintóba. Elől ment a szomorú gyász-szekér, s utána következtek ők. Előre megmondták nekik, hogy sok helyen le kell szállniok a kocsiról és gyalog menni tovább, annyira meredekek és járhatatlanok az útak. Néhány kabardai kisérte őket oldalvást.

Átgázoltak egy patakon és újra belejutottak a pusztaságba, mely ép oly kék és ép oly végtelen volt, mint tegnap. A mig az út jó volt, a hintó is gyorsan haladt. A kabardaiak valahol a hegyoldalon kerültek körül, gyorslábú lovaikon. A havas csúcsok felől nehéz, szürke felhők gülekeztek. A távolban halkan és hosszantartóan mennydörgött. A kocsis örült és azt mondta, hogy a nagy forróságban a lovak nem is birnának ki ilyen útat.

*

Fele útján egy forrásnál megállapodtak. Az eső még mindig késett, bár a párák sürűbbek lettek s az Elbrusz teljesen eltünt szem elől. Megitatták a lovakat. Egyszerre az egyik kabardai félrelovagolt. Pár percz múlva kantáron elővezette Rakétát. A hevedere meg volt eresztve s a kantárja lecsúszott volt a földre. Egészen száraz volt, s így világos, hogy már hosszabb ideje ögyelgett itt. De Kolyának nyoma sem volt sehol. A tegnapi tűzhely, a melynél a húst sütötték, már kialudt. A ragyogó napsugár helyett köröskörül a gyülekező párák és a felhők függönye szürkéllett. Mihajlovna Antonina alig ismerte meg azt a helyet, a hol tegnap ilyenkor a fűvön heverésztek, s a hol Kolya olyan szerelmesen nézett a szemébe.

A felhők mindjobban közeledtek. A kocsi fedelét súrolták. Szél keletkezett, megtépázta a cserjéket, felkapta a szekér vászon oldalait, felkavarta az út porát és mint valami oszlopot ragadta magával fölfelé. Nagy, hideg esőcseppek kezdtek esni. Villámlott. A szürkés-fehér, gomolygó felhőkből hatalmas sugarak czikáztak elő. A hegyek tompán viszhangoztak a mennydörgését. Hatalmas jégeső zuhogott le az útra, a szekérre, a lovakra és a kocsisra. De megvárni a zivatart nem lehetett, mert a zivatar semmi egy éjszakához a pusztaságon, — és a menet, amennyire lehetett, sietve iparkodott előre, előre . . .

EGY KÁVÉHÁZ MŰVÉSZI DISZITÉSEI.

A budapesti kávéházak híresek fényes és izléses berendezésökről. A diszitéshez mindjobban igénybe veszik a művészetet is, a festészetet, szobrászatot.

A belvárosban a zöldfa-utcza és vámházkörut sarkán restaurált, rég idő óta ismeretes *Micsek-féle kávéházat* a megszokott kávéházi diszitéseken kivül művészi falfestések ékesitik. Ezeket *Nieger Károly* akadémiai festő készitette, ki Münchenben és Párisban végezte tanulmányait.

Incselkedés.

A mennyezeten van a *rococo* időkből egy élénk kép, vidám szinekkel és csoportokkal. Az oldalfalakon a rococo világot folytatja még a hangulatos «*Tavasz*», kecses női alakjával; de már a modern élet kecses női alakjai állnak előttünk az «Incselkedés»-ben (két fiatal lány a park kapujánál, mig az incselkedő férfi a kapu oszlopánál bujt el). Az «*Ábrándozás*» is igen jó hatású kedves kép.

E sikerült csinos festmények nagyon emelik a kávéházi helyiség diszét.

Tavasz.

Ábrándozás.

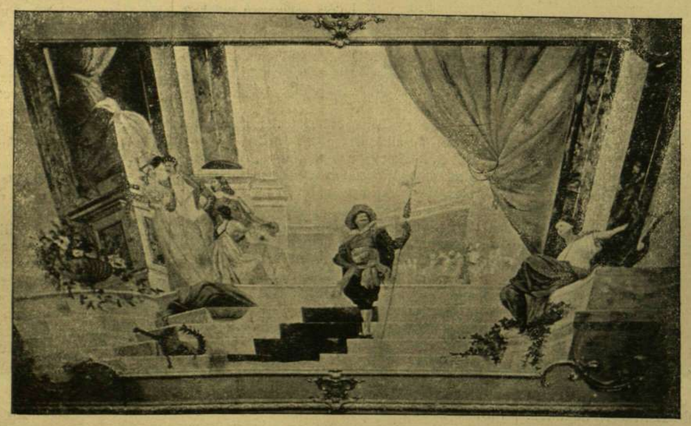

Rococo stylü mennyezeti kép. (Nieger Károly festményei.)

A VASÁRNAPI UJSÁG REGÉNYTÁRA.

Túry Gyula rajza.

BÁCSY JAKAB.

Regényes történet a XVII. századbeli hajdúvilágból.

Irta: **DELI.**

(Folytatás.)

Folytak az előkészületek, mert egy jobb gálya érkezésére vártak. Úgy mondá a raguzai városi kikötő őre, hogy nagyon derék hajót tud, mely a kis kikötőből* is megindulhat s olyan kényelmes, minőt még nem látott. Végre meghatározták az indulás napját. A városból is sokan készültek a búcsúhoz s mikor megtudták, hogy egy szombat reggel indúl el a «szent» barát, tele lett a kis rév emberrel.

Előbb végig csókolták társai, aztán az elsőkelőbbek szorítottak vele kezet, végre a kapitány nógatására beleültek a hajóhoz evező kis révcsónakba s hullámos tengeren odalibbentek a gályához.

Ebben az ünnepélyes pillanatban kétségbeesett sikoltás hallatszott:

— Álljatok meg, az az ember az enyém; ne vigyétek! Nem ismersz, Jakab?

A kendő-lobogtatás megszünt, minden szem a kiabáló felé nézett.

Egy kopottas öltözetü törökforma embert láttak, kinek az öltözete a félsziget minden viseletéből volt összeállítva. A csónakból hallották a kiáltást, Jakab is kifelé nézett a partra, de nem ismerte fel azt az alakot.

— Valami szomszéd falubeli lehet, tán titkos keresztény. Sajnálom, hogy most már nem lehetek szolgálatára. Tegyétek meg majd az akaratát, testvérek, — szólott a barát két rendtársához fordúlva, a kik a gályáig kisérték.

Azalatt a kiabáló török folyton hadonázott, s egy üresen álló csónakhoz rohant és el akarta oldozni a kötelet.

— Megállj, — szólott a rév biztosa, — mi bajod?

Kérdezte kétszer is, de nem kapván választ, két legényét ráküldte, hogy fogják meg.

A török észrevette szándékukat, de a kötél oly erősen volt belébogozva a parti czölöpbe, hogy nem bírt vele.

— Hozzám ne nyúljatok, ereszszetek jó emberek! — szólt feléjök könyörgő hangon. De a köztársaság rendőrsége tudta a parancsot s beléugrott a csónakba. Nagy dulakodás támadt, úgy hogy a közönség figyelme a távozó gálya s a verekedő csoport közt oszlott meg.

A gálya fő árboczán azalatt kifeszült a vitorla, felvonták a horgonyt s éjszaknyugati irányban haladt folyton fokozódó sebességgel, nem sokára már csak körvonalai látszottak . . .

Most már a közönség a botrányt élvezte. Bizonyos káröröммel látták, hogy a török belékarmolt a Zuan rendőr képébe, ki a leggorombább ember hírében állott. Társai segitségére mentek, de a török nem hagyta magát s addig dulakodtak, mig a csónak felfordúlt s valamennyien beestek a tengerbe.

Erre mindenki mentésökre sietett s a különben nem mély vizből kihúzták megannyiokat. A küzdelem a száraz földön is folyt volna tovább, de a török vérző szájjal — hihetőleg beleharapódott a csónakba — halvány arczczal elalélt.

Jakab rendtársai épen kikötöttek, s az egyik értvén az orvosi mesterséghez, oda sietett az elalélt emberhez, felkapcsolta zekéjét s mintha értelmét vesztette volna, oly együgyü arczczal odaszólt:

— Hisz ez asszony . . .

A tömegben zúgás támadt, a rektor úr nagyot nézett, egy pár fiatalabb ember nem épen illedelmesen jegyezte meg, hogy lám milyen furcsa dolgok szoktak a szent atyáknál megesni.

Mindenki látni szerette volna ezt a török némbert, de a rektor bevitette a még mindig eszméletlen «bolondot» — mert annak tartotta az első pillanattól kezdve — a közbiztonsági bizottmány külön tömlöczébe.

Raguza.

A városban közbeszéd tárgya lett az eset, magok a barátok is megijedtek. Hisz nem is oly rég történt, hogy egy megfeledkezett társuk, — Jergjupak Jeromosnak hivták, — szégyent hozott a fejökre, úgy, hogy lefejezték.

— No, de Jakab nem ilyen, arról jót állok, — szólt Barabás. — Különösek az emberek, mennyi ideig kell valakinek küzködni, mig erényeit elismerik, aztán ha ellene szól a látszat, rögtön elitélik.

— Öntudatlanúl idézi az öreg Szent Ágostont, — suttogták a fiatalok, — soha sem tudhatja az ember, ki miben ludas!

A rendház előljárója azonban barátja volt Jakabnak s kimondta, hogy a mig a dolog tisztázva nem lesz, addig hallgassanak.

Az a tisztázás pedig sokáig késett. A közbotrány okozója nagy betegségbe esett. Félrebeszélt, de értelmet abban senki sem talált. Asszony lévén, egy klarissza apáczát rendeltek melléje, a ki csak nehezen bírt a koronként dühös rohamokban ki-kitörő beteggel.

Mikor aztán fellábadt, felöltöztették asszonyköntösbe s a bíróság elé vitték. Halovány arcza, szép szeme közrészvétet keltettek iránta. «Mégis valami szerencsétlen ez», — mondták maguk a bírák.

A kihallgatást azon kezdték, hogy kicsoda?

— Azt nem mondom meg, — felelte tompán.

— Miért nem?

— Azért!

— Miért öltöztél férfiruhába? tudod-e, hogy az, ha török vagy is, szemérmetlen cselekedet?

— Nektek ahoz semmi közötök!

Mindezt kihivó, daczos hangon mondotta, úgy, hogy a bírák összenéztek. Az egyik latinúl odasúgta, hogy egy kis hüvelykcsavarás nem ártana. Az elnöklő bíró derék, jó ember volt. Sokat járt a világban s ismerte a lelket. Azt felelte, hogy beteget nem szabad kinozni. Ő maga aztán szép szóval, szeliden kérdezte a leányt: ha bánata van szóljon, volt-e baja azzal a baráttal, a kit Jakabnak szólitott?

A leány sirásra fakadt, egy darabig zokogott, azután határozott hangon mondá:

— Tévedtem urak, elfogott a bajom, azt hittem, hogy valami régi ismerősöm.

Többet azután nem vallott. A bölcs bíróság elhatározta, hogy nem itél, mert a ki férfiruhát visel asszony létére, az bolond, vagy gonosztevő. Minthogy ez a leány vagy asszony inkább bolondnak látszik, a város a klarissza apáczákat bízza meg, hogy javitsanak rajta. Mert meglehet az is, hogy koronként az ördög szállja meg az embert, ez ellen meg legjobb a bűnbánat s a kemény fegyelem. Ha megjavúl ez a némber, majd mehet, a merre akar.

Az itélet helyreállitá a Jakab becsületét s csak egy-két rosz szájú ember okvetetlenkedett még egy darabig, de végre azok is elhallgattak. Legnagyobb bajok az apáczáknak volt a javitásra itélt leánynyal. Az öreg fejedelemasszony a Jergjupak-eset miatt vigasztalhatatlan volt, s régebben közmondássá vált engedékenysége rideg szigorrá vált. Úgy találta, hogy az éheztetés csak bottal együtt ér valamit. A legkisebb hibát ridegen meglakoltatta s ha rajta múlik, kiirtotta volna az egész asszonyi nemet. A «jöttment» fiú-leány odautasitása végleg elkeseríté a tisztes aggnőt. Meghagyta a szigoráról híres Rózsa testvérnek, hogy eleinte ugyan türje a jött-mentnek kitöréseit, de azután, ha látja, hogy nem bír vele, ne riadjon vissza semmitől.

A beteg fogoly az első hetekben eléggé csöndesen viselte magát, a mit mondtak neki, azt megtette, csak épen az egyházi szertartásokban nem akart részt venni, úgy, hogy keresztény voltát is kétségbe vonták.

A főnöknő azonban nem akarta a fogolynak ez istentelen magaviseletét türni, keményen megdorgálta s kijelentette neki, hogy megvesszőzteti, ha tovább is vonakodik a szent gyakorlatoktól.

* Raguza nagy kikötője Gravosa, a város partja kicsi és nagy hajók nem férnek hozzá.

A leány erre különös zagyvalék nyelven, de mégis olyan érthető káromkodással felelt, a milyet a kolostor falai még nem hallottak. Az öreg asszony erre összehívta a nővéreket, hogy fogják meg s vessék tömlöczbe.

Könnyű volt kiadni a parancsot, de nem hajthatták végre, mert az erős, úgy látszik verekedéshez szokott leányzó leteperte a matrónákat s nem kímélte őket. Az a szégyen esett meg rajtok, hogy a város rendbiztosaiért kellett küldeni.

A mint a leány meghallotta, hogy elvitetik, sírásra fakadt s megigérte, hogy kiállja a büntetést, csak hagyják itt. Ne gondolják, hogy rosz, de ne kívánják, hogy egyszerre tökéletes legyen.

S már csak azért is, hogy férfiak fegyverrel be ne jöjjenek a szent falak közé, a fejedelemasszony engedett s kiüzent a közben odaérkezett fegyvereseknek, hogy mindent eligazított, nincs már szükség közbenjáróra.

A leányt erre lekisérték a tömlöczbe s arra itélték, hogy három napig kenyéren s vizen bőjtöl s mindennap megvesszőzik. Ha azután jól viseli magát, még az is megeshetik, hogy szabadon eresztik.

— Meglássátok, hogy baj lesz ezzel a vadállattal, — szólott Anna testvér, — kit csúnyául helybenhagyott a dulakodás alkalmával az a «vadállat».

— Bizony, inkább ezt a haszontalant kellene befalazni, mint azokat a sze . . . .

— Hallgass, — szólott az egyik testvér erre a beszédre, — mert bajod lesz.

A bűnös apáczákat elevenen befalazták s Anna testvér ugyancsak a Jergjupak-esetre czélzott. Egy pár évvel azelőtt történt az a rémséges eset.

Raguza éjszaknyugati kapuja a Porta Pile, melytől jobbra — benn a városban még — esik a klarisszák kolostora. Előtte magas fal zárja el a rideg épületet. Balra van a Megváltóról nevezett templom s mellette a ferenczes-barátok háza. A város fala mentén vonúl el a vizvezeték csatornája, mely mind a két monostort egybeköti. A vizvezetéki csatornán át akart az említett barát a kolostorba jutni, de rajtavesztett. Két klarissza nővérre esett a gyanú — a mint utólag kiderült, ártatlanok voltak szegények — s rettenetes büntetéssel lakoltak. Azóta nem is gondoltak rá, hogy valakinek eszébe is juthasson a csatorna útja, oly szomorú emlékezete volt az esetnek.

A leány engedelmeskedett, a tömlöcz ajtaja rázárult. A sötét fülkébe egy kis ablakon át férkőzött némi világosság, a monostor előtt álló kútnak a csobogása volt az egyetlen hang, mely oda jutott. A nap eltelt, este két apácza behozta a vizet s kenyeret, egyszersmind tudatták vele, hogy holnap hajnalban, még virradat előtt megvesszőzik.

— De fogod-e tűrni?

— Fogom, rajta leszek.

Az éjjel sok minden elhatározásnak a szülője, a mi bűnösünk egyebet gondolt, mint a mire fogadkozott.

Míg szabadon járt, volt rá alkalma, hogy a monostor dolgaival megismerkedjék, s annak is a nyomára jött, hogy Jakab Rómába ment. A helyett, hogy itt nyomorogjon, utána megy; ezt a szándékot érlelte meg benne a magánosság.

A mint kakasszó előtt megnyílt a tömlöcz ajtaja a leány felszökött, félrelökte a két apáczát s kirohant. Az egyik apácza épen a kapusnő szerepét teljesíté s ott hagyta a monostor kulcsát a zárban. A leány felnyitotta kaput s kívülről bezárta azt. Azután a vizvezeték csatornáját kisérlé megmászni, de nem sikerült. Az alatt benn az udvaron zaj támadt, döngetni kezdették a kaput. A leány erre ijedtében a várfal mentén felkúszott a kapuig s a kövezetre ugrott; mit bánta ő térde megsebesülését, mit a fájdalmat, — szabad volt!

A városi kapu őrei kiereszteték, csak az egyik jegyezte volt meg: «Ejnye be sántít az a személy!» Mire az apáczák kinyitották a kaput s jelentést tettek, a bűnösnek nyoma veszett.

— Ugyan örüljünk mindannyian, hogy megszabadultunk tőle, — mondá a biztos, mikor a szökésről hallott. Különben szentül meg volt győződve a derék úr, hogy nem is asszony volt az, hanem boszorkány . . .

(Folytatása következik.)

KAUKÁZUSI ELBESZÉLÉSEK.

Irta: **GNYEVICS P. P.**

Oroszból forditotta **Ambrozovics Dezső.**

II.

HASSZÁN.

(Folytatás.)

Tuga kezet nyújtott nekem. Hasszán csak a szemeivel üdvözölt és festői pózban állt meg, mintha várt volna valamire.

— Magam indultam el, — szólalt meg Tuga, örvendezve. — Kilépek a házból, ő jön. Igy aztán mindaketten eljöttünk.

— Köszönd meg neki Tuga, — szóltam én — tegnapi szeretetreméltóságát; ha ő nincs, úgy még most is ott barangolnánk valahol a hegyek közt.

Tuga oda fordult hozzá, hogy tolmácsolja, a mit mondtam, de ő a fejével jelezte, hogy megértette, és úgy nézett rám, mintha azt akarta volna, hogy folytassam.

— No, mondja csak Hasszán, — folytattam én, — hogy tud maga ilyen ködben a hegyeken keresztül annyi versztnyire ellátni?

Elmosolyodott, bólintott a fejével és halk, éneklő hangon elkezdett valamit mondani Tugának, Tuga felhuzott szemöldökkel és valósággal restelkedve hallgatta; azután odafordult hozzám és nagy nehezen igy szólt:

— Olyasmit beszél, — kezdte el, — a mit mi fel nem foghatunk. Azt mondja, hogy ő csak úgy lát, mint más ember: a mint én látok, a mint te látsz, a mint mindenki lát. De a hegyek közül két fehér fiú jön hozzá, a kik elmondják neki, a mi kell, ő pedig meghallgatván őket, küld, kinek mire szüksége van.

— Dehát miféle fiúk ezek?

— Fehér ruhát viselnek, arányos övvel, mely a mellükön van keresztül vetve, — mondta Hasszán, és tolmácsolta Tuga. — A hegyek közt élnek, nem messze tőlem, és nem akkor jönnek hozzám, a mikor én akarom, hanem csak ha ők akarják és a mikor szükség van rám. Eljönnek és igy szólnak: «Hasszán, minket elküldtek hozzád. Tuga vendégei öt versztnyire innen eltévedtek. El kell mennie érettük.» Megköszönöm nekik s elmegyek Tugához, megmondom neki, mint cselekedjék. Azután eljönnek és azt mondják: «Hasszán, minket elküldtek hozzád. Menj és gyógyitzsd meg Ibrahim feleségének a görcseit, rátévén a kezedet.» Én megköszönöm nekik, elmegyek, ráteszem a kezemet és a görcsök megszünnek.

— De hát miféle fiúk ezek? — kérdeztem én.

Megint elmosolyodott és csóválta a fejét az én naivságomon.

— Tizenkét év óta járnak utánam. Én elmegyek a hegyekbe, ők is eljönnek. Elmegyek Mekkába, ők is jönnek Mekkába. Először Ayróban jöttek hozzám és azóta nem hagynak el. Szeretnek engem és gyöngédséggel vannak irántam.

*

— Mikor beteg vagyok, eljönnek hozzám és hoznak egy, valami fehér virág elszáradt szirmaival telt ládácskát. Ezeket a szirmokat a füstölőmost ben meggyújtják és kifüstölik a szobát körülöttem. Én erre fürgén és egészségesen kelek fel ágyamból. Látom őket olykor messze-messze a hegycsúcsokon, a hova imádkozni járnak. Egy izben az Elbrusz hómezőin barangoltam. Ők is ott jártak, de semmi nyomot sem hagytak magok után. Köröskörül tombolt a hóvizatar, de ők könnyü lepleikben s fehér virágaikkal nyugodtan és örömteljesen mentek tovább, engem észre sem véve. Mentek fölfelé, mindig magasabbra és magasabbra. Sokáig követtem őket szemeimmel. De azután eltakarta őket a hófuvás és valahol fenn eltüntek.

— Ezek szerint hát szellemek? — kérdeztem én.

— Egy izben megérintettem a ruhájukat, — felelt ő. — Épen olyan a tapintásuk, mint a miénk, csak finomabb, lágyabb. Van tőlük egy virágom is, egy sárga rózsa. Ez is épen olyan, mint a mi virágaink, azzal a különbséggel, hogy letépve sem hervad el és éjjel épen úgy látszik mint nappal: világít, mint a szentjánosbogár.

Mig Tuga beszélt, Hasszán nyugodtan állt és nézte öt, fejével helyeslőleg bólogatva. Azután újra elkezdett beszélni, és belebámúlt a messzeségbe, mintha csak most is látná valahol a hegycsúcsokon azokat a szellemeket.

— Ők nem vénülnek, — folytatta tovább, — most is csak olyanok, mint voltak tizenkét évvel ezelőtt. A fürteik mint az arany omlanak vállaikra, és szemeik kékek. Itt kabardai nyelven beszélnek, ott délen pedig perzsául és

arabul. Nekik mindegy, hogyan beszélnek. Sorban egymás után szoktak beszélni: az egyik elkezdi, a másik folytatja és megint az első fejezi be. Mikor elkezdenek beszélni, jobb karjukat kinyújtják, és mikor befejezik a mondókájukat akkor is.

— Hát én láthatnám őket? — kérdeztem én.

Hasszán elgondolkozott, felhúzva a szemöldökeit.

— Nem tudom. Tőlük kellene megkérdeznem. Ha látom őket, majd megkérdezem tőlük. De nem mindenki láthatja őket. Volt Gruziában egy Georgii nevü pap. Ez is látni akarta őket. Én megkérdeztem tőlük s azt felelték: «Jó, elmegyünk Georgiihoz, mikor a templomban az isteni tiszteletet végzi.» Ép mikor az isteni tiszteletet végezte, elmentek hozzá és oda álltak elé az ajtóba. A mint megpillantotta őket, holtan rogyott össze.

— De ki tudja, hogy látta, őket? — kérdeztem én kiváncsian.

— Én tudom, — felelt ő meggyőződéssel, mely nem türt ellenmondást. — Egyébiránt, im ott jönnek, nézze . . .

Tolmácsolás nélkül is megértettem, a mit mondott. A pupillái kitágultak és megdicsőülve állt ott dús hajának dicsfényében és finom újjaival mutatott lefelé.

— Jönnek! — hebegte Tuga ijedten, — jönnek! . . .

Oda néztem, a hova mind a ketten bámultak — és egyszerre forogni kezdett velem minden; köröket, pontokat láttam magam előtt, valami nagy zajjal csapódott a fülemhez, s eltünt szemeim elől minden: a hegyek rogyogó lánczolata, az ég, Hasszán és Tuga . . . .

* * *

Magamhoz tértem, és láttam, hogy ott fekszem a szőnyegeken a házban. A hadnagy ott forgolódott körülöttem.

— Mi az ördög hozta ki ennyire a sodrából? — kérdezte izgatottan. — Tuga olyan őrültségeket hadar össze-vissza, hogy belefájdul az ember füle; kékülve, zöldülve ott ül az udvaron, s már az ötödik korsó buzát szopogatja.

Elmondtam neki, hogyan és miképen volt.

— Azután persze érintkezés is vonta velük, felelt a hadnagy. — Lássa ezek mind «sugallások», «ördöngösségek» és «hypnotikus» dolgok, melyek már ősrégi idők óta ismeretesek előttük, elhitetnek azok magával mindenféle ördöngösségeket és utóbb már sirba viszik. Én láttam őket a Kaukazus déli vidékén. Ott kigyókat tánczoltatnak és tükkel szurkálják a nyelvüket. A mi pedig ezeket a fehér fiukat illeti, a kiket ő lát, — volt az én szakaszomban egy Bondareszko nevü szakaszvezető, a ki jehér elefántokat látott.

— Később, mikor felkeltem és kimentünk a levegőre, Tuga valósággal bujkált előlem. Mikor megkérdeztem tőle:

— Tuga, látta őket?

Elsápadt, intett a kézével és elfordult tőlem.

III.

BOLDOG NAP.

Micsoda forróság! . . . Árnyékban 39 fok! Átkozott délvidék! Ugyan mit is képmutatóskodnak azok a poéták! «A levegő friss és tiszta, mint a gyermek csókja!» Először is a gyermek csókja csak akkor tiszta, ha törődik vele a dajka, azután meg miért volna az itteni levegő tiszta, mikor nincs is mit belélekzeni? Valóságos izzó sütőkemencze, a melybe soha sem száll le a tüzet oltó angyal. Nincs hová bujni, köröskörül ötszáz versztnyire minden tele van ezzel a gyötrelmes, fojtó forrósággal. Mit csináljon az ember? Hova meneküljön? Olyan ez, mint az álom, mint a lidérecznyomás! Van-e valahol árnyék, lehet-e itt valahol élni? . . .

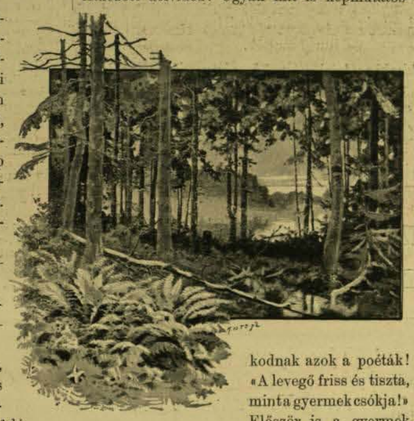

Ott éjszakon, — most szintén este van. A vörös, gyantás fenyőfák ott állnak a tópart nedves, áttetsző levegőjében. Az ember teli tüdővel, öblösen és vidáman lélekzik. Alulról felszáll a kékes köd és kigyómódra kanyarog a homokos talajon végig. A tó csendes és üde, minden remeg és gomolyog. A távolban vitorlák szállanak, mint valami mesebeli madarak. Virágok illatoznak, csalogány dalol . . . és itt?

A kiégett piros pusztaság szélén mint valami diszletek állnak a hegyek. A nehézkes, otromba, kék hegyek. A puszta trágyától, a délvidék kellemetlen illatu tüzelő-anyagától büzlik. Büskomoran ostoba ökrök lomhán járnak-kelnek keresztül-kasul rajta és sürü porfellegeket hagynak maguk után. Ha az ember lenéz a pusztára, mintha csak ágyúk adnának sortüzet, olyan fehér felhők gomolyognak és lebegnek, hol itt, hol ott az út felett.

*

Beállit a doktor. Délvidéken, különösen a vizek mentén bajos doktor nélkül élni.

— Járvány tört ki nálunk, — szól rövid hallgatás után és csodálkozik rajta, hogy én közönyös maradok.

— De igazán, — folytatja, — valóságos kolera-járvány. Ön pedig ma hideg levest evett ebédre.

— Ön tanácsolta, hogy ne változtassam meg a szokásaimat.

— Igen, igen . . . de azért az óvatosság . . .

Elhallgattunk. Az oleanderek erős mandolaillatot terjesztenek a kertben; nekem úgy tetszik, mintha kéksav-szagúak volnának.

— Óvatosnak kell lenni, — ismétli a doktor, czigarettára gyújtva. — Lássa, Barmalejev tisztára a vigyázatlanság áldozata.

— Miféle Barmalejev?

— Az a kolerás, a kiről az imént beszéltem. Látom, hogy a doktor minden áron el akarja mondani az «esetet». Eszembe jut, hogy egy izben nekem is mérte a lázamat és hálából — felkérem most, hogy beszélje el részletesen.

— Barmalejev idevaló ember. A minap bőrig ázott. Itt nem lehet ám tréfálni az esővel. Itt, barátocskám, nem vagyunk éjszakon, bocsásson meg! Éjszakon az ember megázik és vége, de itt még három év mulva is rázza a hideg.

— Igen, itt önöknél, persze, — szóltam helyeslőleg.

— No lássa, ön is tudja . . . De azért itt van mód a meghülés elkerülésére. A ki megázott, az felkapaszkodik egy meleg kályhára és ott fekszik addig, a mig meg nem szárad . . .

— Nos és Barmalejev?

— Ő mindezt megcselekedte, az igaz. De azután felhevülten kiment a hegyek közé a kőbányába, a hol nyirkos a levegő, s a hol mindössze hét fok meleg van . . .

— Nos, és?

— Összerázkódott, éhes lett és megevett néhány ugorkát. Azután ivott a forrásból és lefeküdt a fűre aludni. Estére kolerát kapott. Három napig nem küldött orvosért és negyednapra meghalt.

Igazat adtam a doktornak, hogy Barmalejev nagyon vigyázatlanul járt el.

— No, ön meg hideg levest evett! — piritott rám még egyszer.

A pusztán künn egy tevekaraván vonul végig, szekereket vonszolva. Kegyetlenül nyikorognak, mintha száz meg száz daru, liba, szamár és páva orditana egyszerre az ember fülébe.

— Most jó vásárja van a fokhagymának! — szól a doktor, megint czigarettára gyujtva.

— És vajjon miért? — kérdem én csodálkozva.

— Ez óvszer a kolera ellen. Az asszonyok nemcsak a zsebükben, de a keblükön is hordanak fokhagymát.

— Micsoda disznóság ez! — tör ki belőlem.

Csend.

— Aratók jöttek az inséges kormányzóságokból, — közli velem a doktor. — Lám innen a kolera, közülük.

— Ugyan hagyja őket! Nem akar egy kis kvasz-t?

— Forralt vizzel?

— Igen.

— Kahetini jobb volna... no de adja csak ide.

Felhasználom az alkalmat és oda súgom a cselédnek, hogy nyergeltessen mielőbb és vezettesse a pitvar elé a lovamat.

— Igaz! Zagulyusnikov meghalt! — újságolja hirtelen a vendégem.

— Miféle Zogulyusmikov?

— Az a tábornok, a kinek köve van a májában. Egyébiránt ez előrelátható volt. Ehhez már semmi köze a járványnak...

(Vége következik.)

Karácsonyi ajándék hét—tiz évesek számára.

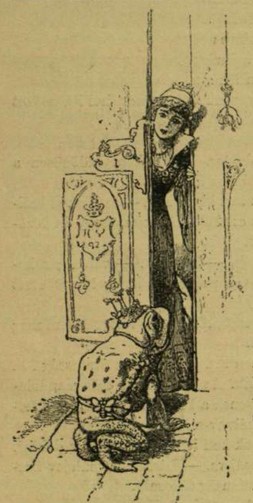

A béka király.

KARÁDY I.

+

MESÉK és REGÉK

Grimm meséinek felhasználásával átdolgozta

GAAL MÓZES.

— Harmadik kiadás. —

Gyönyörü 16 szines képpel és számos fekete illusztrációval.

Diszes vászonkötésben 2 frt.

Mesekönyveink legszebbikét ajánljuk e művel a szülők figyelmébe. A szöveg kiváló paedagogus munkája, nem aféle tuczat munka, a milyenek ujabban a piaczot elárasztották. Nyomatása nagybetüs és tiszta, képei pedig a gyermeki kedélyt megkapó művészi illusztrációk.

*Könyvkereskedésekben kérjük a **Karády-féle mesekönyv** megmutatását megkivánni s azt a többiekkel, becse és ára szempontjából, összehasonlitani.*

Kapható minden könyvkereskedésben, megrendelhető a Franklin-Társulatnál Budapesten.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban,

Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

„EGYETÉRTÉS"

Politikai napilap.

Csávolszky Lajos, felelős szerkesztő. **Kossuth Ferencz,** főmunkatárs.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olcsó eszközeivel, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar ujra elmaradó, uj előfizetőket szerezzen, hanem mindenkor kellő színvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbizható tudósításai által iparkodik régi, jó hirnevét mint hazánk legelső rangu napilapja állandóan fentartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét uj hódítások által évről-évre maradandóan meg is szaporitsa.

Hogy ezt a czélt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betüt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalon s igy az Egyetértés egy rendes 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12—20, illetőleg a kisebb alakban számitva 36—60 oldalnyi terjedelmü.

Csakis a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a milyeneket egy más lap sem nyujthat közönségének. Ily általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés **országgyülési tudósításai** e nemben a legtökéletesebbek, nemcsak a tudósitások kimeritő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlatlanságnál fogva is, mely e tudósításokat minden pártszinezetü olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkivül bő **tárcza- és regényrovata.** Az Egyetértés állandóan két kitünő regényt közöl egyszerre, részint eredetit, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva elsőrangu müforditók forditásában. Az egy év alatt közölt regények 400—500 nyomtatott ivre, vagyis 40—50 rendes regénykötetre rugnak. Ily 40—50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közéletünk kitünőségei és elsőrangu publicisták által irott **vezérczikkeit** és egyébb **politikai közleményeit, hü hirrovatait, eredeti táviratait** az ország és a világ minden részében levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnaponkint megjelenő s egy-egy szaklapot pótló «Irodalom», «Tanügy» és «Mezőgazdaság» czimü országos hirü rovatokat s végül az Egyetértés legjobban informált **közgazdasági, ipar** és **mezőgazdasági** rovatait és megbizható tőzsdei tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégiteni képes.

Mindezen előnyök daczára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltebb:

Egész évre	20 frt —
Fél évre	10 « —
Negyed évre	5 « —
Egy hóra	1 « 80

Előfizetések legczélszerübben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához **Budapest, papnövelde-utcza 8.** intézendők.

A főváros legszebb látványossága

az Andrássy-út végén

Feszty Árpád óriási körképe:

a

magyarok bejövetele

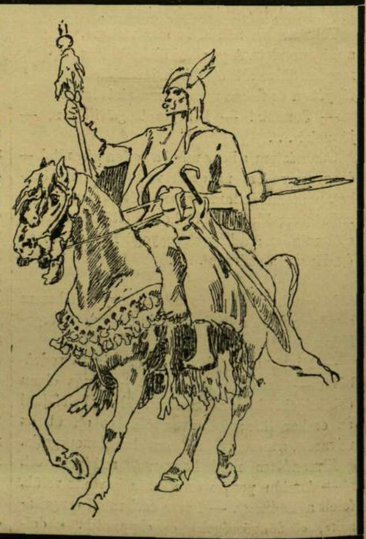

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 □méternyi, e czélra szőtt vásznon s a hozzá épitett köralaku palotában a magyaroknak a volóczi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetünő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. 6410
5. A nórablás.
6. A pogány magyarok fehérló-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkácsi várhegy, a Latorcza folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 6 óráig.

Este villamvilágitásnál.

☛ ***Belépő dij 50 krajczár.*** ☚

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.